

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Міністерство освіти і науки України

Львівський національний університет імені Івана Франка

Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова праця

на правах рукопису

БИЛИЦЯ УЛЯНА ЯРОСЛАВІВНА

УДК 81'42'373:811.111

ДИСЕРТАЦІЯ

**КОНЦЕПТ HUMAN BEING В АНГЛОМОВНІЙ
КОМПАРАТИВНІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ У.Я. Билиця

Науковий керівник: **Михайленко Валерій Васильович**, доктор філологічних наук, доцент

Івано-Франківськ – 2019

АНОТАЦІЯ

Билиця У. Я. **Концепт HUMAN BEING в англомовній компаративній фразеології.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 «Германські мови». – ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Івано-Франківськ – Львів, 2019.

У роботі розглянуто проблему об'єктивації концепту HUMAN BEING антропоцентричними компаративними фразеологічними одиницями англійської мови. Термін HUMAN BEING трактуємо як «чоловік, жінка або дитина із роду Homo sapiens, які відрізняються від інших живих істот вищим розумовим розвитком, здатністю до членороздільного мовлення і вертикальною ходою» [393]. Антропоцентричними компаративними фразеологічними одиницями йменуються в роботі стійкі, семантично цілісні словосполучення порівняльного характеру з цілком або частково переосмисленим значенням, що семантично орієнтовані на позначення рис, ознак та властивостей HUMAN BEING.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю сучасних мовознавчих студій на аналіз засобів вербалізації культурно значущих концептів, відсутністю комплексних загальнотеоретичних робіт, присвячених питанню об'єктивації концепту HUMAN BEING одиницями компаративної фразеології англійської мови, а також назрілою необхідністю його лексикографічного опису за допомогою цих одиниць.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше у вітчизняній англістиці виокремлені та системно досліджені антропоцентрично марковані одиниці компаративної фразеології сучасної англійської мови, які формують компаративно-фразеологічну складову концепту HUMAN BEING. У роботі вперше застосовано дихотомічний підхід до структуризації цього концепту та аналізу одиниць, що його вербалізують.

Теоретичне значення дисертації обумовлене важливістю дослідження ролі компаративних фразеологізмів у моделюванні й об'єктивації такого базового і центрального фрагмента картини світу, як HUMAN BEING. Теоретичні положення цієї праці можуть бути використані для подальшого розвитку теорії фразеології, лінгвоконцептології, лінгвокультурології та фразеографії.

Практична цінність роботи полягає в тому, що висновки й узагальнення, що містяться в ній, а також результати дослідження компаративних фразеологізмів можуть бути використані у викладанні курсу лексикології англійської мови (розділ «Фразеологія»), лінгвокультурології та лінгвокраїнознавства, при укладанні ідеографічних і тематичних словників, що стосуються сфери «Людина», на заняттях з практичного курсу англійської мови, а також при написанні наукових робіт.

Методологічною основою дослідження стали праці з фразеології, концептології та лінгвокультурології таких мовознавців, як Н. І. Андрейчук, Я. А. Баран, Ф. С. Бацевич, А. Вежбицька, С. Г. Воркачов, Р. П. Зорівчак, М. В. Гамзюк, С. Н. Денисенко, Н. Г. Єсипенко, С. А. Жаботинська, В. І. Карасик, М. П. Кочерган, О. С. Кубрякова, О. В. Кунін, В. А. Маслова, К. І. Мізін, В. В. Михайленко, М. М. Полюжин, А. М. Приходько, О. О. Селіванова, Г. Г. Слишкін, Ю. С. Степанов та інші.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету та завдання, окреслено предмет і об'єкт дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичну значущість та практичну цінність роботи, подано інформацію про публікації автора й апробацію роботи, її структуру, обсяг та зв'язок з науковою темою, сформульовано основні положення, що виносяться на захист.

У першому розділі роботи «Теоретичні та методологічні засади дослідження концепту HUMAN BEING в англійській компаративній фразеології» визначено основні підходи до вивчення концептів, сформовано структуру досліджуваного концепту та окреслено принципи його концептуально-мовної організації.

HUMAN BEING визначено як базовий культурно значущий концепт, у якому одиницями антропоцентричної компаративної фразеології об'єктивується не тільки поняттєво-логічна, але й культурно детермінована інформація про Людину як представника англосовітної спільноти.

У роботі запропоновано *дихотомічну модель* концепту HUMAN BEING з огляду на те, що Людині властива полярна за змістом організація її сутності, коли певні її риси, властивості чи ознаки співіснують із протилежними. Це дозволяє змодельовувати досліджуваний концепт за дихотомічним принципом і виокремити в його концептуально-мовній моделі цілу низку дихотомічних опозицій, що стосуються зовнішнього та внутрішнього світу HUMAN BEING, типу: «*healthy – unhealthy*», «*happy – unhappy*», «*sincere, decent – insincere, indecent*» тощо. Подібні опозиції є складовими двох дихотомічно організованих гіперконцептів: OUTER та INNER HUMAN BEING, у яких виокремлено 74 дихотомічні опозиції, що достатньо повно вичерпують зміст концепту.

Аналіз сутності досліджуваних одиниць, на зразок (*as beautiful as a doll* (ад'єктивні), *a face as long as a fiddle* (субстантивні), *dressed like a scarecrow* (дієприкметникові), *look like a dog with two tails* (вербальні) та *Handsome is as handsome does* (паремійні) свідчить про те, що для зазначених мовних знаків характерні відносна простота структури та яскраво виражені образність, оцінність і емотивність, а також етнокультурна та гендерна маркованість. Завдяки цим структурно-семантичним ознакам вони здатні ємно характеризувати HUMAN BEING, що робить їх ефективним засобом об'єктивації досліджуваного концепту.

У цьому розділі здійснено також аналіз методології та розроблено алгоритм дослідження концепту HUMAN BEING в англосовітній компаративній фразеології.

У другому розділі «Складники концепту HUMAN BEING крізь призму семантики антропоцентричних компаративних фразеологічних одиниць» проведено аналіз таких складників: *асоціативно-образного*, *ціннісного*, *культурно-специфічного* та *гендерного*.

Дослідження *асоціативно-образного* складника концепту HUMAN BEING здійснено шляхом аналізу семантики компаративних фразеологізмів крізь призму

культурних кодів/субкодів, який засвідчив, що цей концепт тісно взаємодіє з іншими концептуальними сферами, звідкіля запозичуються образні символи для їх перенесення на HUMAN BEING. Найбільш продуктивними культурними кодами/субкодами у формуванні зазначеного складника виявилися *зооморфний* (28,7%), *предметно-артефактний* (19,3%) та *речовинно-мінералогічний* (7%).

Оцінний складник концепту HUMAN BEING формують дві основні групи компаративних фразеологізмів – позитивно й негативно оцінні, що пояснюється двоїтим і полярним характером сутності Людини. При цьому кількість негативно оцінних одиниць значно переважає над позитивно-оцінними (50% (-) і 39% (+)), що зумовлено різкою емоційно-оцінною реакцією носіїв англійської мови на негативні риси, ознаки, властивості чи дії HUMAN BEING.

Концепт HUMAN BEING є, з одного боку, *універсальним*, а з іншого – *специфічним і унікальним*, про що свідчить семантика компаративних фразеологізмів, які його вербалізують і які виявляють аналогічні ознаки. Цей концепт є також *гендерно маркованим*, оскільки він об'єктивований компаративними фразеологічними одиницями, семантика яких відзеркалює гендерно релевантну інформацію про HUMAN BEING.

У третьому розділі «Ідеографічний, когнітивний та лінгвокультурний аналіз одиниць компаративної фразеології на позначення макроконцепту HUMAN BEING» проведено розгорнутий ідеографічний, когнітивний та лінгвокультурний аналіз компаративно-фразеологічних номінацій Людини відповідно до параметрів її зовнішнього та внутрішнього світу. Це дозволило досягти основної мети – здійснити комплексне дослідження макроконцепту HUMAN BEING та з'ясувати специфіку його об'єктивації одиницями компаративної фразеології англійської мови.

Проведений у роботі *корпусний* аналіз досліджуваних одиниць, їх верифікація щодо вживання / невживання в сучасній англійській мові засвідчує, що майже чверть із них не виявлена у текстах корпусів – *The British National Corpus (BNC)* та *The Corpus of Contemporary American English (COCA)*. Насамперед це стосується тих одиниць, семантика яких ускладнена відповідним

екстралінгвістичним фоном: історико-культурними фактами, онімами міфологічного характеру, персонажами літературних джерел тощо. Одночасно аналіз дозволив виявити низку компаративів, які не зафіксовані у лексикографічних джерелах, але активно вживаються у мовленні як неологізми, про що свідчить їх компонентний склад, на кшталт: *(as) awkward as a cow on a roller skates, as good as iPhone, lie like a gasmeter* тощо.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у виявленні особливостей функціонування компаративних фразеологічних одиниць антропоцентричного характеру у різних формах дискурсу, у зіставному аналізі їх національно-культурної специфіки на матеріалі споріднених і неспоріднених мов, а також національних варіантів англійської мови, у подальшій роботі над словником, зокрема у доповненні його на основі текстів корпусу новими компаративними фразеологічними одиницями антропоцентричного характеру та виданні такого словника.

Ключові слова: компаративна фразеологічна одиниця, концепт, концепт HUMAN BEING, дихотомія, дихотомічний підхід.

ABSTRACT

Bylytsia U. Ya. The concept HUMAN BEING in the English comparative phraseology. – Dissertation Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology: Specialty 10.02.04 – Germanic Languages. – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University; Ivan Franko National University of Lviv, Ivano-Frankivsk – Lviv. 2019

The dissertation is focused on objectivizing the concept HUMAN BEING by anthropocentric comparative phraseological units of the English language. The term HUMAN BEING refers to "a man, woman, or child of the species *Homo sapiens*, distinguished from other animals by superior mental development, power of articulate speech, and upright stance" [393]. "Anthropocentric comparative phraseological unit" is defined as a stable, semantically integral word combination of a comparative nature

with full or partial figurative meaning that is semantically focused on the identification of the human being, their features, attributes and properties.

The relevance of the study is predetermined by general tendencies of modern linguistics in the research of the culturally significant concepts, by the lack of comprehensive theoretical works on the concept HUMAN BEING actualized by the comparative phraseological units and by the necessity of its lexicographical description.

The scientific novelty of the thesis lies in the fact that for the first time, a dichotomous approach is initiated to explore the concept HUMAN BEING and analyse its objectivizing by anthropocentric comparative phraseological units which are identified and systematically described.

The theoretical significance of the work is determined by the importance of the research of comparative phraseological units' role in forming and objectivizing the concept HUMAN BEING. The theoretical foundation of the investigation can be used in a further scientific study of phraseology, linguistic conceptology and phraseography.

The practical value of the obtained conclusion and findings is determined by the possibility of their use in teaching English Lexicology (section "Phraseology"), Cognitive Linguistics, Linguocultural Studies and Country Studies. The data of the research can be used in comprising various ideographic and bilingual dictionaries and for writing MA and PhD research papers.

Methodologically, the exploration is based on the works in phraseology, conceptology, linguocultural studies of such linguists as N. I. Andreichuk, Ya. A. Baran, F. S. Batsevych, S. N. Denysenko, M. V. Hamziuk, V. I. Karasyk, M. P. Kocherhan, O. S. Kubriakova, O. V. Kunin, V. A. Maslova, K. I. Mizin, V. V. Mykhaylenko, M. M. Poliuzhyn, A. M. Prykhodko, O. O. Selivanova, H. H. Slyshkin, Yu. S. Stepanov, A. Vegbytska, S. H. Vorkachov, N. H. Yesypenko, S. A. Zhabotynska, R. P. Zorivchak and others.

The work consists of introduction, three parts, general conclusions, bibliography and appendices.

In *the introduction* the choice of the topic and its actuality are substantiated, the goals and objectives are specified, the subject and the object are defined, the theoretical

significance and the practical value are outlined, the list of the author's publications is presented, the approbation of the main theses and essential results, its connection with the scientific topic of the department, its structure and scope, its points for the thesis defence are stated.

In *the first part of the work* "Theoretical and methodological principles of the concept HUMAN BEING in the English Comparative Phraseology", the main approaches to the study of concepts are determined, the structure of the concept HUMAN BEING is modelled and the principles of its conceptual-linguistic organization are defined.

HUMAN BEING is defined as a basic culturally significant concept and anthropological comparative phraseological units objectivize its figurative-logical and cultural information about the human being as the English speaker.

The dichotomous approach is employed to model the structure of the given concept, since the human being, like most phenomena of the environment, is characterized by a contradictory content organization, where some features, properties or qualities coexist with the opposite ones simultaneously. And it determines the presence of a series of dichotomous oppositions concerning the human being's external and internal worlds: BEAUTIFUL, HANDSOME – UNBEAUTIFUL, UGLY; HEALTHY, STRONG – UNHEALTHY, SICK; CHEERFUL, HAPPY – SAD, UNHAPPY; BRAVE, COURAGEOUS – TIMID, UNCOURAGEOUS; SINCERE, DECENT – INSENCERE, INDECENT etc. There are 74 oppositions constituting two main dichotomically organized hyperconcepts – OUTER HUMAN BEING and INNER HUMAN BEING.

The theoretical analysis of anthropocentric comparative phraseological units, like: *(as) beautiful as a doll* (adjectival), *look like a dog with two tails* (verbal) and *Handsome is as handsome does* (sayings), shows that these items are characterized by the relative simplicity of their structure and different levels of reinterpretation of their components, figurativeness, evaluability and emotiveness. Due to these structural and semantic features, the units under study can express meaningful and complete

characteristics of the human being and, therefore, they become an effective means of objectivizing the concept HUMAN BEING.

The methodological principles of the study of the English comparative phraseologisms actualizing the concept HUMAN BEING are considered, and the algorithm of its analysis is elaborated on the level of linguoconceptology and phraseology.

In *the second part* "The components of the concept HUMAN BEING", such significant components as *associative-figurative*, *evaluative*, *cultural-specific* and *gender* ones are analysed from the point of the semantics of anthropocentric comparative phraseological units.

The research of the *associative-figurative* component of the concept HUMAN BEING is undertaken to analyse the semantics of comparative phraseological units with the help of cultural codes. It makes it possible to reveal that this concept is closely related to other conceptual spheres and they are the donors of symbols for forming comparative phraseologisms to objectivize the concept HUMAN BEING. Zoomorphic (28.7%), artifactual (19.3 %), substance-mineralogical (7%) cultural codes and subcodes are the most productive ones.

The *evaluative* component of the concept HUMAN BEING is mainly formed by the two main groups of comparative phraseological units – positively and negatively charged ones. It is explained by the dual, contradictory and ambiguous nature of the human being. At the same time, the number of negatively evaluating units significantly exceeds the positively charged ones (50 % (-) and 39% (+) and it is due to a more critical emotional and evaluative response of native speakers to the negative features, characteristics or actions of the human being.

The concept HUMAN BEING is, on one hand, universal, and on the other hand, specific and unique. It is proved by the semantics of the comparative phraseological units which contain the corresponding features and verbalize this concept. The concept under study is also gender-marked, as it is objectivized by comparative phraseological units with the semantics that reflects the gender-relevant information about women and men.

In *the third part*, "Ideographic, cognitive and linguocultural analysis of comparative phraseologisms which denote the macroconcept HUMAN BEING", an extensive ideographic, cognitive and linguocultural investigation of the anthropocentric comparative phraseologisms is carried out according to the parameters of the human being's external and internal worlds. This analysis allows us to achieve the main target – to clarify the specificity of objectivizing the concept HUMAN BEING by means of the English comparative phraseology, to take an inventory and to systematize their volume, to specify the sources of their origin and on their basis to make a complex analysis of this macroconcept.

The corpus analysis shows that almost a quarter of the comparative phraseologisms are not registered in the British National Corpus and the Corpus of Contemporary American English. These are mainly the units which gradually become archaic and their semantics contains certain extra-linguistic background that is no more in use – some historical and cultural facts, mythological onyms, fiction characters, etc. The analysis also makes it possible to reveal a number of comparative phraseologisms that have not been recorded in lexicographic sources yet, nevertheless they are frequently used in speech – neologisms, like: *(as) awkward as a cow on a roller skate, as good as iPhone, lie like a gas meter* and so on.

As for the *perspectives* of a further study we can suggest: the exploration of functional peculiarities of anthropocentric comparative phraseological units in different types of discourse; the analysis of their national-cultural specificity in genealogically-related languages; a profound research of their national-cultural semantics in English National Variants; the survey of their gender-marked specificity; the compilation of a lexicographic glossary of anthropocentric comparative phraseological units, including those, which are used in COCA, and its further publication.

Key words: comparative phraseological unit, comparative phraseologisms, anthropocentric comparative phraseological unit, concept, the concept HUMAN BEING, dichotomous approach.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Билиця У.Я. Особливості оцінності компаративних фразеологічних номінацій людини в англomовній картині світу. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*: зб. наук. пр. Одеса, 2015. Вип. 19. Т. 1. С. 187–191.
2. Билиця У. Я. Гендерна релевантність компаративних фразеологічних номінацій людини в англomовній картині світу. *Прикарпатський вісник Наукового товариства ім. Т. Шевченка «Слово»* / наук. ред. С. І. Хороб. Івано-Франківськ, 2015. № 2 (30). С. 158–167.
3. Билиця У. Я. Дихотомічні мікроконцепти «красивий» – «некрасивий» в англomовній картині світу засобами компаративної фразеології. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Івано-Франківськ, 2015–2016. Вип. 44–45. С. 153–160.
4. Билиця У. Я. Коди культури в образі людини в англomовній картині світу (на матеріалі компаративної фразеології). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 62. С. 41–44.
5. Билиця У. Я. Об'єктивація інтелектуальних якостей людини одиницями компаративної фразеології в англomовній картині світу. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2018. Вип. 3, Т. 1. С. 85–92.
6. Билиця У. Я. Компаративні фразеологічні номінації окремих морально-етичних рис характеру людини в англomовній картині світу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2018. Вип. 3. С. 9–15.
7. Былиця У. Я. Компаративно-фразеологический образ человека в англоязычной картине мира сквозь призму «универсального», «специфического» и «уникального». *Science and Education a New Dimension. Philology. Scientific and*

Professional Conference «Philology and Linguistics in the Digital Age – FiLiDA 2017» (Budapest, March 26, 2017). Budapest, 2017. № V (33), Iss. 123. P. 16–19.

8. Былица У. Я. Этнокультурная специфика семантики компаративных фразеологических номинаций человека в англоязычной картине мира. *Лингвистика, лингводидактика, лингвокультурология: актуальные вопросы и перспективы развития*: материалы I Респ. науч.-практ. конф. с международным участием (Минск, 23–24 февр. 2017 г.). Минск: Изд. центр БГУ, 2017. С. 156–159.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Билиця У. Я. Дихотомічний характер концепту «людина» в мовній картині світу. *Дискурсні стратегії лінгвістики XXI століття*: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24–25 листоп. 2011 р.). Львів: Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2011. С. 74–76.

10. Билиця У. Я. The Cultural Codes of English Comparative Phraseological Units. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2013)*: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Івано-Франківськ, 13 берез. 2013 р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2013. С. 54–56.

11. Билиця У. Я. Вольові якості людини крізь призму лінгвокультурології в англomовній компаративній фразеології. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2016)*: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Івано-Франківськ, 18–19 берез. 2016 р.). Івано-Франківськ: ТОВ «ВГЦ «Просвіта», 2016. С. 5–12.

12. Билиця У. Я. Дихотомія емоцій людини «веселий, радісний, щасливий» – «невеселий, сумний, нещасний» в англomовній картині світу (на матеріалі компаративної фразеології). *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2017)*: матеріали IV Міжнар. наук. конф. (м. Івано-Франківськ, 16–17 лют. 2017 р.). Івано-Франківськ: Видав. Кушнір Г. М., 2017. С. 170–176.

13. Билиця У. Я. Вербалізація морально-етичних рис характеру людини, що виявляються у ставленні до праці, до виконання обов'язків (на матеріалі англомовної компаративної фразеології). *Сучасний вимір філологічних наук: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф.* (м. Львів, 20–21 лип. 2018 р.). Львів: Наук. філол. організація «Логос», 2018. С. 69–74.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	16
ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ HUMAN BEING В АНГЛОМОВНІЙ КОМПАРАТИВНІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	28
1.1. Концепт HUMAN BEING та його структурна організація	28
1.1.1. HUMAN BEING як ключовий концепт в англomовній компаративній фразеології	29
1.1.2. Дихотомічний принцип організації концептуально-мовної моделі концепту HUMAN BEING	39
1.2. Компаративні фразеологічні одиниці в об'єктивації концепту HUMAN BEING	49
1.2.1. Фразеологізми в системі засобів вербального вираження концептів.....	49
1.2.2. Релевантність структури та семантики одиниць компаративної фразеології в об'єктивації концепту HUMAN BEING	52
1.3. Методологія та методика дослідження концепту HUMAN BEING в англomовній компаративній фразеології.....	64
1.3.1. Загальнонаукові методи дослідження концепту HUMAN BEING та антропоцентричних компаративних фразеологічних одиниць	65
1.3.2. Загальнолінгвістичні підходи до об'єкта дослідження	69
1.3.3. Спеціальні лінгвістичні методи та алгоритм їх застосування.....	72
Висновки до розділу 1.....	79
РОЗДІЛ 2. СКЛАДНИКИ КОНЦЕПТУ HUMAN BEING КРИЗЬ ПРИЗМУ СЕМАНТИКИ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	82
2.1. Асоціативно-образний складник концепту HUMAN BEING	82
2.2. Оцінний складник концепту HUMAN BEING	92
2.3. Національно-культурний складник концепту HUMAN BEING	100

2.4. Гендерний складник концепту HUMAN BEING	108
Висновки до розділу 2.....	116
РОЗДІЛ 3. ІДЕОГРАФІЧНИЙ, КОГНІТИВНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ОДИНИЦЬ КОМПАРАТИВНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА ПОЗНАЧЕННЯ МАКРОКОНЦЕПТУ HUMAN BEING	118
3.1. Компаративно-фразеологічні номінації гіперконцепту OUTER HUMAN BEING	118
3.1.1. Концепт APPEARANCE	119
3.1.2. Концепт PHYSICAL STATES	129
3.2. Компаративно-фразеологічні номінації гіперконцепту INNER HUMAN BEING	140
3.2.1. Концепт PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS	141
3.2.2. Концепт VOLITIONAL POWERS	149
3.2.3. Концепт INTELLECTUAL VIRTUES	153
3.2.4. Концепт MORAL QUALITIES	159
3.2.5. Концепт SOCIAL CHARACTERISTICS	176
Висновки до розділу 3	177
ВИСНОВКИ	180
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	186
ДОДАТКИ	224

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ФО – фразеологічна одиниця

КФ – компаративна фразеологія

КФО – компаративна фразеологічна одиниця

АКФО – антропоцентрична компаративна фразеологічна одиниця

АМКФ – англословна компаративна фразеологія

АОП – асоціативно-образна паралель

ККС – концептуальна картина світу

МКС – мовна картина світу

англ. – англійська мова

укр. – українська мова

нім. – німецька мова

рос. – російська мова

пол. – польська мова

Adj – прикметник

N – іменник

V – дієслово

PP – дієприкметник

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Мовознавство кінця ХХ – початку ХХІ ст. характеризується яскраво вираженою антропоцентричною парадигмою, яка поставила в центр своїх досліджень Людину, її свідомість, мислення та духовний світ.

Ідеї антропоцентризму (від гр. *antropos* – людина) беруть свій початок ще від Сократа й Платона, Демокрита й Аристотеля, В. Гумбольдта й Е. Бенвеніста, Г. Штейнталя й О. Потебні. Проблематика антропоцентризму представлена сьогодні в працях сучасних *зарубіжних* (Ю. Д. Апресян, Н. Д. Арутюнова, Г. А. Багаутдинова, Є. Бартмінський, Дж. Батлер, А. Вежбицька, В. Г. Гак, А. І. Геляєва, Р. Гойбергер, Дж. Грінберг, М. Джонсон, Л. Г. Золотих, Д. Кемерон, О. С. Кубрякова, Дж. Лакофф, В. О. Маслова, М. Новосад-Бакалярчик, А. Пайдзінська, Дж. Паксман, Дж. Серль, Ю. С. Степанов, В. М. Телія, В. Фоллі, М. Чурак та ін.), а також *вітчизняних* (Н. І. Андрейчук, Ф. С. Бацевич, О. Л. Бессонова, О. С. Бондаренко, Н. Ф. Венжинович, О. В. Забуранна, Ю. В. Ковалюк, В. В. Михайленко, К. І. Мізін, М. М. Полюжин, О. О. Селіванова, Л. О. Ставицька та ін.) учених.

Наукові розвідки цих та інших мовознавців значною мірою присвячені вирішенню одного із масштабних завдань – системному і комплексному опису Людини, яка є одним із ключових концептів будь-якої картини світу. Дослідженню цього концепту на матеріалі антропоцентричних компаративних фразеологічних одиниць англійської мови і присвячена дана робота.

Термін «антропоцентрична компаративна фразеологічна одиниця» (далі – АКФО) в роботі потрактовано як стійке, семантично цілісне словосполучення порівняльного характеру з цілком або частково переосмисленим значенням, що семантично орієнтоване на позначення Людини, її рис, ознак та властивостей, які стосуються її зовнішнього та внутрішнього світу.

Ім'ям досліджуваного концепту в роботі є лексема HUMAN BEING, що виражає «чоловіка, жінку або дитину із роду Homo sapiens, які відрізняються від

інших живих істот вищим розумовим розвитком, здатністю до членороздільного мовлення і вертикальною ходою» [393].

У роботі ідеографічно відтворено концепт HUMAN BEING, об'єктивований одиницями англомовної компаративної фразеології (далі – АМКФ), та здійснено його дослідження з позицій когнітивної лінгвістики й лінгвокультурології. *Когнітологічна спрямованість* роботи зумовлена необхідністю дослідження семантики АКФО з метою з'ясування структури цього концепту, а також специфіки когніції носіїв англійської мови. *Лінгвокультурологічний характер* роботи мотивований тим, що об'єктом дослідження є концепт HUMAN BEING як один із базових культурно значущих в англомовній лінгвокультурі, який не позбавлений певних національно-культурних специфічних / унікальних ознак.

Дослідження концепту HUMAN BEING саме на матеріалі АКФО зумовлено тим, що ці одиниці чи не найбільш «антропоємні» [термін: В. М. Телії] і домінантною зоною, яку вони покривають своєю семантикою, як зазначають дослідники (О. С. Альошин [6], Л. В. Гайдученко [73], К. І. Мізін [175], О. С. Поліщук [199], К. С. Радіонова [219], О. Г. Сошко [239], А. В. Тарасова [249], є насамперед Людина. Ці одиниці безпосередньо пов'язані з її «картиною світу», з характеристикою її рис та ознак, дій та вчинків. Крім цього, АКФО характеризуються особливою лінгвокультурною значущістю, наявністю в їх семантичній структурі яскраво вираженої оцінності, образності й емотивності, а також національно-культурної маркованості. Завдяки такій антропоємній сутності та зазначеним структурно-семантичним ознакам ці одиниці здатні виступати ефективним мовним засобом вербалізації концепту HUMAN BEING.

Вищезазначене свідчить про *логічність* та *перспективність* дослідження АКФО з позицій можливості об'єктивації ними концепту HUMAN BEING. Таких досліджень, виконаних в останні десятиліття на матеріалі одиниць компаритивної фразеології (далі – КФ) різних мов, у тому числі й англійської, і присвячених прямо або опосередковано проблемам, пов'язаних з Людиною, чимало. Найчастіше вони проводилися у *порівняльному* – О. Є. Ведьманова [59],

К. І. Мізін [175], О. С. Поліщук [199], К. С. Радіонова [219], О. Г. Сошко [239], С. В. Талько [248], рідше у *трансляторному* – А. В. Тарасова [249] аспектах.

Фрагментарно описи Людини або її окремих рис та ознак засобами АКФО фігурують у дослідженнях, виконаних на матеріалі різних мов, зокрема: *фінської* – І. А. Євтихєєва [105], *англійської* – Г. І. Ісіна [113], О. В. Терентьєв [254], *чеської* – Л. Ю. Назаренко [179], *української* – А. М. Найда [180]. Прямо і безпосередньо опис Людини здійснено тільки в окремих дослідженнях на матеріалі АКФО таких мов: *шведської* – О. С. Альошин [6], *української* – Г. М. Доброльожа [88], *німецької* – К. І. Мізін [173].

Проте у вітчизняній фразеології немає комплексного і вичерпного опису концепту HUMAN BEING, вербалізованого одиницями КФ англійської мови. Відсутнє воно і в зарубіжній англістиці, незважаючи на те, що дослідженням цих мовних знаків займалися такі мовознавці, як Х. Бредін [285], К. Вікберг [345], А. Гаргані [302], С. Глюксберг [304], С. Ганеман [307], Р. Мун [322], П. П'єріні [332], Е. Валашевська [344] та інші. Однак зусилля цих науковців спрямовані в основному на описи різних видів порівнянь та їхніх структурних особливостей, на їхню класифікацію та інтерпретацію різниці між художніми і стійкими порівняннями, між порівнянням та метафорою тощо. Безпосереднього опису концепту HUMAN BEING засобами АКФО у зарубіжному мовознавстві не виявлено.

Дослідження концепту HUMAN BEING та його компаративно-фразеологічних номінацій здійснено в роботі за бінарним принципом, який використовується в дослідженнях багатьох галузей знань, зокрема, в лінгвістиці як один із методів опису будь-якого фрагмента картини світу. Однією із форм такої бінарності є явище *дихотомії* (гр. *dichotomia* від *dicha* = на дві частини + *toma* = перетин), під яким у логіці розуміють «поділ обсягу поняття на два видові поняття, що суперечать одне одному» [350, с. 301; 358, с. 200]. У мовознавстві «дихотомією називають поділ або контраст між двома речами (ідеями, концептами тощо), які вважаються абсолютно різними, навіть протилежними або такими, що конкурують між собою» [388, с. 151].

Необхідно зазначити, що явище дихотомії може стосуватися як предметів і явищ навколишнього світу, так і Людини, її зовнішності, фізичного стану, моралі, наприклад: «*tall – not tall*», «*experienced – inexperienced*», «*kind – unkind*» тощо. Саме це і дозволяє здійснити у даній роботі дослідження концепту HUMAN BEING у дихотомічному ракурсі, що надає її структурі, а відтак і самому аналізу системного і впорядкованого характеру.

Актуальність теми дослідження зумовлена:

- антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на дослідження та аналіз цілої низки культурно значущих концептів, центральним із яких є HUMAN BEING;

- відсутністю комплексних загальнотеоретичних робіт, присвячених питанню об'єктивації концепту HUMAN BEING одиницями КФ англійської мови;

- назрілою потребою у виявленні всіх АКФО англійської мови, що об'єктивують концепт HUMAN BEING, для формування цілісного уявлення про цей ключовий фрагмент картини світу;

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано згідно з планом наукових робіт кафедри англійської філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» в рамках комплексної кафедральної науково-дослідної теми «Мовні та концептуальні картини світу» (номер державної реєстрації 0113U001963). Тема роботи уточнена на засіданні Вченої ради цього ж університету (протокол № 5 від 25.10.2018 року).

Метою роботи є дослідження об'єктивації концепту HUMAN BEING одиницями КФ англійської мови.

Досягнення зазначеної мети передбачає виконання таких **завдань**:

- проаналізувати існуючі в мовознавстві підходи до моделювання концептів, розробити принципи структурної організації концепту HUMAN BEING та сформулювати методику його дослідження;

- інвентаризувати АКФО, що вербалізують концепт HUMAN BEING, та виокремити їхні виражальні та концепторелевантні структурно-семантичні ознаки;

– дослідити основні складники концепту HUMAN BEING – поняттєвий, асоціативно-образний, ціннісний, а також фрагментарно – національно-культурний та гендерний крізь призму семантики АКФО;

– здійснити всебічний ідеографічний, когнітивний та лінгвокультурний аналіз концепту HUMAN BEING на матеріалі одиниць англійської мови;

– провести корпусний аналіз АКФО на предмет їхнього вживання / невживання в англійській мові за допомогою The British National Corpus (BNC) та The Corpus of Contemporary American English (COCA).

Об'єктом дослідження є концепт HUMAN BEING, вербалізований АКФО сучасної англійської мови.

Предмет дослідження – ідеографічні, лінгвокогнітивні та лінгвокультурні параметри концепту HUMAN BEING в англійській мові.

Матеріалом дослідження слугували 2886 АКФО англійської мови, виокремлені методом суцільної вибірки із 25 фундаментальних вітчизняних і зарубіжних лексикографічних джерел, що репрезентують сучасну англійську мову. Отримані результати були верифіковані за допомогою аналізу корпусів – The British National Corpus (BNC) та The Corpus of Contemporary American English (COCA) (18795 вживань).

Теоретико-методологічною основою дослідження є фундаментальні праці зарубіжних та вітчизняних учених з *фразеології* (Г. Бургер, С. Грангер, З. Квечес, Й. Коргонен, А. Коуві, А. Ланглоц, Р. Лангакер, А. Маккай, Р. Мун, А. Ортоні, І. Пірайнен, П. Скандера, С. Фідлер, Ч. Фернандо, Н. Н. Амосова, Я. А. Баран, А. Н. Баранов, М. В. Гамзюк, С. Н. Денисенко, Д. О. Добровольський, Р. П. Зорівчак, О. В. Кунін, В. М. Мокієнко, О. Я. Остапович, О. Д. Райхштейн, Л. В. Савченко, Ю. П. Солодуб, І. І. Чернишова, Н. М. Шанський, В. Д. Ужченко, та ін.), з *лінгвокогнітології* (Є. Бартмінський, К. Едвардс, Р. Джекендофф, М. Джонсон, В. Крофт, Д. Лебен, М. Мінський, Дж. Лакофф, С. Сервел, Л. Талмі, Дж. Тейлор, Ч. Філлмор, Ж. Фоконьє, Н. Д. Арутюнова, С. А. Жаботинська, А. О. Загнітко, А. А. Залевська, Ю. Н. Караулов, О. С. Кубрякова, А. Е. Левицький, З. Д. Попова, М. М. Полужин, Г. Г. Слишкін, В. Ф. Старко,

Ю. С. Степанов, І. А. Стернін та ін.), з *лінгвокультурології* (А. Вежбицька, В. Гумбольдт, А. Глац, З. Зальцман, Д. Еверетт, А. Пам'єс, П. Скандера, С. Г. Воркачов, В. В. Воробйов, І. О. Голубовська, Д. О. Добровольський, В. В. Жайворонок, В. І. Карасик, В. Г. Костомаров, В. В. Красних, О. П. Левченко, В. А. Маслова, К. І. Мізін, В. М. Мокієнко, О. Я. Остапович, О. О. Петров, О. О. Селіванова, Г. Г. Слишкін, В. М. Телія та ін.), з *антропоцентричного напрямку в мовознавстві* (Є. Бартмінський, Дж. Батлер, Р. Гойбергер, Дж. Грінберг, В. Лі, М. Новосад-Бакалярчик, Дж. Паксман, Д. Таннен, М. Чурак, Н. І. Андрейчук, Н. Д. Арутюнова, О. Л. Безсонова, А. Вежбицька, Н. Ф. Венжинович, А. І. Геляєва, О. В. Забуранна, Л. Г. Золотих, Л. О. Ставицька, В. М. Телія та ін.).

Характер мовного матеріалу, комплексний напрям дослідження, його мета, а також визначені в ньому завдання зумовили застосування цілої низки **методів і прийомів**, які уможливили його здійснення. Такими є насамперед *загальнонаукові методи*, зокрема: метод суцільної вибірки фактичного матеріалу, аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння, моделювання, метод гіпотези, описовий метод, метод кількісного опрацювання мовного матеріалу тощо. Загалом у дослідженні превалює *антропоцентричний* підхід до об'єкта аналізу з опорою на дані когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.

У роботі використані такі *спеціальні лінгвістичні* методи та прийоми:

- фразеологічна ідентифікація для добору та інвентаризації АКФО;
- концептуальний аналіз із метою моделювання концепту HUMAN BEING;
- компонентний аналіз для визначення семантичної структури АКФО;
- етимологічний аналіз із метою реконструкції первинного образу та внутрішньої форми одиниць КФ;
- метод ідеографічної класифікації АКФО для систематизації фактичного матеріалу дослідження;
- корпусний аналіз АКФО для отримання об'єктивних висновків щодо їх функціонування в умовах реальної комунікації;

– елементи кількісних підрахунків з метою підтвердження результатів проведеного дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вона є *першою* спробою у сучасній когнітивістиці та фразеології дослідження концепту HUMAN BEING на основі їхньої об'єктивації одиницями КФ сучасної англійської мови. У дисертації *вперше* застосовано дихотомічний підхід до структуризації цього концепту та аналізу АКФО, що його об'єктивують. Ці одиниці *вперше* виокремлені, а також комплексно й системно досліджені крізь призму ідеографії, лінгвоконцептології та лінгвокультурології. У роботі *вперше* систематизовано у вигляді словника весь склад компаративних фразеологізмів англійської мови на позначення HUMAN BEING.

На захист виносяться такі положення:

1. Концепт HUMAN BEING як ключовий фрагмент концептуальної та мовної картин світу має дихотомічний характер організації, що зумовлено полярністю рис, ознак та властивостей Людини.

2. Згідно з дихотомічним підходом до об'єкта дослідження структуру концепту HUMAN BEING формують гіперконцепти OUTER та INNER HUMAN BEING, які у свою чергу підлягають подальшій структуризації. Складовими гіперконцепту OUTER HUMAN BEING є такі власне концепти, як APPEARANCE, PHYSICAL STATES, а гіперконцепту INNER HUMAN BEING – власне концепти PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS, VOLITIONAL POWERS, INTELLECTUAL VIRTUES, MORAL QUALITIES та SOCIAL CHARACTERISTICS. Зазначені власне концепти структуруються низкою гіпоконцептів, які, перебуваючи у протиставленні один до одного, формують дихотомічні опозиції.

3. АКФО, що вербалізують концепт HUMAN BEING, будучи побудованими на порівнянні, наділені особливою структурою та семантикою, стійкістю у вживанні, характеризуються яскраво вираженою образністю, оцінністю й емотивністю, а тому здатні виступати ефективним експресивним засобом у

системі мовних номінацій Людини, а відтак і продуктивно об'єктивувати цей концепт.

4. На мовному рівні дихотомічно організований концепт HUMAN BEING представляє собою компаративно-фразеологічне поле, яке структуроване сукупністю фразеотематичних груп, фразеосемантичних полів та фразеосинонімічних рядів. Це поле є частиною загального концептуально-мовного макрополя концепту, вербалізованого усією сукупністю мовних одиниць різних рівнів та різної структурно-семантичної організації.

5. Найбільш чітко вираженими складниками концепту HUMAN BEING є асоціативно-образний, оцінний, а також національно-культурний та гендерний.

В основі асоціативно-образного складника концепту лежать різноманітні образні асоціації Людини із близькими їй живими істотами, предметами, об'єктами і явищами навколишнього світу, з ознаками й рисами яких вона себе порівнює й за аналогією переносить на себе. Цей складник концепту HUMAN BEING може бути відтворений у системі культурних кодів/субкодів із різних сфер позамовної дійсності, які є джерелом формування мотиваційно-образної основи АКФО.

Центром концепту HUMAN BEING є його оцінний складник. Основними двома групами одиниць, що його формують, є позитивно та негативно оцінні АКФО, що пояснюється двоїстим і полярним характером сутності Людини. При цьому кількість негативно оцінних одиниць значно переважає позитивно оцінні, що зумовлено більш різкою емоційно-оцінною реакцією носіїв англійської мови на негативні риси та ознаки Людини.

6. У концепті HUMAN BEING спостерігається взаємодія універсального/специфічного/унікального. Про це свідчить семантика АКФО, серед яких можна виокремити ті, які мають свої еквіваленти в інших мовах, та одиниці, які їх не мають та актуалізують культурну специфіку/унікальність цього концепту. Зумовлено це тим, що, з одного боку, Людині властиві риси та ознаки незалежно від її расової, національної чи етнічної належності, а з іншого – ті, які характеризують її як представника англійської лінгвокультурної спільноти.

З позиції гендеру цей концепт має у своїй переважній більшості маскулінний характер, тобто ознаки андроцентричності.

Теоретична значущість цієї наукової розвідки обумовлена важливістю дослідження такого ключового концепту картини світу, яким є HUMAN BEING. У роботі апробовано наукову концепцію дихотомічного підходу до об'єкта дослідження, яка має універсальний характер і може бути використана в дослідженнях однойменного концепту на матеріалі різних мов та одиниць різної структурно-семантичної організації. Проведене дослідження є певним внеском у теорію фразеології, ідеографії, лінгвоконцептології, лінгвокультурології та лексикографії. Теоретичні положення дисертації можуть бути використані для подальшої розробки питань, пов'язаних з людським фактором у мові, зокрема у фразеології. Запропонований у Додатку Д словник АКФО може стати основою для подальших досліджень HUMAN BEING на матеріалі зазначених одиниць.

Практична цінність роботи полягає в тому, що висновки й узагальнення, а також систематизований фразеологічний матеріал можуть бути використані на лекціях та семінарських заняттях з лексикології англійської мови (розділ «Фразеологія»), когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології, при укладанні ідеографічних і тематичних словників, що стосуються сфери «Людина», на заняттях з практичного курсу англійської мови, а також при написанні наукових робіт.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним науковим дослідженням. Теоретичні положення, висновки, а також практичні результати отримані й сформульовані автором особисто. Статей, написаних у співавторстві, немає.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати проведеного дослідження були оприлюднені на таких національних та міжнародних наукових конференціях: «Дискурсні стратегії лінгвістики XXI століття» у Львівському національному університеті імені Івана Франка (2011 р.); «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC)» у Прикарпатському національному університеті імені

Василя Стефаніка (2013, 2016, 2017 рр.); «Лингвістика, лінгводидактика, лінгвокультурологія: актуальні питання та перспективи розвитку» у Білоруському державному університеті, Мінськ (2017 р.), Science and Education a New Dimension, Будапешт (2017р.); «Сучасний вимір філологічних наук» у Львівському національному університеті імені Івана Франка (2018 р.). Обговорення отриманих результатів дисертації здійснювалось також щорічно на засіданнях кафедри англійської філології та на звітних наукових конференціях викладачів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка у період 2008 – 2019 рр.

Публікації. Основні положення дисертації викладено в 13 публікаціях: 6 статей, опублікованих у фахових виданнях України, 2 статті – в іноземних наукових виданнях та 5 тез доповідей на наукових конференціях.

У повному обсязі дисертаційне дослідження було обговорено та схвалено на засіданні кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаніка (протокол № 5 від 15 січня 2019 року).

Структура та обсяг роботи. Робота складається з анотацій двома мовами, інформації про публікації автора, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації з анотаціями, бібліографією та додатками складає 368 сторінок, обсяг основного тексту – 169 сторінок. Список використаних джерел налічує 395 позицій, із них: наукова література – 345 (у тому числі 65 іноземними мовами), довідкова література та лексикографічні джерела – 50 позицій. У Додатках відображені результати кількісних підрахунків стосовно джерел формування АКФО крізь призму культурних кодів, характеру оцінності цих одиниць, їхнього корпусного аналізу. Додаток Д містить словник використаних у роботі АКФО.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету та конкретизовано завдання, окреслено предмет і об'єкт дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичну значущість та практичну цінність роботи, подано

інформацію про її апробацію, структуру та зв'язок з науковою темою, сформульовано основні положення, що виносяться на захист.

У **першому розділі** викладено теоретичні засади дослідження, окреслено головні підходи до вивчення поняття «концепт» та виявлено структуру досліджуваного концепту HUMAN BEING, з'ясовано особливості структури та семантики АКФО як вербалізаторів цього концепту, а також проведено аналіз методологічних засад дослідження в рамках концептології та фразеології.

У **другому розділі** здійснено аналіз основних складників концепту HUMAN BEING (асоціативно-образного, оцінного, національно-культурного та гендерного) крізь призму семантики АКФО.

У **третьому розділі** проведено розгорнутий системно-ідеографічний, когнітивний та лінгвокультурний аналіз компаративно-фразеологічних номінацій концепту HUMAN BEING згідно з основними параметрами зовнішнього та внутрішнього світу Людини.

У **загальних висновках** підсумовуються основні результати проведеного дослідження, окреслено напрями й перспективи подальшої розробки проблеми.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ HUMAN BEING В АНГЛОМОВНІЙ КОМПАРАТИВНІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Дослідження питання об'єктивації концепту HUMAN BEING в англomовній КФ зумовлює насамперед необхідність розкрити природу й сутність цього феномена, адаптувати існуючі в лінгвістиці теорії концептів щодо їх структури та моделювання до зазначеного концепту та розробити принципи його структурної організації. Фразеологічний характер роботи зумовлює також потребу в аналізі релевантних структурно-семантичних особливостей АКФО, що дозволяють їм виступати одним із засобів об'єктивації концепту HUMAN BEING. Саме цим питанням, а також розкриттю методологічних засад дослідження присвячений перший розділ.

1.1. Концепт HUMAN BEING та його структурна організація

Людина як унікальне творіння Всесвіту, як найвища сутність і центр світобудови [33, с. 78–79; 168, с. 6; 230: 32; 249, с. 88; 261, с. 290], пізнаючи навколишній світ, розвідала таємниці глибин світових океанів, космічних просторів, далеких і близьких планет тощо. Вона зробила безліч неймовірних відкриттів, які перевернули уявлення про світ, проте Людина чи не найменше пізнала саму себе [266, с. 215–219], що зумовлено багатогранністю, незбагненністю і загадковістю її натури. Тому вислів давньогрецького філософа Сократа «Пізнай самого себе!» є для неї актуальним і сьогодні, оскільки він є реальним закликem до самопізнання.

Спроби пізнати Людину, її свідомість і поведінку, мислення та духовний світ робить ціла низка таких наук, як антропологія і філософія, психологія і медицина, культурологія й етнологія тощо. Таку мету ставить перед собою і лінгвістика, яка відповідно до проголошених нею принципів антропоцентризму, що став «епістемою сьогоdnішнього мовознавства» (О. О. Селіванова), оголосила Людину центральним об'єктом мовознавчих студій. Пізнанню її сутності,

вирізненню її основних концептуальних ознак та формуванню структурної моделі концепту HUMAN BEING, вербалізованого одиницями КФ англійської мови, присвячений наступний підрозділ роботи.

1.1.1. HUMAN BEING як ключовий концепт в англомовній компаративній фразеології. Сучасні лінгвістичні дослідження Людини здійснюються у тісному зв'язку із такими поняттями, як «картина світу», «концептуальна картина світу» (далі – ККС), «мовна картина світу» (далі – МКС). Підставою для цього є те, що саме Людина як розумна істота, що стоїть у центрі всього буття на Землі, є головною складовою названих понять.

Зазвичай «картину світу» вчені розглядають як «результат усієї духовної активності людини, що виникає під час контакту зі світом» [145, с. 18]; як «глобальний образ світу, що лежить в основі світогляду людини» [207, с. 19]; як «результат людського сприйняття, фантазій, мисленневих процесів і перетворювальної діяльності людини» [93, с. 24]. У нашому дослідженні ми розглядаємо «картину світу» як цілісний образ світу, який є результатом пізнавальної діяльності Людини.

Загальновизнаним фактом у лінгвістиці є сьогодні те, що «картина світу» у свідомості Людини існує у вигляді ККС та МКС, а тому термін «картина світу» фактично розглядається багатьма вченими як гіперонім до зазначених картин світу: Дж. Андерхіл [342], Є. Бартмінський [282], Р. Гжегорчикова [306], А. Пайдзінська [327], П. Х'юїт [309], А. М. Приходько [213], С. Г. Тер-Минасова [253], О. О. Селіванова [230], Т. В. Цив'ян [271] та інші. Якщо розглядати ці дві картини світу окремо, то, на думку вчених, концептуальна картина світу це – «феномен, що віддзеркалюється у свідомості людини у вигляді вторинного існування об'єктивного світу, який є результатом її абстрагуючої діяльності» [213, с. 23]; це – «відображення реальної картини світу крізь призму понять, сформованих на основі уявлень людини, отриманих за допомогою органів відчуття та відображених у її свідомості» [253, с. 41]; це – «представлення у свідомості інтеріоризованого людиною світу» [230, с. 259]. Із зазначених

визначень можна зробити висновок, що ККС – це система сформованої у *свідомості* індивіда інформації про об'єкти і явища навколишнього світу.

В інтерпретації вчених МКС – це «сукупність знань про світ, що зафіксована в лексиці, фразеології, граматиці» [9, с. 301]; це – «модель інтегрального знання про концептуальну систему уявлень, репрезентованих мовою» [165, с. 44]; це – «виражена за допомогою різних мовних засобів, системно впорядкована, соціально значуща модель знаків, що містить інформацію про навколишній світ» [265, с. 10]. Спільним для цих визначень є те, що МКС – це сукупність *вербалізованих у мові* уявлень та знань Людини про навколишній світ, а також про саму себе.

На думку цілої низки вчених, зокрема С. Бартмінського [282], Р. Гжегорчикової [306], К. І. Мізіна [175], О. О. Селіванової [230], А. Пайдзінської [327], ККС і МКС перебувають в інклюзивних стосунках, відповідно до яких друга існує як складова частина першої як значно ширшої та різноманітнішої.

Слід зазначити, що Людина, пізнаючи навколишній світ і саму себе, акумулює результати цього пізнання в одній із таких ментально-мовних інформаційних структур, як *концепт* та його різнотипних варіантах: конкретно-чуттєвих образах, розумових картинах, схемах, поняттях, уявленнях, фреймах, сценаріях, гештальтах (С. Г. Воркачов [67], З. Д. Попова, І. А. Стернін [203], О. О. Селіванова [230]). Термін «концепт» (від лат. *conceptus* = поняття, думка, уявлення) [358, с. 321] протягом трьох останніх десятиліть широко використовується в мовознавстві і є одним із основних понять сучасної лінгвістики. Початок активного вживання цього терміна припадає на другу половину 80-х – початок 90-х років ХХ століття, коли появились перші переклади праць таких зарубіжних учених, як А. Вежбицька, Р. Джекендофф, М. Джонсон, Дж. Лакофф, Р. Лангакер, М. Мінський, М. Тернер, Дж. Тейлор, Ч. Філлмор та інших. Саме ці вчені з опорою на своїх попередників – Л. Витгенштейна, Е. Сепіра, Б. Л. Уорфа, Ж. Піаже та багатьох інших – заклали основи нового напрямку в мовознавстві – когнітивної лінгвістики як науки про концепти, розвиток якої був активно продовжений в подальший період іншими науковцями,

які і сьогодні активно працюють у сфері когнітивної лінгвістики та концептології: М. Гаспельмат [308], Б. Данцігер [291], В. Еванс [295], К. Едвардс [294], Д. Лебен [318], В. Крофт [289], Дж. Фокон'є [298] та інші.

Когнітивна лінгвістика успішно розвивається сьогодні на пострадянському просторі, де завдяки зусиллям багатьох мовознавців сформувалася сучасна парадигма когнітивних досліджень і своя східнослов'янська наука про концепти (див. праці: А. Д. Белова [25], О. В. Ваховська [58], С. Г. Воркачов [67, 68], О. П. Воробйова [71], С. А. Жаботинська [92], А. П. Загнітко [97], В. Г. Зусман [104], В. І. Карасик [118], О. С. Кубрякова [146], Т. В. Луньова [163], В. А. Маслова [166], М. М. Полюжин [198], А. М. Приходько [213, 214], Г. Г. Слишкін [234], В. Ф. Старко [242] та ін.). Тільки за кілька останніх років в Україні захищено у сфері концептології на матеріалі різних мов десятки дисертацій: О. Ф. Бурдейна [51], Г. Д. Заньковська [99], О. Г. Євечук [106], Н. Г. Єсипенко [108], Н. Д. Кіщенко [123], С. О. Крацило [144], Т. Д. Полиця [196], Т. І. Попович [205], Е. В. Розвод [221], Г. О. Хант [267], Т. А. Чаюк [272] та інші, опубліковано сотні наукових статей із цієї проблематики. Поява нових наукових розвідок, присвячених дослідженню концептів, перетворилась, за словами А. М. Приходька, у справжню «концептоманію».

Сьогодні концепт вважають одним із центральних понять багатьох наук, у яких він, за образним висловлюванням С. Г. Воркачова, «виступає своєрідною парасолькою, яка покриває предметні області таких наукових сфер, як когнітивна психологія, когнітивна лінгвістика, а також лінгвокультурологія» [67, с. 5–12]. Цей термін досі не має єдиного загальноприйнятого й однозначного тлумачення, що пояснюється семантичною багатоплановістю, а відтак і складністю цього феномена.

Проте на прикладах дефініцій поняття «концепт» можна зрозуміти, наскільки розширюється й вдосконалюється його розуміння: від наївного, загальноживаного до більш складного лінгвістичного й науково обґрунтованого. Перші визначення терміна «концепт» трактували його як «мисленнєве утворення, яке заміщує нам у процесі мислення неозначену кількість предметів одного й того

ж роду» [14, с. 269]; як «алгебраїчне вираження значення», яким носії мови оперують в усному і писемному мовленні та інтерпретують його в залежності від освіти, особистого досвіду, належності до певного середовища, професії тощо [158, с. 283]; як «все те, що ми знаємо про об'єкт» [32, с. 97]. Деякі вчені вважають, що концепт – це «абстрактна або загальна ідея, виведена з конкретних явищ, понять» [388, с. 116] або «прообраз, ідея поняття» [370, с. 191].

В аналізі сутності концепту сьогодні виокремлюють такі два основні напрямки – *лінгвокогнітологічний* та *лінгвокультурологічний*. Так, представники лінгвокогнітологічного напрямку, зокрема, *зарубіжні* учені – Ю. Д. Апресян, А. П. Бабушкін, М. М. Болдирєв, Б. Данцигер, Р. Джекендофф, М. Джонсон, В. Еванс, К. Едвардс, В. Крофт, О. С. Кубрякова, Дж. Лакофф, Р. Лангакер, З. Д. Попова, І. А. Стернін, Дж. Тейлор, Ж. Фоконьє, Ч. Філлмор, У. Чейф, а також *українські* – С. А. Жаботинська, О. Л. Левченко, В. Н. Манакін, М. М. Полюжин, А. М. Приходько, О. О. Селіванова, Г. М. Яворська та інші вважають концепт розумовим явищем та тлумачать його: як «оперативну змістову одиницю пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи й мови мозку (*lingua mentalis*), усїєї картини світу, відображеної в людській психіці»; як «одиницю мислення людини, що несе комплексну інформацію про відображений у свідомості предмет дійсності у вигляді певних «квантів» знання» (курсив наш – У.Б.)» [352, с. 90–92]; як інформаційну структуру свідомості, різносубстратну, певним чином організовану одиницю пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання...» [230, с. 256]; як «найбільшу оперативну одиницю ментального рівня, яка, вербалізуючись у слові, словосполученні чи фразеологізмі певної МКС, виконує роль стрижневого елемента» [156, с. 10]. Схоже трактування терміна «концепт» подають і зарубіжні вчені, зокрема В. Еванс, який пише: «Концепт – це фундаментальна одиниця знання, центральна для категоризації і концептуалізації. Концепти знаходяться в концептуальній системі і зароджуються у процесі перцептивного сприйняття дійсності» [384, с. 31].

У всіх цих визначеннях простежується розуміння концепту як *одиниці пам'яті*, як *явища метального характеру*, що є результатом цілісного,

нерозчленованого відображення різноманітних фактів і явищ навколишньої дійсності, як одиниці, за допомогою якої Людина здатна акумулювати важливі знання про світ, а також про себе.

Представники *лінгвокультурологічного* напрямку – М. Ф. Алефіренко, Дж. Андерхіл, Н. Д. Арутюнова, Є. Бартмінський, А. Вежбицька, С. Г. Воркачов, А. Гляз, І. О. Голубовська, В. В. Жайворонок, В. І. Карасик, В. В. Красних, Д. С. Лихачов, В. А. Маслова, Г. Г. Слишкін, Ю. С. Степанов та ін. – визначають концепт як феномен, *відзначений етнокультурною специфікою*. Ці учені розглядають концепт як «базову одиницю культури, як її концентрат» [118, с. 116]; як «згусток культури у свідомості людини» [243, с. 41]; як «об'єкт зі світу «Ідеальне», що має ім'я й відображає певні культурно-обумовлені знання Людини про світ «Дійсність» [60, с. 23]; як «концентроване вираження духовно-емоційного досвіду певного етносу» [77, с. 92].

У сфері лінгвокультурології за концептами з культурною специфікою, здебільшого закріпилися терміни *«лінгвокультурний концепт»*, *«концепт культури»* [68; 108; 118; 166], які вважаються одними із базових і ключових понять лінгвокультурології. Щоправда, останнім часом висловлюються думки, зокрема Н. Г. Єсипенко, про розмежування цих термінів «за принципом їх об'єктивації невербальними чи вербальними засобами» [108, с. 182]. При цьому основною ознакою «культурних концептів» є можливість їхньої об'єктивації невербальними знаками, а «лінгвокультурних» – вербальними [там же: 182].

У мовознавстві існує сьогодні низка дефініцій лінгвокультурного концепту, які поєднують у собі лінгвокогнітологічний та лінгвокультурологічний підходи до цього феномена і в яких не відкидається його ментальна й поняттєво-інформаційна сутність та вказується на його детермінованість культурним змістом [22, с. 285; 108, с.180; 140, с. 25; 175, с. 108; 221, с. 59]. Як зазначає Н. Г. Єсипенко, «будь-яке концептуальне утворення (концепт) культурно детерміноване, адже концепт виникає, існує, функціонує завдяки колективній та індивідуальній свідомості представників певної культури» [108, с. 180]. Подібні трактування лінгвокультурного концепту фігурують також в інших учених, які

розуміють його як «ментальне утворення, зумовлене лінгвокультурною специфікою» [69, с. 67]; як «ментальну сутність [...], що віддзеркалює національно-культурні уявлення про світ людини й етносу в цілому» [22, с. 285].

Вважаємо, що саме такий підхід до розуміння лінгвокультурного концепту є найбільш коректним, адже, на наш погляд, будь-який процес пізнання навколишнього світу співвідноситься з певними структурами свідомості та одночасно здійснюється Людиною з позицій того етносу, який вона представляє. Тому на власне фактологічну інформацію про об'єкти пізнання здійснюється нашарування певних культурних смислів, які кодуються в семантиці мовних одиниць. Саме таке трактування лінгвокультурного концепту приймається у даній роботі, а тому на підставі критичного аналізу літератури лінгвокультурний концепт HUMAN BEING визначається як такий, у якому одиницями КФ об'єктивується не тільки поняттєво-логічна, але й культурно детермінована інформація про HUMAN BEING як представника англomовної лінгвospільноти, яка стосується цінностей та ідеалів, особливостей національної культури, специфіки світорозуміння та світосприйняття.

Незважаючи на інтенсивність дослідження концептів, «лінгвоконцептологія на сьогоднішній день ще далека від того, щоб визнати її такою, що вичерпала свої теоретичні, методологічні, процедурні й евристичні ресурси» [153, с. 7] і позбавила себе розходжень у трактуванні та інтерпретації окремих понять [там же: 7].

Таких розходжень і дискусійних питань у теорії концептів ще достатньо, як наприклад, структура та найбільш вірогідна модель побудови, їхня типологія, методи й процедура опису та аналізу тощо. Вимагають уточнення та розмежування терміни «концепт», «поняття», «категорія». «Концепт» у порівнянні з «поняттям» є значно ширшим і об'ємнішим за змістом феноменом [261, с. 29], він є його гіперонімом, оскільки містить у собі і саме поняття, яке є його обов'язковим ядерним компонентом [104, с. 24; 230, с. 256]. «Поняття», включаючи основні суттєві характеристики об'єкта, сформовані значною мірою за рахунок сенсорних відчуттів, має більш конкретний характер, ніж «концепт». За

«поняттям» стоїть передусім певна реалія, втілена в найближчому значенні слова, а за концептом – інтелектуально й емоційно осмислена сутність. Концепт, на відміну від поняття, мислиться й переживається, а також містить у собі, як правило, образний компонент. Він є предметом емоцій, симпатій і антипатій, а іноді й зіткнень [118, с. 128; 243, с. 43]. Отже, концепт, на відміну від поняття, включає в себе не тільки логічні ознаки, але й «усі зв'язані з ним фонові знання» [276, с. 63–64], на підставі чого ці два терміни – «концепт» та «поняття» – слід розглядати як загальне і часткове.

Більш складними є відношення між термінами «концепт» і «категорія». Категорія – це «найбільш загальне фундаментальне поняття, що відображає сутнісні, закономірні зв'язки й відношення об'єктів пізнання й дослідження» [230, с. 202]. Відтак «категоризація, – вважає О. С. Кубрякова, – це головний спосіб надати інформації, що поступає до людини, впорядкований характер, якимось систематизувати її, і, головне, розсортувати побачене, почуте й т. ін.» [352, с. 25], а «концептуалізація спрямована на виокремлення мінімальних змістовних одиниць людського досвіду й структур знання [там же: 33]. Інакше кажучи, як стверджує Н. І. Андрейчук, «категоризація – це процес впорядкування осмисленого, його розподіл по понятійних нішах» [8, с. 5], а «концептуалізація, – на думку Я. В. Бистрова, – це процес систематизації та структуризації накопичених знань про навколишній світ» [47, с. 49]. Із зазначеного слідує, що категоризація й концептуалізація є суміжними класифікаційними процесами, які відрізняються один від одного поставленою метою та кінцевим результатом.

Дискусійним у концептології є питання встановлення різниці між термінами «концепт» і «концептосфера». У роботі ми вживаємо щодо об'єкта нашого дослідження термін «концепт», а не «концептосфера», аргументуючи це тим, що змістова структура другого терміна є ширшою, ніж першого. При цьому ми поділяємо думку багатьох учених, які вважають, що концептосфера є сукупністю певних концептів [48; 49; 130; 158; 167; 203; 213, 230]. Так, наприклад, Д. С. Лихачов, який увів у лінгвістичний обіг термін «концептосфера», вважає, що він включає в себе сукупність концептів нації, які належать спільному

ментальному просторові носіїв певної мови і які об'єднані на основі певної ознаки [158, с. 282]. Таку ж позицію займають також інші вчені, які вважають, що «концепти поєднуються в концептосфери, тобто в асоціативні безлічі концептів, що відносяться до певних ділянок світу, відображених свідомістю» [48, с. 101]; що концептосфера – це «сукупність концептів, які перебувають між собою у відносинах перетину, об'єднання, ієрархії» [204, с. 36]; що це – «сукупність концептів, із яких, як із мозаїчних шматочків, складається полотно світорозуміння носія мови» [167, с. 34]; що це – «система концептів у свідомості людини, що відтворює у вигляді структурованих й упорядкованих знань уявлення про світ, дійсність і результати внутрішнього рефлексивного досвіду людини» [230, с. 261].

Ми поділяємо тезу А. М. Приходька, який стверджує, що в одній лінгвокультурі існує лише одна концептосфера, яка є системою вищого порядку, а тому використання цього терміна у множині є некоректним [213, с. 209]. На цій підставі щодо об'єкта нашого дослідження ми вживатимемо не термін «концептосфера», а «концепт», які перебувають у гіперо-гіпонімічних стосунках.

Щодо концепту ЛЮДИНА у багатьох дослідженнях використовуються й інші терміни: «образ людини» [75], «фразеологічний образ людини» [16; 175], «образ-концепт людина» [136; 182] тощо. На наш погляд, вживання подібних термінів свідчить про дослідження передусім мовного образу Людини. Так, наприклад, у своїй роботі О. В. Коротун, описуючи образ-концепт «Зовнішня людина» у мовній картині світу, обґрунтовує вживання цього терміна тим, що «головним у змісті такого концепту є його наївність, ненауковість» [136, с. 5], а відтак «поняття «образ» у номінації «образ-концепт» є саме тим, що підкреслює наївне, оцінне, асоціативне в концепті» [там же: 5]. Подібне твердження ми знаходимо також у роботі Л. Б. Нікітіної, яка мотивує вибір терміна «образ-концепт» «визнанням першості «мовної частини» концепту» [182, с. 13].

У нашому дослідженні ми розглядаємо не тільки мовну, а й когнітивну сторону об'єкта дослідження, тобто певні елементи свідомості й ментальності представників англomовної лінгвоспільноти, особливості їхнього асоціативно-

образного мислення, їхніх ціннісних пріоритетів, об'єктивованих АКФО, чим і пояснюється використання у даній роботі терміна «концепт HUMAN BEING».

У теорії концептів чільне місце займає питання їхньої класифікації, що зумовлено їхньою величезною кількістю в кожній із мов та неоднорідністю змісту. Концепти класифікують за різними критеріями, які фігурують у працях низки мовознавців [314; 315; 22; 69; 71; 352; 214; 243; 276]. Так, наприклад, Дж. Лакофф розмежовує *прості* й *базові* концепти. До простих концептів він відносить образно-схематичні концепти типу ЧАСТИНА – ЦІЛЕ, ВГОРУ – ВНИЗ та ін.; до базових концептів – БІЛЬ, ГОЛОД, ВОДА, ДЕРЕВО, ДІМ тощо, які структуруються за допомогою інших простих концептів [151]. Схожий поділ здійснює також О. С. Кубрякова, виокремлюючи *прості* та *складні* концепти: перші – репрезентовані одним словом, другі – словосполученням або реченням [352, с. 90–91]. Типологію концептів за тематичною ознакою або певним типом знання знаходимо у С. Г. Воркачова, який поділяє їх на *педагогічні, юридичні, мистецькі, релігійні, політичні* [69, с. 67].

Ю. С. Степанов виокремлює декілька груп концептів: *універсальні категорії культури* – ЧАС, ПРОСТІР, ПРИЧИНА, НАСЛІДОК, КІЛЬКІСТЬ, ЯКІСТЬ; *соціально-культурні категорії* – СВОБОДА, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ПРАЦЯ, БАГАТСТВО; *категорії національної культури* – ВОЛЯ, ДОЛЯ, ДУША; *етичні категорії* – ДОБРО, ЗЛО, ПРАВДА, ІСТИНА; *міфологічні категорії* – БОГ, АНГЕЛ-ХРАНИТЕЛЬ, ДУХИ [243, с. 10].

Більш складну класифікацію концептів, яка здійснюється за цілим комплексом критеріїв та ознак, пропонує Ф. С. Бацевич: 1) *за змістом* (конкретно-чуттєві образи, уявлення, схеми, прототипи, пропозиції, фрейми, сценарії або скрипти, гештальти або цілісні образи); 2) *за роллю у структурі свідомості* (культурні, ментальні, міфологічні, ідеологічні, філософські); 3) *за суб'єктом концептуалізації* (універсальні, групові, індивідуальні) [22, с. 285].

О. П. Воробйова пропонує класифікацію концептів *за форматом їх репрезентації*, а саме: 1) *одиночні* (ЛЮБОВ, ЖИТТЯ); 2) *двійні гештальтні*

(ЖИТТЯ/СМЕРТЬ, ЛЮБОВ/НЕНАВИСТЬ; 3) *кластерні* (ШЛЯХ ДО СЛАВИ), які не мають однослівного імені; 4) *кумулятивні* та інші [71, с. 22–23].

У російськомовній картині світу В. К. Щербін виокремлює такі типи концептів: 1) *базові* макроконцепти, зокрема, такі, як ЧАС, СВІТ, ПРИРОДА, ПРОСТІР, ЛЮДИНА; 2) *конкретні* концепти: ГОРА, ДІМ, ЗЕМЛЯ, МОРЕ, ХЛІБ; 3) *абстрактні* концепти: МАЙБУТНЄ, ЗНАННЯ, КРЕАТИВНІСТЬ; 4) *суспільні* концепти: ВІЙНА, ЗАКОН, ПОЛІТИКА; 5) *національно-специфічні* концепти: ВОЛЯ, РОСІЙСЬКА ІДЕЯ, РОСІЙСЬКИЙ НАРОД та інші [276, с. 57–58].

Різні типи концептів, причому також за різними критеріями, виокремлює А. М. Приходько [214, с. 144–156], зокрема ті, які «матеріалізуються в антонімічних парах» – ДОБРО / ЗЛО, ЖИТТЯ / СМЕРТЬ [там само: 148], а також концепти антропоморфного характеру: *морально-етичні* (ГРІХ, НЕПРАВДА, ТЕРПИМІСТЬ, СМИРЕННІСТЬ), *емоціональні* (РАДІСТЬ, ЗАДОВОЛЕННЯ, ГНІВ, НЕНАВИСТЬ), *фізіологічні* (БАДЬОРІСТЬ, ЗДОРОВ'Я, ЮНІСТЬ, СТАРІСТЬ) [там же: 152–155].

У науковій літературі фігурує також поділ концептів за критерієм їхньої значущості для певного етносу. У цьому сенсі виокремлюють *базові* (основні) концепти та *небазові* (неосновні) концепти [175, с. 109; 228, с. 250]. В іншій термінології перші концепти є *ключовими, культурно значущими* або *універсальними*, які є в кожного етносу (наприклад, БАТЬКІВЩИНА, БАТЬКО, МАТИ, РОДИНА, ДІМ) і які наповнені глибоким культурним змістом. Вони, як зауважує В. А. Маслова, є «ядерними (базовими) одиницями картини світу і мають екзистенційну значущість як для окремої мовної особистості, так і для лінгвокультурної спільноти загалом» [166, с. 51]. Такі концепти, крім фактуальної інформації, містять також культурно значущу інформацію, яка відображає ментальне уявлення носіїв мови про навколишній світ.

Серед таких концептів особливе місце посідає концепт HUMAN BEING як об'єкт дослідження у даній роботі, який є, поза всяким сумнівом, базовим культурно значущим і ключовим концептом у цілісній картині світу хоча б уже тому, що сама Людина як розумна істота є в центрі всього земного буття і все, що

її оточує, підпорядковано їй. Світ, що оточує Людину, значною мірою створений нею, «і світу цього не існувало б, якби не було його творця – Людини» [175, с. 156]. «Людина, – пише Н. А. Бердяєв, – космічна за своєю природою, вона – центр буття. Людина – не тільки у світі, як одна із його частин, але й поза світом і над світом» [27, с. 78–79]. Як говорив один із давньокитайських мудреців, «між Небом і Землею Людина найдорожча за все».

Такий статус Людини робить досліджуваний концепт HUMAN BEING центральним і ключовим серед усіх інших у будь-якій картині світу. Це підтверджує також і висока номінативна щільність об'єктивації цього концепту як лексичними, так і фразеологічними засобами, адже відомо, що «чим важливіший культурний концепт для конкретного суспільства, тим більшою є його номінативна щільність у мові» [108, с. 181]. Так, на думку мовознавців, 90–95% усього лексико-фразеологічного матеріалу будь-якої мови, в тому числі й англійської, прямо або опосередковано пов'язані з Людиною, з її характеристикою як біологічного, так і соціального виду, з репрезентацією її зовнішнього вигляду та внутрішніх якостей, з її діяльністю [93, с. 45]. Це ж стосується і КФ, у якій переважна кількість одиниць є семантично орієнтованою на позначення рис, ознак та властивостей Людини.

Все це дозволяє стверджувати, що концепт HUMAN BEING належить до базових і ключових концептів, який значною мірою вербалізується компаративними фразеологізмами і який заслуговує на всебічне вивчення в ідеографічному, лінгвокогнітивному та лінгвокультурному аспектах.

1.1.2. Дихотомічний принцип організації концептуально-мовної моделі концепту HUMAN BEING. Дослідження такого складного і багатогранного об'єкта, як концепт HUMAN BEING зумовлює необхідність формування його концептуально-мовної моделі, яка б дозволила вирізнити в ньому складові елементи та прошарки і тим самим створила основу для всього подальшого його аналізу. Ця модель повинна корелювати як із концептуальною структурою самого об'єкта дослідження – Людиною, з усіма її антропологічними параметрами,

рисами, ознаками і властивостями, так і з фактичним мовним матеріалом його репрезентації, тобто із АКФО. Питанню формування такої моделі досліджуваного концепту присвячений цей параграф роботи.

При спробі формування моделі концепту HUMAN BEING виникають певні труднощі, оскільки Людина «представляє собою складний конгломерат, що складається з безлічі частин, атрибутів, сторін» [185, с. 73], а тому є складним об'єктом дослідження, який породжує безмежні складнощі її пізнання. Як стверджує В. М. Межуєв, «при всій, здавалося б, очевидності й наочності того, кого ми називаємо людиною, в емпіричній дійсності неможливо знайти ознаку, яка б повною мірою визначала сутність цього феномена», а тому важко сказати, «де починається й закінчується людина як емпірична реальність, де проходить межа її існування в світі, яку частину цього світу вона займає» [169, с. 49].

Чіткої відповіді на ці запитання не дають навіть такі антропозорієнтовані науки, як антропологія, філософія, фізіологія, психологія та інші, які також представляють Людину як складний об'єкт дослідження. Так, наприклад, загальна філософсько-антропологічна концепція визначає Людину як «живу істоту, що складається з тіла, психіки й особистості...» [368, с. 120]. У християнській філософії «людина розглядається як тріада «тіло – душа – дух», де душа є чимось особливим, а дух відноситься до всезагального» [там же: 121]. У давньосхідній (Індія, Китай) та античній філософії Людина розуміється як частина космосу – мікрокосм, що є складовою макрокосму – Всесвіту» [там же: 121].

Не цілком вичерпно структурує сутність Людини відоме її психолого-філософське трактування, яке найчастіше трапляється в науковій літературі і розглядає її як *homo sapiens* (людина розумна), *homo faber* (людина, що творить), *homo loquens* (людина, що мовить), *homo sociologicus* (людина соціологічна), *homo psychologicus* (людина психологічна), *homo agens* (людина діяльна) [55; 57].

Спробу певним чином структурувати сутність Людини та сформувати її модель здійснювали також лінгвісти. Так, у різних варіантах концептуально-мовних схем Людина представлена в дисертаційних дослідженнях цілої низки таких мовознавців, як О. Ф. Арсентьева [12], Г. А. Багаутдинова [16], А. І. Геляєва

[75], Ж. Х. Гергокова [76], Н. Б. Дем'яненко [83], З. С. Мацюк [168], Л. Б. Нікітіна [182], О. Г. Сошко [240], В. В. Хмара [268] та інші. Проте усі тлумачення як філософського, психологічного, так і лінгвістичного характеру засвідчують основне: Людина – це справді глобальна і безмірна істота, а відтак її сутність неконкретна, дифузна й розмита, а тому вона не піддається певному однозначному моделюванню її структури.

Однак, більшість науковців визнає подвійність людської природи, її дуалістичний характер, адже Людина, з одного боку, істота біологічна й фізична, що знаходить свій вияв у її зовнішніх ознаках, а з іншого – розумна, моральна, психічна й соціальна, що свідчить про її внутрішній світ. З цього приводу Н. А. Бердяєв пише: «Людина усвідомлює себе належною до двох світів, природа її двоїться, і у свідомості її перемагає то одна природа, то інша» [27, с. 78–79]. К. І. Мізін також стверджує, що «людина має дуалістичну природу – фізичну й метафізичну. Вона живе у двох світах – реальному (зовнішньому) та ідеальному (внутрішньому)» [175, с. 159].

Така двоїста природа та полярність сутності Людини зумовлює можливість сформувати загальну концептуально-мовну модель HUMAN BEING за дихотомічним принципом і виокремити в ній два основні блоки – OUTER HUMAN BEING та INNER HUMAN BEING. Ці два блоки характеризують Людину, по-перше, як природний об'єкт із сукупністю зовнішніх, фізичних і фізіологічних ознак (зовнішність, фізичний стан, вік та ін.), а по-друге – як духовний об'єкт, що володіє набором якостей внутрішнього характеру (емоції, воля, розумові здібності, морально-етичні риси, соціальні ознаки тощо). Саме такий підхід до загальної концептуально-мовної моделі HUMAN BEING обрано у даній роботі.

Така бінарна, або ж, за визначеною у дослідженні термінологією, *дихотомічна модель* обрана і в подальшій структуризації концепту HUMAN BEING, адже Людині, як і більшості явищ та об'єктів навколишньої дійсності, властиве протиставлення суперечливих і протилежних одна одній рис та ознак, що стосуються її зовнішності, фізичного стану, психо-емоційних, інтелектуальних

та морально-етичних рис характеру. Так, у Людині справді поєднано все: краса і потворність, добро і зло, щедрість і жадібність, працелюбність і лінощі, геніальність і дурість.

Загалом бінарність як явище (від лат. *binarius* – подвійний, той, що складається із двох частин, компонентів) [НСІС: 91] є однією з іманентних і сутнісних ознак структури будь-якого явища, поняття, вона є «вихідним станом речей», що відзначає ціла низка вчених: Ф. Мерінер [320], Дж. Тойота [339], А. Д. Бєлова [24], О. П. Дубчак [89], О. О. Петров [192], Р. С. Помірко, І. С. Бутова [200], О. О. Приходченко [212], Н. В. Прутка [217], О. В. Сахарова [229], Т. С. Семєгин [231], О. С. Снитко [235], О. А. Соловйова [236], С. М. Щербина [277] та ін.. Дослідники вважають, що бінарність як явище має універсальний характер і є виявом властивостей самої дійсності та закономірностей її відображення в людській свідомості [231, с. 552].

Проте «бінарність, – як пише Т. С. Семєгин, – є також властивою різним рівням буття людини» [231, с. 552], «вона [...] закладена у мисленні людини генетично» [там же: 553]. Бінарність є характерною для людського пізнання споконвіку, тобто з тих пір, відколи свідомість Людини почала виокремлювати для себе день і ніч, земний і потойбічний світ, верх і низ тощо [175, с. 241; 235, с. 115]. Саме тому питання осмислення Людиною навколишньої дійсності у формі бінарних опозицій здавна було у фокусі наукового дослідження, початки якого, за словами О. П. Дубчак, «сягають ще міфорелігійних концепцій Піфагорійської школи, філософських трактатів Платона, Аристотеля та ін. Актуальною структура бінарного моделювання дійсності була і в епоху Середньовіччя, коли логіки ділили весь світ на «святе» і «грішне», «національне» і «штучно привнесене», «своє» і «чуже», «янгольське» і «демонське» тощо. У XVIII ст. проблему бінарності стали розглядати в загальнофілософському руслі, певним чином узагальненому в «антиномічній» теорії І. Канта» [89, с. 93].

Бінарний підхід до об'єкта дослідження широко використовується в сучасному мовознавстві. Так, серед мовознавчих студій сьогодення є ціла низка наукових розвідок, присвячених аналізу різних бінарних опозицій, зокрема:

«любов – ненависть» [17; 176], «минуле – теперішнє» [46], «чоловік – жінка» [50], «моральність – аморальність» [131], «правда – неправда» vs «добро – зло» [138; 236]; «розум – дурість» [123; 172], «війна – мир» [125], «щедрість – скупість» [192], «друг – ворог» [195], «життя – смерть» [212], «щастя – нещастя» [224], «свій – чужий» [283; 54; 72], «success – failure» [277]. Помітно, що майже всі вищезазначені опозиції стосуються Людини, що свідчить про актуальність її дослідження та всебічний опис у формі бінарності.

Однією із форм бінарного протиставлення є явище *дихотомії*. Цей термін (від грецького *dichotomia*: *dicha* – на дві частини і *tome* – розріз, поділ) [388, с. 151] означає «поділ цілого на дві частини; в логіці – поділ за ознакою суперечності. Основою поділу виступає наявність чи відсутність певної ознаки. У результаті дихотомічного поділу родового поняття (А) отримують два видові поняття (Х і не Х), що перебувають у відношенні суперечності і є підпорядкованими поняттю (А). Обсяги понять – членів поділу – не перетинаються і в сумі вичерпують обсяг поняття, що ділиться» [366, с. 158]. Отже, при дихотомії відбувається поділ певної ознаки на дві видові, одна із яких при цьому є родовою і стає основою поділу.

Явище дихотомії спостерігається не тільки у предметах і явищах навколишньої дійсності, але й в об'єкті нашого дослідження – HUMAN BEING, для якої теж характерне дихотомічне протиставлення її рис, ознак та властивостей, наприклад: «*tall*» – «*not tall*», «*healthy*» – «*unhealthy*», «*kind*» – «*unkind*» тощо. Ці ознаки HUMAN BEING можна розглядати як *дихотомічні опозиції* або *ж дихотомічні концепти*, які містять протиставлення за аксіологічною шкалою, проте об'єднані навколо спільної архісеми і відповідають схемі «А = Х і не Х». Незважаючи на різновекторне аксіологічне навантаження, складові цих опозицій нерозривно пов'язані між собою, оскільки існування одних неможливе без наявності інших.

Загалом дихотомічний підхід застосовується в дослідженні будь-яких явищ та об'єктів навколишнього світу, а тому є універсальним методом їх пізнання, особливо тоді, коли необхідно виокремити певну множину предметів, ознак, які цікавлять дослідника. Такий дихотомічний поділ об'єкта дослідження на бінарні

опозиційні складові застосовується і в лінгвістиці, а тому саме він складає основу структурної моделі об'єкта нашого дослідження – концепту HUMAN BEING, що зумовлено самою сутністю Людини, у якій фактично всі риси, ознаки чи властивості є полярними і протиставляються одні одним.

Зауважимо, що *дихотомічний* поділ слід відрізняти від *псевдодихотомічного*, а *дихотомічні опозиції* від *псевдодихотомічних*. Так, наприклад, поділ поняття «Людина» на «чоловіків» і «не-чоловіків» є дихотомічним, а поділ на «чоловіків» і «жінок» – псевдодихотомічним, оскільки у другій парі диференціюється ознака «стать», а не наявність / відсутність чого-небудь [366, с. 171]. Таким чином, між поняттями «чоловік» і «жінка» немає логічного протиріччя, тому тут не можна говорити про будь-який дихотомічний поділ.

Як свідчать публікації, концепти, яким властива бінарність, іменують також іншими термінами, як, наприклад, «*антиконцепти*» [82; 213], «*антонімічні концепти*» [195], «*концепти-опозиції*» [232; 202], які є близькими, проте все-таки дещо відмінними від обраних нами термінів: «*дихотомічні концепти*» або «*дихотомічні опозиції*».

Так, на думку А. М. Приходька, до числа *антиконцептів* належать ті, у структурі яких вагоме місце посідає ціннісна складова [213, с. 101], Відповідно *концепт* повинен бути позитивно оцінним, а *антиконцепт* – негативно оцінним, як-от в опозиціях: *щастя – горе, надія – відчай* тощо. Проте не всі опозиції є антиконцептами, наприклад: *день – ніч, зима – літо*, «оскільки ціннісна складова не є чітко вираженою» [231, с. 247]. Більше того, зазначені опозиції не є також і дихотомічними, оскільки не відповідають схемі «X і не X», а також не суперечать один одному, а тому є просто бінарними.

«Дихотомічні концепти» слід відрізняти і від «*антонімічних концептів*» [термін Н. А. Погребної], оскільки явище дихотомії дещо відрізняється від антонімії. Так, «антонімія (від *анти* + гр. *опута* = ім'я, назва) як тип семантичних відношень лексичних одиниць, що мають протилежні значення» [358, с.52], вимагає існування повної протилежності між певними поняттями, явищами, а дихотомія виявляє більш ослаблену, неповну протилежність другого члена

опозиції. Проте поняття «дихотомія» та «антонімія» інколи перетинаються, коли член дихотомічного поділу вживається з часткою «не» і тоді дорівнює антоніму, наприклад: *добрий – злий* /= *недобрий*; *молодий – старий* /= *немолодий*. Таких випадків у дихотомічному членуванні ознак і властивостей Людини чимало, як, наприклад: *міцний – слабкий* /= *неміцний*, *високий – малий* /= *невисокий* тощо.

Одним із широковживаних термінів щодо подібних концептів є «*опозиційні концепти*», або «*концепти-опозиції*» [231; 202]. За словами Т. С. Семегин, «термін «концепт-опозиція» є лаконічним», оскільки він поєднує в собі ідею єдності і протиставлення концептуального простору» [231, с. 248], а тому його використання є найбільш виправданим. Авторка вважає, що «опозиційні концепти – це ментальні одиниці, що відображають різновекторність аксіологічного навантаження двох протилежних фрагментів дійсності і відзначені лінгвокультурною специфікою» [там же: 248]. У такому розумінні ці терміни є близькими до вживаного нами терміна «дихотомічні опозиції».

На підставі вищезазначеного вважаємо, що обрані в роботі терміни «*дихотомічні концепти*», «*дихотомічні опозиції*» стосовно об'єкта нашого дослідження є найбільш коректними, оскільки вони адекватно корелюють із сутністю Людини, двоїстим, полярним характером її рис, ознак і властивостей.

При більш детальній структуризації концепту HUMAN BEING використовуємо термінологію щодо ієрархічної структури концепту, запропоновану А. М. Приходьком, яка передбачає виокремлення таксонів вищого та нижчого рівнів, що існують за принципом включення одних у склад інших [213, с. 100], а саме: «*макроконцепти*», «*гіперконцепти*», «*власне концепти*» та «*гіпоконцепти*». Згідно з аргументацією автора, «макроконцепти» є базовими концептотипами, які мають наднаціональний характер, їх складовими є «гіперконцепти», які відрізняються певною етнокультурною специфікою. «Гіперконцепти» виступають як родові поняття щодо видових – «власне концептів», у складі яких можна виокремити «гіпоконцепти» – найменші конститuentи концептополя [там же: 100].

Враховуючи дихотомічний підхід до об'єкта нашого дослідження, ми зберігаємо в ньому загальну дихотомію *макроконцепту* HUMAN BEING і виокремлюємо в ньому *гіперконцепти* OUTER HUMAN BEING та INNER HUMAN BEING, які у свою чергу піддаються подальшій структуризації. Так, складовими параметрами гіперконцепту OUTER HUMAN BEING є такі *власне концепти*, як APPEARANCE, PHYSICAL STATES, а гіперконцепту INNER HUMAN BEING – *власне концепти* PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS, VOLITIONAL POWERS, INTELLECTUAL VIRTUES, MORAL QUALITIES та SOCIAL CHARACTERISTICS. Усі зазначені концепти структуруються цілою низкою *гіпоконцептів*, які, перебуваючи у протиставленні один до одного, формують так звані *дихотомічні опозиції*, або ж *дихотомічні гіпоконцепти*.

Таким чином, макроконцепт HUMAN BEING у концептуальному плані має структуру, яка зумовлена природною структуризацією самого об'єкта – Людини. Своєю структурною організацією цей макроконцепт відрізняється від інших, у переважній більшості яких їхні складові розміщуються за принципом «центр – периферія» або ж структуруються в лінійному порядку. Цей макроконцепт має *партитивно-інклюзивний характер* організації, при якій усі його сегменти є рівноправними і входять один в одного.

Із концептуальною схемою макроконцепту HUMAN BEING корелює її компаративно-фразеологічна модель, яку формують одиниці КФ як вербалізатори його змісту, які теж певним чином організовані. Однією із форм системно-структурної організації мовного матеріалу є мовні лексико-семантичні поля, які дозволяють об'єднувати мовні одиниці, «що характеризуються спільністю змісту й виражають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ» [353, с. 380]. Така польова система організації мовного матеріалу, основним принципом побудови якої є «центр – периферія», була розроблена свого часу німецькими лінгвістами І. Тріром та Г. Іпсеном, проте вона і сьогодні залишається методологічною основою систематизації мовних одиниць будь-якого фрагмента чи концепту картини світу. Польовий підхід обраний і нами в роботі

щодо компаративних фразеологізмів, які, вербалізуючи концепт HUMAN BEING, представляють собою певне угруповання мовних знаків, які об'єднані спільністю змісту й виявляють функціональну подібність позначуваного об'єкта – «Людина» в англomовній КФ. Ці одиниці сукупно формують в межах досліджуваного концепту польову структуру, яка йменується в роботі як «компаративно-фразеологічне макрополе», під яким розуміється сукупність АКФО, об'єднаних загальною інтегральною ознакою і узагальнене значення яких відповідає значенню архілексеми HUMAN BEING.

Термін «компаративно-фразеологічне макрополе» складається із сукупності цілої низки інших полів, ієрархія яких ґрунтується у даній роботі на ідеографічній класифікації фразеологізмів таких мовознавців, як Ж. В. Краснобаєва-Чорна [142], М. Охріменко [188], Ю. Ф. Прадід [211].

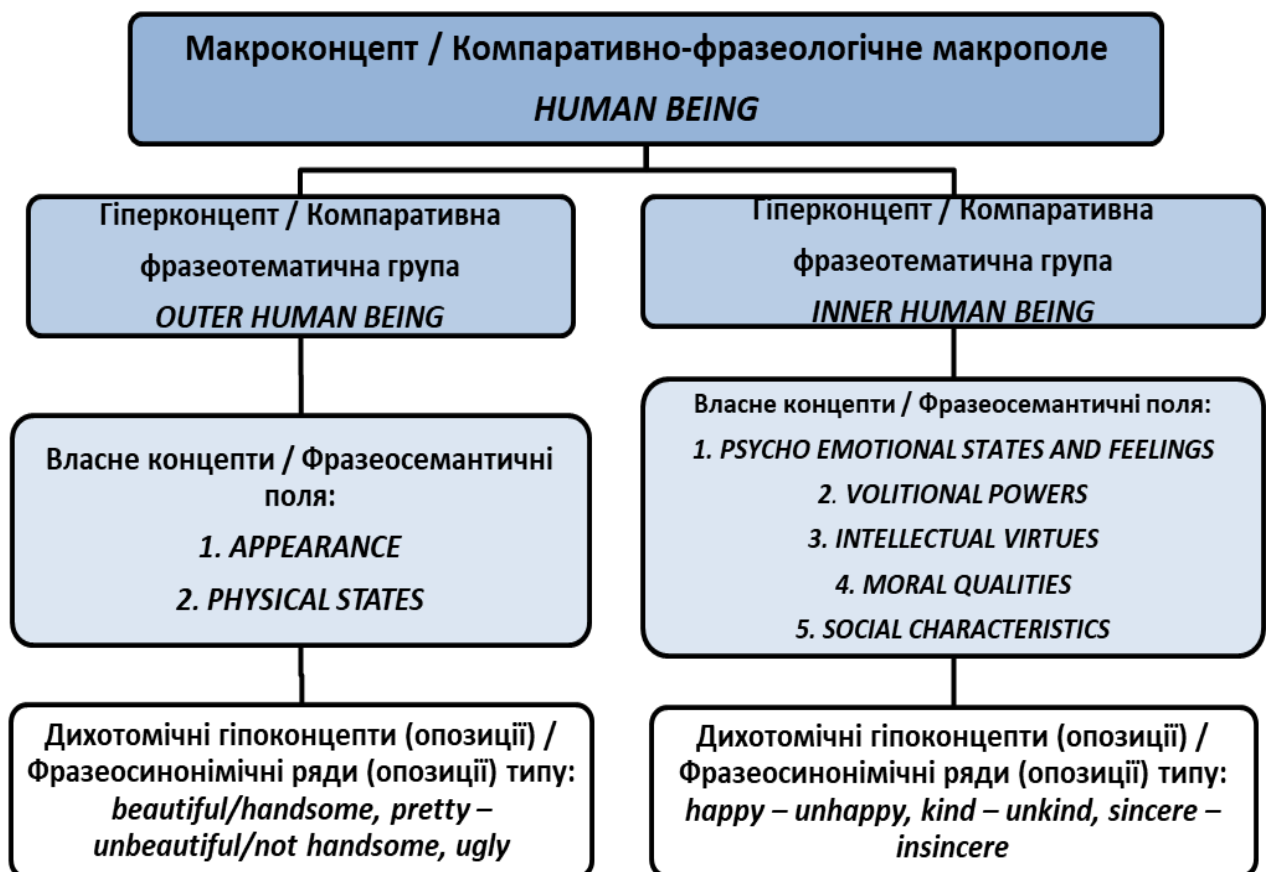

Рис. 1.1. Концептуально-мовна модель концепту HUMAN BEING

Запропонована структурна схема компаративно-фразеологічного макрополя HUMAN BEING є розгалуженою і характеризується складною ієрархічною організацією, для якої характерне явище взаємозалежних парадигматичних та гіперо-гіпонімічних відношень. Нижній рівень цієї концептуально-мовної схеми формують *фразеосинонімічні ряди*, які об'єднують АКФО зі спільною для них семантичною ознакою і які об'єктивують *дихотомічні гіпоконцепти*. Далі слідують *фразеосемантичні поля*, які містять дві і більше семантичні групи фразеологізмів, об'єднані загальною інтегральною семою, спільністю значення і які відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність у позначенні рис, ознак і властивостей Людини: APPEARANCE, PHYSICAL STATES, PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS, VOLITIONAL POWERS, INTELLECTUAL VIRTUES, MORAL QUALITIES, SOCIAL CHARACTERISTICS. Зазначені фразеосемантичні поля є складовими *фразеотематичних груп*, які представляють собою об'єднання двох і більше фразеосемантичних полів. Такими фразеотематичними групами є OUTER та INNER HUMAN BEING, які сукупно формують компаративно-фразеологічну складову макроконцепту HUMAN BEING.

Зазначимо, що основна увага в роботі зосереджена на дихотомічних опозиціях, які об'єктивовані відповідними фразеосинонімічними рядами АКФО. Розташування одиниць у цих рядах відповідно до польового принципу [203, с. 80; 230, с. 281–282] має *ядерно-периферійний характер*, тобто – від найбільш частотно вживаних, образних й емоційно насичених, які формують ядро поля, до одиниць з меншим ступенем вираження цих ознак, які створюють його *периферію*, а далі – до *інтерпретаційного поля*. Останнє формується одиницями, що відображають різноманітні оцінки й судження. Таку послідовність цих ознак виявляють наступні досліджувані нами структурно-семантичні групи одиниць:

– ад'єктивні, субстантивні та дієприкметникові типу (*as*) *beautiful as a doll, a face like thunder, dressed up like a plush horse*, значення яких є чітко вираженим і одночасно емоційно й експресивно забарвленим;

– вербальні, типу *look like million dollars, look like a dog with two tails*, які характеризуються непрямим і часто опосередкованим рівнем вираження ознак у порівнянні із ядром;

– паремійні одиниці компаративного характеру, тобто прислів'я, приказки, які мають інтерпретаційний та узагальнювальний смисл і виражають зазвичай інтелектуальну або ж моральну оцінку ознак, рис, властивостей чи дій HUMAN BEING : *There is no beauty like the beauty of the soul; Handsome is as handsome does.*

Отже, така модель концепту HUMAN BEING має складну структуру, що зумовлено багатогранністю та різноманітністю проявів Людини. Ця модель обумовлена природною структуризацією об'єкта дослідження і є для нас вихідною для подальшого когнітивно-лінгвокультурологічного аналізу одиниць, що вербалізують цей концепт. У загальних рисах вона є універсальною і може бути використана для дослідження HUMAN BEING на матеріалі й інших мовних одиниць. Запропонована концептуально-мовна модель дозволяє нам сформулювати на матеріалі досліджуваних одиниць образ HUMAN BEING в англійській компаративній фразеології.

1.2. Компаративні фразеологічні одиниці в об'єктивації концепту HUMAN BEING

Поставлене в роботі завдання здійснити опис концепту HUMAN BEING одиницями КФ зумовлює необхідність проведення аналізу їхніх структурно-семантичних особливостей, завдяки яким вони здатні виступати одним із засобів об'єктивації досліджуваного концепту. Реалізації цього завдання присвячений наступний підрозділ роботи.

1.2.1. Фразеологізми в системі засобів вербального вираження концептів.

Концепти як виразники знань та досвіду Людини, результатів пізнання нею навколишнього світу можуть бути представлені розгалуженою системою мовних репрезентантів, як, наприклад, слова, словосполучення, речення, прислів'я, приказки, різного характеру тексти, наукові терміни тощо

[306, с. 43; 109, с. 5; 190, с. 94]. Серед усіх цих мовних засобів перше місце в об'єктивації концепту займають слова і фразеологізми, які є основними виразниками знань Людини про навколишній світ.

Найчастіше концепт репрезентують в мові слова [384, с. 31; 60, с. 78; 262, с. 108–110], які є основним засобом номінації предметів і явищ навколишнього світу, а відтак найбільш інформативним засобом об'єктивації змісту концептів. Однак, майже кожен концепт, особливо лінгвокультурний, вербалізується також і фразеологізмами як знаками вторинної номінації. При цьому останні, на відміну від лексичних одиниць, вживаються зазвичай не стільки для позначення й відображення різних фрагментів картини світу, скільки для їх образної й оцінної характеристики та здійснення емоційного впливу на реципієнта інформації, на що вказують практично всі фразеологи: Я. А. Баран [18], М. В. Гамзюк [74], Р. П. Зорівчак [102], О. В. Кунін [149], В. М. Телія [251] та інші. Така прагматична релевантність цих одиниць зумовлена тим, що фразеологічна номінація в порівнянні з лексичною є більш складною, насамперед завдяки конотативному аспекту семантики, тобто образності, оцінності, емоційності, що й дозволяє ФО виступати ефективним засобом експресивності в системі мовних засобів номінації різних фрагментів картини світу, зокрема й HUMAN BEING.

Крім цього, фразеологізми є зазвичай етнокультурно маркованими, оскільки, вони «характеризують денотат шляхом апелювання до уявлень носіїв мови про той чи інший феномен національної культури – духовної або матеріальної» [178, с. 10]. Відтак вони є цінним джерелом відомостей про культуру, стереотипи народної свідомості та містять у своїй семантиці багатий матеріал про звичаї і традиції, вірування й ідеали, мрії та сподівання того чи іншого народу. «Фразеологія, – пише Н. О. Павленко, – є невичерпним джерелом, яке акумулює відомості про звичаї, традиції народу, його історію і фольклор тощо» [189, с. 71]. Таке насичення ФО культурно значущою інформацією уможливорює їх визначення як «дзеркало душі народу» [175, с. 9; 251, с. 37], «як акумулятор» [86, с. 400], у якому лінгвокультурна спільнота конденсує свою національну свідомість. Завдяки зазначеним семантичним особливостям, насамперед оцінності, емотивності,

образності, національно-культурній маркованості, ФО адекватно корелюють зі специфікою лінгвокультурного концепту [118, с. 129] і тим самим виступають одним із ефективних засобів його об'єктивації [86, с. 400; 268, с. 77].

У зв'язку з активною участю ФО в об'єктивації різних фрагментів картини світу одним із актуальних завдань сучасних фразеологічних студій є не традиційне вивчення структури та семантики цих одиниць, а їх аналіз з позицій когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології, їх вивчення з точки зору можливостей моделювання ними різних фрагментів картини світу, зокрема й Людини. Цим активно сьогодні займається на матеріалі різних мов низка науковців: Л. Ю. Буянова [52], Н. Ф. Венжинович [63], А. Дюська [91], В. В. Жарікова [94], І. А. Живіцька [95], Ж. В. Краснобаєва-Чорна [143], З. С. Мацюк [168], К. І. Мізін [175], Н. Д. Негрич [181], Х. М. Ніколайчук [183], Л. М. Печенікова [193], І. Є Фісяк [263] та ін., окремі з яких заявляють про існування так званих «фразеологічних концептів» [15]. «фразеологічної картини світу» [52; 273]. Більше того, досліджуючи компаративну фразеологію, деякі учені виокремлюють навіть «компаративно-фразеологічну картину світу» [175].

Все це викликає жваву дискусію серед мовознавців, що відображено в низці публікацій [64; 81; 101; 128; 184; 186; 187; 227; 265; 273; 279]. Так, О. Д. Огуй з цього приводу пише: «Поза сумнівом, що фразеологічна ідіоматика – одна із характеристик прояву МКС, яка виражає принцип іконічності, але чи вона є настільки самостійною, щоб можна було говорити про фразеологічну картину світу?» [184, с. 213]. Більш категоричними є висловлювання мовознавців, які ставлять під сумнів правомірність вживання зазначених термінів, наприклад: «Фразеологічна картина світу» лише частково або поверхнево відображає модель світу, оскільки далеко не всі існуючі у світі об'єкти та реалії відображені у цій картині світу» [81, с.49]; «не існує чисто фразеологічних концептів [...]». Фразеологізми можуть бути лише складниками номінативного поля концепту [...], завершене висловлення неможливо побудувати лише із фразеологізмів, що свідчить не на користь існування фразеологічної картини як окремої лінгвістичної категорії», а відтак «у лінгвістичних дослідженнях

доцільніше оперувати терміном «фразеологічний компонент МКС» [128, с. 153]. Аналогічну позицію в цьому питанні займають й інші мовознавці: Н. Ф. Венжинович [63], О. Я. Остапович [187], Л. В. Савченко [226].

Ми також дотримуємося думки, що вживати терміни «фразеологічна картина світу», «фразеологічний концепт» можна тільки умовно, оскільки фразеологія, зокрема, й компаративна, не в стані самостійно відобразити абсолютно всі поняттєві зони того чи іншого концепту, а тому, очевидно, слід говорити тільки про фразеологічну складову концепту чи МКС.

Попри беззаперечну участь фразеологізмів у формуванні концептів, вона не є однаковою в різних концептуальних сферах і найбільш активною така участь є в концептуальній сфері «Людина». Так, ціла низка науковців (Н. Ф. Венжинович [63], А. І. Геляєва [75], Е. К. Коляда [133], З. С. Мацюк [168], А. Л. Порожнюк [206], О. Г. Сошко [239; 240], В. В. Хмара [268]) стверджує, що у семантиці фразеологізмів об'єктивується вся сутність природи Людини, що дозволяє цим мовним знакам виступати одним із продуктивних засобів вербалізації цього концепту. Ось як про це пише, наприклад, Е. К. Коляда: «Значна частина ФО поєднана однією спільною рисою, а саме їх орієнтованістю на людину, на різноманітні сфери її діяльності або, іншими словами, їх антропоцентризмом» [133, с. 52].

Як уже зазначалося, з усіх розрядів фразеологізмів особливим ступенем антропоємності та виражальних можливостей щодо концепту HUMAN BEING характеризуються КФО [152; 175; 193; 219; 249]. У цих одиницях спостерігається перетин антропоцентричної та аксіологічної семантики, образності й емотивності, універсальності й специфічності, що потенційно зумовлює їх концептовиражальні можливості.

1.2.2. Релевантність структури та семантики одиниць компаративної фразеології в об'єктивації концепту HUMAN BEING. У підрозділі ставиться завдання з'ясувати, чому англomовна спільнота при номінації рис, ознак і властивостей HUMAN BEING часто використовує одиниці КФ; яку роль

відіграють ці одиниці в об'єктивації цього концепту і завдяки яким структурно-семантичним ознакам вони є його невід'ємним виразником.

Отже, компаративна фразеологія – «це великий пласт будь-якої мови і одна з найбільш поширених і стародавніх форм мовної номінації» [239, с. 228]. Основу її одиниць складає когнітивний механізм порівняння, за допомогою якого «людина здавна осягала навколишній світ та саму себе» [там само: 228].

Загалом компаративні фразеологізми є невичерпним джерелом інформації як про предмети та явища навколишнього світу: *(as) smooth as glass, (as) light as a feather, (as) heavy as lead* тощо, так і про Людину, про її зовнішність, фізичний або психічний стан, риси характеру, поведінку, дії: *(as) merry as a grig, (as) thin as a walking corpse, work like a horse* тощо. Часто ці одиниці є полісемантичними, а тому здатні позначати перших і других одночасно, наприклад: *(as) hard as a stone* – 1. «дуже твердий»; 2. «стійкий, вольовий»; 3. «жорстокий, безжалісний».

Зазвичай у складі КФ вирізняють одиниці оказіональні (авторські) та узуальні (стійкі або фразеологічні). До першої групи відносять порівняння, які безперервно з'являються в повсякденному мовленні, а потім зникають, вийшовши з активного вжитку. Другу групу одиниць складають найбільш влучні з точки зору образності порівняння, які характеризуються різним ступенем переосмислення компонентного складу, проте стійкістю, відтворюваністю у мовленні у готовому вигляді, а відтак і фіксацією у словниках, наприклад: *(as) vain as a peacock, (as) pretty as a picture, look like million dollars* тощо. Одиниці саме другої групи завдяки своїм структурним, семантичним та функціональним ознакам формують у фразеологічному складі будь-якої мови особливий розряд мовних знаків, які найбільш часто йменуються термінами «компаративні фразеологічні одиниці», «компаративні фразеологізми» [117; 175; 193; 219; 223; 239; 249; 254; 270].

Зазначені терміни появилися у 60-х роках у працях таких видних представників фразеологічної науки, як Н. Н. Амосова, О. В. Кунін, С. І. Ройзензон, В. М. Телія, І. І. Чернишова та інших. Сьогодні щодо цього типу одиниць паралельно вживаються й інші терміни, як, наприклад, «стійкі

порівняння» – Н. О. Баранник [19], В. М. Огольцев [359]; «компаративеми» – Г. М. Доброльожа [88]; «порівняльні конструкції» – Л. М. Ікалюк [111]; «фразеологічні порівняння» – Г. І. Ісіна [113]; «стійкі народні порівняння» – А. М. Найда [180] тощо. У даному дослідженні використовуються найбільш усталені терміни – «компаративна фразеологія», «компаративний фразеологізм», «компаративна фразеологічна одиниця».

У зарубіжному мовознавстві також ведеться активна дискусія щодо назви цих фразеологізмів (див.: Г. Бредін [285], А. Валашевська [344], К. Вікберг [345], А. Гаргані [302], С. Глюксберг [304], Р. Мун [322], Р. П'єріні [332]) і найбільш уживаними щодо них є терміни *simile* та *comparison*.

У фразеології панує думка, що компаративні фразеологізми мають усі ознаки, релевантні для ФО. У порівнянні з іншими словесними знаками вони розглядаються як мовні елементи вищого порядку, «яким притаманна релевантна ознака фразеологічності» [173, с. 6]; яким «властиві всі ознаки ФО, а саме: функція непрямой номінації, лексико-граматична стійкість компонентного складу, структурна нарізнооформленість, семантично невідільна сполучуваність, образність, здатність оцінювати» [180, с. 4]; «які характеризуються стійкістю у вживанні й відтворюваністю як єдине ціле» [254, с. 76].

Отже, стійкі словосполучення порівняльного характеру справді мають усі ознаки ФО, хоча й не позбавлені певних структурних, семантичних та функціональних особливостей, аналізу яких і присвячений цей підрозділ.

КФО англійської мови, у тому числі й антропоцентричного характеру, представлені різноманітними синтаксичними конструкціями, які містять елемент порівняння, наприклад:

1) конструкція – (as, so) + Adj (PP) + as (like) + N типу: *(as) cold as ice*, *(so) white as ivory* (ад'єктивні КФО); *(as) pleased as Punch*, *(as) dressed as a scarecrow* (дієприкметникові АКФО);

2) конструкція – V (N) + like + N: *look like a princess* (вербальні АКФО); *a face like a fiddle* (субстантивні АКФО);

3) конструкції паремійного характеру, які синтаксично представляють собою речення зі сполучниковими словами: *better ... than..., more than ..., worse than ...*: *Better a glorious death than a shameful life. A friend's envy is worse than an enemy's hatred*, які певним чином переосмислені і в своїй більшості прямо або опосередковано «стосуються людини і її поведінки» [139, с. 79].

В об'єкт дослідження включаються також окремі паремії, в яких порівняння як логічна операція фігурує як *тотожність*, що означає не повну відповідність об'єктів один одному, а максимальну наближеність порівнюваних об'єктів насамперед за якісними характеристиками. Так, одиниця *Caution is the parent of safety* з формально вираженою тотожністю імпліцитно містить порівняння. Більше того, її можна легко трансформувати в компаративну, якщо ввести в її структуру порівняльні сполучники *like* чи *as*, як, наприклад: *Caution is like the parent of safety*.

Таким чином, основною структурною особливістю АКФО є те, що вони є результатом логічної операції порівняння. Структурно фразеологічні компаративи складаються з:

– *основи порівняння (comparandum, tertium comparationis)*, вираженої прикметником, дієприкметником, іменником чи дієсловом, які в АКФО, як правило, експлікують певну ознаку, властивість, стан чи дію Людини, що підлягають порівнянню і які визначають одночасно концептуальну та семантичну належність цих одиниць до відповідного поля: *(as) fresh as a daisy, (as) crooked as a corkscrew, eyes like sapphires, argue like an apple-wife*;

– *порівняльної частини (comparatum)*, вираженої здебільшого іменником або ж групою іменників, які представляють собою зазвичай образний символ, який є носієм певної ознаки, якості чи властивості, що переноситься на HUMAN BEING, наприклад: *(as) tall as a lamppost, (as) fat as a hog, laugh like a hyena* тощо.

До структури порівняння входить ще один формальний елемент у формі лексем *as* та *like*, які відіграють функцію зв'язку між основою порівняння та порівняльною частиною компаративного фразеологізму.

Зауважимо, що стосовно основи порівняння та порівняльної частини в науковій літературі фігурують різні терміни, як, наприклад: *компарат* – *компарат* (*comparandum – comparatum*) (Б. М. Ажнюк [3]), *референт* – *агент* (О. В. Терентьев [254]), *суб'єкт* – *об'єкт* (Н. О. Баранник [19], Л. М. Ікалюк [112], А. П. Романченко [223]). У даній роботі використовуються такі найбільш часто вживані в науковій літературі терміни, як *об'єкт* – *суб'єкт* порівняння. Щодо порівняльної частини (суб'єкта порівняння) використовується в роботі і такий усталений термін, як *образ-еталон* (див.: К. І. Мізін [175], О. Г. Сошко [240], А. В. Тарасова [249]).

За характером та ступенем мотивації семантики АКФО, за складністю асоціацій, що лежать в їх основі, можна виокремити такі одиниці:

а) *вмотивовані* АКФО, у яких логіко-компаративні відношення між об'єктом і суб'єктом порівняння добре усвідомлюються, вони прості й очевидні і ґрунтуються на неускладнених, прозорих ознаках й асоціаціях: *(as) big as an elephant, (as) heavy as lead, (as) slow as a tortoise* тощо;

б) *частково вмотивовані* АКФО, на зразок: *(as) free as air, scream like a bull at a gate, drink like a fish* тощо, в основі яких знаходяться уже дещо ускладнені асоціації і їх декодування передбачає необхідність здійснення певних розумових операцій;

в) *невмотивовані* АКФО, мотивацію яких встановити досить складно або неможливо, а основою їх формування є лінгвокреативний тип вербального мислення і семантика яких побудована на складних асоціативних зв'язках, на грі слів тощо: *as dead as a door-nail, (as) nutty as a fruitcake* і т. ін.

У класифікації К. І. Мізіна подібні одиниці – це відповідно *моносимілятивні* або *перцептивні* одиниці [175, с. 49], *полісимілятивні* порівняння [там же: 55] та *інтенційно-креативні* одиниці [там же: 62]. Виокремлені групи АКФО за типом мотивації їхньої семантики яскраво демонструють різний ступінь переосмислення їхніх компонентів, а також різний рівень експресивного потенціалу цих одиниць.

Так, найменшим ступенем переосмислення компонентів та рівня експресії характеризуються вмотивовані АКФО типу *(as) black as pitch, (as) tall as a steeple*

тощо, проте і їхня семантика не є простою сумою значень компонентів, що входять до складу цих одиниць. Адже в них відбулася не тільки інтенсифікація ознак об'єкта порівняння, але й нашарування на його семантику певних конотативних ознак, тобто образності й оцінності за рахунок вжитих образів-еталонів.

Формування фразеологічного значення вмотивованих АКФО з найменшим ступенем переосмислення, як зазначає Л. Ю. Назаренко, є відносно нескладним і відбувається внаслідок «перегрупування й актуалізації одних сем і згасання інших [...]». Експліцитно виражена основа порівняння актуалізує й висуває на перший план семантичну ознаку, за якою здійснюється порівняння» [179, с. 8] і яка виокремлюється із семантичної структури суб'єкта порівняння. У результаті цього процесу актуалізована сема суб'єкта порівняння накладається на таку ж сему експліцитно вираженої основи порівняння, через що відбувається інтенсифікація певної ознаки і одночасно – посилення експресивної релевантності всієї одиниці.

Складніший шлях – шлях вторинного фразотвору проходять частково вмотивовані АКФО, які внаслідок переосмислення компонентного складу набувають іншого фразеологічного значення, як-от: *as green as grass* «дуже недосвідчений», *(as) hot as pepper* «дуже гарячий, запальний», *(as) slippery as an eel* «хитрий, верткий». Ці одиниці фактично полісемічні та мають два значення – пряме й переносне, причому перше може стосуватися предметів і явищ навколишнього світу, а друге – HUMAN BEING. Подібні одиниці проходять у своєму розвитку типовий шлях семантичної трансформації: спочатку вдале порівняння, побудоване, як правило, на *метафорі*, а далі – переосмислення компонентів і перетворення його на фразеологізм: *(as) sweet as honey* «милий, приємний», *(as) close as an oyster* «скритий, замкнутий» тощо. У семантичній структурі таких одиниць переважає конотативне значення, а їхнє цілісне значення є своєрідним сплавом переосмислених компонентів. Умотивованість значення таких одиниць на синхронному рівні може бути відчутною.

Найвищим ступенем конотації, а відтак й експресивної релевантності характеризуються АКФО, мотиваційно-образна основа яких не досить чітка або не відчувається взагалі, що стосується насамперед уже згаданих вище інтенційно-креативних одиниць, сформованих на основі складних асоціативних зв'язків, мовних каламбурів, безеквівалентних лексем тощо. Так, незначні ознаки вмотивованості спостерігаються, наприклад, в семантиці такої АКФО, як *(as) crooked as a crankshaft* «нечесний, непорядний» (досл.: кривий, зігнутий, як колінвал), значення якої побудоване на грі слів, а саме на двох омонімах: 1. *crooked* – «нечесний»; 2. *crooked* – «зігнутий, кривий». Мотиваційною основою цієї одиниці є образ «кривого, зігнутого автомобільного колінвала», форма і функції якого можуть бути недоступними навіть деяким носіям мови. Складною є мотивація цілої низки інших одиниць, побудованих також на грі слів: *(as) cross as nine highways / as two sticks, (as) keen as mustard* тощо.

Невмотивованими є також АКФО, сформовані за допомогою таких механізмів, як алітерація, а також римування: *(as) blind as a brickbat, (as) fit as a fiddle, (as) thick as thieves*, у яких зв'язок між об'єктом та суб'єктом порівняння є цілком алогічним і фіктивним. Більшість таких одиниць не пройшла стадію семантичного переосмислення вихідного порівняння, тому вони тільки формально зберігають структуру порівняння.

Окремі АКФО, як, наприклад: *(as) flat as a flounder, (as) snug as a bug in a rug, (as) busy as a bee / as a beaver / as a beehive, (as) hungry as a hunter, Words cut more than swords*, незважаючи на алітерацію, видаються нам цілком логічними і навіть вмотивованими. Вочевидь, наявність у подібних АКФО «алітерації» зумовлена її поширеністю в англосаксонській поезії VII-VIII ст., зокрема в англосаксонській епічній поемі «Беовульф», а пізніше – в усній народній творчості, де часто вживалися алітеровані порівняння, частина з яких дійшла і до наших днів [111; 254].

Невмотивованими на синхронному рівні є АКФО, сформовані за допомогою десемантизованих інтенсифікаторів, які за походженням є колишніми усіченими компаративами і основною функцією яких є підсилення семантики

основ порівняння [149, с. 290]. Такими широкоживаними у складі АКФО є інтенсифікатори зі значеннями: *as day is long* «дуже»; *like one o'clock / like clockwork* «точно, пунктуально»; *as / like billy-o(h), as / like blazes* «дуже сильно»; *like a shot, like lightning, like fun* «енергійно, дуже швидко»; *like hell, like mad, like crazy, like the devil* «як чорт, як диявол»; *like a bat out of hell, like sixty* «щодуху, щосили»; *like nobody's business* «без кінця, дуже сказано»; *like a house on fire, like wildfire, like sixty / like old boots* – «дуже швидко» тощо. Переважну більшість одиниць з цими інтенсифікаторами слід перекладати за допомогою словосполучення ««дуже» в квадраті» (А. Вежбицька). Такі інтенсифікатори не тільки підсилюють чи гіперболізують ту чи іншу ознаку, стан або дію Людини, але й підвищують експресивну релевантність цих одиниць у цілому.

Серед компаративів на позначення концепту HUMAN BEING є й інші порівняння з невмотивованими з погляду синхронії значеннями, як, наприклад: *(as) bold as brass* «нахабний, безсоромний», *(as) dead as a doornail* «мертвий», *(as) mad as a hatter* «несповна розуму, божевільний» та інші. Не завжди навіть етимологічні розвідки дозволяють розшифрувати вмотивованість подібних одиниць. Хоча стосовно виразу *(as) mad as a hatter* окремі дослідники, наприклад, Г. Й. Абрамова [1, с. 124] та А. В. Тарасова [249, с. 148], посиляючись на авторитетні фразеографічні джерела, пов'язують його походження зі словами із англосаксонської мови *atter* «змія, гадюка» та *mad* «отруйний», внаслідок чого вираз начебто означав – «отруйний як змія». Проте фразеографічні джерела [377; 379] вказують на те, що мотивація цього виразу, вжитого і популяризованого Льюїсом Керролом у казці «Аліса в Країні Чудес», пов'язана з процесом виготовлення капелюхів: майстри для обробки фетру використовували хімічні препарати, зокрема ртуть, яка негативно впливала на їхній розумовий та психологічний стан, на їхню поведінку.

Складність декодування семантики окремих АКФО на синхронному зрізі може бути зумовлена певними історико-культурними фактами, що лежать в основі виникнення цих одиниць. Прикладом цього може бути вираз *to fight like Kilkenny cats*, мотиваційною основою якої є легенда про жорстоку боротьбу між

ірландськими містами Kilkenny й Irishtown, що тривала до кінця XVII ст. і призвела до взаємного руйнування [349, с. 330].

Важливою ознакою структури АКФО є наявність у них внутрішніх зв'язків між компонентами, зокрема: 1) одинична сполучуваність об'єкта й суб'єкта порівняння: *(as) low as a snake's belly*; 2) одинична сполучуваність об'єкта порівняння із різними суб'єктами порівняння: *(as) dead as a stone / dodo / mackerel / mutton*; 3) сполучуваність різних взаємозамінних об'єктів порівняння, які, як правило, мають близькі значення або належать до одного семантичного поля, із одним суб'єктом порівняння: *to shake / shiver like a leaf*; 4) сполучуваність кількох основ порівняння з декількома порівняльними компонентами: *(as) steady / firm as a rock / as steel*. Усе це свідчить про наявність у структурі АКФО широко розвинутої лексичної варіантності, що дозволяє формувати додаткові відтінки значення, оновлювати образи або шляхом вживання більш експресивних лексем підсилювати комунікативно-прагматичну релевантність таких одиниць.

Від лексико-граматичних варіантів АКФО слід відрізняти одиниці, у яких відбулися різні трансформації за рахунок таких механізмів, як *вклинювання* або *прирощення* до складу базової моделі інших компонентів, що особливо характерне для КФ англійської мови. При цьому такі механізми можуть актуалізуватися як за рахунок окремих лексем і словосполучень, так і цілих речень, наприклад: *(as) beautiful as a **Dresden** doll*; *(as) fresh as a flower **in May***; *as silent as a mute **at funeral**, look like the cat **who swallowed the canary*** тощо.

Зауважимо, що подібні АКФО є цілком самодостатніми і без вклинених або прирощених елементів, які видаються, на перший погляд, надлишковими, проте завдяки яким *інтенсифікується*, *гіперболізується* або навіть *гіпертрофується* та чи інша ознака чи дія HUMAN BEING, що значно посилює прагматичний вплив таких одиниць на їх реципієнта.

Загалом *гіперболізація* як явище є онтологічною ознакою формування стійких порівнянь, оскільки вона, як зазначають учені, закладена уже в самій природі порівняння [134, с. 116]. Адже при формуванні фразеологічного порівняння образ-еталон обирається не лише завдяки схожості, а й з урахуванням

можливості «максимального кількісного виявлення ознаки» [там же: 45], як, наприклад: *(as) strong as an oak, (as) big as an elephant, (as) surly as a bear* тощо. При сприйнятті подібних одиниць і без вклинених або прирощених елементів у свідомості реципієнтів виникають образи, які репрезентують їхні ознаки у гіперболізованому вигляді.

У багатьох АКФО за рахунок прирощених компонентів створюється ефект комічного, наприклад: *(as) lazy as Ludlam's dog that leaned his head against the wall to bark, look like a sow playing on a trump / like a dog with two tails* тощо. Часто цей ефект формується шляхом абсурдного й нелогічного поєднання основи порівняння з певними образами-еталонами, що зумовлює парадоксальність та аномальність їх образної основи, наприклад: *(as) thin as a walking skeleton, (as) silly as a bag of worms, understand as much about smth. as a pig does about poker, look like a death's head on a mopstick*. Семантика подібних одиниць є нереальною, вигаданою, що зумовлено самим порівнянням як основою їх формування, когнітивний заряд якого значною мірою спрямований не тільки на реальне відображення дійсності. Подібні одиниці є прикладом поєднання у їхній структурі та семантиці несполучуваних предметів, явищ, іноді сміхотворних і безглузвих. В основі семантики таких АКФО часто лежить комплекс складних асоціацій, що зумовлюють виникнення ірреальних одиниць, часто з каламбурним баченням як явищ навколишньої дійсності, так і образу HUMAN BEING. Такі АКФО свідчать про те, що «людська свідомість не зводиться до пасивного відображення реального світу, вона наділена креативною здатністю, тобто здатна створювати інші світи, досить автономні від реального світу» [47, с. 49].

Варто зауважити, що ступінь експресивності таких одиниць зростає тим більше, чим більш семантично віддаленим від об'єкта порівняння є образний символ, вжитий у порівняльній частині АКФО [223, с. 44], як-от: *(as) drunk as a fiddler's bitch, (as) dead as a door-nail, a face as long as a fiddle* та інші. Такі порівняння привертають до себе увагу, породжують у реципієнта певні емоції. Саме таким шляхом сформовано велику кількість яскравих порівнянь, що стосуються образу HUMAN BEING в англійській мові.

Особливою фразеотворчою продуктивністю відзначаються в КФ також одиниці, що належать до так званих *енантиосемів*, які побудовані на основі такого стилістичного прийому, як *антифразис*. Під терміном «енантиосемія» (від гр. *enantios* = протилежний + *sema* = знак) розуміють «різновид *антонімії*, поєднання протилежних значень в одному слові» [358, с. 231]. Відповідно, під терміном *антифразис* (від гр. *antiphrasis* = затемнення) розуміють «стилістичну фігуру, що полягає у використанні слова або виразу в протилежному, частіше іронічному значенні» [там же: 53]. Такими іронічними енантіосемами, які містять внутрішнє протиріччя і побудовані на основі антифразису, є, наприклад, *(as) clear as mud* (досл.: ясний, зрозумілий як бруд), а фактично – «неясний, незрозумілий»; *(as) funny as a crutch* (досл.: смішний як милиці), а реально – «не смішний», *(as) like as chalk and cheese* (досл.: подібні (схожі) як крейда і сир), а насправді – «цілком несхожі».

Стосовно механізмів переосмислення в процесі фразеологізації вільних словословосполучень і тим самим формування АКФО слід зауважити, що найбільш високочастотними серед них є *метафора* – *(as) green as grass* «зелений, недосвідчений», а також такі її різновиди, як *гіпербола* – *spend money like water* «розкидатися грошима», *(as) tall as a maurole* «дуже високий на зріст», *літома* – *(as) low as a snake's belly* «дуже малий, низький на зріст», *евфемізм* – *like a shadow of one's former self* «вимучений, виснажений», *метонімія*, зокрема її різновид *синекдоха* – *as one man* «всі, як один» тощо. Використання цих механізмів у формуванні подібних порівняльних фразеологізмів урізноманітнює можливості образного відображення рис та ознак, дій та вчинків HUMAN BEING.

У семантиці багатьох АКФО спостерігається певний відтінок «архаїчності», особливо в тих, мотиваційно-образна основа яких пов'язана з історико-культурними фактами, з певними історичними або літературними персонажами попередніх епох, наприклад: *fight like a Trojan*, *(as) wise as Solomon*, *(as) old as Methuselah*, *(as) dead as Queen Ann*, *(as) rich as Croesus* тощо. Проте це не означає, що у КФ англійської мови немає нових одиниць, у компонентному складі яких фігурують сучасні частовживані лексеми: *(as) awkward as a cow on a roller*

skates, (as) certain as the day and taxes, lie like a gasmeter, look like a basket of chips, (as) good as an iPhone тощо.

У структурі АКФО особлива роль належить суб'єкту порівняння, тобто образу-еталону, який не тільки є твірним компонентом, але й семантичним центром цих одиниць. Образ-еталон, втілюючи в собі наочно-відчуттєві уявлення про предмети й явища об'єктивної дійсності, про ознаки, які порівнюються, мотивує образну основу цих одиниць і складає основу їх внутрішньої форми. У даній роботі, слідом за К. І. Мізіним, під терміном «образ-еталон» розуміється тільки *певна ознака*, яка обирається у межах цього еталонного зразка [175, с. 69], а не сам еталон як «певний зразок, мірило, стандарт для порівняння» [350, с. 357]. Ця ознака стає образною підміною еталона і переноситься на порівнювані об'єкти чи явища навколишнього світу, в тому числі й на HUMAN BEING.

Слід зазначити, що кожна лінгвокультурна спільнота в процесі своєї життєдіяльності формує в ході тривалого відбору свою систему таких образів-еталонів, які зазвичай відомі кожному члену цієї спільноти і передаються з покоління в покоління разом із мовною традицією. При цьому головну роль при їх відборі відіграє те, наскільки часто певні об'єкти або явища трапляються в житті людей. Цей відбір значною мірою залежить і від світобачення та світорозуміння, а також від специфіки асоціативного мислення представників тієї чи іншої лінгвоспільноти, від їхньої культури, звичаїв і традицій.

Через наявність у складі КФ одиниць із різним ступенем переосмислення та конотативного забарвлення серед фразеологів існують різні думки стосовно їхньої функціональної релевантності. Так, поширеною є думка про те, що ці одиниці відіграють в сфері номінації та комунікації в основному *підсилювальну* або *інтенсифікуючу* роль [149; 100], адже при їх перекладі зазвичай послуговуються такими маркерами інтенсивності, як «дуже», «надто», «надзвичайно» тощо. З такою думкою, на наш погляд, можна погодитися тільки частково, причому лише стосовно АКФО, в яких формально немає переосмислення компонентів, як, наприклад *(as) round as an apple, (as) white as a lily, (as) black as ink* та інші. Такі одиниці справді не викликають особливих емоцій, а лише виступають у мовленні

засобом більш деталізованої номінації Людини, а тому підсилювальна функція все-таки домінує в них над емотивно-оцінною.

Проте, на наш погляд, більшості АКФО, особливо з частково або повністю переосмисленим компонентним складом, властиво бути образними виразниками емоційно-оцінного ставлення до різних рис та ознак Людини. Адже в основі таких одиниць лежить *порівняння*, а воно не може не мати оцінного, а відтак емоційного характеру, бо воно здійснюється однією Людиною й спрямоване на іншу, до якої безоцінно і беземоційно ставитися зазвичай неможливо.

Більше того, у цьому зв'язку можна, погодитися із думкою О. С. Поліщук, що загалом у КФО спостерігається синтез категорій «кількість» – «якість», коли квантитативний елемент (інтенсивність) накладається на квалітативну основу (семантику) і в результаті цієї взаємодії виникає новий якісно інший феномен – більш ємна одиниця, оцінно й емоційно забарвлена [199, с. 89].

Отже, у процесі порівняння, що складає основу АКФО, виникає нове значення, цінність якого полягає не стільки у виявленні подібності Людини на когось / щось, скільки в можливості образно й емоційно висловити до неї своє ставлення з боку мовця. Саме тому семантика АКФО характеризується яскраво вираженою оцінністю, емотивністю та образністю, що дозволяє їм виступати ефективним засобом експресивності в системі мовних засобів номінації Людини, а відтак і продуктивним виражальним засобом концепту HUMAN BEING.

1.3. Методологія та методика дослідження концепту HUMAN BEING в англomовній компаративній фразеології.

У підрозділі ставиться завдання розкрити методологічні засади, методи та методику дослідження концепту HUMAN BEING в англomовній КФ.

Сам об'єкт аналізу – *концепт* HUMAN BEING, а також АКФО як засоби його об'єктивації – зумовлюють необхідність використання цілого комплексу методологічних принципів, методів і прийомів дослідження, що стосувалися б як питань концептології, так і фразеології, які достатньо ґрунтовно проаналізовані у багатьох публікаціях: І. А. Бехта [30], Т. В. Давидова [82], А. Денисова [84],

І. А. Стернін [245], Л. Л. Шевченко [274], а також у низці останніх дисертацій, виконаних у руслі концептології та фразеології: Н. О. Павленко [189], Е. Розвод [221], А. В. Тарасова [249], В. В. Хмара [268].

У нашій роботі термін *методологія* (від гр. *methodos* – шлях дослідження і *logos* – слово, вчення), розуміється як «загальні дослідницькі принципи та способи аналізу об'єктів різних наук (загальнонаукова методологія)» [230, с. 344], а термін *метод* (від гр. *methodos* – шлях дослідження) – як «систему процедур аналізу об'єкта дослідження та / або перевірки отриманих результатів» [там само: 329]. Термін *методика* розглядається зазвичай як сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку й різноманітні операції з фактичним матеріалом [210, с. 116].

Отже, характер об'єкта нашого дослідження, а також поставлені в ньому завдання зумовили використання *загальнонаукових, загальнолінгвістичних методологічних принципів, а також спеціальних методів аналізу мовного матеріалу.*

1.3.1. Загальнонаукові методи дослідження концепту HUMAN BEING та антропоцентричних компаративних фразеологічних одиниць. Розкриття питання методології дослідження передбачає насамперед аналіз загальнонаукових методів, що використовуються в роботі. До них зазвичай відносять *аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, гіпотезу, порівняння, спостереження, узагальнення, моделювання, а також описовий метод, метод кількісного опрацювання матеріалу тощо.*

Аналіз використовувався у роботі, наприклад, при вивченні семантики АКФО шляхом розкладання їх на семи, а *синтез* дозволяв визначати сукупне значення фразеологізмів на основі їх семантичних компонентів.

Завдяки спостереженню за безліччю одиничних фактів шляхом застосування *індуктивного* методу робилися певні висновки про досліджувані мовні явища, зокрема, про семантику АКФО, про їх релевантність в об'єктивації концепту HUMAN BEING.

Перехід до загальних тверджень відбувався шляхом висування *гіпотези*, яка надалі підтверджувалася або спростовувалася. Так, у результаті проведеного корпусного аналізу складу АКФО англійської мови підтвердилася гіпотеза про те, що не всі одиниці, виокремлені на основі лексикографічних джерел, активно вживаються в сучасному мовленні, а частина їх поступово архаїзується.

Дедуктивний метод був використаний, наприклад, при відборі АКФО та їх інвентаризації, що здійснювалося відповідно до існуючих у фразеології постулатів щодо категоріальних ознак цього типу мовних одиниць.

У дослідженні широко використовувався *описовий* метод, а також такі його складові, як *спостереження, узагальнення, таксономія, інтерпретація, порівняння* тощо. Ці методи застосовувалися для збору та інвентаризації фактичного матеріалу, для його систематизації та класифікації тощо.

Серед загальнонаукових методів слід особливо виокремити метод *порівняння*, без якого не могло обійтися застосування усіх інших наукових методів. Без порівняння, як стверджують науковці (Н. О. Баранник [19], Л. М. Ікалюк [112], Н. В. Каліберда [114], Я. М. Просяннікова [215]), загалом неможливий не тільки процес наукового пізнання, але й пізнання будь-якого об'єкта, явища навколишньої дійсності. Адже «структурувати інформацію, яка надходить до когнітивного простору Людини, неможливо без залучення механізму порівняння, оскільки в основі категоризації лежать сформовані у нас уявлення про подібність і відмінність об'єктів» [264, с. 90]. Ще О. О. Потєбня зауважував, що «у кожному слові дія думки полягає у порівнянні двох мислених комплексів, двох мислених мас, однієї, що знову пізнається [...] і пізної раніше...» [208, с. 140]. У зв'язку з важливістю категорії порівняння в науковому пізнанні, а також з огляду на те, що ця категорія складає когнітивні засади досліджуваних нами АКФО, вона вимагає, на наш погляд, більш детального розгляду в роботі.

У порівнянні як категорії виокремлюють такі аспекти: 1) *гносеологічний*; 2) *логічний*; 3) *лінгвістичний* [112; 175, с. 139], що відповідно дозволяє розглядати його як об'єкт вивчення *філософії, логіки й мовознавства*. Так, у *філософії*

порівняння розглядається як когнітивний феномен, як спосіб і шлях до пізнання й відображення людиною об'єктивного світу. Порівняння є «зіставленням об'єктів з метою виявлення рис схожості чи відмінності між ними» [366, с. 561].

На важливу роль порівняння як засобу пізнання навколишнього світу вказував ще Аристотель, який стверджував, що пізнавальна діяльність Людини «є нічим іншим, як порівнянням», оскільки вона передбачає необхідність виокремлення одних об'єктів на основі їх відмінностей від інших [223, с. 40]. Також інші мислителі як, наприклад, Гельвецій, пізніше Дж. Локк, Гегель, зазначали, що розумові операції Людини зводяться до спостережень подібності і відмінності [223, с. 40]. Найдавнішим видом інтелектуальної діяльності Людини вважав порівняння Е. Сепір [230, с. 475].

Отже, вся когнітивна діяльність людського розуму зводиться до фіксації подібностей і розходжень, а тому «порівняння можна побачити буквально в усіх сферах людської діяльності» [21, с. 3]. «Все, що людина уявляє, – пише також К. І. Мізін, – і все, що вона бачить навколо, це перманентний креатив порівняння» [175, с. 153]. «Здатність проводити порівняння є природною вродженою психічною властивістю людського організму», воно є «обов'язковим елементом розумової діяльності людини» [215, с. 294] і займає в ній ключове місце [там же: 293]. Більше того, як стверджують інші вчені, порівняння як когнітивна операція свідомості є апіорним інструментом при пізнанні Людиною об'єктивного світу, а також вихідною точкою когнітивного процесу [19, с. 8–9; 152, с. 11].

Таким чином, порівняння, як відзначають його дослідники, «є основним загальнозначущим фактором процесу пізнання й відображення об'єктивної дійсності» [112.], «невід'ємною частиною пізнання навколишнього світу» [219, с. 122]. Недаремно деякі вчені йменують категорію порівняння як «категорію категорій» [1, с. 32].

Порівняння розглядається також як *логічна категорія*. «Порівняння – логічна операція мислення, за допомогою якої Людина встановлює в об'єктах і явищах схожі і відмінні ознаки» [361, с. 257; 369, с. 350]. У рамках логіки дослідники виокремлюють в процесі порівняння різні його етапи. При цьому

окремі вчені визначають порівняння як дворівневу структуру [216, с. 294], інші – як трьохрівневу [19, с. 9]. Як зазначає Я. М. Просяннікова, на першому рівні процедури порівняння зіставляються два об'єкти (предмети, явища, процеси) зовнішнього світу, аналізуються їхні суттєві та другорядні ознаки, складається перелік їхніх схожих і відмінних рис. На другому рівні ми отримуємо нове знання про порівнювані сутності, яке може бути отримане тільки за умови існування попереднього, вже засвоєного раніше [216, с. 294]. На думку Н. О. Баранник, процес порівняння як логічна дія поділяється на кілька етапів, які автор називає *компаративним ланцюгом*, елементи якого тісно взаємозв'язані між собою. На першому етапі схожість/відмінність порівнюваних предметів виявляється в наявності/відсутності спільної ознаки; на другому етапі – у подібності/відмінності проявів цієї спільної ознаки; на третьому – у подібності/відмінності ступеня вияву інтенсивності порівнюваних спільних ознак [19, с. 9].

Додамо, що порівнюватися можуть як реальні, так і уявлювані об'єкти [361, с. 257]. Зумовлено це тим, що часто «когнітивний заряд порівняння значною мірою скерований не на дзеркальне відображення емпіричної дійсності», а на те, «що знаходиться за межами перцепції людини» [175, с. 154]. «Особливості сенсорних механізмів та їхня взаємодія з психікою дозволяють Людині зіставити те, що не можна зіставити, і виміряти те, що не можна виміряти» [13, с. 9]. Цим і пояснюється наявність у складі АКФО чималої кількості одиниць, семантика яких є більше видуманою, ніж реальною, пор.: *(as) proud as a bee with two tails, agree like harp and harrow* тощо.

Порівняння як когнітивно-логічна категорія знаходить своє відображення у *системі мови*, де вона стає об'єктом дослідження мовознавства і літературознавства і де розглядається як специфічний *мовний феномен*. Остання має свою структуру, свої мовні ознаки, за якими і здійснювався відбір АКФО, для яких наявність порівняння є обов'язковим елементом, про що більш детально йтиметься далі.

1.3.2. Загальнолінгвістичні підходи до об'єкта дослідження. На різних етапах розвитку лінгвістики актуальними були різні підходи до аналізу мовних об'єктів: *порівняльно-історичний, системно-структурний, соціолінгвістичний, комунікативно-прагматичний* тощо.

Характерною ознакою сучасних лінгвістичних досліджень є *мультипарадигмальний* [259, с. 7] або *поліпарадигмальний* [4, с. 7] підхід до аналізу мовних явищ. У найбільш редукованому вигляді термін *парадигма* (від гр. *paradeigma* – зразок, приклад) означає «систему дуже загальних методологічних приписів, правил» [388, с. 342]. Це значить, що сучасні мовознавчі дослідження мають *міждисциплінарний* характер, що зумовлено так званим *експансіонізмом*, який передбачає впровадження в лінгвістику теоретичного доробку, понятійного апарату, методів і методик з інших наук [197, с. 4–5]. Такі міждисциплінарні ознаки має і наше дослідження, для якого характерним є використання різних концепцій, методів і прийомів при аналізі фактичного матеріалу, а також залучення відомостей з різних галузей знань, що вивчають Людину, зокрема філософії, психології, культурології тощо.

У роботі використано такі основні методологічні принципи, як *антропоцентризм* та *когнітивізм* [145, с. 86; 197, с. 3]. Сьогодні антропоцентризм став одним із провідних парадигм у мовознавстві, у центрі вивчення якої перебуває Людина як найвища сутність світобудови. У лінгвістичних дослідженнях сьогодення центральне місце займають такі відомі принципи антропоцентризму, як «людина в мові» і «мова в людині» (Е. Бенвеніст). Принцип антропоцентризму домінує сьогодні й у сфері фразеології. «Сучасна лінгвістична наука, – пише А. Денисова, – характеризується антропоцентричною парадигмою, у межах якої безсумнівний інтерес викликає дослідження фразеологічних одиниць на позначення людини» [84, с. 77]. Такі дослідження зумовлюють становлення нового лінгвістичного напрямку – *антропоцентричної фразеології*, про що свідчать праці Є. Ф. Арсентьевої [12], Г. А. Багаутдинової [16], І. С. Беженар [23], Н. Ф. Венжинович [63], Ж. Х. Гергокової [76], Н. Б. Дем'яненко [83], В. В. Жарікової [94], І. А. Живіцької [95], А. Р. Залялеєвої [98], В. М. Ковалюка

[127], Ж. В. Краснобаєвої-Чорної [143], Б. І. Лабінської [150], Л. А. Лебедєвої [152], М. М. Літвінової [160], З. С. Мацюк [168], К. І. Мізіна [175], Л. М. Печенікової [193], О. С. Поліщук [199], К. С. Радіонової [219], О. Г. Сошко [240], В. В. Хмари [268] та інших дослідників. У роботах названих авторів не просто здійснюється традиційний аналіз структури й семантики фразеологізмів, а робляться спроби сформувані на матеріалі різних мов фразеологічний образ Людини, простежити як ФО відображають людську природу, її свідомість і навіть ментальність.

Наше дослідження здійснене також в аспекті «людина в мові», а точніше «людина в компаративній фразеології». Антропоцентричний підхід, який є основним у дисертації, зумовлений, як це уже відзначалося, самим об'єктом нашого дослідження – концептом HUMAN BEING, а також одним із продуктивних засобів його об'єктивації – АКФО, які є значною мірою семантично зорієнтовані насамперед на Людину. Такий підхід до дослідження цих одиниць є виправданим також тому, що в основі АКФО лежить *порівняння* як категорія саме людського мислення й пізнання.

Сьогодні наукові розвідки *антропоцентричного* характеру зазвичай супроводжуються використанням *лінгвокогнітивного* підходу, «який перебуває в центрі уваги сучасних лінгвістичних досліджень» [90, с. 104] і без якого не могла обійтися і дана робота. Адже одним із поставлених в роботі завдань є виявлення шляхом когнітивного аналізу семантики АКФО особливостей асоціативно-образного мислення представників англомовної спільноти, проникнення в структуру їхньої свідомості та ментальності, що і є одним із основних завдань когнітивної лінгвістики.

Водночас з лінгвокогнітивним був застосований *лінгвокультурний* підхід до аналізу фактичного матеріалу. Адже об'єктом нашого дослідження є Людина як носій англомовної культури з усіма її ціннісними пріоритетами та орієнтирами, стереотипами та установками. Використання лінгвокультурного підходу умотивовано також специфікою АКФО, які формують один із «культуроносних» пластів (термін В. В. Хмари [268, с. 74]) серед інших мовних одиниць і які

кодують у своїй семантиці інформацію культурологічного характеру. Відтак лінгвокультурний аналіз спрямований на виявлення й опис окремих культурних особливостей семантики цих одиниць з метою отримання інформації щодо специфіки відображення ними концепту HUMAN BEING в англomовній КФ. Таке поєднання вищезазначених парадигм та підходів дозволило нам певною мірою проникнути крізь призму семантики досліджуваних одиниць у культуру англomовної спільноти, виявити цілу низку фактів, пов'язаних з її історією, звичаями, традиціями тощо.

Для вирішення завдань, пов'язаних із дослідженням лінгвокультурної специфіки АКФО, найбільш часто доводилося звертатися до такої складової семантики цих одиниць, як внутрішня форма. Остання є зазвичай відображенням національної ідентичності певної лінгвоспільноти і є національно-самобутньою у кожній мові. «Внутрішня форма ідіом, – вважає Н. О. Павленко, – є носієм культурної інформації і завдяки її аналізу можна відновити всі аспекти національної культури англomовного соціуму: духовну сутність людини, її судження про світ і природу, людське буття і стосунки» [189, с. 63–64].

Як це уже зазначалося, найчастіше лінгвісти [149; 209 та ін.] пов'язують внутрішню форму фразеологізму з терміном «образ», який складає мотиваційне підґрунтя цього мовного знака і забезпечує його асоціативно-образне сприйняття на синхронному рівні. Тому для об'єктивного тлумачення культурної інформації, що міститься в семантиці АКФО, для відтворення їхньої внутрішньої форми часто використовувався *етимологічний аналіз* із метою виявлення їхньої образно-мотиваційної основи, вияснення їхніх істинних джерел формування тощо. А джерела формування АКФО – дуже різноманітні і часто вони зумовлені звичаями і традиціями: *as well be hanged for a sheep as a lamb* [вираз мотивований старим англійським законом, за яким крадіжка вівці каралася стратою через повішання]; *look like the May Queen* [*May Queen* – дівчина, яку за красу обирають «королевою» у першотравневих народних розвагах]; з іменами англійських письменників, вчених, королів — *(as) dead as Queen Ann(e)*, *(as) wise as Cocker* [*Cocker* – автор

англійського підручника з арифметики, популярного у XVII ст.]; з повір'ями: *look like a black sheep* [за старим повір'ям чорна вівця позначена печаткою диявола].

Для більш наочної ілюстрації національно-культурної специфіки концепту HUMAN BEING в англomовній КФ іноді використовувалися окремі елементи *зіставного (порівняльного)* методу, що «ґрунтується на загальному механізмі порівняння двох мов» [230, с. 164]. Застосування цього методу дозволило виявити спільні та відмінні риси у формуванні образу HUMAN BEING в англійській та інших мовах, що ґрунтуються на специфіці асоціативно-образного мислення, на культурних традиціях, на відмінностях у соціальному й історичному розвитку країн, у побуті тощо: англ. *(as) wet as a rat* – укр. *мокрый як курка* – нім. *nass wie ein begossener Pudel* – (відмінні ознаки); англ. *(as) strong as a bull* – укр. *здоровий як бик* – пол. *Zdrowy jak byk* (спільні ознаки).

Загалом порівняльний метод використаний у роботі тільки фрагментарно, основним є *інтроспективний аналіз* фактичного матеріалу, з допомогою якого національна специфіка розглядається без порівняння з іншими мовами, тобто очима його носіїв шляхом самоаналізу, самостереження тощо [20, с. 255–259; 87, с. 37–48]. Цей метод допоміг охопити та проаналізувати у дослідженні значний обсяг АКФО, що об'єктивують концепт HUMAN BEING.

1.3.3. Спеціальні лінгвістичні методи дослідження та алгоритм їх застосування. Окрім загальнонаукових і загальнолінгвістичних методів, у наукових дослідженнях як з фразеології, так і з концептології виокремлюють також спеціальні методи й прийоми лінгвістичного аналізу. Зазвичай «у лінгвістиці не може бути одного універсального методу для аналізу мови» і «жоден окремий метод не може претендувати на домінуюче положення» [210, с.117–118].

З огляду на це твердження, а також на багатогранність і різновекторність об'єкта дослідження у нашій роботі одночасно застосовується цілий комплекс лінгвістичних методів аналізу фразеологічного і концептологічного характеру.

Наукові праці з теорії *фразеології*, насамперед, М. Ф. Алефіренка, Н. Н. Амосової, Я. А. Барана, М. В. Гамзюка, В. І. Гаврися, С. Н. Денисенко, Д. О. Добровольського, О. В. Куніна, І. І. Чернишової, Н. М. Шанського й інших пропонують цілу низку методів дослідження фразеологізмів, зокрема таких, як метод *фразеологічної ідентифікації*, *компонентний (семний) аналіз*, метод *кореляції мовних і позамовних чинників*, *етимологічний аналіз*, *аналіз словникових дефініцій*, метод дослідження *за семантичними полями*, *контекстологічний метод*, *ідеографічний аналіз* тощо.

Загалом дослідження концепту HUMAN BEING та АКФО здійснено за обраним у роботі *алгоритмом*, який включає декілька *етапів*, якими є: 1) *інвентаризаційний*; 2) *класифікаційний*; 3) *інтерпретаційний*.

На першому етапі методом *суцільної вибірки* було зібрано фактичний емпіричний матеріал з різних лексикографічних джерел з подальшим аналізом відібраних одиниць на основі корпусів – *The Corpus of Contemporary American English (COCA)* та *The British National Corpus (BNC)*. Корпусний аналіз досліджуваних одиниць слугував виявленню їх реального і кількісного вживання в антропоцентричному значенні в сучасних англійських текстах, їх актуальності чи архаїчності, а також – поточненню їх семантики.

Одиниці, що підлягали інвентаризації повинні були відповідати трьом основним вимогам і мати такі ознаки, як 1) *фразеологічність* (наявність у них категоріальних ознак фразеологізмів); 2) *антропомаркованість* (наявність у семній структурі хоча б одного із антропомаркованих значень); 2) *компаративність* (наявність у структурі одиниці категорії порівняння). Саме за цими ознаками здійснювалась селекція АКФО як емпіричного матеріалу дослідження.

Фразеологічність мовних одиниць, що підлягали відбору, перевірялася шляхом застосування *методу фразеологічної ідентифікації*, який був розроблений свого часу О. В. Куніним [148; 149]. Це допомогло нам виокремити серед словосполучень ті, які можна ідентифікувати як фразеологізми і відмежувати їх від усього загалу нефразеологічних сполук за такими

диференційними ознаками, як: структурна нарізнооформленість, часткове або повне переосмислення компонентного складу, лексико-граматична стійкість, вживання і відтворення у готовому вигляді, образність, здатність оцінювати тощо [18; 149; 173; 180; 239; 249].

До об'єкта дослідження не включено фразеологічні порівняння, які використовуються у мовленні зазвичай як стилістичні тропи, завдяки яким автор художнього чи газетно-публіцистичного тексту переслідує мету підвищити рівень образності висловлювання. Відбору підлягали тільки ті фразеологічні компаративи, які відповідають вищезазначеним категоріальним ознакам фразеологізмів, типу *as bald as a coot* «лисий» (часткове переосмислення); *as black as a cloud* «сумний, похмурий» (повне переосмислення) тощо.

Важливим критерієм відбору, згідно з методом фразеологічної ідентифікації О. В. Куніна, була фіксація виразу хоча б одним словником або його вживання щонайменше трьома авторами [148; 149].

Відповідно до широкого розуміння терміну «фразеологізм» (О. В. Кунін, І. І. Чернишова, Л. Г. Скрипник, Н. М. Шанський та ін.) об'єктом дослідження стали АКФО не тільки зі структурою словосполучення, але й речення, зокрема паремійні одиниці комунікативного характеру – прислів'я, приказки, які зазвичай семантично орієнтовані на HUMAN BEING.

Антропомаркованість одиниць КФ, що стали об'єктом дослідження, визначалася насамперед шляхом *аналізу їхніх словникових статей* та виявлення хоча б одного значення, що корелювало б із HUMAN BEING, тобто свідчило про їхню антропомаркованість.

Якщо цього не дозволяла зробити словникова стаття, проводився *компонентний аналіз*, який передбачає декомпозицію значення одиниці на мінімальні семантичні складові компоненти – семи, а саме: *архісема (або інтегральна), диференційна та ймовірнісна (потенційна) сема* [245, с. 44–45; 189, с. 74–75; 268, с. 75–76]. *Архісема* (інтегральна сема) є загальною семою родового характеру, зазвичай спільною для всіх одиниць певного класу й відображає їхні загальні категорійні властивості та ознаки. Ця сема – своєрідний тематичний

маркер, який вказує на сферу реальної дійсності. Такою інтегральною семою у нашому дослідженні є архісема HUMAN BEING, яка властива значенням усіх АКФО, що вербалізують досліджуваний концепт. Диференційні семи мають видовий характер, вони менш загальні і відображають побічні характеристики об'єкта та конкретизують його. У значеннях окремих АКФО виявлялися семантичні ознаки, що мали характер *потенційних* сем, які здебільшого актуалізувалися у певних контекстних фрагментах корпусів, що використовувалися для аналізу в роботі.

Основним джерелом інформації про антропомаркованість семантики АКФО були здебільшого наявні в них інтегральні та/або диференційні семи. Так, наприклад, АКФО *as black as a crow's wing* має інтегральні семи, пов'язані із *колірною ознакою* Людини: 1. «чорний» (напр. про волосся); 2. «брудний замурзаний» (напр. про обличчя, одяг); 3. «одягнутий в чорне» (про одяг), а також диференційну сему 4. «похмурий, у поганому настрої» (емоції Людини). Фактично у цьому фразеологізмі як інтегральні, так і диференційні семи є антропомаркованими. Загалом умовою віднесення до *антропоцентричних* КФО була наявність у їх семантичній структурі хоча б однієї із сем, яка б корелювала із рисами, властивостями чи діями Людини та архілексемою HUMAN BEING.

Проведений аналіз словникових статей, а також компонентний (семний) аналіз АКФО дозволили на подальшому етапі з'ясувати їхню належність до відповідного поля у всій моделі концепту HUMAN BEING. Таким чином АКФО були розподілені за фразеосинонімічними рядами, фразеосемантичними полями та тематичними групами, які репрезентують ті чи інші риси характеру, стани чи дії Людини, наприклад: *(as) tall as a lamp-post* «високий на ріст», *dressed up like a doll* «красиво одягнутий», *(as) open as a book* «щирий, відвертий», *cry like a baby* «галасливий» тощо.

Обов'язковою умовою віднесення антропомаркованих фразеологізмів до об'єкта дослідження була наявність у них ознаки *компаративності*, тобто присутності в їхній структурі категорії *порівняння* як основи їх формування й функціонування. Адже саме компаративні фразеологізми є яскраво вираженим

засобом вербалізації когнітивної операції порівняння. Вони представляють собою компаративні моделі, що відображають відповідні когнітивні структури, які належать насамперед до «компаративного фрейму» (у термінології С. А. Жаботинської) [92] і які мають здебільшого такі структури: [ХТОСЬ Є ЯК ХТОСЬ/ЩОСЬ], [ХТОСЬ ДІЄ ЯК ХТОСЬ/ЩОСЬ], Стосовно об'єкта нашого дослідження ці когнітивні структури набувають такої форми: [ЛЮДИНА Є ЯК ХТОСЬ/ЩОСЬ]; [ЛЮДИНА РОБИТЬ/ДІЄ ЯК ХТОСЬ/ЩОСЬ].

Таким основним компаративним моделям відповідають досліджувані АКФО різних структурно-семантичних типів, а саме: ад'єктивні – (*as*) *angry as a wasp*; дієприкметникові – *built like a castle*; субстантивні – *memory like a sponge*; вербальні – *fight like a lion*.

Паремійні АКФО, які мають структуру речення з такими сполучниковими словами: *better ... than ...*; *more ... than ...*; *worse ... than ...* найбільш часто відповідають компаративній моделі [ЛЮДИНА/ЇІ ЯКІСТЬ/ОЗНАКА Є/ДІЄ ТАК/КРАЩЕ/ ГІРШЕ ЯК ХТОСЬ/ЩОСЬ]: *A poor man is better than a liar. A good reputation is more valuable than money.*

Слід ще раз зазначити, що в роботі були проаналізовані тільки *стійкі* й здебільшого *образні порівняння*, зафіксовані в лексикографічних джерелах, або ті, які не менше, ніж три рази, фігурували в антропоцентричному значенні в текстових фрагментах корпусів BNC чи COCA. Таким чином, усі вищезазначені спеціальні лінгвістичні методи дозволили нам на першому етапі відібрати та інвентаризувати досліджувані одиниці для їхньої подальшої класифікації та опису особливостей структури й семантики.

На другому етапі була сформована концептуально-мовна модель концепту HUMAN BEING. Для визначення його структурних ознак здійснювався *концептуальний аналіз*, метою якого було моделювання досліджуваного концепту. Загалом *моделювання* – це метод дослідження, що полягає у схематичному відтворенні об'єкта, який не піддається безпосередньому спостереженню або є дуже складним. Такий метод характеризується зазвичай «заміною конкретного об'єкта дослідження іншим, подібним до нього» [358,

с. 395], і таким є його модель. Необхідність у моделюванні виникає у всіх тих наукових сферах, де об'єкт науки недоступний для безпосереднього спостереження. Саме такому безпосередньому спостереженню не завжди підлягає наш об'єкт дослідження – HUMAN BEING.

Отже, модель є звичай певною схемою, зразком, що представляє собою сукупність диференційних ознак об'єкту моделювання. Ці ознаки концепту HUMAN BEING визначалися двома основними шляхами:

а) шляхом *дефініційного аналізу* імен гіперконцептів, власне концептів, гіпоконцептів, що стосуються різноманітних антропних параметрів Людини, її рис, ознак і властивостей (наприклад: емоції, почуття, воля, інтелект, мораль та ін.), які фігурують у словниках філософських, психологічних, у довідковій літературі тощо. Адже постулати когнітивної лінгвістики гласяць, що «на основі значення слова можна з'ясувати його логіко-предметний зміст» [274, с. 53] і тим самим отримати доступ до сфери ідеального в мові й об'єктивувати концепти [15, с. 52];

б) шляхом *семантичного аналізу* відібраних нами АКФО, адже семантика фразеологізмів завжди зв'язана з певною концептуальною структурою, яка лежить в основі їхніх значень [230, с. 19]. Виявлені таким шляхом антропоморфні значення досліджуваних одиниць вказували на ті концептуальні ознаки, які стосувалися різних параметрів концепту HUMAN BEING.

Надалі ці концептуальні ознаки, виокремлені шляхом дефініційного та семантичного аналізів, групувалися за дихотомічним принципом, тобто за принципом протиставлення: «X – не X», типу: «*tall – not tall*» тощо. Такі дихотомічні опозиції склали той поняттєво-логічний каркас концепту HUMAN BEING, який на подальшому етапі був заповнений АКФО. Використаний у роботі *дихотомічний підхід* до структурної організації концептуально-мовної моделі HUMAN BEING в англomовній КФ дозволив представити всю сукупність змісту досліджуваного концепту не розрізнено, а у вигляді певної впорядкованої системи.

На третьому етапі здійснено аналіз основних змістових складників концепту, зокрема: асоціативно-образного, ціннісного, культурно-специфічного та гендерного, а також проведено розгорнутий ідеографічний, когнітологічний та лінгвокультурологічний аналіз компаративно-фразеологічних номінацій концепту HUMAN BEING. Основним інструментом на цьому етапі став уже вищезазначений *описовий метод* із його основними процедурами – *інтерпретацією, узагальненням, кількісними підрахунками* тощо. При здійсненні цих процедур основна увага приділялася лінгвокогнітивним та лінгвокультурним особливостям АКФО, що об’єктивують концепт HUMAN BEING.

Фрагментарно в роботі використано *зіставний метод* не стільки з метою зіставлення АКФО окремих мов європейського ареалу (англійської, німецької, української, російської, польської) для уточнення їхніх ізоморфних та аломорфних культурно-специфічних особливостей, скільки з метою виявити специфіку об’єктивації концепту HUMAN BEING в англомовній КФ.

Ідеографічний аналіз [211; 261] дозволив нам за тематичним принципом виокремити фразеосинонімічні ряди, фразеосемантичні поля і групи, що надало можливість класифікувати і структурно організувати весь фразеологічний матеріал за тематикою. Використання такого аналізу забезпечило укладання словника АКФО за тематичним принципом (див. Додаток Д).

У ході здійснення лінгвокогнітивного та лінгвокультурного аналізу часто використовувався *метод кореляції мовних і позамовних явищ* та *лінгвокраїнознавчий коментар*, що дозволяло виявляти реальні позамовні чинники, які стали мотиваційною основою їх формування. Для цього було застосовано також *етимологічний аналіз*, завдяки якому здійснювалося відновлення первинного образу АКФО, їх внутрішньої форми та мотивації.

В окремих випадках у роботі застосовувався *контекстологічний метод* Н. Н. Амосової [7, с. 28] для аналізу досліджуваних одиниць в умовах їхнього реального функціонування в тексті, для уточнення їхньої семантичної структури, оцінності та національно-культурної маркованості.

Для верифікації певних висновків, інтуїтивно-суб'єктивних гіпотез, для більшої достовірності отриманих результатів, а також для визначення частотності певних явищ у структурі та семантиці АКФО на цьому етапі використовувалися елементи *кількісних підрахунків*. В основному вони були застосовані при дослідженні джерел формування АКФО, при виявленні продуктивності й пріоритетності тих чи інших культурних кодів/субкодів у їхньому становленні (див. табл. А.1., А.2., А.3 у додатку А), при аналізі характеру оцінності цих одиниць, при проведенні результатів корпусного аналізу АКФО на предмет їхнього реального вживання у сучасних англомовних текстах корпусів BNC та COCA (див. табл. В.1. у додатку В).

Отже, комплексна методика дослідження, а також запропонований у ньому алгоритм аналізу дозволив сформулювати за дихотомічним принципом концептуально-мовну модель концепту HUMAN BEING, вирізнити в ньому основні дихотомічно організовані коцептуальні опозиції, а також фразеосинонімічні ряди, фразеосемантичні поля, фразеотематичні групи АКФО, що об'єктивують цей концепт.

Висновки до розділу 1

1. HUMAN BEING є базовим культурно значущим концептом, у якому одиницями антропоцентричної КФ об'єктивується не тільки поняттєво-логічна, але й культурно детермінована інформація про Людину як представника англомовної спільноти.

2. Концепт HUMAN BEING представлений у дослідженні як багатомірне концептуально-мовне поле, що має певну структуру, обумовлену природною структуризацією самого об'єкта дослідження – Людини, сутнісною властивістю якої є наявність у ній рис та ознак, що містять у собі дихотомічне протиставлення. Це зумовлює можливість виокремлення в ній на поняттєво-логічному й мовному рівнях цілої низки дихотомічних опозицій типу «*beautiful, pretty*» – «*unbeautiful, ugly*»; «*cheerful, happy*» – «*sad, unhappy*»; «*sincere*» – «*insincere*» тощо. Відтак HUMAN BEING – це дихотомічно організована сутність, якій концептуально і

мовно властива полярна за змістом організація, що дозволяє сформувати за таким же дихотомічним принципом усю модель концепту HUMAN BEING.

3. У структурі досліджуваного концепту виокремлено два основні дихотомічно організовані блоки – OUTER HUMAN BEING та INNER HUMAN BEING, які як *гіперконцепти* формують *макроконцепт* HUMAN BEING. Складовими гіперконцепту OUTER HUMAN BEING в роботі розглядаються такі *власне концепти*, як APPEARANCE та PHYSICAL STATES, а гіперконцепту INNER HUMAN BEING – *власне концепти* PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS, VOLITIONAL POWERS, INTELLECTUAL VIRTUES, MORAL QUALITIES, а також SOCIAL CHARACTERISTICS. Власне концепти складаються із цілої низки *гіпоконцептів*, які містять у собі протиставлення один одному і формують *дихотомічні опозиції*, вербалізовані АКФО. Така модель концепту HUMAN BEING є вихідною для всього подальшого дослідження і у загальних рисах вона є універсальною та може бути використана для дослідження HUMAN BEING на матеріалі інших мовних одиниць.

4. Аналіз структурно-семантичних ознак АКФО дозволяє зробити основний висновок про те, що ці одиниці, будучи побудованими на порівнянні, наділені специфічною структурою і своєрідною семантикою, стійкістю і відтворюваністю у вживанні, мають категоріальні ознаки фразеологізмів, характеризуються яскраво вираженою образністю, оцінністю, а відтак й емотивністю, а тому здатні виступати ефективним експресивним засобом у системі мовних номінацій Людини та виразником концепту HUMAN BEING. На наш погляд, на прикладі АКФО ефективно спрацьовує закон економії мовних ресурсів, коли відносна простота їхньої структури, стислість, проте ємність, образність та емоційність, відтворюваність у мовленні дозволяє мовцеві часто підсвідомо доволі легко та без значних зусиль дати характеристику чи оцінку Людині.

5. З огляду на багатогранність об'єкта дослідження та його міждисциплінарний статус у роботі використано цілий комплекс методів і прийомів аналізу, зокрема: *загальнонаукові*, *загальнолінгвістичні*, а також *спеціальні*, які стосуються як питань концептології, так і фразеології.

У дослідженні були використані такі загальнонаукові методи дослідження, як *аналіз і синтез, індукція і дедукція, метод гіпотези, метод порівняння, метод моделювання, описовий метод, елементи кількісних підрахунків*.

Загалом у роботі превалює методологічний принцип *антропоцентризму*, який здійснюється з опорою на дані *когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології*. З позицій когнітивної лінгвістики змодельовано концепт HUMAN BEING, з'ясовано його структуру, а з позицій лінгвокультурології здійснено аналіз семантики АКФО, що його об'єктивують. При аналізі національно-культурної специфіки як концепту загалом, так і АКФО зокрема, застосовується в основному *інтроспективний метод* дослідження.

У ході аналізу фактичного матеріалу використано методи, характерні для досліджень з фразеології, зокрема: *метод фразеологічної ідентифікації, компонентний (семний) аналіз, етимологічний аналіз або лінгвокраїнознавчий коментар фразеологічного значення, аналіз словникових дефініцій й лексикографічний аналіз, контекстологічний аналіз, корпусний аналіз, елементи кількісних підрахунків* тощо.

У роботі розроблено алгоритм аналізу як концепту HUMAN BEING, так і АКФО, що його об'єктивують. Цей алгоритм складається із трьох етапів, і на кожному з них використано низку спеціальних лінгвістичних методів, які уможливили цілісне дослідження матеріалу та досягнення поставленої мети.

6. Зміст 1-го розділу розкритий у таких публікаціях автора [Билиця 2011; 2016; 2017].

РОЗДІЛ 2

СКЛАДНИКИ КОНЦЕПТУ HUMAN BEING КРІЗЬ ПРИЗМУ СЕМАНТИКИ КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Аналіз наукової літератури з проблеми змістових елементів лінгвокультурного концепту свідчить про те, що зазвичай мовознавці виокремлюють у ньому такі основні складники, як: *поняттєвий, асоціативно-образний, ціннісний*, а також окремі периферійні, зокрема: *національно-культурний, гендерний*, якими, на думку дослідників, концепт «обростає» у процесі свого існування у свідомості мовної спільноти: С. Г. Воркачов [69, с. 42]; В. І. Карасик [118, с. 224]; М. П. Кочерган [140, с. 25]; Г. Г. Слишкін [234, с. 60]; Ю. С. Степанов [243, с. 40].

Усі вищезазначені складники мають місце в концепті HUMAN BEING. Аналізу цих складників досліджуваного концепту крізь призму семантики АКФО і присвячені наступні підрозділи роботи.

Не підлягає окремому аналізу *поняттєвий* складник, оскільки він фігурує на всіх етапах роботи при виявленні поняттєвого змісту цілої низки дефініцій, що стосуються таких власне концептів, як, наприклад: VOLITIONAL POWERS, INTELLECTUAL VIRTUES, MORAL QUALITIES та інших.

2.1. Асоціативно-образний складник концепту HUMAN BEING

Дослідження концепту HUMAN BEING зумовлює необхідність здійснення аналізу насамперед асоціативно-образного складника, що передбачає виявлення асоціативних зв'язків Людини з іншими концептуальними сферами навколишнього світу, а також тих образних символів, з якими вона себе асоціює та використовує для номінації своїх рис, ознак і властивостей.

Аналіз цього складника концепту HUMAN BEING тісно пов'язаний з питанням про *образність*, яка є категоріальною ознакою всіх фразеологізмів, у тому числі й компаративних [88; 175; 180; 193; 219; 240; 249; 254]. Вона виявляється в здатності викликати у свідомості Людини певну образну уяву, що

мотивує значення мовної одиниці [237, с. 4; 20, с. 112]. Образність є ключовою ознакою АКФО, що складає основу їхньої експресивності й здатності реалізувати комунікативно-прагматичний вплив на реципієнта. Вона створюється передусім у результаті залучення до складу цих одиниць образних символів живої природи, предметів і явищ навколишнього світу, з ознаками яких людина постійно зіставляє себе і, наділяючи їх певним культурним смислом, переносить на себе. Відтак у цьому процесі можна виокремити цілу низку так званих асоціативно-образних паралелей (далі – АОП), на зразок «людина ↔ зоонім/фітонім», «людина ↔ предмет/артефакт», «людина ↔ явище природи» тощо, які демонструють, з яких концептосфер навколишнього світу запозичуються образні символи для формування образного складника концепту HUMAN BEING, вербалізованого англomовними АКФО. Виявлення подібних образних символів та асоціативно-образних паралелей між Людиною та іншими концептуальними сферами, які є фактично «донорами» у формуванні АКФО, і є одним із завдань цього підрозділу.

Як уже відзначалося, кожна мова, зокрема й англійська, володіє певною системою таких образних символів, які відображають специфіку світобачення та світорозуміння народу й так чи інакше пов'язані з матеріальною, соціальною або духовною культурою мовної спільноти. Вони використовуються у складі АКФО як суб'єкти порівняння і у результаті семантичних зрушень втрачають у новому фразеологічному оточенні свою співвіднесеність з вихідною референтною концептосферою, переходячи в іншу – в антропоморфну.

У науковій літературі існує різне тлумачення поняття «символ» та причин його виникнення. На думку О. С. Селіванової, символ – це «канонізована культурно значуща концептуальна структура іншої, ніж первинний зміст реалії чи знака, поняттєвої сфери. Він існує в колективній свідомості певної культурної групи, зокрема й етносу, і в готовому вигляді вилучається в разі потреби» [230, с. 536–537]. Завдяки цьому «нова реалія може отримати ім'я на основі знака вже знайомої реалії за схожістю, суміжністю, асоціативністю» [там же: 265]. Виникнення символів, як зазначає Р. П. Зорівчак, зумовлено тим, що «багато

предметів, з якими мовці близько і безпосередньо стикаються, мають певну властивість, що сприймається як їхня постійна й особлива ознака. Завдяки цьому співвідношенню предмет та ознаки інколи настільки змінюються, що предмет стає символом властивості, вираженої його ознакою» [102, с. 79]. Аналогічно трактує цей феномен А. М. Приходько, який стверджує, що «символ – це одиниця лінгвокультури, основною функцією якої є заміщення за формою чогось чимось без серйозних змін у значенні» [214, с. 159].

Характерною ознакою образних символів є те, що вони зазвичай виявляють певну спільність або схожість з тим, що вони символізують, що й дозволяє їм виступати у складі різних компаративно-фразеологічних номінацій, зокрема й Людини. Образність таких одиниць може бути побудована як на основі перцептивно-наочних відчуттів про предмети й явища об'єктивної дійсності – (*as red as a poppy*, (*as white as milk*), так і уявлень, певних асоціацій, накопиченого досвіду, оцінного ставлення до об'єкта номінації – (*as greedy as a wolf*, (*as sly as a fox*, (*as strong as a horse*) тощо.

Окрім того, символізм у сфері КФ може виникати і на основі семантичної віддаленості образного символу від об'єкта порівняння. Причому, чим більше він буде семантично віддаленим, неочікуваним, не цілком логічно вжитим та й навіть видуманим або гіперболізованим, тим більшою буде образна й емоційно-оцінна релевантність цих одиниць, як, наприклад: (*as drunk as a wheelbarrow*, (*as thin as a walking skeleton*, (*as fine as flying pigs*) тощо. Подібні приклади АКФО свідчать про те, що образ ніколи не є повною копією об'єкта, явища, що сприймається або пізнається, оскільки «образ – це суб'єктивна картина світу або його фрагментів» [369, с. 292]. Такі антропомарковані КФО, як зазначає Н. І. Андрейчук, свідчать про те, що «життєвий світ людини є хорошим середовищем для моделювання образів людського буття» [9, с. 302].

Питання образності тісно пов'язане із поняттям «внутрішня форма» ФО, яке є одним із основних понять лінгвокультурології і аналіз якої дозволяє розкрити їхню образну основу та мотивованість. Саме з мотивованістю цих мовних одиниць вчені найчастіше пов'язують тлумачення терміна визначення

«внутрішня форма», зазначаючи, що «центром образу, що утворює мотиваційне підґрунтя фразеологічної одиниці, є його внутрішня форма» [178, с. 10].

Загалом учені по-різному трактують вищезазначений термін. Так, одні розглядають внутрішню форму як найближче етимологічне значення мовних одиниць [209, с. 19; 149], другі – як образ, що лежить в основі їх значення [65, с. 18], треті – як асоціативно-образний мотивуючий комплекс, що організовує їх зміст [251, с. 48]. У роботі під цим терміном розуміється асоціативно-образне підґрунтя, що лежить в основі формування фразеологізму і яке мотивує його значення, а також викликає певний комплекс асоціацій у реципієнта.

Як уже відзначалося, внутрішня форма фразеологізму розглядається тим феноменом, у якому кодується та культурологічна інформація, що пов'язана з матеріальною й духовною культурою мовної спільноти, з її національно-культурним досвідом та традиціями. На цьому акцентував у своїй лінгвістичній концепції свого часу В. Гумбольдт, який розглядав внутрішню форму як явище багатогранне, що впливає з духу народу або його національної духовної сили [80]. Відтак когнітивний та лінгвокультурний аналіз внутрішньої форми АКФО уможлиблює виявлення не тільки їхньої образної основи, але й певних елементів національно-культурного духу представників англomовної спільноти.

Образна основа фразеологізмів та їхня національно-культурна специфіка можуть бути витлумачені крізь призму культурних кодів, на що вказують Г. А. Багаутдинова [16, с. 19], Ю В. Ковалюк [127, с. 34] та ін.. Загалом під терміном «код культури» учені розуміють систему символів або знаків матеріального та духовного світу, які в процесі освоєння Людиною світу втілили в собі культурні смисли, стали їх носіями і використовуються для кодування нової інформації [79, с. 9–11; 127, с. 34; 141, с. 5–6; 230, с. 220; 252, с. 18; 254, с. 68; 255, с. 97–98]. Як зауважує В. В. Красних, «код культури» уподібнюється до «сітки», яку культура «накидає» на навколишню дійсність [141, с. 5]. Іншими словами, «коди культури» – це вся мережа, предметів і явищ навколишньої дійсності, які, виступаючи як узагальнені образні символи в уявленні певної соціально-культурної спільноти, є «будівельним матеріалом» [85, с. 13] або «донором» для

творення інших образів шляхом фіксації одного об'єкта в іншому, що є найбільш характерним для ФО як знаків вторинної номінації.

Репрезентантом образних символів у компонентному складі АКФО виступають суб'єкти порівняння, тобто образи-еталони. Саме останні не тільки відіграють роль семантично опорних слів у складі цих одиниць і моделюють їх образну основу, але й виконують роль носіїв певної культурної інформації, а також певних культурних смислів, закодованих у них. Окрім того, образи-еталони як символні образи з різних концептосфер «виступають одночасно ідентифікатором належності цих компаративних номінацій до того чи іншого (суб)коду культури» [175, с. 125]. Це положення є для нас методологічно важливим, оскільки за належністю образу-еталона до певного коду культури і буде визначатися джерело формування АКФО. Наприклад, джерелом формування АКФО (*as*) *tall as an oak* є образ-еталон *oak* (дуб), який репрезентує фітоморфний культурний субкод. Відтак у цьому виразі простежується АОП «зовнішність людини ↔ рослина». У виразі (*as*) *smart as a steel trap* (*steel trap* – сталева пастка) актуалізується АОП «інтелект людини ↔ артефакт». Цілком очевидним є те, що при цьому відбувається, як стверджує Н. І. Андрейчук, «процес «розпредмечування» кодів культури» [8, с. 4], що на подальшому етапі зумовлює «змішування концептів один з одним», їх «взаємообмін та взаємоперехід із одного в інший» [175, с. 126].

У науковій літературі достатньо детально висвітлено питання видів культурних кодів та їх кількості. Так, в окремих дослідженнях їх налічують 15 [252, с. 96–99; 79, с. 9–11], в інших – 10 [194, с. 79–86], а ще в інших – 5–6 [141, с. 6; 255, с. 97–98]. Така різна кількість виокремлюваних кодів культури зумовлена насамперед змістовим обсягом конкретного фрагмента картини світу, що є об'єктом дослідження.

Фактичний матеріал роботи дозволяє виокремити такі культурні коди та асоціативно-образні паралелі, що беруть участь у формуванні асоціативно-образного складника концепту HUMAN BEING:

1) **біоморфний** культурний код, що репрезентує Людину за допомогою образів диких та свійських тварин, птахів, комах, рослин тощо. Цей культурний код широко представлений у складі компаративно-фразеологічних номінацій Людини, оскільки вона з давніх часів сприймала себе як єдине ціле з природою і наділяла представників тваринного та рослинного світу людськими рисами [124, с. 34; 218, с. 88]. Цей культурний код може бути поділений на два субкоди:

а) **зооморфний** (або **зоонімний, анімалістичний**) культурний субкод, частка якого у формуванні досліджуваних АКФО складає 28,6%. Він базується на використанні образів зі сфери тваринного світу і актуалізує АОП «людина ↔ тварина». Активне використання зооморфізмів у складі цих одиниць пояснюється тим, що з початку історії людства тварини співіснували з Людиною та супроводжували її у повсякденному житті. У світі тварин вона завжди знаходила риси та ознаки, спільні зі своїм світом, які й лягли в основу формування АКФО, як наприклад, «повільність» – *(as) slow as a tortoise*; «легковажність» – *(as) light as a butterfly*; «працьовитість» – *(as) busy as an ant* тощо. Подібні одиниці характеризуються прозорістю та зрозумілістю внутрішньої форми і належать до найдавніших і найбільш широковживаних у мові [124; 199; 219];

б) **фітоморфний** (або **фітонімний, флористичний**) культурний субкод, який базується на образах зі сфери рослинного світу. Загалом «переносно-образне використання парадигми «людина ↔ рослина» є невід'ємним елементом будь-якої національної картини світу» [218, с. 89], а тому цей субкод широко представлений в АКФО на позначення різних ознак і властивостей HUMAN BEING (всього 6,9%), як наприклад: «краса» – *(as) fair as a rose, (as) fair as a lily*, «подібність» – *(as) like as two peas (in a pod)*, «боязнь» – *shake like an aspen leaf* ;

2) **предметно-артефактний** (часто **об'єктний**) культурний код, що складає в концепті HUMAN BEING 19,2% і репрезентує його за допомогою різноманітних неживих предметів, речей, артефактів, об'єктів, що оточують людину і також є носіями певних культурних смислів. Цей культурний код можна розділити на субкоди: *предметний, артефактний та об'єктний*, при цьому перший корелює із предметами, речами матеріального світу, не створеними

Людиною, наприклад: *(as) lean / thin as a stick*; другий – із тими, які є результатом її праці (предмети зі сфери побуту, житла, одягу тощо), як от: *have a head like a sieve, lie like a gasmeter*, третій – із матеріальними об'єктами переважно великих розмірів, що її оточують: *(as) big as a house / as a ship* тощо. Семантика таких одиниць зумовлена «людиноподібністю» зазначених предметів, артефактів, об'єктів за формою, величиною, властивостями або за функціональними ознаками;

3) **антропоморфний** культурний код, що об'єктивує у складі АКФО все, що пов'язано з Людиною: назви частин її тіла, власні назви, позначення осіб за родом діяльності, заняття, професії, за спорідненістю, за соціальною ознакою тощо. У межах цього коду можна виокремити цілу низку субкодів:

а) **соматичний**, або **тілесний** культурний субкод складає в АКФО 7% і реалізує АОП «людина ↔ соматизм». Він репрезентує концепт HUMAN BEING за допомогою використання у складі цих одиниць назв частин тіла Людини, наприклад: *(as) long as one's arm, (as) straight as a nose, know smth. like the back of one's hand* тощо. «Соматичний код культури – найдавніший, оскільки споконвіку людське тіло було джерелом пізнання й осмислення світу» [168, с. 58]. Частини тіла відзначаються очевидністю своїх функцій, що й зумовлює простоту їхнього переосмислення та набуття ними переносних значень;

б) **антропонімічний** культурний субкод, що складає в АКФО 4,6% й актуалізує АОП «людина ↔ антропонім». У складі цих одиниць часто вживаються:

– прецедентні імена представників англоспільноти, які пов'язані з різноманітними історико-культурними фактами, подіями, наприклад: *(as) dead as Queen Ann(e)* – [*Queen Ann(e)* – королева Англії, Шотландії та Ірландії], *(as) queer as Dick's hatband* – [етим. іст.: стрічку на капелюсі у вигляді корони носив Річард (Дік) Кромвель, син лорда-протектора Олівера Кромвеля];

– прецедентні імена, запозичені із англійської або світової літератури: *be like Paul Pry* «бути надмірно цікавою людиною» [*Paul Pry* – головна дійова особа в комедії Дж. Пула], *(as) pleased as Punch* [*Punch* – персонаж вуличного англійського лялькового театру] тощо;

– прецедентні імена біблійного та міфологічного походження: *(as) old as Methuselah (Methusalem)* [Мафусаїл – біблійний персонаж], *(as) rich as Croesus* [Croesus – останній цар Лідії, 595 – 546 до н.е.]; *(as) wise as Solomon* [Solomon (бібл.) – цар, що славився надзвичайною мудрістю]; *(as) patient as Job* [Job – старозавітний праведник, що витерпів багато страждань];

– власні назви різних етнічних груп (так звані *етноніми*), які у складі АКФО крім позначення належності до певних етносів, імплікують у собі додаткову конотативну ознаку стереотипного характеру, що її приписують цим етносам, здебільшого негативно-оцінну, наприклад: *(as) false as a Scot*, *(as) dull as a Dutchman*, *(as) dumb as a wooden Indian*, *talk like a Dutch uncle* тощо;

в) *професійно-агентивний* субкод, що складає в АКФО 3,2% і репрезентує в їхньому складі назви посад, звань, титулів, професій, рід заняття, ремесла тощо. Цей субкод об'єктивує АОП «людина ↔ професія / рід заняття»: *(as) drunk as a sailor*, *(as) happy as a king*, *work like a navy*, *(as) stubborn as a beggar* та інші;

г) *генеалогічний* культурний субкод, що складає в АКФО 3,7% і який актуалізує у їхньому складі назви осіб за родинною спорідненістю: *(as) the father, so the son*; *(as) the mother, so the daughter*;

4) *топонімічний* культурний код, що складає в АКФО 0,3% і репрезентує в їхньому складі *власні географічні назви*, що стосуються як англословних, так й іншословних держав, як-от: *(as) safe as the Bank of England*, *walk like a Virginia fence*, *(as) beautiful as a Dresden doll* тощо;

5) *міфологічно-релігійний* культурний код, що складає в АКФО 5,2% й об'єктивує АОП «людина ↔ міфологічний / релігійний онім». Він репрезентує у складі цих одиниць образи релігійних уявлень Людини та міфологічних істот, наприклад: *(as) mad as hell*, *(as) ugly as a witch*, *(as) pale as death* тощо. Особливо багато у складі АКФО тих, що містять компонент *devil* (диявол) і які виражають комплекс як негативних, так позитивних асоціацій, пов'язаних із образом цієї надприродної істоти: (+) – *(as) clever as the devil*, *(as) artful as the devil*, *work like the devil*; (-) – *(as) ugly as the devil*, *(as) cross as the devil*.

У складі АКФО фігурують й інші, менш частотні образні символи таких культурних кодів, як, наприклад:

6) **ландшафтно-географічний** (або **просторовий**) культурний код (1,3%), що об'єктивує АОП «людина ↔ навколишній простір» й репрезентує у складі АКФО географічні образні символи: *(as) old as the hills / mountains, (as) steady as a rock, as big as an ocean* тощо;

7) **анемічний** (або **природоморфний**) культурний код, що складає 2,9% й об'єктивує АОП «людина ↔ явище природи». Він репрезентує у складі АКФО образні символи явищ природи: *(as) black as a thunder cloud, (as) fast as lightning, (as) free as the wind, (as) changeable as the weather* тощо;

8) **астрономічний** код культури, що складає в АКФО 1,5% й об'єктивує АОП «людина ↔ астрономічний об'єкт», представляючи у складі одиниць назви цих об'єктів: *(as) bright as the sun / as the star, look like a full moon* тощо;

9) **гастрономічний** код культури, що складає в АКФО 3% і репрезентує АОП «людина ↔ продукт харчування»: *(as) sweet as sugar, (as) fat as butter, (as) polite as a pie, (as) keen as mustard, (as) flat as a pancake* тощо;

10) **речовинно-мінералогічний** код культури, що складає в АКФО 7,2% і об'єктивує АОП «людина ↔ речовина / мінерал / метал»: *(as) hard as stone, (as) heavy as lead, (as) neat as wax, (as) soft as putty, (as) hard as iron / as flint* тощо;

11) **метричний** код культури, що складає в АКФО 1% і репрезентує АОП «людина ↔ метрична назва». Він представляє назви мір довжини, ваги, об'єму рідин, речовин тощо: *(as) long as a mile, An inch is as good as an ell;*

12) **темпоральний** код культури, що складає в АКФО 0,5% й об'єктивує АОП «людина ↔ назва часу». Він репрезентує уявлення про час: *(as) big as a minute, be as if he were born yesterday, a face as long as a wet week* тощо;

13) **квантитативний** код культури, що складає в АКФО 0,1% й репрезентує кількісні показники. Останні виражаються здебільшого числівниками і зазвичай сприяють гіперболізації значення всього виразу: *look like a million dollars, be like a three-ring circus, go / run like forty / like sixty* тощо;

14) **духовно-абстрактний** код культури, що об'єктивує АОП «людина ↔ абстрактне поняття» й складає 1,9%: *(as) beautiful as a dream / as a miracle* тощо;

15) **діяльнісний** код культури, що складає в АКФО 1,8% й об'єктивує АОП «людина ↔ характер її дії». Він використовується для характеристики дій Людини за допомогою компонентів, значення яких пов'язано з результатом або способом виконання певної дії: *be not as black as one is painted; stand as one enchanted; stand as if rooted to the ground* тощо;

16) **колоративний** код культури, що складає 0,1% і реалізує АОП «людина ↔ кольороонім». Він репрезентує в АКФО ознаки Людини, які пов'язані із символікою кольору: колір очей, шкіри, волосся, предметів одягу тощо: *(as) red as a lobster, (as) blue as bilberry, (as) brown as chocolate, (as) pale / white as a sheet*.

Варто зауважити, що одиниці КФ з кольороназвою не до кінця вписуються в обрану нами методологію визначення певного культурного коду, відповідно до якої ідентифікатором кодової належності у складі АКФО є суб'єкт, а не об'єкт порівняння. У вищенаведених прикладах об'єкти порівняння, хоча й імплікують у собі ознаки кольору, все ж належать до різних культурних кодів (зооморфного, речовинного, артефактного тощо). Відтак виникає питання про те, які культурні коди беруть участь у формуванні колірних ознак зовнішності Людини або окремих рис її характеру. Фактично у складі таких одиниць основним експлікатором кольору є об'єкт порівняння, який експліцитно виражає ознаку Людини і на яку накладається імпліцитно виражена колірна ознака суб'єкта порівняння, яким може бути зоонім, фітонім, артефакт тощо. У таких АКФО суб'єкт порівняння фактично виступає в ролі інтенсифікатора тієї колірної ознаки, яку має об'єкт порівняння. Саме в такому трактуванні, на наш погляд, можна умовно виокремити колоративний код як такий, що бере участь у формуванні образу HUMAN BEING. Він є достатньо продуктивним, оскільки символіка кольору відіграє важливу роль у візуальному сприйнятті Людини.

Отже, асоціативно-образний складник концепту HUMAN BEING може бути відтворений у системі перелічених культурних кодів, які є «донорами» образних символів із різних сфер позамовної дійсності і які беруть участь у його

формуванні. Їх кількість є доволі об'ємною (із субкодами всього 20), що зумовлено складністю і багатовимірністю досліджуваного концепту. Ці культурні коди можна вважати, з одного боку, універсальними, адже всі вони присутні у формуванні антропоцентричної КФ будь-якої мови, а з іншого боку, їхні прояви у кожній лінгвокультурі можуть мати свою специфіку, зумовлені особливостями звичаїв та традиції певного етносу, їхнього асоціативно-образного мислення, на чому акцентують багато вчених [141, с. 5–6; 230, с. 220; 254, с. 68]. Проведений аналіз асоціативно-образного складника досліджуваного концепту свідчить про те, що він характеризується не ізольованістю свого змісту, а відкритістю, оскільки він пов'язаний з іншими концептами, здатний змінюватися і поповнюватися новими образами та новими асоціаціями.

2.2. Оцінний складник концепту HUMAN BEING

Процес пізнання та номінації Людиною предметів і явищ навколишнього світу, як уже зазначалося, не є індиферентним і спонтанним явищем, він пов'язаний з її ціннісно орієнтованим до них ставленням, з її індивідуальною або ж соціально усталеною оцінкою, яка згодом кодується в семантиці мовних одиниць. Такий оцінний характер процесу людського пізнання, на думку багатьох учених [66; 132; 251 та ін.], присутній практично в кожному когнітивному акті. «Оцінка, – як зауважує Г. В. Колшанський, – міститься всюди, де тільки відбувається зіткнення суб'єкта пізнання з об'єктивним світом» [132, с. 141]. На думку Н. Д. Арутюнової, «оцінка відповідає природі людини» [13, с. 181], вона супроводжує її все життя як один із незаперечних чинників пізнання нею навколишньої дійсності.

У ході пізнання й оцінки предметів і явищ навколишнього світу Людина це робить і щодо самої себе й до тих, хто її оточує, визначаючи при цьому, які риси, ознаки, вчинки та дії вона осуджує, а які схвалює, яким цінностям віддає перевагу, а які зневажає, що вона вважає для себе й для інших добрим або злим, справедливим або несправедливим, чесним або нечесним тощо. «Людина, – пише

О. Л. Бессонова, – є інваріантним ядром і центральним поняттям оцінного тезаурусу» [28, с. 5].

Оцінність як мовна категорія, що ґрунтується на образності й емотивності, знаходить своє експліцитне або ж імпліцитне відображення чи не найбільшою мірою у семантиці фразеологізмів, що цілком закономірно, адже ці одиниці, як це уже відзначалося, виникають не стільки для того, щоб описувати світ, скільки для того, щоб інтерпретувати, оцінювати його та виражати до нього суб'єктивне ставлення.

Серед різноманітних структурно-семантичних типів фразеологізмів, як вважають учені, найбільш стандартним засобом оцінювання вважаються КФО [6; 175; 193; 219; 240; 254]. Ці одиниці, за словами К. І. Мізіна, «формують центр аксіологічної фразеології» [175, с. 292], оскільки в них «простежується симбіоз двох процесів – номінації та кваліфікації» [там же: 17]. Зумовлено це тим, що в основі цих одиниць лежить така когнітивна операція, як порівняння, яке вважається основною операцією аксіологічного пізнання [13, с. 418]. Адже порівняння як логіко-мисленнєвий акт не може відбутися без оцінки об'єкта, що порівнюється, бо суб'єктом цього порівняння виступає Людина, яка не може безоцінно ставитися до того, що/кого вона пізнає, а відтак і номінує. Тому порівняти щось – це вже оцінити його, визначити його вартісність для Людини. Це й зумовлює наявність у складі КФ одиниць, семантика яких є, як правило, оцінно маркованою. «Стійке порівняння антропоморфічного характеру, – пише А. М. Найда, – не може бути нейтральним за семантикою, бо це суперечить його природі» [180, с. 5].

Отже, оцінність є категоріальною ознакою одиниць КФ, без якої вони не можуть існувати [13, с. 418; 175, с. 385; 180, с.5]. Сутнісними ознаками цих мовних знаків є не тільки антропоцентричність, але й аксіологічність, а тому «продовженням й істотним доповненням антропоцентричного підходу до вивчення мовних явищ, пов'язаних із репрезентацією людини в мові, і насамперед у фразеології (зокрема, *компаративній* – курсив наш У. Б.), повинен стати

аксіологічний аспект, що передбачає визначення того, що людина вважає цінним для себе, для оточуючих її людей і суспільства» [16, с. 4].

Зважаючи на активну участь АКФО в оцінно-мовній характеристиці Людини, аналіз оцінного складника концепту HUMAN BEING, вербалізованого цими мовними знаками, є цілком доречним. Таке дослідження ролі одиниць КФ у формуванні оцінного аспекту цього концепту повинно нам дати відповідь не тільки на питання, які особливості прояву категорії оцінки в семантиці досліджуваних АКФО, але й якою є оцінна орієнтація носіїв англійської мови щодо певних рис, ознак і властивостей Людини, які оцінні установки та стереотипи щодо неї є для них пріоритетними.

Загалом питання оцінності були предметом дослідження різних учених у різні часи, починаючи з античності і до сьогодення. «Проблема цінностей – вічна проблема, що стала знову сучасною й актуальною, і пов'язана вона з питаннями про корисне і шкідливе, добро і зло, справедливе і несправедливе, гідне і неприпустиме, прекрасне і потворне, про ідеал і благо» [16, с. 4]. Категорія оцінки знайшла своє відображення у працях цілої низки таких мовознавців, як Н. Д. Арутюнова, О. Л. Бессонова, О. М. Вольф, О. А. Івін, Т. А. Космеда, О. О. Селіванова, В. М. Телія, Р. М. Якушина та інших, у яких фігурують різні визначення цього поняття. Так, О. О. Селіванова розглядає оцінку як феномен, «який репрезентує ставлення носіїв мови до означеного за абсолютною шкалою «добре – нейтрально (байдуже) – погано» і відносною шкалою «краще – так само добре – так само нейтрально – так само погано – гірше» [230, с. 438-439]. Р. М. Якушина тлумачить оцінку як «ставлення носіїв мови до об'єкта, зумовлене визнанням чи невизнанням його цінності з погляду відповідності чи невідповідності його якостей певним ціннісним критеріям» [280, с. 6]. У даному дослідженні під оцінкою розуміється ціннісне ставлення Людини до предметів і явищ навколишньої дійсності, а також до самої себе залежно від її індивідуальних і суспільних норм та установок. Це означає, що оцінка не може бути спонтанним явищем, оскільки вона, як правило, узгоджується із системою *цінностей*, властивих певному індивідууму та соціуму, до якого він належить.

На відміну від цінностей, які є *результатом* оцінювального процесу і які характеризують пізнаний об'єкт, оцінка розглядається як *засіб*, як певний когнітивний феномен, що формує ціннісні уявлення, стандарти та стереотипи, притаманні кожному етносу і кожному суспільству, що відображаються в мові.

На сьогоднішній день цілою низкою мовознавців – О. Л. Бессоновою [28], О. М. Вольф [66], О. А. Івіним [110], Т. А. Космедою [137] та іншими – ґрунтовно розроблені структура та різні типи категорії оцінки, які характерні і для одиниць антропоцентричної КФ, де вони мають як загальні, так і певні особливі прояви. Так, якщо говорити про структуру оцінки, то вона у сфері КФ нічим особливим не відрізняється, оскільки є універсальною. Особливим є тільки те, що у компаративних фразеологізмах *структура оцінки* гармонійно корелює зі *структурою порівняння* як основи формування цих одиниць. Так, у структурі цих обох феноменів фігурують, в основному, одні і ті ж компоненти, які загалом збігаються: *об'єкт оцінки* – *об'єкт порівняння*, *суб'єкт оцінки* – *суб'єкт порівняння*; *основа оцінки* – *основа порівняння* одиниць [173; 174]. Це ще раз доказує, що оцінка апріорі не відбувається без процедури порівняння, а порівняння – без оцінки. Такий збіг структури порівняння та оцінки створює ідеальні умови для формування АКФО з чітко вираженим оцінним характером, які можуть стосуватися також і Людини.

Говорячи про різні типи оцінки, варто зазначити, що в АКФО також можна виокремити *раціональну* та *емоційну* оцінки, з яких перша базується на логічних судженнях мовця про об'єктивні властивості об'єкта оцінки, а друга – на суб'єктивному емоційному ставленні суб'єкта до об'єкта оцінки на підставі індивідуальних, іноді ситуативних, а також суспільно сформованих уявлень та стереотипів, причому часто незалежно від об'єктивних ознак чи властивостей предмета оцінки.

У сфері КФ ми схильні до вживання терміна *раціонально-емоційна* оцінка [269, с. 9], який поєднує в собі ознаки першого та другого типів оцінки. Виокремлення такого виду оцінки є, на наш погляд, небезпідставним, оскільки, по-перше, будь-яка об'єктивна реальність пізнається, а відтак оцінюється на

основі нерозривної єдності раціональної та емоційної сфер психіки, що і зумовлює присутність в категорії оцінки поєднання обох факторів – раціонально-логічного та емоційно-суб'єктивного. По-друге, у сфері антропоцентричної КФ оцінка, навіть раціонально-логічна, стосується Людини і зумовлена емоціями, інтересами, колективним та індивідуальним досвідом, комунікативною інтенцією її номінанта, а тому суб'єктивізм і емоційність при оцінюванні є неминучим. По-третє, основу АКФО складає порівняння, а «порівняти – це значить висловити своє ставлення, «оцінити», керуючись почуттями і пристрастями» [121, с. 112]. Все це свідчить про те, що майже всі без винятку АКФО містять у своїй семантиці більшу або меншу частку раціональної чи емоційної оцінки. Так, наприклад, в одиницях із частково переосмисленими компонентами, образна основа яких побудована, в основному, на об'єктивних і логічних ознаках, все-таки превалює раціонально-логічна оцінка, як, наприклад: *(as) cold as a stone* «холодний як камінь», *(as) clear as crystal* «чистий як кришталь» тощо. Водночас у семантичній структурі цих одиниць із повністю переосмисленим значенням (відповідно: «байдужий, черствий» та «морально чистий») переважатиме емоційна оцінка. Остання характерна для цілої низки інших метафорично переосмислених одиниць з яскравою образністю, наприклад: *look like a fighting-cock / like a bag of bones / like a dying duck in a thunderstorm*.

Отже, здійснений аналіз сутності оцінки, її типів та структури дозволяє нам простежити характер прояву цієї оцінки на прикладі АКФО, а також визначити їх роль у формуванні оцінного складника концепту HUMAN BEING. З точки зору оцінності досліджувані нами одиниці, причому різних структурно-семантичних типів, можна поділити на такі основні групи:

– одиниці з *позитивною оцінкою*, які виражають такі елементи оцінного значення, як задоволення, захоплення, схвалення, симпатія до тих чи інших ознак, властивостей людини, наприклад: *(as) fit as a fiddle*, *(as) good as gold*, *(as) brave as a lion* тощо;

– одиниці з *негативною оцінкою*, які корелюють з такими елементами оцінного значення, як несхвалення, презирство, зневага, осуд, іронічність, наприклад: *(as) ugly as a bandicoot, (as) false as a fox, (as) silly as a goose* тощо;

– одиниці з *амбівалентною оцінкою*, для яких характерна «подвійність протилежних змістів мовного знака» [230, с. 24] і які «змінюють «+» на «-» залежно від ціннісної інтенції мовця: *(as) bright as a butterfly* (про дівчину / жінку) – 1. «красива, гарно одягнута» (+); 2. «без смаку, строкато одягнута» (-);

– *нейтрально-оцінні АКФО*, які не містять у своїй семантиці жодної оцінки, проте які в контексті можуть набувати позитивної або ж негативної конотації.

Загалом характер оцінки Людини, її властивостей, ознак, дій з точки зору їх позитивності / негативності / нейтральності / амбівалентності може бути експлікованим компонентним складом АКФО, тобто 1) *об'єктом порівняння*; 2) *суб'єктом порівняння*; 3) *об'єктом і суб'єктом порівняння* [175, с. 289–291].

1) Так, оцінність ад'єктивних АКФО значною мірою залежить від узуальної оцінності якісних прикметників, що зазвичай характеризують Людину і які як об'єкт порівняння можуть транспонувати відповідну оцінку на семантику всієї одиниці: *позитивну (+)* – *(as) beautiful as a picture, (as) brave as a lion, (as) fair as a swan, (as) fine as a paint*, або ж *негативну (-)* – *(as) crazy as a bedbug, (as) drunk as a fiddler, (as) mad as a hatter, (as) silly as a goose* тощо.

Також у дієслівних АКФО компонент, вжитий у ролі об'єкта порівняння, може визначати загальну *позитивну* чи *негативну* оцінність цих одиниць, наприклад: *work like a horse (+), lie like a gasmeter (-)* тощо.

2) У більшості випадків вирішальну роль у характері оцінності як ад'єктивних, так і вербальних АКФО відіграє семантика суб'єкта порівняння, у якому зазвичай акумулюється оцінна інформація цих одиниць, наприклад: *(as) good as gold (+), laugh like a hyena (-), look like a scarecrow (-)* тощо.

3) У складі одиниць КФ на позначення HUMAN BEING є низка таких, у яких і об'єкт, і суб'єкт порівняння мають однакову оцінність, що й зумовлює відповідно їхню цілісну позитивну чи негативну оцінку, наприклад: *(as) graceful as a swan (+), (as) dull as ditchwater (-), (as) ugly as a witch (-)* тощо.

4) Оцінність багатьох АКФО визначається їхньою цілісною образною семантикою, у той час як їхній компонентний склад може бути нейтрально-оцінним: *know smth. like the back of one's hand (+), feel like a penny waiting for change (-)* тощо.

В окремих випадках джерелом оцінності можуть виступати й інші фактори, зокрема: певні звичаї, традиції, повір'я, легенди, міфи, антропоніми, топоніми, що стали мотиваційною основою виникнення фразеологізму.

Необхідно зазначити, що позитивно та негативно оцінні АКФО становлять дві основні групи одиниць, що вербалізують оцінний складник концепту HUMAN BEING. Зумовлено це самою природою Людини, двоїстим і полярним, суперечливим та неоднозначним характером її сутності, протилежністю її рис, ознак і властивостей. Така сутність образу HUMAN BEING зумовлює наявність не тільки на поняттєво-логічному, але й на мовному рівні одиниць КФ, які корелюють відповідно з конвенційними цінностями та антицінностями, наприклад, «*wise*» (+) – «*silly*» (-): *(as) wise as an owl (+), (as) silly as a goose (-)*.

Як свідчить фактичний матеріал та проведені кількісні підрахунки, що буде продемонстровано в подальшому тексті роботи, майже в кожній дихотомічній опозиції спостерігається значна кількісна перевага негативно-оцінних АКФО над позитивно-оцінними. Така кількісна асиметрія в бік негативної оцінки у складі КФ не є випадковою, оскільки вона спостерігається загалом у будь-якій мові, у тому числі й англійській, причому на рівні різних мовних одиниць [66, с. 153; 250, с. 87–88, 340, с. 142]. Таке домінування негативної оцінності в лексиконі різних мов пояснюється, на думку О. М. Вольф, здатністю людської свідомості розглядати негативний досвід більш прискіпливо, ніж позитивний, який сприймається як норма [66, с. 153]. Вчені вважають, що Людина перш за все помічає в навколишньому світі все негативне, аномальне, і саме воно стає причиною появи значної кількості негативно оцінних вербальних номінацій. «Все негативне, – зазначає К. І. Мізін, – концептуалізується та категоризується людською свідомістю детальніше й глибше, проектуючи на рівні мови численні номінації» [175, с. 333]. Особливо помітним є домінування негативної оцінки над

позитивною у сфері фразеології, що, на думку О. Д. Райхштейна, пояснюється «більш гострою емоційною й мовленнєво-мисленнєвою реакцією людей саме на негативні явища» [220, с. 21].

Достатньо велику групу АКФО складають ті, у яких оцінність не є чітко вираженою або й взагалі відсутньою, оскільки на це не вказує ні компонентний склад (об'єкт чи суб'єкт порівняння), ні сукупно виражене значення всієї одиниці, наприклад: *(as) like as chalk and cheese*, *(as) light as a feather*, *(as) white as cream* тощо. Це означає, що в Людині, як і в предметах і явищах матеріального світу, є індиферентна в оцінному розумінні зона, яка не підлягає однозначному позитивному чи негативному оцінюванню. У Людині такою відносно нейтрально-оцінною зоною є окремі параметри зовнішності, ваги, колоративних ознак одягу, шкіри тощо. Проте й ці одиниці з нейтральною оцінкою в контекстуальному оточенні можуть набувати конкретно виражену оцінку.

Отже, проведений аналіз особливостей прояву категорії оцінки на матеріалі АКФО, що вербалізують концепт HUMAN BEING, свідчить про те, що оцінність займає в семантиці цих одиниць, а відтак і в самому концепті чільне місце. Зумовлено це тим, що сама Людина, будь-які її ознаки та властивості, дії та вчинки завжди викликають оцінну реакцію з боку тих, хто їх номінує. Одиницям антропоцентричної КФ властивий чітко виражений оцінний характер їхньої семантики. При цьому ця оцінка є полярною (+) – (-), оскільки вона корелює з цінностями й антицінностями, що зумовлено неоднозначною і протилежною за змістом сутністю HUMAN BEING. Більше того, ця оцінка може мати, з одного боку, універсальний характер і базуватися на загальнолюдських ідеалах і уявленнях про добро і зло, справедливість і несправедливість тощо, а з іншого – національно-специфічний, що зумовлено особливим світобаченням та світорозумінням носіїв англійської мови, системою сформованих у них установок і цінностей, що більш детально буде розкрито в наступному підрозділі роботи.

2.3. Національно-культурний складник концепту HUMAN BEING

Однією із сутнісних ознак лінгвокультурних концептів є їхній тісний зв'язок із національно-культурною самобутністю певної лінгвоспільноти, з її обрядами і міфами, віруваннями і забобонами, звичаями і традиціями, які привносять в них лінгвокультурну специфіку, вербалізовану насамперед семантикою мовних знаків, що їх об'єктивують. Проте це не означає, що концепт одночасно позбавлений певних універсальних ознак, зумовлених цілою низкою позамовних та когнітивно-мовних факторів. Вищезазначені ознаки лінгвокультурного концепту повною мірою стосуються також концепту HUMAN BEING, вербалізованого одиницями антропоцентричної КФ.

Зазвичай, при дослідженні таких семантичних параметрів мовних знаків, як *універсальність*, *специфічність*, *унікальність*, використовують два основні методи: *порівняльний*, при якому національно-культурна специфіка одиниць однієї мови порівнюється з одиницями іншої, та *інтроспективний*, при якому ця специфіка розглядається очима носіїв мови поза зіставленням з іншими мовами [Баранов, Добровольський 2008: 258; Добровольський 1997: 40]. У цій роботі певною мірою поєднано обидва методи з перевагою інтроспективного, оскільки проведення глибокого порівняльного аналізу із залученням декількох мов у межах цього дослідження не видається можливим.

Методологічною основою такого аналізу є фундаментальні праці у сфері порівняльної фразеології В. Крофт [289], Д. Добровольський [292], Д. Коргонен [312], А. Макай [319], Е. Пірайнен [331], О. Ф. Арсентьева [12], О. Д. Райхштейн [222], Ю. П. Солодуб [237], Е. М. Солодухо [238], виконані на матеріалі різних мов і фразеологізмів різних структурно-семантичних типів. Такі роботи порівняльного характеру виконані, зокрема, і на матеріалі КФО: О. Є. Ведьманова [59], К. І. Мізін [175], О. С. Поліщук [199], К. С. Радіонова [219], О. Г. Сошко [239], С. В. Талько [248], І. В. Холманських [270] та інші.

У працях вищеназваних дослідників при розгляді питання семантики фразеологізмів крізь призму універсального, специфічного й унікального мова йде в основному про критерій тотожності / нетотожності семантики цих одиниць

у різних мовах, тобто їхньої мотиваційно-образної основи, внутрішньої форми, а також конотації. У складі АКФО зазначені семантичні параметри конденсує в собі переважно суб'єкт порівняння, тобто образ-еталон як «унікальний згусток лінгвокультурної інформації певного етносу» [175, с. 23]. Він є не тільки головним репрезентантом їхньої внутрішньої форми й образної мотивації, але й тим елементом, який зумовлює тотожність семантики цих одиниць у різних мовах, або ж, навпаки, привносить у них етнокультурну специфіку / унікальність.

Проведений нами аналіз національно-культурного складника концепту HUMAN BEING крізь призму універсального, специфічного й унікального засвідчує, що він часто формується за допомогою АКФО, для яких характерна повна структурно-семантична еквівалентність у різних мовах і які виникли в результаті інтерконтекстуалізації, тобто були запозичені найчастіше з Біблії та античної (древньогрецької та древньоримської) міфології, наприклад: англ. *(as) old as Methuselah* – укр. *старий як Мафусаїл* – нім. *alt wie Methusalem* – рос. *старый как Мафусаил*; англ. *(as) wise as Solomon* – укр. *мудрий як Соломон* – нім. *klug wie Solomon* – рос. *умный как Соломон* та інші.

Універсальність національно-культурного складника концепту HUMAN BEING формує також ціла низка АКФО, які є результатом паралельного й незалежного розвитку на основі спільності й універсальності механізмів когніції Людини, здатності різних народів до однакового образного бачення світу, подібності або й повної аналогії асоціативного способу мислення [292, с. 280]. При цьому високий рівень структурно-семантичної еквівалентності виявляють компаративно-фразеологічні номінації HUMAN BEING, у компонентному складі яких як образи-еталони вжиті лексеми, що відзначаються високою частотністю у самостійному вживанні і не є марковані етнокультурно. Такими у складі АКФО часто є фітоніми, зооніми, соматизми, окремі артефакти тощо, які, будучи найбільш відомими для Людини, легко піддаються переосмисленню, а тому часто набувають в різних мовах подібну або й аналогічну образну символіку. Саме тому АКФО з такими образними символами можуть універсально відображати різні риси та ознаки Людини в різних мовах, у тому числі й англійській, як, наприклад:

«бідність»: англ. *(as) poor as a church mouse* – укр. *бідний як церковна миша* – нім. *arm wie eine Kirchenmaus* – рос. *бедный как церковная мышь*; «хитрість»: англ. *(as) sly as a fox* – укр. *хитрий як лис* – нім. *schlau wie ein Fuchs* – рос. *хитрый как лиса* тощо.

Подібні АКФО, вербалізуючи концепт HUMAN BEING, характеризуються структурно-семантичною еквівалентністю й тотожністю обсягу всього значення, включаючи оцінний, емотивний, експресивний і функціонально-стилістичний компоненти конотації, ізоморфністю образної основи, компонентного складу, а також синтаксичної організації. Такі АКФО-паралелі можна було б вважати *інтернаціоналізмами* або в іншій термінології – *універсаліями*, а ще точніше – *євроуніверсаліями*, тобто такими, що мають місце у всіх або в абсолютній більшості європейських мов. Подібні одиниці свідчать, що фразеологічні картини світу різних народів у концептуальній сфері HUMAN BEING можуть збігатися.

Наявність у концепті HUMAN BEING універсальних ознак пояснюється когнітивно-мовними факторами, властивими тільки для одиниць КФ. Так, найбільш важливим когнітивним фактором є те, що в основі формування цих одиниць лежить *порівняння* як логіко-мисленнєвий механізм у свідомості людини, яке визнається вченими «універсальною формою пізнання» [19; 112; 114; 175; 213; 239], що й визначає тотожність структури та семантики одиниць КФ.

До важливих мовних факторів, які зумовлюють універсальність АКФО, належить те, що ці одиниці характеризуються структурною простотою та аналогічністю своєї моделі в різних мовах, за якою утворюються все нові й нові одиниці, а як зауважує О. Д. Райхштейн, «якщо в зіставлюваних мовах діють одні й ті ж продуктивні образні моделі, то є досить висока ймовірність, що у складі цих одиниць є структурно-семантичні еквіваленти» [220, с. 127].

Щодо відносної структурно-семантичної простоти моделі цих одиниць, то вона сприяє також достатньо легкому процесу запозичення із мови в мову, причому найбільш часто шляхом калькування, що і зумовлює універсальність їхньої семантики.

Далеко не останнім фактором у формуванні універсальних ознак концепту HUMAN BEING є спільність для багатьох народів, особливо європейського ареалу, духовної та матеріальної культури, суспільних цінностей та моральних пріоритетів, ідеалів та установок. Сприяють універсальності семантики АКФО, що вербалізують цей концепт, також спільність природних, географічних, соціальних та культурно-побутових умов, у яких проживають європейські народи, їх багатоміжові політичні, економічні і культурні взаємні контакти. Усі вищезазначені фактори сприяють універсалізації структури й семантики не тільки компаративної, але й усієї фразеології, що дозволяє вченим говорити про фразеологію як *мовну універсалію*: А. Вежбицька [61], Н. Еванс [296], Д. Добровольський [292], В. Крофт [289], Е. Пірайнен [331] та інші.

Проте абсолютними, або повними еквівалентами у складі АКФО, які формують універсальність концепту HUMAN BEING, є лише невелика частина одиниць, у більшості випадків спостерігається так звана *неповна структурно-семантична еквівалентність*, в чому і проявляється етнокультурна специфіка відображення цього концепту. Як зазначає О. Я. Остапович, «спорідненість й універсальність ідіоматичних лексиконів завершується там, де розпочинається їхня національно-культурна специфіка» [187, с. 101], яка зумовлена насамперед тим, що попри спільність основних логіко-мисленнєвих операцій у всіх народів, їх мислення має і суто національні риси, зумовлені їх етнокультурною свідомістю. «Як результат, – пише І. А. Бехта, – концепти як складові мовних картин світу актуалізуються, а відповідно об'єктивуються в різних культурах і дискурсах по-різному» [31, с. 167].

Концепт HUMAN BEING, зокрема його компаративно-фразеологічна складова, також має свої етнокультурні особливості. Вони зумовлені цілим рядом факторів, які характерні для всієї етнокультурно маркованої фразеології та й загалом для усієї системи мовних одиниць. Так, суб'єктом пізнання, інтерпретації, порівняння, а відтак і номінації різних об'єктів і фрагментів навколишнього світу є Людина як представник певної культурної етноспільноти, що характеризується своєрідністю світосприймання та світобачення, особливостями ментальності,

сформованими уявленнями про цінності та пріоритети тощо. Більше того, пізнання здійснює Людина, яка часто робить це по-своєму, помічаючи і відзначаючи у своїх номінаціях лише ті ознаки референта, які є, на її погляд, найсуттєвішими відповідно до її знань, особистого та колективного досвіду, а також суб'єктивно-оцінного ставлення до об'єкта.

Загалом серед трьох найважливіших чинників, які зумовлюють специфіку концептів та їхніх мовних одиниць, зокрема фразеологічних, вчені виокремлюють такі, як *природа, пізнання і культура* [165, с. 49; 175, с. 307–310]. Зазначені чинники мають пряме відношення до формування культурної специфіки концепту HUMAN BEING. Так, наприклад, природні умови проживання носіїв англійської мови на різних континентах, зумовлюють використання у компонентному складі цілої низки АКФО ідіоетнічних еталонних лексем (зоонімів, фітонімів, топонімів тощо), які є експлікаторами певних специфічних або унікальних образів, що не є типовими для інших мов, а часто і взагалі відсутні в них.

Стосовно ролі пізнання у формуванні національно-культурної специфіки/унікальності АКФО, що вербалізують HUMAN BEING, то часто, наприклад, одні і ті ж самі образи артефактів, предметів, явищ навколишньої дійсності, типові й характерні і для інших народів, можуть породжувати у носіїв англійської мови специфічні/унікальні асоціації, осмислюватися по-своєму і зумовлювати тим самим формування етнокультурної маркованості цього концепту.

Найбільш впливовим фактором, який зумовлює мовну специфіку, є *культура* народу, яка чи не в найбільшій мірі привносить етнокультурні елементи у структуру й семантику мовних одиниць, у тому числі й АКФО. Адже мова не існує поза культурою, а тому остання, глибоко пронизуючи повсякденне життя народу, зумовлює також і своєрідність його мови. Своєрідним дзеркалом культури народу можна вважати також АКФО, в образній природі яких закована національна самобутність, своєрідність культури, традицій, звичаїв, духовних цінностей представників англійської мовної культури [19, с. 8; 189, с. 71].

Говорячи про «специфічність»/«унікальність» концепту HUMAN BEING, слід зазначити, що ми розділяємо ці два поняття, незважаючи на їх

синонімічність, оскільки «специфічний» означає «характерний тільки для кого -, чого-небудь, властивий виключно комусь, чомусь; своєрідний, особливий» [350, с. 1364], а «унікальний» – «надзвичайний у якомусь відношенні; рідкісний, винятковий» [там же: 1508].

Виходячи із цих дефініцій та враховуючи структуру і семантику АКФО, ми виокремлюємо три рівні, на яких виявляється специфіка/унікальність цих одиниць, що відповідно зумовлює таку ж специфіку й унікальність концепту HUMAN BEING:

1) на рівні неочікуваного, своєрідного й відмінного, ніж в інших мовах використання в ролі образів-еталонів АКФО активно вживаних в англійській мові лексичних компонентів, семантика яких не маркована етнокультурно, проте допомагає сформувати *специфічність* цих одиниць;

2) на рівні використання в ролі образу-еталону лексем, не маркованих етнокультурно, проте які формують внаслідок свого переосмислення виняткове (безеквівалентне) в порівнянні з іншими мовами фразеологічне значення, яке має *унікальний (лакунарний)* характер;

3) на рівні вживання в ролі образів-еталонів безеквівалентних лексем, семантика яких маркована етнокультурно і стосується позначень певних етнореалій, відомих тільки носіям англійської мови, а також своєрідних топонімів, антропонімів, історизмів, характерних для англомовних країн, що сприяє формуванню також *унікального (лакунарного)* образу Людини.

1. Отже, *специфічність* концепту HUMAN BEING спостерігаємо на прикладі цілої низки АКФО: «зовнішня подібність» – англ. *(as) like as two peas* – укр. *подібні як дві краплі води* – нім. *wie ein Ei dem anderen gleichen* – рос. *похожие как две капли воды*; «добре знання чогось/когось» – англ. *know like the palm of one's hand* – укр. *знати як свої п'ять пучок* – нім. *kennen wie den kleinen Finger* – рос. *знать как свои пять пальцев* тощо. Для подібних одиниць характерна близькість, а в окремих випадках й ізоморфність їхньої структурно-семантичної організації, а тому їх можна розглядати як аналоги, у яких простежується розходження тільки на рівні компонентного складу, що зумовлено різним

світобаченням та світорозумінням представників різних етносів, специфікою їхнього асоціативного мислення.

2. Особливу самобутність й етнокультурну маркованість, а відтак і *унікальність* виявляє концепт HUMAN BEING, сформований за участю АКФО, в яких образи-еталони хоч і не мають якоїсь регіональної прив'язки до англомовної культури, проте їх використання у складі цих одиниць та символізм є абсолютно безеквівалентним і не зустрічаються в жодній із мов. Така унікальність спостерігається в цілій низці АКФО, які стосуються різних рис, ознак та станів Людини: «нечесність» – *(as) crooked as a dog's hind leg / as a corkscrew / as a crankshaft / as an eel's teeth*; «стан сп'яніння» – *(as) drunk as a fiddler / as a fiddler's bitch / as a newt*; «мертвий стан» – *(as) dead as a door-nail / as a door handle / as a meat axe* тощо. Подібні одиниці не мають відповідників у фразеологічній системі інших мов і тим самим формують національно-культурну *унікальність* концепту HUMAN BEING в англомовній КФ.

Унікальною є семантика АКФО, внутрішня форма яких є затемненою і які виникли внаслідок мовного каламбуру, зокрема, *гри слів*, як, наприклад, *lit up like a Christmas tree / a church / a store window / a white way / a main street* «цілком п'яний» [Гра слів базується на двох значеннях *lit up* – 1. «яскраво освітлений»; 2. «п'яний»], а також у результаті *алітерації*: *(as) thick as thieves at a fair* «дуже близькі, нерозлучні друзі» тощо.

Особлива унікальність концепту HUMAN BEING формується за допомогою енантіосемічних АКФО, в яких образи-еталони зумовлюють абсурдність та парадоксальність образу, наприклад: *(as) silly as a bag of worms, look like a death's head on a mopstick / like a dog with two tails* тощо.

3. *Унікальність* концепту HUMAN BEING, вербалізованого АКФО, може бути зумовлена також використанням у їхньому складі у ролі образів-еталонів унікальних і безеквівалентних слів-етнонімів (своєрідних зоонімів, топонімів, антропонімів, гідронімів, історизмів), семантика яких маркована етнокультурно і відома переважно тільки представникам англомовної спільноти. Такими у складі АКФО є образи-еталони, що є назвами:

– типових представників *флори і фауни*, які переважають у регіоні проживання англомовного етносу: *(as) happy as a possum* – амер. «досл.: щасливий як опосум» [*possum* – американська сумчаста тварина з довгим чіпким хвостом та буро-сірим хутром, що має промислове значення]; *(as) bald as a coot* – «досл.: лисий як пташка лисуха» [*coot* – водоплавний птах із чорно-сірим пір'ям та білим наростком на дзьобі, мешкає на узбережжі Австралії];

– специфічних *природно-географічних* умов проживання англомовної спільноти, як наприклад: *(as) right as rain* «вірний, надійний». Внутрішня форма цієї АКФО досить затемнена, проте імплікує у своїй семантиці асоціації з дощовим кліматом Великобританії, де сподівання на дощ ніколи не є марними;

– англомовних *антропонімів, топонімів, історизмів* тощо: *(as) rich as Rockefeller*, *(as) safe as the Bank of England*, *(as) fat as an alderman* [*alderman* – член міського правління або ради графства], *(as) dead as Chelsea* [*Chelsea* – колишній район Лондона], *walk like a Virginia fence* (амер.) «йти п'яним хитаючись» (досл.: проходити як кордон штату Вірджинія);

– різноманітних *елементів культури, звичаїв, традицій*: *(as) tall as a maypole* [*maypole* – прикрашений квітами стовп, навколо якого танцюють 1 травня в Англії], *look like the May Queen* [*May Queen* – дівчина, яку за красу обирають «королевою» у першотравневих народних розвагах] тощо.

Етнокультурна унікальність концепту HUMAN BEING спостерігається не тільки у сучасній англійській мові Великобританії, але й також у її варіантах, насамперед американському, австралійському, канадському та ірландському, що зафіксовано у багатьох дослідженнях на матеріалі інших мовних одиниць [78; 126; 257 та ін.]. У цих національних варіантах специфіка базується також на особливих образах, реаліях, явищах, антропонімах, топонімах, історико-культурних фактах, характерних для відповідних лінгвокультур. Так, у складі КФ англійської мови є такі **американізми**: *(as) phony as a three-dollar bill* «фальшивий як трьохдоларова купюра» [таких купюр у США взагалі не було], *look etc like million dollars* «мати чудовий вигляд», *(as) American as apple pie* «істинно американський» тощо; **австраліцизми** *(as) ugly as a bandicoot* «нешасний, жалюгідний» [*bandicoot* –

тварина, що проживає здебільшого в прибережних районах Австралії], *fight like Griffio* «дуже хоробро битися як Гріфо» [*Griffio* – відомий австралійський боксер], *(as) game as Ned Kelly* «дуже сміливий, хоробрий» [*Ned Kelly* – австралійський розбійник, відомий своєю хоробрістю], *(as) mean as hungry Tyson* «дуже скупий як Тайсон» [*Tyson* – австралійський бізнесмен, відомий своєю скупістю]; **ірландизми** – *scream like a banshee* «дуже голосно й моторошно кричати» [*banshee* – привид, чіє завивання під вікнами будинку в ірландській лінгвокультурі віщувало смерть] тощо. У подібних АКФО етнічно-марковані слова-реалії експлікують образи, які роблять ці фразеологізми безеквівалентними й унікальними.

Проведений аналіз національно-культурного складника концепту HUMAN BEING крізь семантику АКФО ще раз підтверджує слова про те, що «мови й відображені в них способи мислення виявляють як глибокі розходження, так і тотожності» [62, с. 47]. У такому випадку однаково недоречними є як «гіперболізація національно-культурної специфіки мови при штучному зменшенні інтерлінгвальних, семантично інваріантних мовних явищ, так і редуccionізм, мінімалістське його тлумачення» [155, с. 310]. Тому, як зазначає О. Я. Остапович, «скепсис щодо [...] національно-культурної специфіки фразеології там, де реально констатується інтерпретація загальнолюдських мотивів, не повинен призводити до повної відмови від дослідження цієї проблематики» [186, с. 456]. Аналогічні думки висловлює з цього приводу також Н. Еванс [296].

Отже, в концепті HUMAN BEING цілком очевидна взаємодія універсального / специфічного / унікального. Про це свідчить семантика одиниць, що його вербалізують, серед яких можна виокремити ті, які мають свої еквіваленти (повні / часткові) в інших мовах, та одиниці, які не мають таких еквівалентів й актуалізують культурну специфіку / унікальність цього концепту.

2.4. Гендерний складник концепту HUMAN BEING

Прийнятий у дослідженні антропоцентричний підхід до об'єкта дослідження – концепту HUMAN BEING зумовлює необхідність розгляду і такого

важливого антропоморфного параметра Людини як гендер. Адже у реальному світі вона проявляється у двох іпостасях – чоловіка й жінки, які є не просто двома біологічно різними особами, а представляють собою два різні світи зі своїми моральними цінностями, поглядами, поведінкою та світорозумінням [168, с. 29; 226, с. 371]. Тому гендерні ознаки є одними із найсуттєвіших характеристик Людини, які знаходять своє відображення на усіх рівнях мови, насамперед на лексико-фразеологічному, одиниці якого чи не в найбільшій мірі формують гендерний складник будь-якого концепту, зокрема й концепту HUMAN BEING.

Дослідженням гендерного фактора в мові сьогодні активно займаються *зарубіжні* – Дж. Батлер [284], Д. Кемерон [287], М. Новосад-Бакалярчик [326], Д. Таннен [338], *російські* – В. В. Васюк [56], І. В. Зикова [103], А. В. Кириліна [122], Д. Малишевська [164], а також *вітчизняні* – В. П. Агеєва [2], О. Л. Бессонова [28], О. С. Бондаренко [50], Ю. М. Капак [116], В. В. Корольова [116], О. П. Левченко [157], Н. О. Павленко [189], Л. О. Ставицька [241], Т. М. Сукаленко [246] мовознавці. Ці та інші вчені сформулювали загальні принципи гендерних досліджень, найважливішими з яких є релятивізація статі, визнання її соціально й культурно обумовленим феноменом.

Аналіз визначень самого терміна «гендер» не виявляє в лінгвістичній літературі якогось особливого різнобою, вони тільки доповнюють одне одного. Так, одні мовознавці стверджують, що гендер – це «соціально і культурно обумовлений феномен» [122, с. 5]; інші – що це «один із параметрів людської особистості, що включає в себе стать не тільки як біологічну субстанцію, але й як культурно зумовлений розумовий конструкт» [28, с. 5], треті – що це «соціальна стать на відміну від біологічної, і продукується вона у процесі соціальної, культурної і мовної практики» [241, с. 13].

З вищезазначеного випливає, що «гендер» – це явище культури, яке небезпідставно розглядається в рамках лінгвокультурології, причому у формі однієї із фундаментальних опозицій людської культури – «чоловік / жінка» або ж «чоловіче / жіноче» = «маскулінне / фемінінне», складники якої кваліфікуються «як базові концепти культури» [168, с. 29].

Різні рівні мовної системи володіють різною гендерною релевантністю: найбільш регулярно вона проявляється в морфології і лексиці, менш чітко – в синтаксисі. Особливе місце при дослідженні мовної репрезентації гендеру займає фразеологія, одиниці якої здатні виражати усталені в мові гендерні стереотипи, оцінні пріоритети щодо рис, ознак чоловіків та жінок, їхніх соціальних ролей та стосунків між ними тощо. Таких досліджень, виконаних на матеріалі різних мов у руслі «гендерної фразеології», або ж «фразеологічної гендерології», уже чимало [56; 103; 122; 116; 189; 191 та інші].

Одиниці КФ англійської мови на позначення концепту HUMAN BEING у ракурсі гендерної лінгвістики досі спеціально не розглядалися, тому звернення у цьому підрозділі роботи до цих мовних знаків як джерела гендерної інформації є логічним. Проте в роботі не ставиться завдання абсолютно вичерпно описати всі гендерно релевантні АКФО, оскільки це тема окремого дослідження. У нашій роботі здійснено спробу хоча б фрагментарно продемонструвати на матеріалі АКФО їхню участь у формуванні гендерного складника концепту HUMAN BEING та його субконцептів – «чоловік» / «жінка», з'ясувати форми і рівні прояву в них гендерної інформації, визначити їхню участь у формуванні гендерних стереотипів, а тим самим гендерного складника концепту HUMAN BEING.

Щодо гендеру всі АКФО на позначення HUMAN BEING можна розділити на дві великі групи: 1) одиниці, які не диференціюються за ознакою статі; 2) одиниці, в яких експліцитно чи імпліцитно виражена гендерна маркованість.

Першу, найбільш численну групу одиниць складають АКФО, які стосуються осіб обох статей, а їхня гендерна маркованість може конкретизуватися тільки контекстом, наприклад: *(as) still as a mouse, (as) good as gold, (as) slick as ice* тощо.

Другу групу одиниць складають ті АКФО, в яких виразниками їхньої гендерної маркованості виступають різноманітні лексичні або морфологічні маркери, які входять у їхній план вираження, наприклад:

а) антропометричні лексеми типу *man, woman, husband, wife, he, she: He who has a fair wife needs more than two eyes; A woman knows a bit more than Satan.*

Окремі АКФО із антропометричними лексемами чоловічої статі *he, man* не обов'язково і не завжди мають маскулінну маркованість, оскільки ці лексеми можуть означати Людину взагалі і при цьому не бути маркером конкретної гендерної референтності, як, наприклад: *As a man sows, so shall he reap.*

б) лексеми-антропоніми, які часто є релігійними, міфологічними, історичними, літературними персонажами і які вживаються у складі АКФО, позначаючи риси, ознаки і властивості осіб як **чоловічої** – *(as) old as Adam, (as) old as Methusalem, (as) wise as Solomon, (as) rich as Croesus*, так і **жіночої** статі – *(as) old as Eve, (as) dead as Queen Ann(e), to laugh like little Audrey.*

Часто власні імена здатні втрачати у складі окремих АКФО свою гендерну референтність, як наприклад: *Better master of one than Jack of all trades.*

в) лексеми-агентиви, які позначають осіб чоловічої / жіночої статі за родом діяльності, професією, посадою, званням, заняттям, наприклад: *live like a king / like a lord, work like a navy, swear like a sailor / like a trooper / like a fishwife;*

г) зоо- та фітоморфні образи-еталони, що, як правило, референтно співвідносяться з чоловічою/жіночою статтю і які здатні транспонувати цю референтність на всю АКФО, наприклад: *(as) strong as a lion, fight like a tiger* – маскулінність; *(as) silly as a goose, (as) fair as a rose* – фемінінність тощо;

д) афікси субстантивного образу-еталону у складі КФО, наприклад: *(as) drunk as a fiddler / a piper, look etc like a princess.*

Наведені приклади свідчать про те, що провідну роль в об'єктивації образу жінки / чоловіка відіграють образи-еталони, які виступають у складі АКФО суб'єктом порівняння і транспонують свою гендерну референтність на весь вираз.

Проте гендерно маркованими можуть бути АКФО не тільки за планом вираження, але й за планом змісту, зокрема, ті, які не мають у своїй структурі якихось гендерних маркерів, проте імплікують свою гендерну референтність у семантиці цих одиниць за рахунок того образу, що лежить в основі їх внутрішньої форми, наприклад: *(as) beautiful as a (Dresden) doll.* У цьому випадку образ-еталон *doll* (лялька) викликає у свідомості реципієнта тільки жіночий образ.

Необхідно зазначити, що АКФО вищенаведених прикладів мають певні гендерні рестрикції, тобто маскулінні / фемінінні обмеження, на що інколи вказує і фразеографія. Проте при відсутності такої фіксації часто визначення гендерної референтності окремих одиниць без контекстуального оточення є непростим завданням. Це стосується, наприклад, АКФО, в яких як символічні образи використовуються артефакти: *(as) grand as a piano*, *(as) limp as a rag*, *(as) sharp as a knife*, *look etc like million dollars* та інші.

Крім цього, у складі АКФО є такі, які за всіма ознаками є маскулінно референтними, проте не виключають також і фемінінну референтність чи навпаки. Це зумовлено тим, що в умовах гендерної та сексуальної революцій, а відтак в умовах розмитості такого поняття як стать, у компаративних фразеологізмах, як і в інших мовних одиницях, гендер може бути позбавлений жорстких рестрикцій і зміщуватися в бік маскулінності або фемінінності. Про це свідчать окремі дослідження, проведені на основі корпусного аналізу фразеологізмів, зокрема компаративних [116]. Прикладом цього явища може бути вираз *like an iron lady*, у якому фактично відбулася фемінізація і який первинно був маскулінно маркованим *like an iron man*.

Аналіз семантики АКФО з точки зору їхньої гендерної референтності свідчить, що більшість із них корелює із особами чоловічої статі. Це є доказом так званої *андроцентричності* в цій тематичній групі одиниць, що збігається із аналогічною тенденцією на інших рівнях мови. Сутність «андроцентризму» полягає в нерівномірній, точніше – в більшій представленості в мові осіб чоловічої статі [248, с. 3–4]. Така гендерна асиметрія, на думку представників феміністичної лінгвістики, зумовлена тим, що мова фіксує картину світу з чоловічої точки зору, де жіноче з'являється головним чином у ролі об'єкта, а не суб'єкта. Тому мова не тільки антропоцентрична (орієнтована на Людину), але й андроцентрична (орієнтована на чоловіка).

Щоправда, аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що в окремих гіпоконцептах, як-от «BEAUTIFUL/HANDSOME, PRETTY», чоловік представлений мізерною кількістю АКФО, у той час як жінка – достатньо

обширно. І навпаки, гіпоконцепт «HEALTHY, STRONG» є релевантним для осіб чоловічої статі і нерелевантним – для осіб жіночої статі.

Необхідно відзначити, що окремі АКФО, постійно вживаючись у мовленні для номінації певних рис, ознак і властивостей осіб чоловічої / жіночої статі, набувають характеру *гендерних стереотипів*. Загалом стереотип – це «детермінована культурою впорядкована й фіксована структура свідомості, фрагмент картини світу, що уособлює результат пізнання дійсності певним угрупованням і є схематизованою, стандартною ознакою, матрицею предмета, події, явища» [230, с. 579]. Стереотипи містять суспільний досвід людей і їх уживання спрощує спілкування, заощаджуючи мовні зусилля комунікантів.

Цим функціональним ознакам стереотипів адекватно відповідають АКФО, для яких характерні такі характеристики, як відносна простота і схематичність структури, проте ємність семантики, що дозволяє їм виступати ефективним засобом гендерної стереотипізації. При цьому провідну роль у стереотипізації образу жінки / чоловіка засобами цих одиниць відіграють суб'єкти порівняння, які, виступаючи у складі цих одиниць еталонізованими символами, формують певні взірці щодо їх рис і ознак, які набувають стереотипного характеру.

Гендерна стереотипізація тісно зв'язана з вираженням оцінки, оскільки особам кожної статі у тій чи іншій культурі приписуються також певні оцінні параметри, що відображаються в семантиці мовних одиниць. На матеріалі КФ англійської мови можна виокремити цілу низку гендерно маркованих одиниць-стереотипів, у семантиці яких «жінка» з точки зору «чоловічої мови» може мати як позитивну, так і негативну конотацію.

З огляду на проаналізований матеріал, можна виокремити АКФО, які спільно з іншими мовними засобами беруть участь у формуванні таких позитивних стереотипів *жінки* в англійській лінгвокультурі: **«краса, привабливість»**, які мають для жінки далеко не останнє значення: *(as) beautiful as a (Dresden) doll / as a princess, (as) pretty as a picture / as paint*; **«всесильність, всюдисущість»**: *A woman knows a bit more than Satan*; **«берегиня домашнього вогнища»**: *The grey mare is better than a horse*; **«працьовитість, зайнятість**

роботою»: *(as) busy as a bee / as an ant, The fingers of a housewife do more than a yoke of oxen*; **«терплячість у сімейних стосунках**»: *A blow from a lover is as sweet as eating raisins*. В умовах прагнення до гендерної рівності жінка перебирає на себе навіть таку маскуліну рису характеру, як **«мужність, твердість характеру**»: *be / behave / look like an iron lady*.

Однак, аналіз фактичного матеріалу свідчить про те, що засобами АКФО в англійській мові більшою мірою формується негативний, ніж позитивний образ жінки, що демонструють такі негативні АКФО-стереотипи: **«надмірна балакучість**»: *chatter like a magpie; A woman's hair is long, but her tongue is longer*; **«надмірна емоційність**»: *There is no fury like a woman's fury. Hell hath no fury like a woman scorned*; **«надмірна метушливість**»: *(as) a hen on a hot girdle, (as) a hen with one chicken*; **«розумова обмеженість**»: *(as) silly as a goose, behave like a dumb Dora*; **«підлегливість чоловікові**»: *A young woman married to an old man must behave like an old woman*; **«марнотратність**»: *A woman can throw out of the window more than a man can bring in at the door*; **«плаксивість**»: *It is as great pity to see a woman weep as to see a goose go barefoot*.

Негативним є ставлення носіїв англійської мови до **«непривабливої зовнішності жінки**»: *(as) ugly as a witch, look like a wet hen*, а також до її **«невміння одягатися відповідно до свого віку**»: *look like mutton dressed (up) as a lamb, look like a scarlet woman* тощо.

У складі АКФО є й низка інших одиниць, зокрема паремійного характеру, що також зображають жінку в негативному світлі, наприклад: *The fewer the women, the less the trouble. Better the devil's than a woman's slave*.

Загалом образ жінки відображений в КФ достатньо суперечливо. Так, з одного боку, жінка представлена як красива, ніжна й одночасно духовно сильна, вольова особистість, а з іншого – як така, що має окремі недоліки та знаходиться у повному підпорядкуванні чоловікові і над якою останній утверджує свою владу і домінування. А тому переважна більшість фемінінних маркованих АКФО зображає аксіологічно негативний портрет жінки, і значно менша кількість – позитивний, що є наслідком тривалого існування патріархального суспільства.

Однак, сьогодні, в умовах гендерної та сексуальної революції відбувається зміна та переоцінка окремих гендерних стереотипів, про що свідчать такі приклади: *A good Jack deserves a good Jill* → *There is not so bad a Jill, but there's as bad a Will* (або *Jack*). Або ж: *A woman without a man is like a fish without water.* → *A woman needs a man like a fish needs a bicycle.*

Аналіз гендерно маркованих АКФО свідчить про приписування чоловікам таких, як правило, позитивно маркованих стереотипів: **«фізична сила: (as) strong as a bull / as a lion / as an ox, be built like a castle / like a tank; «сила волі, твердість характеру»:** (as) hard as a flint / as a nut / as a a rock; look like a stone wall; **«сміливість, хоробрість»:** (as) bold / brave as a lion, (as) game as a cockerel, fight like a tiger, (as) game as Ned Kelly; **«впертість, наполегливість, настирливість»:** (as) obstinate / stubborn as a mule / as an ox / as the devil; (as) firm / steady as a rock; **«працездатність, працелюбність»:** work like a navy / like a slave / a horse; **«розум»:** (as) clever as a devil, (as) wise as Solomon, (as) clever as a dog; **«надійність, вірність чоловічій дружбі»:** *A faithful friend is better than gold. Better lose a jest than a friend. No doctor like a true friend.*

Наведені приклади свідчать, що англomовна спільнота бачить чоловіка фізично сильним і з твердим характером, сміливим і хоробрим, наполегливим і працелюбним, стриманим і небалакучим, розумним і надійним.

Негативні характеристики образу чоловіка, об'єктивовані АКФО, пов'язані із такими стереотипами, як: **«підлеглисть жінці»:** *behave like a mother's boy, live like under the cat's foot;* **«зверхність по відношенню до жінки»:** *A man doesn't want a woman smarter than he is;* **«схильність до п'янства»:** (as) drunk as a beggar / as a lord; **«грубість, нетактовність»:** (as) gruff as a bear, be like a bull at a gate; **«агресивність, жорстокість»:** (as) fierce as a lion / as a tiger.

Отже, фактичний матеріал підтверджує, що чимала кількість гендерних стереотипів, виражених АКФО, відображає дещо застарілі патріархальні традиції та соціальні ролі чоловіків / жінок, що є свідченням того, що ці стереотипи, закріплені у колективній суспільній свідомості, достатньо стійкі. Однак, як це засвідчують окремі вищенаведені приклади, а також новітні дослідження у сфері

гендерної лінгвістики, останнім часом у всіх мовах, у тому числі й у англійській, гендерна картина світу поступово змінюється. Це відбувається під впливом зростання ролі жінок у будь-якому суспільстві, у тому числі англослов'янському, набуття ними рівного із чоловіками соціального статусу, внаслідок чого проходить поступовий процес руйнування патріархальної маскулітності, а також стереотипів андроцентричної картини світу.

Висновки до розділу 2

1. Дослідження концепту HUMAN BEING в англослов'янській КФ дозволяє стверджувати, що найбільш значущими для нього є *асоціативно-образний, ціннісний, національно-культурний* а також *гендерний* складники, із якими адекватно корелює семантика АКФО.

2. Аналіз асоціативно-образного складника концепту HUMAN BEING шляхом дослідження мотиваційно-образної основи його компаративно-фразеологічних номінацій засвідчує, що цей концепт активно взаємодіє з іншими концептуальними сферами, звідкіля за асоціацією й аналогією запозичуються образні символи різних культурних кодів/субкодів для їх перенесення в антропоморфну сферу. У формуванні останньої найбільш активними виявилися *зооморфний* (28,6%), *предметно-артефактний* (19,2%) та *речовинно-мінералогічний* (7,2%) коди/субкоди. Загалом у цьому концепті виявлено доволі їх велику кількість (всього 20), що зумовлено його складністю і багатовимірністю у порівнянні з іншими. Вони яскраво демонструють те, що досліджуваний концепт характеризується не ізольованістю, а відкритістю свого змісту, а тому він здатний змінюватися і поповнюватися новими образами й асоціаціями.

3. Центром концепту HUMAN BEING є його *оцінний складник*. Він набуває у цьому концепті особливу значущість, оскільки все те, що характеризує Людину, є завжди об'єктом оцінки з боку тих, хто її номінує. Оцінний складник, у якому фіксуються зазвичай цінності англослов'янської спільноти, її певні ціннісні орієнтири та пріоритети, визначається в роботі оцінними значеннями лексем, що є іменами гіпоконцептів, оцінною релевантністю об'єкта та суб'єкта порівняння, а також

характером оцінності сукупного значення АКФО. Основними двома групами одиниць, що формують оцінний складник концепту HUMAN BEING, є позитивно та негативно оцінні АКФО, що пояснюється двоїтим і полярним характером сутності Людини, протилежністю її рис, ознак і властивостей. При цьому кількість негативно оцінних одиниць загалом по концепту значно переважає позитивно оцінні – 50 (-) і 39% (+), що зумовлено більш різкою емоційно-оцінною реакцією носіїв англійської мови на негативні риси, ознаки, дії чи властивості Людини.

4. Проведений аналіз дозволяє також констатувати, що концепт HUMAN BEING, об'єктивований АКФО, є, з одного боку, універсальним феноменом, а з іншого – таким, що не позбавлений певних специфічних/унікальних національно-культурних рис. Зумовлено це тим, сама Людина є як поза- або наднаціональною сутністю, так і національно-специфічною й унікальною, оскільки вона репрезентує особу, яка є представником певної етнокультурної спільноти з її ментально-психологічними характеристиками, а також особливим світобаченням та світорозумінням.

5. Концепт HUMAN BEING є гендерно-маркованим, що зумовлено природним поділом людства на жіночу та чоловічу статі, які різняться між собою своїми поглядами, уявленнями, поведінкою, світорозумінням, що відповідно знаходить своє відображення також на рівні семантики АКФО. Їх аналіз свідчить про кількісну перевагу тих, що співвідносяться з чоловічими референтами, що доводить тезу про «гендерну асиметрію» в мовах, зокрема в англійській, яка є також андроцентричною. При цьому маскулінно марковані одиниці здебільшого формують позитивний образ чоловіка, а фемінінно марковані – в основному негативний портрет жінки.

Зміст 2-го розділу оприлюднено в таких публікаціях автора [Билиця 2013; 2015а; 2015б; 2016; 2017а; 2017б].

РОЗДІЛ 3

ІДЕОГРАФІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ОДИНИЦЬ КОМПАРАТИВНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА ПОЗНАЧЕННЯ МАКРОКОНЦЕПТУ HUMAN BEING

Проведене у попередньому розділі дослідження складників HUMAN BEING дозволяє нам у цьому розділі більш детально розглянути питання їхнього прояву на рівні структури усього макроконцепту, зокрема його гіперконцептів, власне концептів та гіпоконцептів, а також провести розгорнутий ідеографічний, когнітивний та лінгвокультурний аналіз його компаративно-фразеологічних номінацій з урахуванням усіх параметрів зовнішнього та внутрішнього світу HUMAN BEING.

3.1. Компаративно-фразеологічні номінації гіперконцепту **OUTER HUMAN BEING**

Ідеографічний, лінгвокогнітивний та лінгвокультурний аналіз макроконцепту HUMAN BEING та його компаративно-фразеологічних номінацій видається логічним розпочати зі складової OUTER HUMAN BEING, оскільки Людину сприймають насамперед не за ознаками її рис характеру, інтелектуальних здібностей чи соціального стану, а за зовнішніми ознаками. Інформація про їхній зміст ґрунтується здебільшого на сенсорному, передусім зоровому сприйнятті. Тому поняття OUTER HUMAN BEING ми розуміємо як сукупність усіх зовнішніх біофізичних рис, ознак і властивостей Людини, зокрема: особливостей *зросту й статури, форми й об'єму, естетичного вигляду, зовнішніх ознак частин тіла, фізичного стану* та його *зовнішніх проявів* (рухів, ходи), *віку* тощо.

Відтак у змісті гіперконцепту OUTER HUMAN BEING виокремлюємо такі його основні складові концепти, як APPEARANCE та PHYSICAL STATES, які представлені широким набором дихотомічних опозицій. У зв'язку з їхньою великою кількістю детальному аналізу підлягають тільки опозиції, вербалізовані

найбільшою кількістю АКФО, а інші фігурують у Додатках А, Б, В, Д і включені в кількісні підрахунки роботи.

3.1.1. Концепт APPEARANCE. Зовнішність Людини у всіх культурах – це складне концептуальне явище, яке є тим феноменом національної культури, який має певний знаковий зміст. Зовнішність представляє собою «сукупність уявлень і асоціацій, що склалися історично і тому є достатньо стійкими» [162]. Кожна зі спільнот має свої власні уявлення про зовнішність Людини, які формуються на основі багатьох джерел – переказів, легенд, казок, творів мистецтва, літератури і які вербалізуються в мові, в її лексиці та фразеології, зокрема, компаративній.

За різними параметрами в концепті APPEARANCE можна виокремити такі дихотомічні опозиції:

1. Опозиція за зростом і статуєю: а) **BIG, TALL** – б) **SMALL, SHORT, NOT TALL**, яка об'єктивована такими АКФО:

а) – (as) *tall as a maypole / as a hop-pole / as a lamp-post / as a steeple / as an oak*, (as) *high as a hill / as the sky / as a kite*, (as) *big as a bull-beef / as a mountain / as an elephant / as a house* тощо (всього 31 АКФО); б) – (as) *«big» as a minute*, (as) *low as a snake's belly* (амер.), *An inch is as good as an ell* (всього 3 АКФО).

При об'єктивації гіпоконцепту **BIG, TALL** засобами АКФО домінують такі АОП, як «людина ↔ предмет/артефакт/об'єкт» (45%), «людина ↔ зооморфізм» (28%). Використання образних символів предметно-артефактного/об'єктного та зооморфного культурних кодів/субкодів є цілком вмотивованим і логічним. Подібні образні символи присутні в АКФО й інших мов, а тому значна частина із вищезазначених англомовних одиниць є гіпотетично універсальними.

Гіпоконцепт **SMALL, SHORT, NOT TALL** об'єктивований невеликою кількістю АКФО, проте всі вони вербалізують цю ознаку **HUMAN BEING** з точки зору образності неповторно й унікально. Внутрішня форма одиниць – (as) *«big» as a minute*, (as) *low as a snake's belly* має енантіосемічний характер, однак її можна все-таки розшифрувати. Декодування семантики АКФО (as) *tall as a maypole*

вимагає певного етимологічного коментування: *maypole* – прикрашений квітами стовп, навколо якого танцюють 1 травня в Англії [348, с. 73].

Більшість одиниць обох груп маскулінно марковані, що зумовлено використанням у їхньому компонентному складі зооморфних лексем-символів, які, як правило, референтно співвідносяться з чоловічою статтю: *elephant, bear, bull-beef, ox, horse* тощо.

При визначенні оцінності АКФО цих дихотомічних опозицій виникають певні труднощі, оскільки вони експліцитно не вербалізують схвалення чи осуд вищезазначених ознак HUMAN BEING. Імпліцитно поняття BIG, TALL, виражаючи певну довершеність і повноту якості, ознаки, містять у своїй оцінній структурі уже елемент позитивної оцінки, а поняття SMALL, SHORT, NOT TALL, номінуючи протилежні ознаки – елемент негативної оцінки. Незважаючи на це, переважну більшість АКФО обох гіпоконцептів (90%) ми вважаємо негативно оцінними, оскільки вони гіперболізують названі ознаки Людини. Подібні одиниці вказують на «ненормативність» цих ознак, а все, що виходить за межі норми, оцінюється зазвичай зі знаком (-), наприклад: *(as) big as a mountain, (as) tall as a giraffe / as a horse, (as) low as a snake's belly* тощо.

2. Дихотомічна опозиція за *формою* та *об'ємом фігури* HUMAN BEING:
a) FAT, OBESE – б) THIN, NON-OBESE, об'єктивована такими АКФО:

a) – *(as) fat as a pig / as a porpoise / as a partridge / as a young thrush, (as) round as a ball / as a barrel / as a globe* тощо (всього 14 АКФО); **б)** – *(as) dry as a bone / as a chip / as a mummy, (as) lean as an alley cat / as a gate / as a lath / as a rail, (as) thin as a cicada's wing / as a matchstick / as a walking skeleton, (as) flat as a board / as a pancake; look like a bag of bones / like skin and bone* (всього 36 АКФО).

У структурі гіпоконцепту FAT, OBESE переважають АОП: «людина ↔ зооморфізм» (41%), «людина ↔ предмет/артефакт» (28%), а гіпоконцепту THIN, NON-OBESE – «людина ↔ предмет/артефакт» (42%), «людина ↔ соматизм» (28%). При цьому фактичний матеріал свідчить, що «повнота» HUMAN BEING асоціюється у носіїв англійської мови насамперед з ознаками таких предметів/артефактів – *barrel, globe, hoop, ball*, а також зоонімів – *pig, partridge,*

porpoise, thrush тощо, а «худоба» – з предметами/артефактами – *lath, paper, rake, rail* і соматизмами – *bone, hand, mummy, skeleton, skin and bone*.

Цілком очевидно є спільність образних асоціацій носіїв англійської мови з іншими народами у відображенні вищезазначених ознак HUMAN BEING, пор.: англ. *(as) round as a barrel* – нім. *dick wie ein Fass* – укр. *товстий як бочка* – рос. *толстый как бочка*. Таку ж спільність виявляють й інші одиниці, які можна вважати гіпотетично універсальними.

Проте ціла низка АКФО об'єктивує вищезазначені зовнішні ознаки HUMAN BEING специфічно внаслідок появи у їхній структурі неочікуваних для носіїв інших мов образів-еталонів, наприклад: *(as) fat as cream / as a partridge / as a young thrush, (as) thin as a thread-paper, (as) dry as biscuit / as a desert* та інші. Унікальними, насамперед завдяки вживанню в них безеквівалентних слів-реалій, є АКФО на зразок *(as) fat as an alderman*, мотивована образом-еталоном країнознавчого характеру *alderman*, що означає титул члена міського правління або ради графства Англії [348, с. 8]. Компаратив *(as) fat as Billy Bunter* пов'язаний з іменем повнотілого школяра одного із оповідань Фр. Річардса [374].

Окремі АКФО мають чітко виражене маскулінне: *(as) fat as an alderman / as Billy Bunter, (as) gaunt as a dog (greyhound)* або фемінінне гендерне маркування: *(as) plump as a partridge, (as) flat as a flounder*.

Семантика багатьох одиниць цієї дихотомічної опозиції свідчить про негативне ставлення носіїв англійської мови як до надмірно *товстої*, так і *худої* людини, наприклад: *(as) fat as a pig, (as) round as a barrel, (as) thin as a rake / as a lath / as a gate, (as) dry as a bone / as a mummy, look like a walking corpse / like a bag of bones / like skin and bone* тощо. Загалом негативна оцінність АКФО цієї дихотомічної пари становить за нашими підрахунками 94%.

3. Дихотомічна опозиція за естетичним виглядом HUMAN BEING:
a) BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY – б) UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY вербалізована такими АКФО:

a) – *(as) beautiful as a (Dresden) doll / as a fairy / as a princess / as a butterfly, (as) pretty as a peach / as a picture / as paint, (as) fair as a lily / as a rose, (as) bright*

as a button, (as) good / nice as a pie (amer), look like million dollars / like milk and roses / like a sleeping beauty (всього 58 АКФО); **б**) – *(as) ugly as a homemade fence / as a scarecrow / as a witch, (as) fine as a frog's hair / as an ape in purple; have a face like a bulldog chewing a wasp / like the back of a bus, look like a hog on ice / like a death's head / like a December moon / like the wrath of God* (всього 49 АКФО).

Така висока щільність вербалізації вищезазначених ознак HUMAN BEING засобами АКФО свідчить про небайдуже ставлення носіїв англійської мови до естетичної зовнішності Людини, що відображено в одній із латентно-компаративних паремій: *A beautiful face is (like) a letter of recommendation.*

У семантиці АКФО цієї опозиції відчутна особлива важливість привабливого естетичного вигляду для жінки, що підтверджується доволі великою кількістю фемінінно маркованих одиниць: *(as) fair as a lily / as a rose, (as) pretty as a picture, (as) beautiful as a fair / as a princess, (as) fresh as a daisy* тощо. Тільки окремі АКФО мають маскулінне маркування: *(as) handsome as a prince / as Prince Charming* тощо, що пояснюється, очевидно, неактуальністю для носіїв англійської мови чоловічої краси як такої, про що свідчить семантика компаративної паремії: *The uglier the man, the better the husband.*

Аналіз асоціативно-образного складника гіпоконцептів цієї дихотомічної опозиції виявив такі основні паралелі: BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY – «людина ↔ фітонім» (28%), «людина ↔ предмет/артефакт» (26%); UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY – «людина ↔ зооморфізм» (42%), «людина ↔ міфонім» (23%). Цілком логічно, що найбільш вживаними образними символами для експлікації «краси» є фітоніми, а саме *rose, lily, daisy, peach* тощо, а для вираження «потворності» – зооніми, зокрема, *ape, frog, bandicoot, rat, hog.*

Лексикографічний, а також корпусний аналіз одиниць КФ показав, що для об'єктивації «краси» в англійській мові не використано жодного анімалістичного образу, крім назв окремих представників пташиного світу та комах: *(as) graceful as a swan, (as) beautiful as a butterfly.*

Широко вживаними у складі АКФО на позначення «потворності» є оніми міфолого-релігійного характеру: *(as) ugly as sin / as a sinner / as a witch / as the*

death / as the devil, look like the wrath of God, що свідчить про глибокі дохристиянські традиції носіїв англійської мови.

Вищезазначені ознаки HUMAN BEING об'єктивуються засобами АКФО достатньо специфічно й навіть унікально, насамперед за рахунок використання у їхньому складі в ролі образів-еталонів безеквівалентних лексем-реалій, як наприклад: *look like million dollars / like thirty cents / like the May Queen* (брум.), (as) *ugly as a bandicoot* (австрал.); а також унікальних образних асоціацій, що лежать в основі їхнього формування: *look like a death's head / like a dog with two tails / like a hog on ice / like something the cat brought in / like the back of the bus*.

Гіпоконцепт UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY вербалізують також енантіосемічні одиниці, що створені на основі антифразису, внаслідок чого виникають непередбачувані за образністю і змістом одиниці, як, наприклад: (as) «*pretty*» as the *backyard fence*, (as) «*fine*» as an *ape in purple / as flying pigs*.

Ці та інші АКФО, що виникли в результаті оригінального та неповторного світобачення носіїв англійської мови, свідчать про те, що англomовна Людина є суворим критиком своєї та чужої зовнішності.

Одиниці, що корелюють із гіпоконцептом BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY мають переважно позитивну оцінність, а ті, що співвідносяться із гіпоконцептом UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY – негативну і це співвідношення складає відповідно 95% (+) : 98 % (-).

Серед АКФО цієї опозиції є кілька таких, семантика яких оцінно амбівалентна. Так, загалом позитивно оцінні АКФО (as) *beautiful as a butterfly*, (as) *gaudy as a peacock* можуть мати також і негативну конотацію, якщо мова йтиме про химерно й без смаку виряджену особу жіночої / чоловічої статі.

Дихотомія BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY – UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY широко представлена і в компаративних пареміях, що формують її інтерпретаційне поле. Так, попри значення для Людини її зовнішньої краси та привабливості, носії англійської мови наголошують на тому, що «немає більшої краси, ніж краса душі»: *There is no beauty like the beauty of the soul*; що «про людину судять не за гарною зовнішністю, а за справами»: *Handsome is as*

handsome does; що «краса без добродітності – це (як) троянда без аромату»: *Beauty without virtue is (like) a rose without fragrance*.

Окремі паремії, що возвеличують красу жінки, мають побутово-дидактичний характер: *He who has a fair wife needs more than two eyes*. – Той, у кого гарна жінка, повинен мати більше, ніж два ока.

4. Дихотомічна опозиція, що стосується *чистоти й охайності* як зовнішності Людини, так і її окремих частин тіла, одягу тощо: **а) TIDY, NEAT – б) UNTIDY, UNNEAT:**

а) – *(as) clean as an apple / as a (new) penny / pin; (as) neat as a bandbox / as wax / (as) pure as a lily / as a new driven snow; look like a new coin* (всього 17 АКФО); **б) –** *(as) black as coal / as soot / as pitch / as a badger / as a boot; (as) dirty as a hog (pig); look like something the cat brought in* тощо (всього 22 АКФО).

Фактичний матеріал свідчить, що «охайність, акуратність» HUMAN BEING асоціюється насамперед із символами предметно-артефактного походження, які імплікують у собі ознаки «чистоти»: *penny* (пенс), *pin* (голка), *bandbox* (картонна коробка) тощо. Саме тому в структурі гіпоконцепту TIDY, NEAT значно превалює АОП «людина ↔ предмет/артефакт» (53%).

Гіпоконцепт UNTIDY, UNNEAT указує на наявність таких АОП: «людина ↔ речовина» (25%), «людина ↔ зоонім» (20%). Експлікаторами цієї ознаки HUMAN BEING виступають такі образні символи, як *coal* (вугілля), *pitch* (смола), *soot* (сажа), *mud* (бруд, болото), *badger* (борсук), *crow* (ворона), *pig* (свиня) тощо. Використання схожих символів спостерігається і в інших мовах, а тому АКФО із цими образами-еталонами має гіпотетично універсальний характер.

Окремі одиниці вербалізують вищезазначені естетичні ознаки HUMAN BEING специфічно і навіть унікально: *look as if one has (just) stepped out of a bandbox / as if one has been dragged through a hedge backwards / as if one has slept in that suit for a week* тощо.

Семантика переважної більшості АКФО цієї дихотомії є вмотивованою, проте в окремих із них їхня внутрішня форма є затемненою. Так, у виразі *(as)*

clean as a whistle не цілком зрозуміло, що мотивує його значення: «чистота свистка» чи «чистота його звуку». Важко простежити щось спільне з «чистотою» в образі-еталоні *pin* (булавка), вжитому в складі одиниці (*as*) *clean as a (new) pin*. Очевидно, його вибір як суб'єкта порівняння пояснюється римуванням. Ймовірно шляхом алітерації сформована також АКФО (*as*) *neat as ninepence*, яка містить у своєму складі образ-еталон *ninepence* (монета в дев'ять пенсів), якої у грошовому обігу взагалі не було.

Оцінний складник цієї опозиції має чітко виражений полярний характер: одиниці гіпоконцепту TIDY, NEAT мають позитивну оцінність, одиниці гіпоконцепту UNTIDY, UNNEAT – негативну: 100% (+) – 100% (-).

5. Дихотомічна опозиція, що також стосується *естетичного зовнішнього вигляду* HUMAN BEING: **a) WELL-DRESSED – б) BADLY-DRESSED.**

Одяг, вміння Людини красиво, зі смаком одягатися є важливими елементами її зовнішності, ознакою її вишуканості. Це особливо важливо для носіїв англійської мови, для яких одяг часто є одним із соціальних маркерів, ознакою матеріального достатку, способу життя тощо. Тому ця дихотомія представлена у КФ англійської мови чималою кількістю одиниць:

a) – (*as*) *bright as a button / as a (new) pin / as a (new) penny / as a (new) dollar / as a dime / as a diamond; be dressed like a doll / like a young spark* (всього 18 АКФО); **б)** – (*as*) *gaudy as a butterfly / as a peacock, (as) shabby as a tailless sparrow, (as) «fine» as a horse, look like mutton dressed (up) as lamb; be dressed like a plush horse / like a scarecrow* тощо (всього 20 АКФО).

До складу АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт WELL-DRESSED, можна також віднести окремі одиниці, що вербалізують суміжний за значенням гіпоконцепт BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY, як наприклад: (*as*) *beautiful as a (Dresden) doll / as a princess / as a butterfly*. Зі смаком, красиво одягнута Людина асоціюється з еталонними лексемами, що імплікують у своїй семантичній структурі семи «лоск», «блиск», як, наприклад *princess* (принцеса), *butterfly* (метелик), *button* (гудзик), *penny* (однопенсова монета), *diamond* (діамант).

В об'єктивації гіпоконцепту WELL-DRESSED значно переважає АОП «людина ↔ предмет/артефакт» (47%), а гіпоконцепту BADLY-DRESSED – «людина ↔ зоонім» (45%), а також «людина ↔ предмет/артефакт» (35%).

З точки зору гендеру в складі цієї дихотомії є як *фемінінно* марковані – (*as*) *beautiful as a (Dresden) doll / as a princess, be dressed up like a doll / like a scarlet woman*, так і *маскулінно* марковані АКФО – (*as*) *gaudy as a peacock*.

Наведені та інші приклади цієї опозиції – (*as*) *bright as a (new) dollar (dime), look etc like just out a bandbox / like a dog's dinner / like a Norfolk turkey / like a hog in armour, (as) «fine» as flying pigs / as a plush horse* свідчать про специфічність і унікальність вербалізації цими одиницями вміння / невміння носіїв англійської мови зі смаком / без смаку одягатися. Семантика одиниць обох гіпоконцептів фіксує негативне ставлення носіїв англійської мови до невміння Людини, особливо жінки, красиво, зі смаком і відповідно до віку одягатися: *look like a sack on smb, suit smb. as a saddle suits a cow / as a clown suit, dangle as on a clothes hanger* тощо. Подібні одиниці експлікують негативну оцінність. Загалом оцінне співвідношення одиниць у цій дихотомічній опозиції складає 89% (+) і 100% (-).

Однак, окремі АКФО мають також амбівалентну оцінність і в залежності від мовленнєвої ситуації виявляють як позитивну, так і негативну оцінність. Це, наприклад, стосується таких одиниць, як-от: (*as*) *bright / gaudy as buttons / as a butterfly / as a peacock*, які можуть стосуватися як красиво, пишно одягнутої Людини (часто жінки), так і одягнутої крикливо, строкато й без смаку.

6. Дихотомічна опозиція: а) FASHIONABLE, MODERN – б) UNFASHIONABLE, UNMODERN:

а) – *look like a city slicker / like a teddy boy, be dressed like a young spark* (всього 4 АКФО); б) – (*as*) *dead as a doornail / as mutton / as (a) herring, look like an old fogey / like an old hat* (всього 12 АКФО).

Що стосується образних асоціацій, то у формуванні гіпоконцепту FASHIONABLE, MODERN переважає АОП «людина ↔ антропоморфізм» (100%), а гіпоконцепту UNFASHIONABLE, UNMODERN – «людина ↔ предмет/артефакт» (33%). Більшість одиниць цієї дихотомічної опозиції

актуалізує зазначені ознаки HUMAN BEING специфічно або унікально. Внутрішня форма таких одиниць є часто затемненою безеквівалентними словами-реаліями, інформацією історико-культурного характеру або навіть несподіваним вибором образів-еталонів, як, наприклад у виразі *(as) dead as a doornail* «застарілий, немодний». Дослідники не в силі переконливо пояснити, чому «дверний цвях» *doornail* обраний символом безжиттєвості та старомодності [1, с. 124; 249, с. 148]. Можна тільки допустити, що такий вибір зумовлений секретом столярної справи, який полягає в тому, що дверний цвях забивають «намертво», для того, щоб він надійно утримував завіси і самі двері, а тому він залишається там, допоки цими дверима користуються.

Унікальність і безеквівалентність привносять в семантику АКФО й такі культурно марковані антропоніми й топоніми: *(as) dead as Queen Ann(e) / as Chelsea / as (Julius) Caesar* тощо. Окремі одиниці виникли на австралійському ґрунті: *(as) dead as mutton / as a mutton chop / as a meat axe*.

У семантиці деяких АКФО – *look like something out of the ark / like an old hat / like an old fogey* – відчутним є негативне ставлення носіїв англійської мови до старомодно одягнутої Людини. Загалом АКФО цієї дихотомічної опозиції виявляють полярну оцінність: 100% (+) – 100% (-).

7. Дихотомічна опозиція за загальним виглядом зовнішності HUMAN BEING а) SIMILAR, ALIKE – б) DISSIMILAR, UNLIKE:

а) – *(as) like as (two) peas in a pod / as two eggs / as two drops of water, (as) near as dammit / as kiss your (my) hand, look like from the same brood/ like cut from the same cloth / like of the same leaven / like of the same meal* (всього 24 АКФО); **б)** – *(as) like an apple to an oyster / as oceans apart / as the poles apart; (as) different as chalk and cheese / as heaven and earth* (всього 8 АКФО).

Фактичний матеріал цієї опозиції свідчить про те, що об'єктивація гіпоконцептів SIMILAR, ALIKE та DISSIMILAR, UNLIKE засобами АКФО відбувається здебільшого специфічно, а часто – цілком унікально.

У формуванні першої складової цієї дихотомії переважає АОП «людина ↔ предмет/артефакт» (31%), другої – «людина ↔ астронім» (50%).

Ця опозиція має широке інтерпретаційне поле, сформоване низкою компаративних паремій, особливо тими, що об'єктивують гіпоконцепт SIMILAR, ALIKE: *Like carpenter, like chips. Like father, like son. Like mother, like son. Like master, like servant. Like mistress, like maid* та інші. Попри лакунарність семантики окремих із них, семантика більшості має універсальний характер.

Слід зауважити, що ці та інші подібні паремії вживаються не стільки у своєму прямому значенні, вербалізуючи дихотомічну опозицію SIMILAR, ALIKE – DISSIMILAR, UNLIKE, скільки в переносному, об'єктивуючи тим самим й інші гіпоконцепти. Оцінна конотація практично всіх одиниць даної дихотомічної опозиції є, на наш погляд, нейтрально-оцінною.

Концепт APPEARANCE вербалізований ще й іншими АКФО, які актуалізують окремі *колірні ознаки* шкіри людини, одягу, а також *форму, розмір* частин її тіла, зокрема голови, обличчя, очей тощо і які формують інші дихотомічні опозиції (див. Додаток Д). Загалом нами виокремлено 399 АКФО, що вербалізують концепт APPEARANCE. Вони складають 13,8% від загальної кількості одиниць і формують 11 дихотомічних опозицій. Достатньо висока щільність вербалізації концепту свідчить про те, що носії англійської мови приділяють чималу увагу своїй зовнішності. При цьому відчутна їхня доволі різка негативна реакція на невміння Людини, особливо жінки, зі смаком і відповідно до свого віку одягатися. Кількісні показники, що домінують у формуванні одиниць КФ концепту APPEARANCE, наведені у Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Кількісні показники концепту APPEARANCE

Культурні коди / субкоди		Оцінність АКФО		Корпусний аналіз
<i>Предм.-артефак.</i>	27,3%	<i>Негативна</i>	50%	<i>look like a ghost</i> (314), (<i>as</i>)
<i>Зооморфний</i>	20,1%	<i>Позитивна</i>	30%	<i>good as new</i> (137), (<i>as</i>)
<i>Фітоморфний</i>	10,1%	<i>Нейтральна</i>	19%	<i>beautiful as a (Dresden) doll</i>
<i>Соматичний</i>	7,2%	<i>Амбівалент.</i>	1%	(110), <i>look etc like a princess</i>
<i>Речов.-мінералог.</i>	6,7%			(105). Відсоток вживання – 76,7 %

3.1.2. Концепт PHYSICAL STATES. Основою життєдіяльності Людини, як і будь-якого іншого живого організму, є її фізичний стан, здоров'я, ставлення до яких у різних культурах є також різним і залежить від різноманітних факторів: від рівня економічного, духовного і культурного розвитку нації, від менталітету тощо. Поняття «життєдіяльність людського організму», «здоров'я» є комплексними та багатовимірними, а тому вони проявляються в різних станах, щодо яких можна виокремити такі дихотомічні опозиції:

1. а) HEALTHY, STRONG – б) UNHEALTHY, WEAK:

а) – (as) *burly as a beef*, (as) *strong as a horse / as a lion / as an oak*, (as) *sound as a bell / as a roach / as a trout*, (as) *right as a ninepence / as a trivet*, (as) *fresh as a bean / as a daisy / as a dewdrop*, (as) *hard as a bone / as flint / as steel*, (as) *fit as a fiddle / as a fiddler*, **be built** like a castle / like a brick shithouse / like a tank, **look** like a fighting-cock / like milk and roses / like a cat with nine lives (всього 88 АКФО);

б) – (as) *sick / weak as a kitten / as a dog / as a parrot*, (as) *weak as water / as dish-water / as straw*, (as) *limp as a rag / as a glove*, **look** like a boiled rag / like a man of straw / like a ghost / like an autumn fly / like a tired butterfly / like a shadow of one's former self / like a bag of bones, **be done** like a dog's dinner тощо (всього 53 АКФО).

Наведені приклади підтверджують те, що в цій дихотомічній опозиції переважають одиниці, що вербалізують гіпоконцепт HEALTHY, STRONG і які з точки зору гендеру є зазвичай маскулінно маркованими. Образними символами є обрані лексеми, що номінують великих, міцних та витривалих тварин: *beef, horse, bull, ox, lion* тощо. Тільки окремі АКФО цього гіпоконцепту (as) *fresh as a daisy / as a rose* можна вважати фемінінно маркованими.

Така висока щільність одиниць на позначення вищеназваної опозиції засвідчує, що у носіїв англійської мови, з одного боку, достатньо широко розвинутий культ здорової, фізично сильної Людини, насамперед чоловіка – *be built like a castle / like a brick shithouse / like a tank, look like a fighting-cock*, а з іншого – відчувається негативне, а іноді співчутливе ставлення до кволої, хворої Людини – (as) *weak as a kitten, look like a wet hen / like a boiled rag*.

Спільність асоціацій у виборі образних символів для експлікації зазначених станів HUMAN BEING, наприклад: *(as) strong as a bull / as an ox / as a horse / as an oak, (as) sick / weak as a dog, look like an autumn (a sleepy) fly* – дозволяє вважати подібні одиниці універсаліями, пор.: англ. *(as) strong as a bull* – укр. *здоровий як бик* – пол. *zdrowy jak byk* – рос. *здоров как бык*.

Значна частина одиниць цієї дихотомії характеризується неповторністю своїх образних асоціацій: *(as) fit as a fiddle, (as) hard as goat's knees, (as) right as a trivet, (as) sound as a bell / as a drum, (as) strong as brandy, (as) weak as dish-water, like full of piss and vinegar, look as if one has seen a ghost / like a death's head on a mopstick / like something the cat brought in* тощо. Семантику переважної більшості з них можна декодувати логічним шляхом. Так, попри всю неочікуваність для носіїв інших мов поява у виразі *(as) right as a trivet* образного символу *trivet* (триніжок) є цілком логічною, адже така конструкція цього артефакту робить його стійким, а тим самим і міцним, що і є мотиваційною основою цієї одиниці. Можна припустити, що значення АКФО *(as) sound as a drum* вмотивоване міцністю натягнутої шкіри *бубона (drum)*, завдяки чому він здатен видавати гучний звук.

Проте ціла низка АКФО має непрозору, затемнену внутрішню форму, їхня семантика виглядає на синхронному рівні алогічною і тільки етимологічний аналіз дозволяє виявити їхню мотиваційно-образну основу. Так, наприклад, АКФО *(as) fit as a fiddler* «здоровий, при доброму здоров'ї» начебто вмотивована лексемою *fiddler* «вуличний скрипаль», якому для вуличних вистав-концертів потрібно багато сил і здоров'я. Проте фразеографічні джерела вказують на те, що ця й інша АКФО *(as) fit as a fiddle* сформовані шляхом алітерації [379]. Аналогічне явище спостерігається в АКФО *(as) right as rain* «цілком здоровий, у повному порядку» [там же].

У формуванні одиниць гіпоконцепту HEALTHY, STRONG переважають АОП «людина ↔ зоонім» (24%), «людина ↔ предмет/артефакт» (24%), «людина ↔ речовина/мінерал» (16%), «людина ↔ фітонім» (15%), гіпоконцепту UNHEALTHY, WEAK – «людина ↔ зоонім» (25%), «людина ↔ предмет/артефакт» (22%). Більшість одиниць першої складової цієї дихотомічної пари має

позитивну оцінність, другої – негативну, хоча загалом їхня оцінність може бути й контекстуально залежною.

Компаративні паремії, які формують інтерпретаційне поле цієї опозиції, здебільшого наголошують на важливості стану здоров'я для Людини: *Health is worth more than learning. Health is better than wealth. Health is (like) the first muse.*

2. Дихотомічна опозиція за виглядом та кольором обличчя HUMAN BEING:

а) FRESH, COLOURED – б) PALE, UNCOLOURED:

а) – «Здоровий» вигляд обличчя асоціюється з його свіжістю та рум'янцем на ньому: (as) *fresh as a bean / as a daisy / as a dewdrop / as a rose / as (new) paint, (as) red as a peony / as a beet / as a lobster / as a cherry / as raspberries / as a poppy / as a turkey-cock* (всього 27 АКФО); б) – «нездоровий, хворобливий» вигляд обличчя пов'язаний з блідим або жовтуватим відтінками: (as) *pale / white as ashes / as a sheet / as a lily / as paper / as chalk / as a death; (as) yellow as wax / as a buttercup / as a lemon / as the dead* (всього 37 АКФО).

Деякі АКФО цієї дихотомії не тільки мають свої аналоги в інших мовах, а також є універсаліями, як, наприклад: англ. (as) *red as a lobster* – укр. *червоний як рак* – рос. *красный как рак* – нім. *rot wie Krebs* – пол. *czzerwony jak rak* тощо.

Щодо образних асоціацій при формуванні гіпоконцепту FRESH, COLOURED значно переважає АОП «людина ↔ фітонім» (57%), а PALE, UNCOLOURED – «людина ↔ речовина» (22%), «людина ↔ фітонім» (19%).

Загалом при об'єктивації цієї дихотомії домінують компаративи колоративного характеру, в яких як образні символи найчастіше фігурують фітоніми, які експлікують здебільшого червоний або білий / блідий / жовтий кольори, які відповідно пов'язуються зі здоровим / нездоровим виглядом обличчя: (as) *red as a peony / a poppy / a rose / as an apple / as raspberries, (as) white as nip, (as) yellow as a buttercup / as a paigle* тощо.

Одиниці гіпоконцепту FRESH, COLOURED є переважно позитивно оцінними, проте, якщо компонентом основи порівняння є лексема *red*, то вони можуть набувати й негативної оцінки, якщо це стосується Людини в стані роздратування, злості. Так, АКФО (as) *red as a turkey-cock* взагалі має здебільшого

негативну конотацію, оскільки в основі її мотивації лежить образ індика з червоним забарвленням гребеня, якого він набуває в стані роздратування та збудження. Аналогічну негативну оцінність можуть мати й такі АКФО, як *(as) red as a lobster / as a brick / as a beet* тощо.

В одиницях, що об'єктивують гіпоконцепт PALE, UNCOLOURED переважає негативна конотація, хоча окремим із них властивий скоріше відтінок співчутливості, ніж осуду у зв'язку із використанням у них образів-еталонів з танатолічним значенням, тобто пов'язаних зі смертю: *(as) pale (white) as a death / as a corpse / as a ghost, (as) yellow as the dead* тощо. Подібні образні асоціації спостерігаються і в інших мовах.

У складі АКФО цієї дихотомії є ціла низка етнокультурно маркованих одиниць – *(as) fresh as a bean, (as) pale as a blindworm / as a muffin / as ivory, (as) yellow as kite's foot / as a guinea*, які містять у своїй структурі невластиві для інших народів або взагалі безеквівалентні образи-еталони. Так, наприклад, вираз *(as) yellow as a guinea* має у своєму компонентному складі унікальний безеквівалентний компонент *guinea* (гінея) – назву англійської золотої монети, що була в обігу в 1663 – 1817 рр. в Англії [350, с. 239].

Одиниці цієї дихотомії виявляють змішану гендерну маркованість: *(as) fresh as a rose / as flowers in May, (as) red as a peony / as a poppy* (фемінінна); *(as) red as a (boiled) lobster / as a turkey-cock* (зазвичай маскулінна).

3. Дихотомічна опозиція а) ALIVE – б) LIFELESS, DEAD:

а) – *be / look like a cat with nine lives, have as many lives as a cat / more lives than a cat / nine lives like a cat* (всього 7 АКФО); б) – *(as) dead as an adder / as a herring / as a mackerel / as a meat axe / as a stone; (as) stiff as a board / as a poker, (as) still as a carving / as a corpse / as a death / as a grave / as the dead, die like flies / like a rat in a hole* (всього 30 АКФО).

Наведені приклади свідчать про те, що «живучість» Людини асоціюється у носіїв англійської мови, як і в носіїв багатьох інших мов, із *котом*, у якого, як відомо, «дев'ять життів».

Фактичний матеріал цієї опозиції засвідчує значну кількісну перевагу одиниць, що об'єктивують гіпоконцепт LIFELESS, DEAD, що зумовлено, очевидно, таїнством, незвіданістю і загадковістю поняття смерті, яке людство протягом всього свого існування розгадати не може. Тому цілком природним є страх людини перед цим природним явищем, що відображено у компаративній паремії: *Men fear death as children do going in the dark.*

Англійська компаративна пареміологія акцентує на невідворотності і неминучості такого явища, як смерть: *There is nothing more certain than death and nothing more uncertain than the hour of death.* Тому англійська мудрість застерігає, що «страху смерті потрібно боятися більше, ніж самої смерті»: *The fear of death is more to be dreaded than death itself*, оскільки «вмирати – це так само природньо, як і жити»: *Dying is as natural as living.* Коротко і влучно в кількох пареміях відображена вся філософія такого земного і неземного явища, як смерть.

Роздуми філософського характеру представлені і в семантиці компаративних паремій, що вербалізують гіпоконцепт ALIVE. Як правило, вони мають дидактичний відтінок і відображають загальнолюдські цінності щодо сенсу життя Людини на цій землі, наприклад: *Wish not so much to live long as to live well.* Або ж: *As a man lives, so shall he die.*

Серед АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт LIFELESS, DEAD, є ціла низка одиниць не просто з національно-специфічною, але й з унікальною семантикою, які містять у своєму компонентному складі як образи-еталони: **а)** унікальні компоненти, що не трапляються в інших мовах: *(as) dead as a **meat axe** / as **mutton***; **б)** назви окремих морських риб – *(as) dead as a **herring**, (as) dead as a **mackerel***, що пов'язано з морським статусом англійських держав; **в)** назви унікальних птахів: *(as) dead as the **dodo*** (*dodo* – пташка, що вимерла); **г)** унікальні, уже згадувані нами антропонімічні компоненти історичного, біблійного або міфологічного походження: *(as) dead as **Queen Ann(e)** / as **Moses** / as **(Julius) Caesar** / as **Pontius and Pilate**.*

У формуванні одиниць, що вербалізують гіпоконцепт ALIVE, переважає АОП «людина ↔ зоонім» (50%), а гіпоконцепт LIFELESS, DEAD – «людина ↔ предмет / артефакт» (37%), «людина ↔ зоонім» (27%).

Оцінність одиниць вищеназваної дихотомії не є чітко вираженою – у переважній більшості вона контекстуально залежна.

4. Дихотомічна опозиція а) SOBER – б) DRUNK:

а) – (as) *sober as a judge / as a parson, (as) dry as a bone / as a chip / as a fish* (всього 6 АКФО); б) – (as) *drunk as a lord / as a fiddler / as a piper / as a beggar / as a sailor / as a tinker / as an ape / as the devil / as a fiddler's bitch / as a fish / as a newt / as a skunk / as a wheelbarrow, (as) tipsy as a thrush in a vineyard; (as) tight as a tick / as a flea / as a drum, drink like a fish / like a lord* (всього 67 АКФО).

Пияцтво здавна вважалося однією з моральних вад та проблем людства, а тому воно, як і все негативне, концептуалізується й вербалізується людською свідомістю детально та об'ємно, що і пояснює високу щільність об'єктивації гіпоконцепту DRUNK. Стан *тверезої* Людини визнається як норма, а тому не викликає якоїсь особливої уваги та реакції і відповідно не провокує появу значної кількості АКФО. В англійській КФ таких одиниць є мізерна кількість: (as) *sober as a judge / as a parson, (as) dry as a fish* тощо.

АКФО, що вербалізують гіпоконцепт DRUNK, вказують на те, що такий стан дуже часто асоціюється із представниками певних соціальних верств населення чи професійних груп, які начебто більше, ніж інші в силу свого роду заняття випивають, наприклад: (as) *drunk as a barmaid / as a tinker / as a cobbler / as a piper / as a fiddler / as a sailor / as a beggar* та інші. Образна мотивація таких одиниць має здебільшого архетипний характер і демонструє не стільки зневагу до представників вищезазначених професій, скільки взагалі негативне ставлення до пияцтва як явища. Тим більше, що носії англійської мови приписують зловживання алкоголем не тільки зазначеним, але й вищим верствам свого суспільства – лордам, герцогам, пор.: (as) *drunk as a lord, (as) drunk as an Irish duke (in a potato patch)*.

Незважаючи на активну участь у формуванні АКФО, що вербалізують гіпоконцепт DRUNK, образних символів професійно-агентивного субкоду, провідну роль відіграє все-таки зооморфний, який складає тут 34%. Так, одиниці, що об'єктивують гіпоконцепт DRUNK, часто виникають в результаті уподібнення Людини у стані сп'яніння вигляду, поведінці та різним звичкам тварин. Наприклад, вираз *(as) drunk as a pig* вмотивований образом ненажерливої свині, яка наївшись (напившись) валяється будь-де; *(as) fit as a flea* – образом блохи, що напилася крові; *(as) drunk as an ape (a monkey)* – образом мавпи, яку часто для розваг напувають спиртним; *(as) drunk as an owl* – виглядом «скляних» очей сови; *drink like a horse* – образом спраглого коня, що допався до води тощо.

Часто образні асоціації між поведінкою тварини й п'яної Людини мають універсальний характер, що відображено в таких АКФО: англ. *(as) drunk as a pig* – нім. *besoffen wie ein Schwein* – укр. *п'яний як свиня* – рос. *пьян как свинья*; а також: англ. *drink like a horse* – нім. *saufen wie ein Pferd* – рос. *пить как лошадь* тощо.

П'яний стан Людини вербалізується в англomовній КФ достатньо специфічно завдяки неочікуваному вживанню у багатьох АКФО, начебто й загальноновживаних і зрозумілих лексем у ролі образів-еталонів, як-от: *(as) drunk as muck / as a wheelbarrow*, *(as) tight as a brick / as a drum*, *look like a sheet in the wind / like a barfly* тощо.

Унікальні образні символи лежать в основі виразів на зразок: *walk like a Virginia fence* (амер.) «йти хитаючись» – форма кордону штату Вірджинія (США), *(as) tipsy as a thrush in a vineyard* – образ дрозда (thrush), який, об'ївшись перестояним виноградом, трохи п'яніє. Важкий стан алкогольного сп'яніння вербалізують АКФО *(as) pissed as a fart / as a newt* (досл.: як дисперсійний газ / як тритон) [348, с. 45, 79], які мають вульгарне стилістичне маркування, оскільки виражають одночасно непідконтрольність фізіологічних процесів людини внаслідок надмірного вживання алкоголю [175, с. 331].

Стан п'яної Людини, часто її «сяючий від щастя» вираз обличчя, специфічний блиск очей покладений в основу цілої низки АКФО, в яких як суб'єкти порівняння вжиті артефакти та об'єкти, що випромінюють світло, як

наприклад: *look lit up like a **Christmas tree** / like a **church** / like a **lamp** / like a **Broadway** / like a **store window***. Ці та інші АКФО є унікальними з точки зору образних асоціацій, які формують їхню мотиваційну основу.

У складі АКФО, що вербалізують гіпоконцепт DRUNK, є окремі алогічні одиниці, які побудовані шляхом римування: *(as) **full as a bull*** «п'яний як бик», *(as) **drunk as a skunk*** «п'яний як скунс» [348, с. 101]. Щодо способу формування окремих одиниць на кшталт *(as) **high as a kite** / as the sky (амер.)* «п'яний або під дією наркотиків» [348, с. 65] виникають запитання. На перший погляд, вони утворені нелогічним шляхом, а саме за допомогою римування, однак, з іншого боку, у наведених виразах в ролі об'єкта порівняння вжито лексему **high**, одним із значень поряд з іншими є «п'яний, сп'янілий», а це значить, що ці одиниці є цілком переосмисленими.

Переважна більшість одиниць, що актуалізує гіпоконцепт DRUNK, характеризується негативною оцінністю, засвідчуючи негативне ставлення носіїв англійської мови до «п'янства» як небезпечного суспільного явища. Це ставлення експліцитно виражене навіть у самих образах-еталонах цілої низки АКФО: *(as) **drunk as bog*** (як болото), *(as) **drunk as muck*** (як гній), *(as) **drunk as a pig*** (як свиня), які спонукають англомовних людей ставитися до п'янства як до морального бруду суспільства. На пагубність п'янства вказує і компаративна пареміологія: *Hard drinking is (like) a voluntary madness. Wine has drowned more men than the sea.*

З позиції гендеру переважна більшість АКФО гіпоконцепту DRUNK має маскулінне маркування, оскільки ця вада більш притаманна все-таки чоловічій частині англомовного суспільства.

5. Дихотомічна опозиція а) WELL-FED – б) HUNGRY:

а) – «Ситість» HUMAN BEING в англомовній КФ асоціативно поєднується з повнотою черевики – *(as) **full as a boot***; із повнотою кліща, що напився крові – *(as) **full as a tick***; із наповненою бочкою – *(as) **full as a tun***, що є цілком логічним і що робить семантику цих одиниць цілком прозорою (всього 7 АКФО). У формуванні АКФО, що вербалізують цей гіпоконцепт, домінують дві АОП: «людина ↔ зоонім» та «людина ↔ предмет/артефакт» (обидві по 43%).

б) – Асоціативно-образну основу АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт HUNGRY, складають здебільшого образи-еталони зооморфного походження (80%): *(as) hungry as a bear / as a church mouse / as a hawk; (as) greedy as a dog / as a pig / as a wolf; eat like a pig / like a wolf / like a horse* (всього 18 АКФО), що трапляються в інших мовах, пор.: англ. *(as) hungry as a bear* – укр. *голодний як вовк / як пес / як собака* – рос. *голодный как волк* – пол. *glodny jak pies* тощо.

Окремі одиниці можна вважати унікальними, як, наприклад, *(as) hungry as a hunter*, в якій не цілком зрозумілим є використання образу-еталону *hunter* (*мисливець*), а тому можна будувати тільки здогадки, асоціюючи мотивацію виразу зі станом зголоднілого мисливця під час полювання або з алітерацією.

Специфічним є вибір образу-еталону в АКФО *(as) hungry as a church mouse* (*досл.*: голодний як церковна миша), оскільки в інших мовах цей образ використовується для вербалізації гіпоконцепту POOR: укр. / рос. / нім. – *бідний як церковна миша / бедный как церковная мышь / arm wie eine Kirchenmaus*.

Унікальною є також асоціативно-образна мотивація окремих дієслівних АКФО, які експлікують ненажерливість або стан голоду: *eat like the cat that got the cream* тощо. Паремії, що об'єктивують вищезазначені стани HUMAN BEING, мають суперечливий зміст. У частині із них вказується на згубність для Людини «переїдання, ненажерливості» та користь «поміркованості у споживанні їжі»: *Gluttony kills more than the sword. Suppers kill more than the greatest doctors can core. The table robs more than the thief; а інші говорять протилежне: Better fed than taught. Better a good dinner than a fine coat* тощо.

Одиниці, що вербалізують концепти WELL-FED та HUNGRY, мають як правило, негативну оцінність, оскільки як «жадібність до їди, ненаситність», так і «надмірне переїдання та ситість» не схвалюється носіями англійської мови.

6. Дихотомічна опозиція, одиниці якої вербалізують зовнішні прояви фізичного стану HUMAN BEING (манеру поведінки, рухів, ходи тощо):

а) QUICK, ACTIVE – б) SLOW, INACTIVE:

а) – *(as) fast / quick as an arrow / as a bird / as a bullet / as a greyhound / as lightning / as mind; (as) active / agile as a monkey / as a wagonload of monkeys; (as)*

brisk as a bee / as a wasp; (as) nimble as an eel / as a squirrel; (as) artful as a baby / as the devil; go / run like the wind (всього 130 АКФО); **б**) – *(as) slow as a tortoise / as an ox / as a snail / as molass (in January); (as) awkward as a bull in a china shop; (as) clumsy as a cow on a bicycle / as a hog on ice / as a puppy* (всього 22 АКФО).

Аналіз АКФО на позначення обох гіпоконцептів цієї опозиції засвідчує суперечливе ставлення носіїв англійської мови до обох зазначених ознак HUMAN BEING. Так, з одного боку, спостерігається негативне ставлення до *незграбності, вайлуватості* Людини, до надто повільного виконання нею справ: *like a sleepy fly / like a tired butterfly / like molasses in January* тощо, а з іншого – цілком очевидним є застереження щодо *поспішності* в діях, що характерно і для носіїв інших європейських мов, пор.: англ. *The greater hurry, the worse the speed.* – укр. *Тимше їдеш, далі будеш.* – нім. *Eile mit Weile.* – рос. *Тимше едешь – дальше будешь.* – пол. *Kto wolniej jedzie, ten dalej zajedzie.* Очевидно, для носіїв англійської мови робити щось повільно – це значить робити доботно і надійно.

Фізична ознака *швидкості, прудкості* HUMAN BEING асоціюється із образними символами лексем, що належать до найрізноманітніших культурних кодів/субкодів, зокрема: **а**) зооморфного: *(as) fast / quick as a hare / as a deer / as a lizard, (as) nimble as a goat / as a squirrel* (38%); **в**) природоморфного (анемічного): *(as) fast / quick as lightning / as wind* (18%); **б**) предметно-артефактного: *(as) fast / quick as an arrow / as a bullet; go / run like a rocket* (10%) та інших.

Повільність, незграбність, вайлуватість англословна Людина асоціює з такими ж ознаками і властивостями *цуценяти* – *(as) clumsy as a puppy, сонної мухи* – *(as) dull as a sleepy fly, вола* – *(as) slow as an ox* тощо. Загалом АОП – «людина ↔ зоонім» – складає тут 55%. Використання зазначених образів-еталонів є цілком вмотивованим і логічним, що робить внутрішню форму цих одиниць прозорою і зрозумілою для носіїв й інших мов, пор., подібні образи-еталони в АКФО інших мов: англ. *run around like a squirrel in a cage* – укр. *вертїтися як білка в колесі* – рос. *вертеться как белка в колесе*; або: англ. *(as) slow as a snail* – укр. *повільний як слимак* – рос. *медленный как улитка* – нім. *langsam wie eine Schnecke*. Багато АКФО на позначення фізичних ознак HUMAN BEING цієї

опозиції вражають оригінальністю своїх образних асоціацій, які не характерні для носіїв інших мов: *(as) brisk as a bottled ale, be like full of beans, run like bandicoots before a bushfire / like a bat out of hell / like a chicken with its head cut off / like a blue-arsed fly, (as) slow as molasses in January* тощо.

Що стосується аксіології, то одиниці гіпоконцепту QUICK, ACTIVE в переважній більшості є позитивно оцінними – 86%, SLOW, INACTIVE – 100% негативно оцінними.

7. Дихотомічна опозиція за загальним зовнішнім виглядом та фізичним станом HUMAN BEING: **а) YOUNG – б) OLD:**

а) – *(as) green as grass / as a gooseberry / as a cabbage / as a leek; be / look etc like a spring chicken* (всього 5 АКФО); **б)** – *(as) old as Adam / as Adam's rib / as Bible / as Eve / as Methuselah (Methusalem) / as Jehovah / as Moses; (as) old as time / as the universe / as the hills (mountains); be / look etc older than forty hills / like an old bean / like an old fogey / like the old chap / an old ass* (всього 20 АКФО).

При об'єктивації гіпоконцепту YOUNG засобами АКФО використовується як об'єкт порівняння, в основному, кольороназва *green* (зелений), семантика якої підсилюється такими фітонімними образними символами, як *grass, gooseberry, cabbage, leek* тощо, тому АОП «людина ↔ фітонім» складає тут 80%. Символіка зеленого кольору (вказівка на молодість, юний вік людини) присутня також і в інших мовах, проте ця кольороназва не завжди вживається там у складі компаративів, пор.: рос. – *молодо-зелено*, нім. *ein grüner Junge*.

При вербалізації гіпоконцепту OLD цілком очевидним є використання лексем-антропонімів міфологічного походження, запозичених із Біблії, як, наприклад: *Adam, Eve, Methusalem, Moses, Jehovah* тощо, які і привносять в значення компаративів сему «давність, древність», тому АОП «людина ↔ антропонім» складає тут 22%. Тільки окремі АКФО містять у своєму складі такі загальноживані лексеми, як *hills, mountains, time, universe* тощо.

Щодо віку Людини носії різних мов мають свої специфічні уявлення, ідеали, а також оцінки. В англійській мові окремі АКФО, що вербалізують гіпоконцепт OLD, можуть виражати з точки зору аксіології негативну оцінку, інші

– містити елементи співчуття або поваги до старості й віку, проте найбільш часто вони є все-таки контекстуально залежними. Це також стосується й АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт YOUNG, які в залежності від контексту можуть містити позитивну або негативну оцінку.

Ця дихотомічна опозиція вербалізована кількома одиницями паремійного характеру. Переважна більшість із них має просто констатуючий характер: *A man is as old as he feels, and a woman as old as she looks. A man is as old as his arteries.* І тільки одна паремія виражає дещо зневажливе ставлення до осіб старшого віку: *No fool like an old fool.*

До **фізичних станів**, які також мають зовнішні прояви, слід віднести і цілу низку інших дихотомічних опозицій (див. Додаток Д).

Отже, власне концепт PHYSICAL STATES вербалізований 745 АКФО, що складає 25,9 % від загальної кількості одиниць і які формують 17 дихотомічних опозицій. Окремі гіпоконцепти, як-от: HEALTHY, STRONG; QUICK, ACTIVE; DEAD, DRUNK, виявляють надзвичайно високу щільність вербалізації, що свідчить про важливість цих фізичних станів для носіїв англійської мови. Кількісні показники цього концепту наведені у Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Кількісні показники концепту PHYSICAL STATES

Культур. коди / субкоди		Оцінність		Корпусний аналіз
<i>Зооморфний</i>	30,9%	<i>Негативна</i>	46%	<i>run like hell (110), look like a zombie (98), like a ragdoll (95), (as) right as a nails (92), (as) clear as a bell (76), (as) hard as a rock (73).</i> Відсоток вживання – 72,6 %
<i>Предм. артефакт.</i>	18,6%	<i>Позитивна</i>	39%	
<i>Фітоморфний</i>	8,9%	<i>Нейтральна</i>	12%	
<i>Речов.-мінералог.</i>	7,5 %	<i>Амбівалент.</i>	3%	
<i>Природо-анемічн.</i>	6,1%			

3.2. Компаративно-фразеологічні номінації гіперконцепту INNER HUMAN BEING

Ідеографічний, лінгвокогнітивний та лінгвокультурний аналіз компаративно-фразеологічних номінацій концепту HUMAN BEING не може

обмежитися характеристикою тільки зовнішніх фізіологічних чи фізичних ознак, адже Людина – явище глобальне і багатовимірне, яке розуміється як нероздільна сутність її зовнішніх та внутрішніх параметрів і визначальними серед яких є не стільки перші, як другі. Адже Людина і є нею, тому що їй властивий певний внутрішній світ, тобто певні риси характеру.

Характер Людини (від гр. *charakter* = ознака, риса, особливість) [358, с. 642] поєднує велику кількість ознак, які не ізольовані одна від одної, а утворюють своєрідну цілісну структуру. Складовими цієї структури є психо-емоційні ознаки і стани людини, вольові зусилля, інтелектуальні здібності, морально-етичні якості а також певні соціальні ознаки. Ці риси характеру, будучи складовими внутрішнього світу Людини, формують основу змістової структури гіперконцепту INNER HUMAN BEING, який і є об'єктом аналізу в подальшому тексті роботи.

3.2.1. Концепт PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS.

Важливою складовою гіперконцепту INNER HUMAN BEING є концепт PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS. Адже психо-емоційна сфера життя Людини впливає на всі види її діяльності та буття, оскільки вступаючи в різні стосунки з іншими особами, об'єктами і явищами навколишньої дійсності, Людина не може не переживати різні *емоції* та *почуття*.

Як у психології, так і в лінгвістиці відсутнє чітке розмежування цих вищезазначених суміжних понять. Наприклад, в англійській мові поняття «емоція» *emotion* та «почуття» *feeling* взагалі не розмежовуються, а розглядаються як синоніми [386]. У нашому дослідженні ми опираємося на такі визначення цих понять: «Емоції (лат. *emovere* – хвилювати, збуджувати) – це психічні стани і процеси, в яких відображається безпосереднє, ситуативне переживання життєвих явищ, зумовлене їхнім відношенням до потреб суб'єкта» [361, с. 120], а почуття – це «специфічна форма відображення дійсності, в якій виявляється стійке, суб'єктивно-емоційне ставлення людини до предметів і явищ, які вона пізнає і змінює відповідно до своїх потреб» [там же: 261]. Відтак, різниця між значеними поняттями полягає в тому, що *емоції*, мають *ситуативний характер* і їхня поява

значною мірою залежить від темпераменту Людини, її індивідуальних інтересів, звичок тощо, а *почуття* характеризуються більшою *стійкістю і тривалістю* за часом і мають зазвичай певну спрямованість на що-небудь / кого-небудь.

Важливою ознакою емоцій та почуттів є їхнє протиставлення за змістом і за характером оцінки [188, с. 148], що особливо важливо для нашого аналізу. Ще І. Кант розглядав емоції у протиставленні за ступенем збудження Людини й ділив їх на «стенічні» та «астенічні» [115]. Відповідно *стенічні* емоції (радість, захоплення, задоволення впевненість, триумф тощо) є позитивно оцінними й стимулюють Людину до активних вчинків та дій, *астенічні емоції* (страждання, неспокій, незадоволення, смуток, страх тощо) є негативно оцінними й зумовлюють її пасивність або бездіяльність. Такий полярний характер емоцій та почуттів Людини дозволяє їх структурувати й аналізувати теж за дихотомічним принципом.

1. Дихотомічна опозиція: **а) CHEERFUL, HAPPY – б) SAD, UNHAPPY:**

а) – «Радість» – одна із яскраво виражених емоцій, викликана позитивними подіями, звістками, що супроводжується гарним настроєм, задоволенням, щастям тощо [350, с. 1999]. У формуванні одиниць КФ гіпоконцепту CHEERFUL, HAPPY домінує АОП «людина ↔ зоонім» (40%), де значною мірою фігурують зооніми пташиного світу: *(as) blithe (cheerful, chirpy, gay, happy, jolly, merry) as a bird / as a cricket / as a grig / as a lark / as a jaybird / as a goldfinch; sing like a bird / like a lark / like a nightingale* тощо. Наявність у цих АКФО символів зоонімного культурного коду цілком вмотивоване і логічне, оскільки поведінка, спів, щебетання птахів справді випромінює життєрадісність, безтурботність, що зумовлено свободою і комфортним середовищем, у якому вони перебувають.

Зооморфний культурний субкод присутній і в інших АКФО, де він представлений окремими зоомаринізмами, а також іншими зоонімами: *(as) happy as a clam at high tide / as a fish, (as) happy as a possum up a gumtree*.

Радісний, веселий, щасливий стан носії англійської мови асоціативно поєднують також із образними символами інших культурних кодів, які формують інші АОП: «людина ↔ предмет/артефакт» (16%): *(as) happy as marriage bells, (as)*

joyful as a drum at a wedding, (as) bright / shining as a button / as a diamond / as a (new) penny, в яких часто використовуються лексеми із семою «блиск»; «людина ↔ антропоморфізм» (17,5%), де використовуються лексеми щодо осіб різної статі, віку, звань, титулів, професій тощо: *(as) happy as a king / as maids / as a fiddler / as a clown, (as) pleased as Punch (Judy)*. Особливо широко представлені в семантичній структурі АКФО асоціації, пов'язані з дитячою радістю, з реалізацією їхніх побажань: *as happy / joyful as a babe / as a child / as a little kid eating an icecream / as a kid in a candy store / as a little kid on Christmas morning / as a child on a swing*.

Для об'єктивації вищезазначених емоцій використовуються також образні символи астронімічних об'єктів чи природних явищ – *(as) bright / shining as the sun / as the sunny day / as the sun on a rainy day / as the sunrise* тощо.

У мотиваційній основі окремих АКФО зазначеного гіпоконцепту лежать образні ситуації, які асоціюються з відчуттями Людини, що перебуває в стані задоволення або на якомусь підвищенні (на небі, на гребені хвилі) тощо: *feel like the cat that stole the cream; sit like on a cloud / like on the crest of the wave / like on the seventh heaven / like on the top of the world*. Семантика більшості з цих АКФО є гіпотетично універсальною.

Згадані уже АКФО, а також інші – *(as) funny as a barrel of monkeys, (as) happy as a pig in a puddle, (as) pleased as a dog with two tails* є культурно маркованими і об'єктивують гіпоконцепт CHEERFUL, HAPPY унікально та неповторно. Семантику окремих із них на синхронному рівні складно декодувати, оскільки їхня внутрішня форма вмотивована певними фактами історико-культурного характеру, які відійшли в далеке минуле. Так, мотивація виразу *as happy as a sandboy* зумовлена тим, що на початку XIX ст. власники приватних міських будинків купували пісок для чистки кухонного посуду, підлоги тощо. *Sandboys* купували пісок дешево й торгували ним, заробляючи таким чином чималі гроші, від чого і були щасливими [379].

б) Природа Людини, як зазначав І. Кант, неможлива без протилежних емоційних станів: *смутку, печалі, нещастя*, і «той, хто позбавлений почуття

смутку, такий же жалюгідний, як і людина, що не знає, що таке радість» [115, с. 12]. «Сум, смуток» – негативні емоції, спричинені горем, невдачами і супроводжується невеселим, гнітючим настроєм, незадоволенням тощо [350, с. 1350, 1413]. У складі АКФО на позначення цього стану HUMAN BEING у більшості випадків вживаються в ролі об'єкта порівняння лексеми – *black / dark*, семантика яких інтенсифікується образами-еталонами, які імплікують у собі цю ж колоративну ознаку, як, наприклад: *(as) black / dark as a crow's (raven's) wing / as night (midnight) / as death / as a (thunder) cloud / as a thunderstorm*.

При об'єктивації гіпоконцепту SAD, UNHAPPY використовуються образні символи різних культурних кодів/субкодів, які формують найбільш часто такі АОП: «людина ↔ зоонім» (25%): *(as) glum as a bear with a sore head, (as) grave as an owl, (as) miserable as a bandicoot, (as) melancholy as a gib cat; look like a rat in a hole / like the dying calf*; «людина ↔ міфонім» (16%): *(as) black / dark as the devil / as sin / as hades* тощо.

У семантиці окремих АКФО лежить смакова ознака «гіркий» – *(as) bitter as a gall / aloes / wormwood*, або ж «кислий» – *(as) sour as a crab / vinegar*.

АКФО, семантика яких базується й на інших образних асоціаціях, часто унікальні: *(as) dismal as a hearse, (as) dull as ditch-water, have a face as long as a fiddle / as a mile / as a wet week, look like a dead man walking* тощо.

З точки зору оцінності АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт CHEERFUL, HAPPY є позитивно оцінними, а гіпоконцепт SAD, UNHAPPY – негативно оцінними. Певна оцінна інтерпретація зазначених емоційних станів і почуттів HUMAN BEING відображена в компаративних пареміях, де, наприклад, «щастя» трактується як найвища цінність і найбільше благо для Людини навіть у порівнянні із багатством й освіченістю: *Better born lucky than rich. To be happy is better than to be wise*. Щастя мінливе, а тому вимагає до себе бережливого ставлення: *Fortune is like glass: it breaks when it is brightest*. Носії англійської мови небезпідставно вважають запорукою щастя веселу вдачу, а також працю, які мають лікувальну силу: *A merry heart does good like medicine. There is no greater cure for misery than hard work*.

2. Дихотомічна опозиція **а) LAUGHING – б) CRYING**, яка є похідною від вищезазначеної, бо є виразником емоцій «радості» та «смутку». Адже сміх – це «вияв радості, задоволення, а також нервового збудження тощо» [350, с. 1349], а плач – «вияв емоцій, протилежних сміху, який супроводжується литтям сліз (з горя, від болю, зворушення і т. ін.)» [там же: 978]. Ці гіпоконцепти об'єктивовані такими АКФО: **а)** – *laugh like a horse / like little Audrey / like hell; smile like the cat that stole the cream; grin like a Cheshire cat* (всього 8 АКФО); **б)** *cry like a baby; Nothing dries sooner than tears* (всього 3 АКФО).

Аксіологічно сміх має позитивну оцінність, проте він багатозначний, оскільки може «виражати як оптимістичне, так і песимістичне переживання дійсності» [366, с. 187]. Відтак сміх може бути радісний і сумний, розумний і дурний, саркастичний і наївний, істеричний і спокійний тощо. Про це свідчить і семантика АКФО, що номінують цей вид емоцій. Так, об'єктом порівняння можуть виступати дієслова, які виражають різні ознаки сміху: *to laugh* «сміятися» (порізному це роблячи), *to smile* «посміхатися» (інколи презирливо, злорадно або насмішливо), *to grin* «глузувати, насміхатися з когось». Крім цього, як суб'єкти порівняння можуть використовуватися такі образи-еталони, які теж привносять у семантику цих одиниць різні відтінки сміху, як, наприклад: *laugh like little Audrey* «весело сміятися» (досл.: як маленька Одрі), *laugh like a hyena* «сміятися пронижливо і верескливо» (досл.: як гієна), *laugh like a drain* «сміятися гучно і довго» (досл.: як водостічна труба), *smile like the cat that stole the cream* «злорадно, самовдоволено посміхатися» (досл.: як кіт, що вкрав сметану), *grin like a Cheshire cat* «безглуздо посміхатися, ухмилятися» (досл.: як Чеширський кіт).

Семантика переважної більшості вищеназваних АКФО, що об'єктивують цей гіпоконцепт, є або національно-специфічною, або навіть унікальною. Інколи образно-мотиваційну основу останніх можна декодувати тільки логічним або ж етимологічним шляхом. Так, семантика АКФО *laugh like a drain* асоціюється зі специфічним звуком, який виникає у водостічній трубі (*drain*) при зливанні води і який тільки досить віддалено нагадує сміх Людини. АКФО *grin like a Cheshire cat*

та *laugh like little Audrey* мають англomовне літературне походження, а тому їхня семантика не завжди доступна для носіїв інших мов [348, с. 10; 349, с. 442;].

З позицій аксіології позитивною оцінністю характеризується тільки фемінінно маркована АКФО *laugh like little Audrey*, усі решта одиниць є швидше негативно оцінними, оскільки виражають або надмірно гучний прояв сміху, або його неприємне звучання: *laugh like a horse / like a hyena / like a drain* тощо. Ставлення до такого сміху чітко передано в паремії: *The louder the laugh, the more empty the head.* – Голосний сміх – свідчення порожньої голови.

У гіпоконцепті CRYING виявлено тільки один дієслівний фразеологізм – *cry like a baby* та дві компаративні паремії. Перша з них вказує на схильність до плачу осіб жіночої статі, друга – на його швидкоплинність: *It is as great pity to see a woman weep as to see a goose go barefoot. Nothing dries sooner than tears.*

3. Дихотомічна опозиція, одиниці якої вербалізують *характер поведінки HUMAN BEING*: а) **CALM, COOL, RESTRAINED** – б) **UNCOOL, UNRESTRAINED.**

Відомо, що «врівноважена» Людина «уміє володіти собою, відзначається витримкою, є стриманою» [350, с. 1513], а «неврівноважена» – «не має душевної рівноваги, легко піддається чужим впливам, є психологічно нестійкою» [там же: 752]. У стані психологічної рівноваги Людині властиве розсудливе оцінювання ситуації, переважання свідомості над почуттями, у невірноваженому стані людина часто надмірно збуджена, апогеєм чого може бути стан великого роздратування, сильного гніву і навіть люті.

Гіпоконцепт CALM, COOL, RESTRAINED вербалізований такими АКФО: *(as) calm as a toad in the sun; (as) cold as a corpse / as a frog / as a stone / as marble / as ice (iceberg); (as) cool as a pie / as a cucumber; have a face like a stone / like a flint* (всього 31 АКФО). Наведені приклади свідчать про те, що зазначений емоційний стан HUMAN BEING асоціюється із лексемами *cold / cool*, а також образами, які імплікують в собі такі ж ознаки, як, наприклад, окремі холоднокровні земноводні зооніми, артефакти, мінерали, речовини. Загалом у формуванні одиниць цього

гіпоконцепту домінують такі АОП: «людина ↔ мінерал» (27%), «людина ↔ міфонім» (17%), «людина ↔ зоонім» (13%).

Багато з вищезазначених одиниць цього гіпоконцепту (*as cold as a corpse / as a frog / as a stone / as ice* тощо) є гіпотетично універсальними, проте окремі з них об'єктивують його унікально, наприклад: (*as*) *cold as a whore's heart* (амер) (досл.: незворушний як серце повії), (*as*) *cool as how-do-you-do* (амер.) (досл.: незворушний як привітання), *be like a bump on a log* (досл.: незворушний як сук на колоді), (*as*) *cool as a cucumber* (досл.: прохолодний як огірок). Варто зауважити, що значна кількість названих одиниць може фігурувати і в гіпоконцепті INSENSITIVE, UNSYMPATHETIC гіперконцепту MORAL QUALITIES, що буде продемонстровано далі.

б) АКФО гіпоконцепту UNCOOL, UNRESTRAINED вербалізують різні прояви такої поведінки Людини, яка виявляється в: а) «нервності» – (*as*) *nervous as a cat (kitten), be like a bag of nerves / like a bundle of nerves*; б) «невгомності, метушливості» – (*as*) *restless as quicksilver, (as) fidgety as the devil, (as) busy as a hen with one chick (chicken), be like a cat on hot bricks*; в) «запальній, вразливій вдачі» – (*as*) *hot as fire / as flame / as a pistol, (as) touchy as gunpowder / as tinder*; г) «надмірній збудженості, роздратованості» – (*as*) *tight as a brick / as a drum, (as) excited as a child, (as) tense as a string*; д) «несамовитості, некерованості дій і вчинків» – (*as*) *mad as a March hare, (as) nutty as a fruit-cake, be like a ship without a rudder*. В мотиваційній основі зазначених АКФО лежать різні образні асоціації: «людина ↔ зоонім» (35%), «людина ↔ предмет / артефакт» (18%), «людина ↔ фітонім» (8%) тощо.

Відомо, що «неврівноваженість нестриманість» Людини в своїх почуттях і настроях, невміння керувати ними є свідченням її низької культури та невихованості, а тому вони зазвичай осуджуються. Також «англо-саксонській культурі, – як зазначає А. Вежбицька, – властиве несхвальне ставлення до нестримного потоку почуттів» [60, с. 43]. Тому, на думку носіїв англійської мови, Людина повинна виховувати в собі «врівноважену вдачу», оскільки вона «краща

ніж ліки»: *Composure is better than cure. Або: The passions are like fire and water: good servants but bad masters.*

Про осуд цього психо-емоційного стану HUMAN BEING з боку носіїв англійської мови свідчить велика щільність його об'єктивації одиницями КФ (всього 71). Усі АКФО цього гіпоконцепту UNCOOL, UNRESTRAINED розглядаються нами як негативно оцінні.

З іншого боку, не всі одиниці, що об'єктивують гіпоконцепт CALM, COOL, RESTRAINED, є позитивно-оцінними, особливо тоді, коли вони виражають надмірну «незворушність», що межує із «байдужістю».

Ціла низка АКФО вербалізує гіпоконцепт UNCOOL, UNRESTRAINED образно і неповторно: *jump around like a scalded cat; sit like on nettles; look like a deer (rabbit) caught in the headlights; fret like gummed taffeta* тощо. Семантика окремих із них вимагає етимологічного розкодування. Так, наприклад, АКФО *fret like gummed taffeta* «шаленіти, скаженіти» (досл.: морщитися, як прорезинений канаус) мотивована різними значеннями слова *to fret*: 1) «сердитися, хвилюватися» і 2) «морщитися», а також образом-еталоном *taffeta* (канаус) – цупка тканина, яка справді має властивість морщитися.

4. Дихотомічна опозиція а) GENTLE, TENDER – б) ANGRY, FIERCE:

а) – (as) *gentle / meek as a baby / a child* / *as a lamb / as a dove / as a mouse*, (as) *tender as a chicken*, (as) *timid as a hare / rabbit* (всього 9 АКФО); б) – (as) *angry as a wasp / as the devil / as the hell*, (as) *cross as the devil / as two sticks*, (as) *fierce as a bull (in fits) / as a duck / as a goose / as a tiger*, (as) *mad as a buck / as a cut snake / as a wet hen / as the hatter*, *be like a bull at a gate* всього 45 АКФО).

Психо-емоційний стан «смирений, лагідний» об'єктивований в основному зооморфними лексемами: *lamb, dove, mouse, chicken, rabbit*, що спостерігається і в інших мовах. АОП «людина ↔ зоонім» складає тут 67% від усіх АКФО, що вербалізують цей стан. Здебільшого вони є позитивно оцінними.

Антиподом «смиренності, лагідності» Людини є стан «люті, гніву, злості». Цей стан є найвищим проявом її «неврівноваженості, нестриманості», а також «результатом сильного нервового збудження, роздратування» [350, с. 248]. У

вербалізації цього стану засобами АКФО переважає використання образів зооморфного культурного субкоду, який складає 56%.

Якщо переважна більшість одиниць характеризується прозорістю своєї внутрішньої форми, як-от: *(as) angry as a wasp*, *(as) mad as a hornet*, *(as) fierce as a bull (at a gate) / as a goose* тощо, то в деяких із них вона не зовсім зрозуміла. На гри слів побудовані вирази – *(as) cross as nine highways / as two sticks* (*cross* – «сердитий» та *cross* – «перехресний»). Вирази *(as) mad as a Kilkenny cat / as the hatter*, як це уже відзначалося, мотивовані фактами історико-культурного характеру.

У складі одиниць цієї дихотомічної опозиції є кілька компаративних паремій, які приписують стан «неврівноваженості, гніву, люті», як це не дивно, жінці: *Hell has no fury like a woman scorned. There is no fury like a woman's fury.*

У концепті PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS можна виокремити й інші дихотомічні опозиції (див. Додаток Д). Цей концепт вербалізують 358 АКФО (13% від усієї кількості), які утворюють 6 дихотомічних опозицій. Основні кількісні показники цього концепту наведені у Таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Кількісні показники концепту

PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS

Культурні коди /субкоди		Оцінність		Корпусний аналіз
<i>Зооморфний</i>	32,9%	<i>Негативна</i> <i>Позитивна</i> <i>Нейтральна</i> <i>Амбівалент.</i>	64% 29% 6% 1%	<i>(as) mad as hell</i> (198), <i>be like crazy / mad</i> (195), <i>cry like a baby</i> (125), <i>(as) hot as hell</i> (44), <i>(as) cool as a cucumber</i> (35), <i>laugh / grin like a maniac</i> (25) Відсоток вживання – 72,1 %
<i>Предм.-артефакт.</i>	13,7%			
<i>Міфолого-релігійн.</i>	9,2%			
<i>Речов.-мінералог.</i>	8,7%			
<i>Антропоморфний</i>	6,4%			

3.2.2. Концепт VOLITIONAL POWERS. Дослідження гіперконцепту INNER HUMAN BEING зумовлює також необхідність аналізу компаративно-фразеологічних номінацій концепту VOLITIONAL POWERS. Останні пов'язані з вольовими зусиллями Людини і виявляються в її самостійності і твердості вибору

цілей, рішучості і наполегливості в їхньому досягненні. Психологічна наука стверджує, що «для вольового акту є властивим не переживання «я хочу», а переживання «треба», «я повинен»» [361, с. 63]. Сутність волі як однієї із функцій людської психіки полягає насамперед у владі над собою, вмінні керувати своїми діями та поведінкою. У концепті VOLITIONAL POWERS, вербалізованому АКФО, можна виокремити декілька дихотомічних опозицій:

1. а) FIRM, DETERMINED – б) WEAK, UNDETERMINED.

Відомо, що *вольовий, твердий* характер робить Людину непохитною у досягненні цілей, у відстоюванні певних позицій, інтересів, допомагає їй долати труднощі, які виникають на її життєвому шляху. *Слабкість* характеру позв'язують із проявом малодушності, м'якотілості, безвольності, які аж ніяк не сприяють Людині в досягненні нею певної мети, у виконанні тих чи інших завдань. Ці риси характеру об'єктивовані такими АКФО:

а) – (as) *hard as adamant / as a brick / as a bone / as flint / as a stone, (as) steady as a rock, be like a man of iron / like a man with plenty of guts / like a stone wall, have a heart like of oak* (всього 26 АКФО); **б)** – (as) *gentle as a dove / as a lamb, (as) helpless as a child, (as) limp as a glove, (as) soft as putty, (as) tame as a chicken, (as) weak as a baby / as a kitten, be like a punching bag / like a puppet in the hands of smb, be used like a doormat* (всього 42 АКФО).

Вищенаведені приклади вказують на те, що в ролі образів-еталонів у АКФО, що вербалізують гіпоконцепт FIRM, DETERMINED, використовуються назви мінералів, предметів, рідше фітонімів, які відзначаються фізичною твердістю: *adamant, brick, flint, stone, stone wall, nut, oak* тощо, і навпаки, у вербалізації гіпоконцепту WEAK, UNDETERMINED – назви речовин, предметів, тварин, які імплікують ознаку «м'якість»: *putty, butter, silk, chicken, dove, lamb, kitten* тощо. У першому гіпоконцепті превалює АОП «людина ↔ мінерал» (42%), у другому – «людина ↔ зоонім» (29%). Цілу низку вищезазначених АКФО можна розглядати як гіпотетично універсальні. Проте окремі з них виявляють національний колорит, оскільки містять у своєму компонентному складі нетипові для інших мов образи-еталони, як, наприклад: (as) *hard as the nether millstone* (жорна), (as) *weak as dish-*

water (помії), або ж специфічні асоціативно-образні сценарії, які відсутні в інших мовах, як от: *bob up like a cork* «не падати духом» (досл.: вистрибнути як корок), *act etc like a man with plenty of guts* (досл.: чинити як людина із сильним нутром) тощо.

Декодування семантики окремих АКФО становить певні труднощі. Так, вираз *behave like a Balaam's ass* «поводитися покірно, послухно» (досл.: як валаамова ослиця) пов'язаний із біблійною легендою про завжди покірну ослицю пророка Валаама, яка, проте, зненацька запротестувала проти побоїв [349, с. 61].

Якщо «твердість характеру, стійкість, наявність твердої волі» оцінюється носіями англійської мови позитивно, то ставлення до «безвольності, м'якотілості» є негативним, що відчувається навіть у виборі образів-еталонів порівняння, наприклад: *doormat, dish-water, punching bag* тощо.

2. Дихотомічна опозиція а) BRAVE, COURAGEOUS – б) TIMID, UNCOURAGEOUS.

«Смілива, мужня» Людина «не знає страху, не боїться небезпеки; відважна, хоробра» [350, с. 1348], вона здатна діяти рішуче в складних або небезпечних обставинах, переборювати можливе почуття страху та невпевненості, мобілізувати всі сили для досягнення мети. «Несміливий» Людині «властиві боязливність, сором'язливість, нерішучість» [там же: 1348].

а) Вольові риси «сміливість, хоробрість, відважність» англійською мовою спільнота асоціює: – з анімалізмами: *(as) bold / brave as a lion, (as) game as a cockerel, fight like a tiger / like a wild cat*; – з антропонімами: *fight like Griffo*; – з окремими об'єктами: *fight like a threshing machine* тощо. Загалом у гіпоконцепті BRAVE, COURAGEOUS домінує АОП «людина ↔ зоонім» (47%).

б) В АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт TIMID, UNCOURAGEOUS, також присутні образні асоціації із анімалізмами: *(as) timid as a mouse / as a hare / as a rabbit, be like a yellow dog* (колір *yellow* асоціюється в англійців з боягузством, підлістю), *be like rats deserting a sinking ship* тощо. АОП «людина ↔ зоонім» складає тут (41%). Використання подібних образних символів анімалістичного

культурного коду для об'єктивації зазначених якостей HUMAN BEING спостерігається і в інших мовах, а тому такі АКФО є гіпотетично універсальними.

Універсальною є також семантика виразу *shake / tremble like a (an aspen) leaf* (досл.: тремтіти як (осиковий) лист), яка фігурує в інших мовах: *zittern wie ein Espenlaub* (нім.) – *дрожать как осиновый лист* (рос.). Щоправда, в англійській мові є й інша одиниця, проте вже з унікальною семантикою – *shiver like a jelly* (досл.: дрижати як желе). У мотиваційно-образній основі таких АКФО лежить зовнішній прояв емоції «страху», яка часто супроводжується тремтінням кінцівок людини, її м'язів тощо.

Семантика цілої низки уже згаданих нами АКФО (*fight like **Kilkenny** cats, as game as **Ned Kelly*** та інших) демонструє свою національно-культурну унікальність, оскільки ці одиниці містять у своєму компонентному складі оніми історико-культурного характеру. Семантично унікальними є також такі вирази, як (*as*) *bold as brass* «бездумно сміливий» іноді «зухвалий, нахабний» (досл.: як латунь, як жовта мідь), (*as*) *scared as a nigger on election day* «дуже боязкий, несміливий» (досл.: як темношкірий у день виборів). Якщо внутрішня форма останньої АКФО є ще доступною для розуміння, то в АКФО (*as*) *bold as brass* зі значенням «дуже сміливий» вона є затемненою і можна тільки допустити, що її виникнення є результатом алітерації. Однак, цей вираз у значенні «зухвалий, нахабний» (досл.: як латунь) згідно етимологічних джерел має все-таки свою мотиваційну основу. Так, образ-еталон *brass* (латунь) представляє собою сплав міді з іншими металами, який за своїм кольором дуже подібний до золота, що і зумовило його «нечесну, зухвалу, нахабну продаж» у ХІХ ст. на теренах Західної Європи, зокрема, в Англії як підробного золота, внаслідок чого цей метал, а згодом і сам вираз набув негативну конотацію [379].

Як відомо, емоція страху може викликати різні неадекватні реакції в Людини і однією із них є панічна «втеча» [361, с. 346–347], яку слід розглядати як прояв бажання уникнути небезпеки, неприємного становища тощо. У складі КФ є одиниці, що об'єктивують такий прояв страху: *flee like bandicoots before a bushfire, avoid like the plague / like a leper* тощо.

АКФО обох дихотомічних гіпоконцептів характеризуються полярною оцінністю. Це підтверджують паремії компаративного характеру, як, наприклад: *A courageous foe is better than a cowardly friend. Better die standing than live kneeling. Better a glorious death than a shameful life. Fear kills more than illness.* Окремі АКФО характеризуються невисоким ступенем негативної оцінності, а скоріше – певним її іронічним забарвленням. Це стосується таких енантіосемічних одиниць зі значенням «не такий уже й хоробрий»: *(as) «brave» as a lion with a lamb, (as) «valiant» as a cock on his own dunghill, be like a paper tiger.* Загалом у цьому гіпоконцепті домінує АОП «людина ↔ зоонім» – 27%.

У концепті VOLITIONAL POWERS виокремлюються й інші дихотомічні опозиції (загалом 4: див. Додаток Д), які охоплюють 182 АКФО, що складає 6,4% від загальної кількості. Кількісні показники, що домінують у концепті VOLITIONAL POWERS, наведені у Таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Кількісні показники концепту VOLITIONAL POWERS

Культурні коди /субкоди		Оцінність		Корпусний аналіз
<i>Зооморфний</i>	31,8%			<i>act like a ton of bricks</i> (89)
<i>Предм.-артефакт.</i>	15,1%	<i>Негативна</i>	46%	<i>(as) steady as a rock</i> (59),
<i>Речов.-мінералог.</i>	14,4%	<i>Позитивна</i>	43%	<i>struggle / fight like crazy /</i>
<i>Антропоморфний</i>	7,6%	<i>Нейтральн</i>	7%	<i>like mad</i> (27), <i>tremble like a</i>
<i>Міфолого-релігійн.</i>	6,4%	<i>Амбівалент.</i>	4%	<i>(aspen) leaf</i> (15), Відсоток вживання – 70,1 %

3.2.3. Концепт INTELLECTUAL VIRTUES. Розумові або інтелектуальні здібності Людини (від лат. *intellectus* – *поняття, розсудок*) [358, с. 265] є однією із важливих складових її характеру. Поняття «інтелект» представляє собою «систему пізнавальних здібностей індивіда, яка проявляється в здатності швидко і легко набувати нові знання і вміння, долати несподівані перешкоди, знаходити вихід із нестандартних ситуацій, глибоко розуміти те, що відбувається навколо, уміти адаптуватися до складного та мінливого середовища» [361, с. 158]. Відомо, що ступінь розумових здібностей Людини може бути як максимальною, так і

мінімальною і навіть межувати з цілковитою їхньою відсутністю. Тому й АКФО, що вербалізують цей концепт, теж концентруються на протилежних полюсах, позначаючи максимальні або мінімальні розумові здібності, що дозволяє впорядкувати їх у формі таких дихотомічних опозицій:

1. а) WISE, CLEVER, SMART – б) UNWISE, STUPID.

Ця опозиція є об'ємною і включає в собі не тільки інтелектуальні якості HUMAN BEING за наявності або відсутності розуму, але й кмітливість, здатність до набуття знань, швидкість сприйняття інформації, проникливість:

а) – (as) *bright* «світлий розумом» *as a button / as a (new) penny*; (as) *clever as a barrel of monkeys / as the devil*, (as) *keen as a razor-edge / as mustard*, (as) *sharp as a blade / as a needle*, (as) *smart as a steel trap*, (as) *solemn as an owl*, (as) *wise as an old crow / as Solomon*; *read smb / smth like a book* (всього 49 АКФО); **б)** – (as) *blunt as a hammer*, (as) *silly as a brush / as a goose / as a bag of worms / as a sheep*, (as) *dull as a beetle / as a Dutchman / as an ass / as ditch-water*, *look like a stuffed calf*, *be like dead from the neck up*, *be out like a light* та інші (всього 49 АКФО).

Така висока щільність об'єктивації засобами АКФО обох гіпоконцептів цієї опозиції демонструє надзвичайну важливість, на думку носіїв англійської мови, інтелектуальних здібностей у житті Людини.

Вищенаведені приклади свідчать, що у формуванні АКФО гіпоконцепту WISE, CLEVER, SMART перше місце займають образні символи предметно-артефактного культурного коду, зокрема ті, які викликають асоціації швидкості або гостроти розумової реакції Людини: *steel trap, whip, blade, knife, needle, razor-edge* тощо. Відтак АОП «людина ↔ предмет / артефакт» складає 42%.

Цей гіпоконцепт об'єктивований також за допомогою зоонімних образних символів: *monkey, dog, fox, owl* тощо, які і в інших мовах символізують «розум, кмітливість». АОП «людина ↔ зоонім» складає тут 26%.

В об'єктивації гіпоконцепту UNWISE, STUPID превалює асоціативне використання образів зооморфного культурного субкоду: (as) *silly / stupid as a fish / as a goose / as a beetle / as an ass / as an ox / as a sheep / as a pig* тощо (всього 45%). Якщо використання більшості з них є цілком логічним, оскільки

воно справді обумовлене сприйняттям названих тварин як нерозумних або впертих, то щодо окремих із них виникають деякі запитання, як, наприклад, щодо лексеми *sheep*. Адже носії англійської мови, як і багатьох інших мов, сприймають *вівцю*, навпаки, як культову і священну тварину, як символ смиренності, а тут – як символ дурості.

Чільне місце у формуванні АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт UNWISE, STUPID займають також образи предметно-артефактного культурного коду (16%): *(as) blunt as a hammer*, *(as) daft as a brush*, *(as) thick as two short planks*.

Ціла низка АКФО актуалізує обидві складові цієї опозиції у порівнянні з іншими мовами специфічно й унікально завдяки вживанню у компонентному складі безеквівалентних слів-реалій, як, наприклад, *(as) bright as a (new) dollar / as a dime / as a (new) penny*, або ж – використанню унікальних образних асоціацій, неочікуваних з точки зору носіїв інших мов: *(as) smart as a steel trap / as a whip*, *(as) silly as a bag of worms*, *(as) dull as dish-water* тощо.

Семантику цілої низки одиниць, їхню мотиваційну основу можна розкодувати тільки шляхом етимологічного аналізу. Це стосується вже згаданих нами АКФО, побудованих на грі слів: *(as) nutty as a fruitcake* (амер. сленг.) (досл.: дурний як фруктовий торт із горіхами) та *(as) keen as mustard* (досл.: гострий як гірчиця). Затемненою на синхронному рівні є семантика АКФО *(as) dumb as a wooden Indian* (амер.) (досл.: тупий, обмежений як дерев'яний індіанець), що асоціюється з даньою традицією виставляти для реклами дерев'яну фігуру індіанця перед магазинами, де продавали тютюн [349, с. 295]. Одиниця імплікує у своїй семантиці дещо пихате та неетичне ставлення американців до автохтонного індіанського населення. Аналогічне ставлення англійців до голландців заповане в АКФО *(as) dull as a Dutchman*. Загалом компонент *Dutch* у виразах із негативним значенням почав уживатися за часів англо-голландської конкуренції та війн у XVII ст. [349, с. 296].

Експліцитно вираженим є негативне ставлення англійців і до жителів своїх окремих регіонів, що є цілком очевидним на основі енантіосемічної АКФО: *(as) «wise» as a man of Gotham* «тупий як людина із графства Готам».

Біблійну етимологію виявляє АКФО (*as*) *wise as a serpent* «дуже розумний як змії». Вжитий у цьому виразі образ-еталон *serpent* (змії) є символом «мудрості, кмітливості», а не «підступності», як у слов'янських мовах.

Окремі АКФО на позначення гіпоконцептів цієї дихотомії свідчать про спільність образних асоціацій у носіїв інших європейських мов, пор.: англ. (*as*) *clever as the devil* – укр. *розумний як чорт* – рос. *умен как черт*; або англ. (*as*) *silly / stupid as a donkey* – укр. *дурний як осел* – рос. *глуп как осел* тощо.

«Розумна» Людина викликає повагу і шану, а відтак і позитивну оцінку. Таку оцінку містить переважна більшість АКФО гіпоконцепту WISE, CLEVER, SMART, винятком можуть бути тільки поодинокі амбівалентні одиниці, як-от: (*as*) *wise as an owl*, яка в залежності від контексту може мати як позитивну, так і негативну оцінність. Позитивна оцінність виразу зумовлена тим символізмом, яку має лексема *owl* ще з античних часів – символ пізнання, проникливості та мудрості. І навпаки, можлива негативна оцінність цього виразу зумовлена одним із значень лексеми *owl* – «дурень, що вдає розумного» [349, с. 363]. Саме цим і пояснюється також паралельне використання названої одиниці із позитивною та негативною конотацією: (*as*) *wise as an owl* (+) – (*as*) «*wise*» *as an owl* (-).

Не завжди тільки позитивну оцінність можуть мати такі АКФО, як (*as*) *clever as a fox / as a monkey*, (*as*) *wise as an old crow*, які, крім того, що номінують мудру й досвідчену Людину, можуть називати особу з хитринкою, яка здатна використовувати свій розум для досягнення певної мети, інколи не дуже чесним шляхом. З відтінком іронії може вживатися й компаратив (*as*) *wise as Solomon* для позначення Людини, що вдає себе дуже мудрою.

Оцінне ставлення носіїв англійської мови до вищезазначених інтелектуальних здібностей HUMAN BEING відображено в пареміях компаративного характеру, в яких возвеличуються «розум, кмітливість» та їхня пріоритетність перед «дурістю» й навіть «багатством»: *Wisdom is better than wealth; Better an empty purse than an empty head; A wise enemy is better than a foolish friend; It is better to sit with a wise man in prison than with a fool in paradise.*

Важливим при цьому є те, що «розум повинен бути щитом, а не мечем» Людини у вирішенні її справ: *Use your wit as a shield, not as a sword (або dagger)*.

У семантиці більшості АКФО цієї дихотомічної пари домінує полярна оцінність: WISE, CLEVER, SMART (+) – UNWISE, STUPID (-).

2. Дихотомічна опозиція, яка тісно прилягає до попередньої:
а) **RATIONAL, SANE – б) IRRATIONAL, INSANE, CRAZY, MAD:**

а) – *(as) sober as a judge / as a parson* (всього 2 АКФО);

б) – *(as) crazy as a coot / bandicoot / as a loon / as a hoot owl / as a bee in one's bonnet, (as) mad as a beetle / as a frilled lizard / as a gumtree full of galahs / as a hatter / as a hornet / as a March hare / as a (cut) snake* (всього 24 АКФО).

Така кількісна перевага АКФО, що об'єктивують другий гіпоконцепт опозиції, демонструє негативну, а не співчутливу, реакцію носіїв англійської мови на «ненормальну, божевільну» поведінку Людини.

На противагу цьому в складі КФ англійської мови виявлено тільки дві одиниці, що вербалізують гіпоконцепт RATIONAL, SANE і їхня внутрішня форма *(as) sober as a judge / as a parson* є цілком вмотивованою і логічною.

Серед одиниць, що об'єктивують гіпоконцепт IRRATIONAL, INSANE, CRAZY, MAD переважають ті, які містять анімалістичні символи (71%). Семантика окремих із них є для носіїв інших мов дещо затемненою, а тому потребує етимологічного коментування. Так, АКФО *(as) crazy as a hoot owl / as a loon* мотивовані відповідно нічним моторошним криком сича (*owl*) та божевільним сміхом полярної гагари (*loon*). Компаративи *(as) mad as a March hare / as a buck* містять натяк на збуджений стан тварин (зайця / самця) під час весняного спарювання. Семантика АКФО *(as) mad as a bandicoot / as a gumtree full of galahs* пояснюється відповідно навіженою поведінкою сумчастих пацюків, що живуть в Австралії, а також шумною поведінкою та галасом птахів галахів. Затемненою на сихронному рівні є мотиваційно-образна основа одиниці *behave like Bess/Jack/Tom of Bedlam* «вести себе як ненормальний». Вираз мотивований іменами божевільних, яких не можна було вилікувати і яких відпускали з лондонської божевільні Бедлама та дозволяли жебракувати [349, с. 558].

Вищеназвані АКФО й ціла низка інших, що вербалізують гіпоконцепт IRRATIONAL, INSANE, CRAZY, MAD – *(as) daft as a brush, (as) crazy as a bee in one's bonnet, (as) crazy as a bed-bug, (as) nutty as peanut butter, be like a bear with a sore head* є лакунарними і не мають аналогів в інших мовах. З погляду аксіології одиниці першої складової опозиції на узуальному рівні характеризуються позитивною, а другої – негативною конотацією.

3. Дихотомічна опозиція а) EXPERIENCED, SKILLFUL – б) INEXPERIENCED, UNSKILLFUL:

а) – *be like an old bird / like an old dog / like an old fox / like Jack-of-all-trades / like a man of many parts* (всього 7 АКФО); б) – *(as) green as a cabbage / as (a) gooseberry / as grass / as a leek; (as) innocent as a lamb / as a new-born-babe / as the devil of two ears old; be like a babe in arms / like an unlicked cub / like a spring chicken; be as if he were born yesterday* (всього 15 АКФО).

Є цілком очевидним, що чимало з вищенаведених прикладів АКФО обох гіпоконцептів є гіпотетично універсальними.

В об'єктивації гіпоконцепту EXPERIENCED домінує АОП «людина ↔ зоонім» (57%), гіпоконцепту INEXPERIENCED – «людина ↔ фітонім» (40%), причому зі вживанням в основі порівняння лексеми *green*.

Мотивація майже всіх АКФО цієї дихотомії є зрозумілою для носіїв інших мов. Специфічною може виявитися тільки одиниця *be like Jack-of-all-trades*, яка виражає «досвідченість, вправність» Людини у різних сферах діяльності внаслідок використання широкоживаного антропоніму *Jack*. Англomовна народна мудрість наголошує на тому, що «краще бути майстром однієї справи, ніж усіх. – *Better be master of one than Jack of all trades*». Одночасно паремії зазначають, що «роки вчать краще, ніж книжки» – *Years know (teach) more than books* і що «досвід без освіти краще за освіту без досвіду» – *Experience without learning is better than learning without experience*.

З точки зору аксіології одиницям гіпоконцепту EXPERIENCED, SKILLFUL властива позитивна оцінка, а одиницям гіпоконцепту INEXPERIENCED, UNSKILLFUL – нейтральна, інколи з відтінком іронії або співчуття.

4. Дихотомічна опозиція а) **GOOD MEMORY** – б) **POOR MEMORY**:

а) – *have a head (memory) like a sponge / like an elephant / like a steel trap* (всього 3 АКФО); б) – *have a head (memory) like a sieve / like of wood* (всього 2 АКФО). Образна основа цих одиниць є цілком вмотивованою. Більшість образних асоціацій, використаних у зазначених АКФО, можна вважати гіпотетично універсальними.

Фактичний матеріал, що об'єктивує концепт INTELLECTUAL VIRTUES дозволяє виокремити й інші, проте нечисленні дихотомічні опозиції (див. Додаток Д). Загальна кількість АКФО, що вербалізують цей концепт, становить 230 (8% від загальної кількості). Вони формують 8 дихотомічних опозицій. Основні кількісні показники цього концепту представлені у Таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Кількісні показники концепту INTELLECTUAL VIRTUES

Культурні коди /субкоди		Оцінність	Корпусний аналіз
<i>Зооморфний</i>	41,3%	Негативна 49% Позитивна 45% Нейтральна 6% Амбівалент. 1%	<i>(as) mad as hell</i> (198), <i>(as) smart as a whip</i> (45), <i>be out like a light</i> (38), <i>(as) innocent as a (new-born) baby / child</i> (23). Відсоток. вжив.– 72,8 %
<i>Предм.-артефак.</i>	20,4%		
<i>Антропонімний</i>	7,2%		
<i>Антропоморфний</i>	5,7%		
<i>Соматичний</i>	5,1%		

3.2.4. Концепт MORAL QUALITIES. Важливу роль у сутності Людини відіграють її морально-етичні якості, що знайшли своє широке відображення в КФ англійської мови.

Зазвичай психологічна наука виокремлює такі групи морально-етичних рис характеру: 1) риси, що виражають ставлення Людини до самої себе, тобто є особистісними і безвідносними до інших людей; 2) риси, що демонструють ставлення Людини до інших людей, до колективу, до суспільства; 3) риси, що виявляються у ставленні Людини до речей, до грошей, до майна та матеріальних цінностей; 4) риси, що демонструють ставлення Людини до праці, до своєї

справи, до своїх обов'язків; 5) риси, що характеризують Людину за мовленнєвими особливостями [55; 57].

Характеризуючи будь-яку Людину, можна говорити про те, є вона доброю чи злою, щирою чи лицемірною, скромною чи зарозумілою, щедрою чи скупю, правдивою чи брехливою тощо. Це значить, що концепт MORAL QUALITIES теж може бути представлений у формі дихотомічних опозицій.

I. Серед морально-етичних рис Людини, які можна назвати **особистісними** і які демонструють, **як вона ставиться до самої себе, а також наскільки вона самокритично оцінює себе і свої дії**, можна виокремити такі дихотомічні опозиції:

1. а) MODEST, ORDINARY – б) IMMODEST, ARROGANT.

а) «Скромність» притаманна Людині, яка не любить підкреслювати свої заслуги, не претендує на особливе становище, є стриманою у поведінці, не має особливих претензій на розкіш, багатство, характеризується мовленням без пишних фраз, без перебільшених оцінок і т. ін. [350, с. 1339].

Одиниці КФ свідчать про те, що ця риса характеру поєднується англійською спільнотою здебільшого з «простотою» у зовнішності, в поведінці тощо: *(as) simple as Simon; (as) plain as the nose on one's face; be like an open book / like a man in the street / like a man of the Chatham omnibus / like John Bull / like meat and potatoes person* тощо (всього 16 АКФО). Внутрішня форма значної частини цих одиниць є хоча й прозорою, вмотивованою, проте неповторною в інших мовах, а інколи й взагалі унікальною, оскільки містить певні безеквівалентні слова-етноніми, як наприклад: *Simon* – бібл. персонаж у Новому Завіті [371]; *Chatham* – місто в Англії, графство Кент [371]; *John Bull* – йменування англійців, джерелом якого є один із сатиричних памфлетів [349, с. 560] тощо.

Хоча загалом риса характеру, що лежить в основі гіпоконцепту MODEST, ORDINARY, оцінюється як позитивна, у мовленнєвій ситуації одиниці, що його вербалізують, можуть набувати і негативну оцінність, якщо вони виражають недооцінку Людиною своїх чеснот або порушують почуття її власної гідності.

Антиподом гіпоконцепту MODEST, ORDINARY є гіпоконцепт IMMODEST, ARROGANT. Синонімічний ряд назв другого гіпоконцепту можна

продовжити такими лексемами, як *obedient, selfish, boastful, egotistic* і т. п. Усі вони вербалізують перебільшене почуття власної вартості чи важливості, надмірно високу думку про себе, зарозумілість; надмірну впевненість у своїх силах, здібностях; самолюбство; чванливе вихваляння тощо [350, с. 945].

Вищезазначені концептуальні ознаки знайшли своє відображення в семантиці АКФО, в яких фігурує широке коло асоціативно-образних паралелей:

– «людина ↔ зооморфізм» (37%): *(as) proud as a peacock / as a turkey-cock / as a dog (with two tails) / as a hen with one chick (chicken); (as) solemn as an owl, walk / strut/ swell like a crane / like a peacock / like a turkey-cock*. Ці та інші приклади засвідчують уміння Людини помічати в сфері тваринного світу те, що є характерним і для неї. Зазначені ознаки HUMAN BEING асоціюються носіями англійської мови, як і в представниках інших мов, із пихатою манерою поведінки окремих тварин, птахів, з їхньою величною походою або з бундючністю тощо. Більшість таких АКФО є гіпотетично універсальними;

- «людина ↔ антропоморфізм» (32%): *(as) grave as a judge, (as) proud as an apothecary / as a bride; behave like Lady Muck / like smart Aleck / like Jack in office;*

– «людина ↔ предмет/артефакт» (14 %): *(as) stiff as a pikestaff / as a poker / as a post / as a ramrod / as a stake* тощо. У структурі подібних АКФО фігурують предметно-артефактні лексеми, яким властива така семна ознака, як «прямий, негнучкий», що дозволяє англійській спільноті асоціювати їх зі своєю прямою поставою Людини, що, зазвичай, підкреслює її надмірну самовпевненість, а також пихатість, зарозумілість у стосунках з іншими.

«Надмірна гордість, бундючність» Людини часто проявляється в її намаганні показати свою значущість і зверхність шляхом приниження інших людей, що її оточують. Це знайшло своє відображення у таких АКФО: *treat smb. like dirt / like a dog; behave as if one were better than others* та ін..

Чимала кількість одиниць, що вербалізують гіпоконцепт IMMODEST, ARROGANT, є лакунарними: *(as) proud as a bee (a dog) with two tails; sit about like a lord / like a royalty; be like a fly on the coach wheel*. Останні два вирази мають не

цілком зрозумілу семантику: перший з них означає «сидіти з пихатим виглядом як член королівської родини», а другий – «бути гордим як муха на колесі поштової карети» (вираз із байки Лафонтена «Диліжанс і муха»).

Лакунарність привносять в семантику деяких одиниць зі значенням «хвалькуватий, чванливий» англомовні антропоніми: *be / behave like smart Aleck* [ім'я самовпевненої людини] / *like Lady Muck* [зарозуміла, пихата жінка] / *like Jack in office* [зазнайкуватий чиновник, бюрократ].

Одиниці гіпоконцепту MODEST, ORDINARY є позитивно оцінними, а гіпоконцепту IMMODEST, ARROGANT – негативно оцінними. Таку ж саму негативну конотацію мають деякі компаративні паремії: *There is no pride like that of a beggar grown rich. Vanity backbites more than malice.*

2. Дихотомічна опозиція а) STEADY, UNCHANGEABLE – б) UNSTEADY, CHANGEABLE.

Цінною якістю Людини є наявність у неї стійких поглядів, переконань, яких вона дотримується протягом певного часу та не міняє їх на догоду іншим або внаслідок зміни тієї чи іншої ситуації. Така Людина викликає повагу, що відображено в компаративній паремії: *Consistency is (like) a jewel.* І навпаки – Людина, що часто міняє свої погляди, переконання, викликає осуд.

У складі КФ англійської мови є одиниці, що вербалізують гіпоконцепти STEADY, UNCHANGEABLE та UNSTEADY, CHANGEABLE:

а) – *(as) steady as time / as a rock* (всього 2 АКФО), внутрішня форма яких прозора, а вибір образів-еталонів є цілком логічним і вмотивованим;

б) – *(as) changeable as the weather / as the weather-cock / as the sea / as the moon* (всього 12 АКФО), внутрішня форма яких виявляє асоціативний зв'язок із природоморфним культурним кодом, що спостерігається і в інших мовах: англ. *(as) changeable as the weather (the weather-cock)* – укр. *мінливий як погода (як флюгер)* – рос. *изменчив как погода (как флюгер)* – нім. *veränderlich wie das Wetter (der Wetterhahn)*. Одиниця *be / behave like Vicar of Bray* (досл.: поводитися як вікарій із Брей) мотивована іменем вікарія із Брей графства Беркшир XVI ст.,

який, щоб зберегти свою посаду, чотири рази змінював свою релігію: двічі був протестантом і двічі католиком [349, с. 986].

3. Дихотомічна опозиція а) COMMON, PLAIN – б) UNCOMMON, SPECIFIC, SPECIAL:

а) – (as) **common** as blackberries / as a cart-way / as the highway / as dirt / as muck / as a man in the street, (as) **plain** as daylight / as sun at noonday / as a pikestaff, **be not better (worse) than the next man / person** (всього 21 АКФО). Мотиваційна основа, а також використання образних символів тих чи інших культурних кодів/ субкодів є різноманітними. Семантика окремих одиниць має неповторний лакунарний характер: (as) *common as a cart-way / as a man on the Chatham omnibus*, (as) *plain as a bump on a log / as the nose on one's face*.

б) – (as) **scarce** as hen's teeth; **be like a sore thumb / like an another cup of tea / like a queer fish**, (as) **phony (queer)** as a three-dollar bill (амер. сленг.), (as) **queer** as Dick's hatband (амер. сленг.) (всього 6 АКФО). Семантика двох останніх АКФО зі значенням «дивний, чудний, специфічний» затемнена історико-культурним фоном, як це уже відзначалося вище.

Окремі одиниці цього гіпоконцепту мають гіпотетично універсальну семантику: *be like a fly in the ointment / like a scabbed sheep in a whole flock / like a black sheep* тощо. З точки зору аксіології, одиниці, що вербалізують гіпоконцепт COMMON, PLAIN, є переважно нейтрально оцінними, а одиниці, що об'єктивують гіпоконцепт UNCOMMON, SPECIFIC, SPECIAL, є у своїй більшості негативно оцінними.

У складі особистісних морально-етичних рис характеру HUMAN BEING, можна виокремити й інші концептуально-дихотомічні опозиції (див. Додаток Д).

II. Морально-етичні риси характеру Людини найбільшою мірою проявляються в її стосунках з іншими індивідуумами, у співпраці із ними, в її відносинах з колективом, в якому вона живе і працює. Ці риси характеру можуть бути представлені у формі таких дихотомічних опозицій:

1. а) KIND, AMIABLE – б) UNKIND, MALEVOLENT.

«Доброта» – це найкраща чеснота Людини, а «зло» є її найбільшою вадою. Ці два поняття є найбільш фундаментальними категоріями етики й моралі, оскільки вони відображають «конструктивне і деструктивне відношення особистості до себе, до іншого та до світу загалом» [368, с. 58]. «Добра» людина це та, яка приносить добро іншим людям, яка доброзичливо, приязно та шанобливо ставиться до них, яка прихильна до людей [350, с. 307]. І навпаки, «зла, лиха» людина – це та, яка сповнена злості, ворожнечі, недоброзичливості, злоби, яка заподіює зло, шкоду кому-, чому- небудь» [там же: 462, 463, 615].

Проте, як показав аналіз лексикографічних джерел та обох корпусів, гіпоконцепт KIND, AMIABLE вербалізований доволі обмеженою кількістю АКФО, причому переважна більшість з них є з точки зору семантики лакунарною: **a)** – (as) *good as gold / as your word / as wheat / as an angel*, (as) *sweet as a candy / as sugar / as honey / as a nut*, *act as good as you get*; *be like a father (mother) for smb. / like a Prince Charming / like an angel of light*; *have a heart like of gold* тощо (всього 16 АКФО). Безсумнівно, ці одиниці з позиції аксіології мають позитивну оцінність. Такий характер оцінності зумовлений як позитивною оцінністю об'єктів – *good, sweet*, так і суб'єктів порівняння – *gold, wheat, angel, father, mother, Prince Charming, candy, sugar, honey, nut* тощо.

Позитивна оцінність спостерігається в низці компаративних паремій, які возвеличують цю якість HUMAN BEING: *Kindness does more than violence. A good character is better than a distinguished family. Kind hearts are more than coronets*. Окремі з них мають імперативний характер і закликають людей робити одне одному добро: *Do as you would be done by*.

б) Гіпоконцепт UNKIND, MALEVOLENT також вербалізований незначною кількістю АКФО: *be like a scabbed sheep / like a wolf in the flock / like a drop of poison*; *have a mind like a cesspool / like a sewer*; *look as a green-eyed monster*; *treat smb. like a dog*; *requite / return like for like* тощо (всього 15 АКФО).

Англійська народна мудрість засобами КФ засуджує заподіяння зла іншому: *Bad to do evil, but worse to boast of it*. Зрозуміло, що «недобра, лиха» Людина зневажається англломовною спільнотою: *Better an empty house than a bad tenant*.

A bad man is like a wolf in the flock. А тому варто не тільки «каятися, але й не чинити зло іншим»: *Repentance is good, but innocence is better*, оскільки розплата за це наступить неодмінно: *Curses like chickens come to roost*. Застерігають від злодіяння й інші паремії: *As a man sows, so shall he reap. As the call, so the echo*.

Відомо, що «добро» і «зло» можна заподіяти не тільки вчинком, але й словом, що відображено в таких АКФО: *sting like a wasp; An unkind word is better left unspoken. A good word costs no more than a bad one*.

2. Дихотомічна опозиція а) **SINCERE, DECENT** – б) **INSENCERE, INDECENT**:

а) «Щира, відверта» Людина – це та, «яка прямо, безкорисливо, чистосердечно виражає свої почуття, думки» [350, с. 1638]. У стосунках з іншими така Людина відкрита, вона не лукавить, не хитрує, а веде себе порядно. У носіїв англійської мови такі риси характеру асоціюються із образними символами, які імплікують у своїй семантиці: а) «чистоту»: *(as) clean as as an apple / as a (new) penny / (as) pure as the driven snow*; б) «ясність, прозорість»: *(as) clear as a bell / as crystal / as the sun in the sky*; в) «відкритість»: *(as) open as the day, be like an open book*; г) «прямоту»: *(as) straight as an arrow / as a ramrod* (всього 23 АКФО).

У формуванні одиниць гіпоконцепту **SINCERE, DECENT** переважає АОП «людина ↔ предмет/артефакт» (43%). Внутрішня форма більшості одиниць прозора, вибір образів-еталонів вмотивований і логічний. В окремих випадках, як у виразі *(as) clean as a (new) pin*, вибір об'єкта порівняння *pin*, зумовлений, на наш погляд, не стільки «чистотою» булавки, скільки явищем алітерації.

«Моральна чистота» Людини часто співіснує з її «невинністю», для вираження якої в англійській, як і в інших мовах, можуть використовуватися переосмислені образи біблійних персонажів, історичних та інших осіб: *(as) innocent as a young Adam / as Eve / as Caesar's wife / as a bride / as a child*.

б) «Нещира, непорядна, скритна» Людина – це та, яка «приховує свої справжні думки, почуття, наміри, є лицемірною, фальшивою» [350, с. 785]. Вона хитрує у стосунках з іншими, є лукавою, улесливою у спілкуванні, поводить себе підло і непорядно. Зазначені риси Людини асоціюються із образними символами,

що імплікують у своєму значенні такі семантичні ознаки, як: **а)** «скритність, замкнутість» – (as) *close as a clam / as an oyster*; **б)** «підлість, непорядність» – (as) *black as a crow (raven) / as night*; **в)** «надмірну хитрість, підступність» – (as) *sly as a dog / as a fox / as the devil / as a serpent / as a monkey*; **be / behave like a silent (sleeping) dog; **г)** «улесливість, лицемірство, нещирість» – (as) *sweet as a candy / as honey / as sugar* тощо (всього 50 АКФО).**

У формуванні одиниць гіпоконцепту INSENCERE, INDECENT домінує АОП «людина ↔ зоонім» (42%). Саме зооморфні лексеми найчастіше беруть участь в образній об'єктивації вищезазначених ознак HUMAN BEING, як, наприклад: (as) *slippery as an eel* «слизький як вугор», *twist like a (cut) snake* «викручуватися як (порубана) змія» тощо.

Серед АКФО, які ввійшли до складу фразеологізмів на позначення «лицемірства, нещирості та лукавства», є назви біблійних персонажів – (as) *false as Judas*, етноніми – (as) *false as a Scot*; назви міфологічних істот – (as) *crafty as Old Nick* (*Old Nick* – прізвисько диявола, сатани).

Ціла низка АКФО, що вербалізують цей концепт, містить в основі порівняння компонент *black* – (as) *black as a crow (raven) / as hell / as sin / as pitch* тощо, значення якого інтенсифікується цілком логічними образами-еталонами, що дозволяє більш образно вербалізувати такі негативні риси HUMAN BEING, як «непорядність», «аморальність» тощо.

Значна кількість компаративів цієї дихотомії містить неповторну в інших мовах образну основу: *be like Jack of both sides / like a fair-weather-friend*; (as) *crooked as a corkscrew / as a crancraft / as a dog's hind leg / as eel's teeth* тощо.

З позицій аксіології одиниці цієї опозиції мають яскраво виражену полярну оцінність (+) – (-). Носії англійської мови вважають, що такі риси, як «щирість, відвертість, порядність» є неоціненним скарбом Людини і їх треба в собі виховувати та берегти: *Sincerity is (like) the mortar of friendship. A good reputation is more valuable than money. A good name is sooner lost than won.*

Негативне ставлення носіїв англійської мови до «нещирості, скритності», спостерігається в семантиці таких компаративних паремій: *There is no hell like a bad conscience. Mean souls like mean pictures are often found in good looking frames.*

Деякі одиниці цієї дихотомії є амбівалентно-оцінними: *(as) sweet as honey* – «дуже милий, приємний, добрий» (+); «надто солодкий, улесливий» (-).

3. Дихотомічна опозиція а) **HONEST, TRUTHFUL** – б) **DISHONEST, UNTRUTHFUL**.

«Чесна» Людина – це та, що відзначається високими моральними якостями, виражає правдивість, прямоту характеру, відвертість, яка говорить правду [350, с. 1600, 1100]. Саме тому у формуванні АКФО, що об'єктивують гіпоконцепт **HONEST, TRUTHFUL**, переважають асоціації із образними символами, що містять сему: а) «чистоти, ясності, прозорості» – *(as) clean as a (new) pin / as an apple; (as) clear as crystal / as a day; (as) pure as a lily / as a new driven snow;* б) «невинності, непорочності» – *(as) innocent as a new-born-babe / as a kitten / as a dove / as a lamb / as the devil of two ears old* (всього 32 АКФО). Домінують у цьому гіпоконцепті АОП «людина ↔ фітонім», «людина ↔ мінерал/речовина» (по 13%).

Деякі АКФО, що вербалізують цей гіпоконцепт, мають з погляду образної мотивації унікальний характер: *(as) honest a man as ever broke bread / as ever lived by bread / as ever trod on earth / as ever trod shoe leather; (as) honest as the skin between his brows* тощо. Одиниці цього гіпоконцепту, як-от: *(as) honest as old Abe* мають затемнену внутрішню форму і вимагають знань історико-культурного характеру: антропонім *Abe* – це прізвище колишнього президента Авраама Лінкольна (1809–1865), якого вважали дуже чесною людиною [349, с. 504].

«Правдивість» і «достовірність» слів Людини порівнюються з достовірністю змісту Євангеліє – *(as) true as Gospel*, із достовірністю існування Бога – *(as) true as God (in heaven)*.

б) Антиподом вищеназваного гіпоконцепту є **DISHONEST, UNTRUTHFUL**. Нечесною, неправдивою Людиною слід вважати таку, «дії та вчинки якої суперечать законам моралі, вимогам честі, порядності» [350, с. 784]. Об'єктом порівняння цілої низки АКФО на позначення цих негативних якостей **HUMAN**

BEING виступає дієприкметник *crooked* – «зігнутий, кривий», який вживається також у переносному значенні «нечесний, непорядний»: *(as) crooked as a corkscrew / as a crankshaft / as a dog's hind leg* тощо.

«Фальшивість, брехливість» HUMAN BEING також поєднуються з ознаками та якостями, які притаманні окремим етнонімам – *(as) false as a Scot*. У цій АКФО відображено негативне ставлення англійців до шотландців, а також складність стосунків між ними.

У ролі образів-еталонів АКФО, що вербалізують гіпоконцепт DISHONEST, UNTRUTHFUL, виступають лексеми, що позначають: **а) артефакти** – *(as) queer as a three-dollar bill* (амер. сленг), *lie like a gasmeter* (27%); **б) соматизми** – *(as) crooked as a dog's hind leg / as a ram's horn / as eel's teeth* (20%) (всього 15 АКФО).

Оцінне ставлення носіїв англійської мови до вищеназваних рис характеру HUMAN BEING чітко виражено в семантиці цілої низки компаративних паремій, в яких насамперед возвеличуються й ідеалізуються «чесність, правдивість»: *A clear conscience is (like) a sure card / (like) God's greatest gift. A good conscience is (like) a soft pillow. An honest man's word is as good as his bond (gold). Better suffer for truth than prosper by falsehood.* При цьому наголошується на тому, яку дивовижну силу має «чесність, правдивість» у людських стосунках: *Nothing stings like the truth.* В окремих компаративних пареміях вербалізовано негативне ставлення носіїв англійської мови до «нечесності, брехливості»: *A liar is worse than a thief. A poor man is better than a liar. There is no hell like a bad conscience.*

4. Дихотомічна опозиція а) SENSITIVE, SYMPATHETIC – б) INSENSITIVE, UNSYMPATHETIC. Навіть у сучасному технізованому світі Людина все-таки не може бути позбавлена таких моральних якостей, як «чуйність, небайдужість, співчутливість», які виражають «уважне, сердечне ставлення до людей» [350, с. 1609]. Однак, у складі КФ англійської мови ми виявили тільки обмежену кількість одиниць, що достатньо опосередковано об'єктивують гіпоконцепт SENSITIVE, SYMPATHETIC: *(as) sore as a boil, (as) touchy as hell.*

На противагу цьому достатньо об'ємно вербалізований гіпоконцепт **INSENSITIVE, UNSYMPATHETIC** (всього 49 АКФО). У складі цих одиниць фігурують образи-еталони, які імплікують у своїй семантиці такі ознаки, як: **а)** «холод, прохолода»: *(as) cold as a corpse / as a frog / as an iceberg / as marble / as a stone / as a cucumber*; **б)** «твердість, нечутливість»: *(as) hard as adamant / as a bone / as a brick / as (a) flint / as a stone; have a heart like of stone, set one's face like a flint*; **в)** «глухість»: *(as) deaf as a beetle / as a stone / as a post*. У вербалізації зазначених рис **HUMAN BEING** домінують такі АОП, як «людина ↔ речовина/мінерал» (39%), «людина ↔ предмет/артефакт» (14%). «людина ↔ зоонім» (10%). Подібні асоціації наявні і в інших мовах, а тому багато одиниць цього гіпоконцепту мають гіпотетично універсальний характер.

Внутрішня форма абсолютної більшості АКФО гіпоконцепту **INSENSITIVE, UNSYMPATHETIC** цілком вмотивована. Проте якщо мотивацію внутрішньої форми виразу *(as) cold as charity* ще можна вивести логічним шляхом («благодійність» справді супроводжується беземоційністю й певною прохолодою), то внутрішня форма одиниці *(as) cold as a wagon tire* є, на наш погляд, цілком затемненою. З точки зору аксіології, АКФО на позначення вищевказаної дихотомії мають полярну оцінність – позитивну та негативну.

5. Дихотомічна опозиція: **GENTLE, MERCIFUL – б) STRICT, MERCILESS.**

Такі риси характеру, як «м'який, ніжний, лагідний», властиві Людині, яка виявляє любов, ласку і ніжність у стосунках з ким-небудь, веде себе спокійно, сумирно, тихо, послухно, навіть покійно, яка пройнята доброзичливістю, приязню до інших [350, с. 603, 787]. У вербалізації цього гіпоконцепту одиницями КФ прослідковуються переважно такі АОП: «людина ↔ зоонім» – *(as) gentle (meek, mild) as a lamb / as a dove / as a mouse / as a chicken* (35%); «людина ↔ антропоморфізм» – *(as) gentle (docile, meek, mild) as a baby (a babe, a child), (as) harmless as the (unborn) babe* (20%); «людина ↔ предмет / артефакт» – *(as) soft (fine) as silk / as velvet* (10%) (всього 20 АКФО).

Цілком логічним та вмотивованим є у вищезазначених АКФО вибір образів-еталонів насамперед зооморфного культурного коду, які експлікують «м'якість, ніжність» як своєю поведінкою, так і своїм покровом, що робить внутрішню форму цих одиниць прозорою.

Для АКФО цього гіпоконцепту характерна позитивна оцінність, проте якщо вони виражають надмірний ступінь «покірності, послухності, смиренності», які переходять у «слабохарактерність», то можуть набувати ще й негативну оцінність, як, наприклад: *go like a lamb to the slaughter*.

б) «Суворість, строгість» характерна для Людини, яка є надзвичайно вимогливою до себе, стійкою, твердою, непохитною, позбавленою м'якості, поблажливості у ставленні до інших. Така Людина не терпить ніяких відхилень, відступів, поблажок, інколи може бути «нешадною», «жорстокою», «немилосердною» у ставленні до інших [350, с. 1404, 1410]. У складі АКФО, що вербалізують гіпоконцепт STRICT, MERCILESS, найчастіше вжито еталонні лексеми, що позначають а) зооніми, яким властива така ознака, як «злий, лютий», іноді «жорстокий» – (as) *fierce as a bull in fits / as a lion / as a tiger, sting like a wasp* (36%); б) предмети / артефакти з ознакою «гострий» – (as) *sharp as a blade / as a knife / as a needle / as a brick / as a razor / as a sword* (27%); б) мінерали, метали, предмети з ознакою «твердий» – (as) *hard as adamant / as a diamond / as (a) flint / as a stone; set one's face like a flint* (21%) (всього 33 АКФО).

Аналіз цього гіпоконцепту свідчить про наявність в ньому чималої кількості одиниць, що об'єктивують «безжалісність, жорстокість»: *as cruel as King Stork* [King Stork – персонаж із байки Езопа про жаб, які вибирали собі короля], *crush smb. like a fly, sting like a wasp, treat smb. like the mud, kill smb. like a dog* тощо. Цей гіпоконцепт містить компаративну паремію, істинність якої є беззаперечною: *There is no tyrant like an ex-slave*. Якщо одиниці із семою «суворість, строгість» можуть мати і позитивну оцінність, то одиниці із семою «жорстокість, безжальність» – тільки негативну.

6. Дихотомічна опозиція: а) **WELL-BRED, POLITE** – б) **ILL-BRED, IMPOLITE**.

а) – Риси характеру, що стосуються першої складової дихотомії, передбачають уміння добре поводити себе в товаристві, володіти своїми почуттями, дотримуватися правил пристойності, виявляти стриманість, уважність, вихованість, толерантність у відносинах з іншими, терпимість до чийхось думок, поглядів тощо [350, с. 115, 159]. Проте зазначені риси не знайшли свого широкого відображення в КФ англійської мови: *(as) courteous as a dog in a kitchen, (as) delicate as air, (as) polite as pie* (амер. розм.) (всього 6 АКФО).

б) – Значно більшою кількістю АКФО вербалізований гіпоконцепт ILL-BRED, IMPOLITE. Ці риси характеру концептуально представлені різними ознаками: **1)** «грубість, нетактовність у ставленні до інших»: *(as) bold as a thief / as brass, (as) gruff as a bear, (as) rough as a nutmeg paper, (as) savage as a tiger; be like a bull at a gate / like a bear with a sore head* тощо; **2)** «груба лайка, груба манера розмовляти», яку носії англійської мови приписують часто представникам окремих професійних груп: *scream / shout like a fishwife / like an apple-wife, swear like a bargee / like a sailor / like a trooper*; **3)** «надмірна настирливість, цікавість, влізливість»: *(as) importunate as an autumn fly, stick like a limpet / like a bur / like a flea to a fleece / like a leech; be like a backseat driver / like a pain in the neck / like Nosy Parker* (або *Paul Pry*) / *like Peeping Tom (of Coventry)*. В останніх АКФО вжиті як образи-еталони антропоніми, що затемнюють внутрішню форму цих одиниць: *Nosy Parker* або *Paul Pry* – головна дійова особа комедії Дж. Пула «Paul Pry» [349, с. 697]; *Peeping Tom* – етим. істор.: відповідно до легенди кравець Том через свою надмірну цікавість втратив зір [349, с. 753]. Сукупно кількість одиниць, що вербалізують гіпоконцепт ILL-BRED, IMPOLITE, складає всього 38 АКФО, в яких переважає АОП «людина ↔ антропоморфізм» (47%).

Чималій кількості АКФО з вищенаведених прикладів характерна унікальність семантики: *(as) courteous as a dog in a kitchen, (as) polite as a pie, (as) bold as brass, (as) rough as a nutmeg paper, be like a backseat driver* тощо, причому окремим із них властива затемненість внутрішньої форми.

Загалом оцінність АКФО цієї опозиції та ставлення носіїв англійської мови до вищезазначених рис характеру HUMAN BEING чітко виражена в семантиці

компаративних паремій: *A civil denial is better than a rude grant. Some excuse is better than none (at all). A bad excuse is better than none (at all).*

Експліцитно вираженою є негативна оцінка «грубості, нахабності» у семантиці паремії: *Nothing is so bold as a blind mare.* Певним імперативом й закликком до толерантності у стосунках між людьми, взаємної терпимості й поваги один до одного є паремія *When at Rome do as Romans do.*

У складі морально-етичних рис характеру HUMAN BEING, що виявляються у ставленні до інших, можна виокремити і низку інших дихотомічних опозицій, представлених у Додатку Е.

III. Риси характеру людини проявляються також в її ставленні до праці, до виконання своїх обов'язків, яке може бути різним, інколи діаметрально протилежним, як наприклад: 1. а) HARD-WORKING – б) LAZY.

«Працьовитість, працелюбність» – це риси, що характеризують Людину як таку, «що любить працю, старанно, із запалом працює», яка «сумлінно ставиться до роботи, роботяща і звикла до праці» [350, с. 1103]. Антиподом «працелюбності, працьовитості» є «лінь, лінощі, неробство», які «проявляються у байдужому чи негативному ставленні до праці, відсутності потреби працювати і звички до фізичного чи розумового напруження» [361, с. 187].

а) Гіпоконцепт HARD-WORKING вербалізований АКФО, в яких переважають такі концептуальні ознаки: **а)** «дуже зайнятий роботою, заклопотаний»: *(as) busy as a beaver / as a bee (with two tails) / as a hen with one chick (chicken) / as a one-armed paperhanger; б) «дуже важко, багато й наполегливо працювати»: *run like a squirrel in a cage, work like a (willing) horse / like a nigger / like a skivvy / like a (galley) slave / like a navy* (всього 38 АКФО).*

Наведені приклади, значна частина з яких має гіпотетично універсальну семантику, свідчать про те, що у формуванні цих одиниць домінують АОП «людина ↔ зоонім» (53%) та «людина ↔ антропоморфізм» (24%).

У семантиці окремих АКФО специфічною є образна мотивація цих рис в англійській мові, невластива для інших мов, наприклад: *(as) busy as a one-armed paperhanger / as a bee with two tails; work like a charm / like lightning* тощо.

Одиниці, що належать до гіпоконцепту HARD-WORKING мають позитивну оцінність. Загалом з точки зору гендеру явно домінують маскулінно марковані АКФО, проте окремі з них приписують цю рису жінці: *The fingers of a housewife do more than a yoke of oxen.*

б) Гіпоконцепт LAZY вербалізований такими одиницями: *(as) lazy as a beggar / as a dog / as Ludlam's dog / as a cuckoo, sit like a bump on a log / like a dumty* тощо (всього 12 АКФО). Наведені приклади свідчать, що «ледарювання, байдикування» асоціюється носіями англійської мови насамперед із зооморфізмами (65%) та із «посиденьками» (18%).

У складі АКФО цього гіпоконцепту також переважають одиниці з маскуліним гендерним маркуванням: *(as) lazy as a beggar; be like a man of pleasure / like a chair warmer / like a coffee cooler* тощо.

Семантика одиниць інтерпретаційного поля цієї дихотомії свідчить про те, що «лінощі, неробство» має різко виражену негативну оцінку, і навпаки – «працьовитість, праця» возвеличується: *A wise man without work is like a bee without honey. There is no greater cure for misery than hard work.* Паремії наголошують на тому, що праця є основою життя Людини і забезпечує її існування та старість: *As you make your bed, so must you lie on it.*

Для носіїв англійської мови праця означає отримання певних матеріальних благ і чим більше трудишся, тим кращим буде кінцевий результат: *The harder you work, the more luck you have. As is the gardener, so is the garden.*

2. Дихотомічна опозиція а) **SERIOUS, RESPONSIBLE** – б) **UNSERIOUS, IRRESPONSIBLE**: а) – *(as) serious as a judge / as an owl* (всього 2 АКФО); б) – *(as) effortless as a bird; (as) light as air / as a butterfly, be like a weathercock in the wind / like water off a duck's back, talk as well to a wall* (всього 12 АКФО).

Наведені приклади свідчать, що «серйозність, відповідальність» асоціюється носіями англійської мови із серйозністю виразу обличчя *судди* (judge) та *сови* (owl), а «легковажність, безвідповідальність» – з «легкістю», інколи «безтурботністю» птаха (*bird*), метелика (*butterfly*), повітря (*air*), пір'я (*feather*), з флюгером (*weathercock*) тощо. Окремі АКФО мають свої аналоги в інших мовах,

пор.: англ. *It is like talking to the wall* – укр. *Говорити як до стіни*. – нім. *Gegen die Wand reden*. – пол. *Muwić jak do ślupa*. – рос. *Как об стенку горохом*.

Оцінність одиниць зазначеної дихотомії є полярною (+) – (-).

IV. Чимало АКФО англійської мови характеризує Людину за мовленнєвими особливостями, за манерою говорити, що дозволяє виокремити таку дихотомічну опозицію: **а) UNTALKATIVE, UNCOMMUNICATIVE – б) TALKATIVE, COMMUNICATIVE.**

а) – Одиниці гіпоконцепту UNTALKATIVE, UNCOMMUNICATIVE характеризують HUMAN BEING як таку, що не любить багато говорити, схильна мовчати, є неговіркою: *(as) dumb / mute / silent as a clam / as a fish / as an oyster / as a beetle / as a dog / as a mackerel / as a post / as a rock; (as) silent as a lamb / as a mouse / as a pocker / as a statue / as a stone* (всього 36 АКФО).

В основі внутрішньої форми подібних АКФО використані різноманітні образні символи, запозичені переважно із зооморфного (42%) та предметно-артефактного (31%) культурного кодів (*oyster, fish, mackrel, beetle, mouse, dog* та *pocker, statue, graven image*), які неспроможні видавати якісь звуки, що розрізняються Людиною.

Цей гіпоконцепт актуалізується також за допомогою одиниць, компонентами яких є образи-еталони із танатологічним значенням: *(as) silent as the dead / as death / as the grave / as the tomb* тощо. Значна кількість образних асоціацій гіпоконцепту має гіпотетично універсальний характер.

б) – Семантика одиниць гіпоконцепту TALKATIVE, COMMUNICATIVE демонструє асоціативно-образне порівняння манери говоріння HUMAN BEING із нерозбірливим торохтінням *сороки* – *chatter like a magpie*, із криками *мавни* – *gibber like an ape*, із примітивною імітацією звуків папугою – *repeat like a parrot*, що свідчить про негативне ставлення носіїв англійської мови до цих рис. Деякі АКФО чітко приписують зазначені негативні мовленнєві ознаки жінкам: *be like a mother meeting; A woman's hair is long, but her tongue is longer*.

У складі одиниць цього гіпоконцепту є ті, які характеризуються лакунарністю своєї семантики: *(as) mute as a mackerel, (as) silent as a mute at a funeral, shut up like a clam, have a tongue as long as a stock-whip* тощо.

Семантика компаративних паремій свідчить про негативне ставлення носіїв англійської мови до «пліткування», «пустої балаканини» тощо: *A tattler (tale-bearer) is worse than a thief. Great talkers are like broken pitchers: everything runs out of them.*

V. Серед АКФО є й ті, що демонструють ставлення людини до грошей, до майна та матеріальних цінностей, і які формують таку дихотомічну опозицію:
а) ECONOMICAL, FRUGAL – б) WASTEFUL, UNSPARING.

Дбайливе, бережливе, економне й ощадне ставлення до грошей, до майна, до природних ресурсів є важливою складовою стилю і способу життя представників західного світу, в тому числі й англомовного. Та попри це великої кількості АКФО, що вербалізують ці гіпоконцепти, не виявлено: **а)** – *guard smth. as the apple of one's eye, be like a penny pincher* (всього 2 АКФО); **б)** – *spend the money like a prodigal son / like water, get the money like horses, but spend it like asses* (всього 4 АКФО).

У складі одиниць цієї дихотомії є кілька компаративних паремій, які опосередковано стосуються вищезазначених гіпоконцептів: *Better go to bed supperless than rise in debt. Stretch your arms no further than your sleeve will reach.* Паремія – *A woman can throw out of the window more than a man can bring in at the door* натякає на схильність до марнотратства, яке приписується жінці.

З точки зору аксіології, одиниці першої складової опозиції є позитивно оцінними, якщо вони не виражають надмірної економності з ознаками «скупості» і «скнарості», одиниці другої складової – однозначно негативно оцінні.

Загалом група АКФО, що вербалізують концепт MORAL QUALITIES, є найчисельнішою і налічує 899 одиниць, що складає 31,2% від усього складу і які формують 26 дихотомічних опозицій. У Таблиці 3.6. наведені кількісні показники, що домінують у даному концепті.

Таблиця 3.6.

Кількісні показники концепту MORAL QUALITIES

Культурні коди /субкоди		Оцінність		Корпусний аналіз
<i>Зооморфний</i>	26,5%	<i>Негативна</i>	48%	<i>(as) sure as hell</i> (670), <i>easier said than done</i> (452), <i>(as) mad as hell</i> (198), <i>better late than never</i> (118), <i>(as) clear as a bell</i> (76), <i>work like crazy</i> (56) Відсоток вживання – 71,8 %
<i>Предм.-артефакт.</i>	16,2%	<i>Позитивна</i>	42%	
<i>Речов.-мінералог.</i>	8,4%	<i>Нейтральна</i>	7%	
<i>Антропоморфний</i>	7,2%	<i>Амбівалент.</i>	3%	
<i>Міфолого-релігійн.</i>	6,1%			

3.2.5. Концепт SOCIAL CHARACTERISTICS. Людина, як відомо, представляє собою цілісну єдність не тільки біологічних (фізіологічних), психоемоційних, вольових, інтелектуальних, морально-етичних, але й **соціальних ознак**. Визначення останніх надзвичайно широке, проте найчастіше воно стосується того, як живе людина, в якому суспільстві, в яких умовах, як вона співіснує з іншими індивідуумами тощо.

У складі АКФО нами виявлено обмежену кількість одиниць, що об'єктивують концепт SOCIAL CHARACTERISTICS. Найбільш чітко об'єктивованою є у цьому концепті дихотомічна опозиція: **а) RICH – б) POOR:**

а) – (as) rich as a king / as Croesus / as Rockefeller / as Fuggers, live like a lord / like a king / like a prince, live as snug as a bug in a rug / as safe as in Abraham's bosom (всього 29 АКФО);

б) – (as) poor as a church mouse (rat) / as a bandicoot / as Job / Lazarus, (as) bare as a bone / as a winter tree / as the palm of one's hand, (as) naked as a jaybird / as a needle, be born like on the wrong side of the tracks (всього 28 АКФО).

Наведені приклади свідчать про те, що «багате» життя людини асоціюється англійською мовою спільноту зазвичай із життям таких заможних персон, як король (*king*), принц (*prince*), лорд (*lord*), а також з іменами багатих осіб різних часів: *Croesus* – останній цар Лідії в Малій Азії 560–546 до н.е., *Rockefeller* – один із відомих американських мільйонерів, *Fuggers* – сімейство багатих німецьких банкірів у XV-XVI ст. тощо. Загалом в об'єктивації гіпоконцепту RICH засобами АКФО домінує АОП «людина ↔ антропоморфізм» (63%), а гіпоконцепту POOR – АОП «людина ↔ зоонім» (40%).

Окремі АКФО цієї дихотомії, як наприклад, *(as) poor as a church mouse*, виявляють універсальні ознаки. Інші вербалізують ці ознаки специфічно й навіть унікально: *be like made of money, (as) bare as a winter tree, (as) poor as Job's turkey, be born like on the wrong side of the track* тощо.

Вищезазначена дихотомічна опозиція має обширне інтерпретаційне поле, в якому актуалізовані ціннісні пріоритети й уся філософія носіїв англійської мови щодо цих соціальних ознак Людини. Так, у значній кількості компаративних

паремій наголошується на тому, що «добре ім'я людини, її репутація значно дорожчі за багатство»: *A good name is better than riches. A good reputation is more valuable than money*; що «краще бути не таким уже й багатим, проте вільним»: *A poor freedom is better than rich slavery. It is better poor and free than rich and a slave*; що «краще жити бідно, проте не обманювати інших»: *A poor man is better than a liar*; що «багатство, як і злидні, згубно впливають на людину»: *Abundance / Wealth like want, ruins many. There is no dust so blinding as gold dust*; що «людина повинна мати міру в питанні щодо свого добробуту»: *Enough is as good as a feast*.

Висновки до розділу 3

1. Аналіз питання об'єктивації макроконцепту HUMAN BEING одиницями КФ англійської мови демонструє, що гіперконцепт OUTER HUMAN BEING вербалізується здебільшого одиницями, семантика яких сформована на основі перцептивного сприйняття Людини, переважно зорового і в основі яких лежить часто неускладнена асоціація, що й зумовлює зазвичай тим самим прозорість їх внутрішньої форми: *(as) white as chalk, (as) fat as a pig, (as) clean as an apple* тощо.

Гіперконцепт INNER HUMAN BEING актуалізується частіше одиницями, семантика яких базується на лінгвокреативному мисленні, на грі слів тощо: *look like the cat who swallowed the canary, as dead as a door-nail, (as) nutty as a fruitcake* тощо. В основі семантики подібних одиниць лежать асоціації, які передбачають багатоступеневість розумових операцій.

2. АКФО, що корелюють із гіперконцептом INNER HUMAN BEING, часто моделюються на образній основі одиниць, що об'єктивують гіперконцепт OUTER HUMAN BEING, як наприклад: *as black as night* – 1. «дуже чорний, темний» (APPEARANCE) > 2. «аморальний, підлий» (MORAL QUALITIES); *(as) cold as a stone* – 1. «дуже холодний» (PHYSICAL STATES) > 2. прохолодний, черствий, байдужий» (MORAL QUALITIES).

3. Загальна кількість АКФО, що об'єктивують макроконцепт HUMAN BEING, становить в роботі 2886. З них ті, що корелюють із гіперконцептом OUTER HUMAN BEING, складають 1144 АКФО, що становить 39,6% від

загальної кількості. Загалом вони формують 29 дихотомічних опозицій. Найбільшу щільність об'єктивації виявляють такі дихотомічні опозиції, як BEAUTIFUL /HANDSOME, PRETTY – UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY (105); HEALTHY, STRONG – UNHEALTHY, WEAK (155); QUICK, ACTIVE – SLOW, INACTIVE (154), SOBER – DRUNK (69) тощо.

Значно більшу кількість одиниць складає гіперконцепт INNER HUMAN BEING – 1742 АКФО (61% від загальної кількості), які формують 45 дихотомічних опозицій. Найбільшу щільність об'єктивації виявляють такі опозиції: CHEERFUL, HAPPY – SAD, UNHAPPY (125); CALM, COOL, RESTRAINED – UNCOOL, UNRESTRAINED (104); FIRM, DETERMINED – WEAK, UNDETERMINED (68); WISE, CLEVER, SMART – UNWISE, STUPID (104); SINCERE, DECENT – INSENCERE, INDECENT (80); HONEST, TRUTHFUL – DISHONEST, UNTRUTHFUL (66); HARD-WORKING – LAZY (72).

Кількісні показники щодо щільності вербалізації гіперконцептів OUTER HUMAN BEING та INNER HUMAN BEING опосередковано демонструють, які риси, ознаки та властивості зовнішнього та внутрішнього світу Людини є важливими і пріоритетними для носіїв англійської мови..

3. Аналіз асоціативно-образного складника концепту HUMAN BEING засвідчує, що англomовна спільнота у номінації своїх рис, ознак і властивостей одиницями КФ запозичує образні символи із тих сфер, які є їй найбільш близькими, які її оточують і серед яких вона проживає. Так, проведені кількісні підрахунки демонструють, що у формуванні асоціативно-образної основи АКФО гіперконцепту OUTER HUMAN BEING домінують такі культурні коди, як *зооморфний* (25,5%), *предметно-артефактний* (23%), *фітоморфний* (9,5%), а гіперконцепту INNER HUMAN BEING – *зооморфний* (31,7%), *предметно-артефактний* (15,5%), *соматичний* (8,3%).

4. З точки зору аксіології цілком очевидною є значна кількісна перевага негативно оцінних одиниць над позитивно оцінними (47% : 36% в гіперконцепті OUTER HUMAN BEING та 51% : 40% в гіперконцепті INNER HUMAN BEING). Це доводить той факт, що негативні риси та ознаки людини у будь-якій мові, у

тому числі в англійській, отримують кількісно і якісно детальнішу репрезентацію, ніж позитивні.

5. Корпусний аналіз демонструє такі відсотки реального вживання в текстах The British National Corpus та The Corpus of Contemporary American English: **74%** – в гіперконцепті OUTER HUMAN BEING та **71,8%** – в гіперкоцепті INNER HUMAN BEING.

6. Зміст 3-го розділу розкритий у таких публікаціях автора [Билиця 2016 а, 2016 б; 2017, 2018 а, 2018 б, 2018 в].

ВИСНОВКИ

Сучасна фразеологічна наука виходить на новий науково-пізнавальний рівень у дослідженні фразеологізмів і сягає далеко за межі традиційної проблематики, пов'язаної із цими мовними знаками. Сьогодні одним із актуальних завдань фразеологічних студій є не стільки традиційне вивчення структурно-семантичних та функціональних особливостей цих одиниць, скільки їх розгляд з позицій когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології, визначення основних засад моделювання ними картини світу, а також їх вивчення з точки зору можливостей у вербалізації різних концептів. Свідченням цьому є проведене у даній роботі дослідження концепту HUMAN BEING на матеріалі компаративних фразеологічних одиниць англійської мови, отримані результати якого дозволяють зробити такі висновки:

Людина як розумна істота, що стоїть у центрі всього буття на Землі, є базовим і ключовим культурно значущим фрагментом будь-якої картини світу, зокрема й англомовної. Статус центрального має також і концепт HUMAN BEING, що підтверджується також високою номінативною щільністю його об'єктивації не тільки лексичними, але й фразеологічними одиницями, в тому числі й компаративними. Семантика останніх є в основному антропоцентричною, оскільки здебільшого містить інформацію про Людину, її риси, ознаки та властивості.

Концепт HUMAN BEING як багатовимірна сутність в колективній свідомості англомовної спільноти, незважаючи на певну невизначеність і розмитість його меж, репрезентовано в роботі інтегративним концептуальним полем, об'єктивованим одиницями компаративної фразеології, які експлікують усю сукупність зовнішніх, фізичних ознак та властивостей, а також психо-емоційних, вольових, морально-етичних, інтелектуальних та соціальних рис Людини.

Структурно досліджуваний концепт представлений у роботі як дихотомічно організована концептуально-мовна модель, зумовлена полярною сутністю рис, ознак і властивостей Людини. З огляду на це, *макронцепт* HUMAN BEING

структуровано двома основними *гіперконцептами* – OUTER та INNER HUMAN BEING, які репрезентують, з одного боку, зовнішні ознаки Людини, а з іншого – ті, що стосуються її внутрішнього світу. Відповідно складовими гіперконцепту OUTER HUMAN BEING в роботі розглядаються такі *власне концепти*, як APPEARANCE, PHYSICAL STATES, а гіперконцепту INNER HUMAN BEING – *власне концепти* PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS, VOLITIONAL POWERS, INTELLECTUAL VIRTUES, MORAL QUALITIES, а також SOCIAL CHARACTERISTICS. Ці концепти структуруються низкою *гіпоконцептів*, які, перебуваючи у протиставленні один до одного, формують *дихотомічні опозиції* на зразок TALL – NOT TALL, HEALTHY – UNHEALTHY, KIND – UNKIND, SINCERE – INSINCERE тощо. В обох гіперконцептах виокремлено 74 дихотомічні опозиції, які сукупно достатньо повно вичерпують зміст макроконцепту, який має партитивно-інклюзивний характер своєї організації.

Із концептуальною схемою макроконцепту HUMAN BEING корелює його компаративно-фразеологічна модель, яку формують фразеосинонімічні ряди, фразеосемантичні поля, фразеотематичні групи, а в кінцевому рахунку – його компаративно-фразеологічне макрополе. Його складають 2886 АКФО, які побудовані на порівнянні і вербальним інваріантом яких є архілексема HUMAN BEING. Ці одиниці характеризуються повним або частковим переосмисленням своїх компонентів і мають специфічну структуру та своєрідну семантику. Завдяки таким концепторелевантним і культурологічно значущим семантичним ознакам, як яскраво виражена образність, оцінність, емотивність, етнокультурна та гендерна маркованість, ці мовні знаки адекватно корелюють зі специфікою концепту HUMAN BEING, а тому виступають одним із ефективних засобів його об'єктивації. Цим одиницям властива відносна простота їхньої структури, зазвичай загальнозживаний характер семантики їх компонентів, відтворюваність у мовленні, що дозволяє мовцеві легко й без особливих зусиль у випадку необхідності за законом економії мовних ресурсів дати коротку, проте ємну, образну й емоційну характеристику Людині, її якостям, діям та вчинкам.

Одиниці КФ разом із іншими мовними знаками беруть активну участь у формуванні складників концепту HUMAN BEING, зокрема *асоціативно-образного, оцінного, національно-культурного та гендерного*. Так, дослідження *асоціативно-образного* складника, проведене шляхом аналізу мотиваційно-образної основи АКФО крізь призму культурних кодів, свідчить про те, що цей концепт тісно взаємодіє з іншими концептуальними сферами, звідкіля запозичуються символні образи для їх перенесення на Людину. Загалом у роботі виокремлено 20 культурних кодів/субкодів і їхня така чимала кількість зумовлена складністю і багатовимірністю досліджуваного концепту. Ці культурні коди/субкоди, будучи «донорами» символних образів із різних сфер екстралінгвістичної дійсності, створюють образну основу АКФО і тим самим беруть участь у формуванні *асоціативно-образного* складника всього концепту. Найбільш продуктивними серед них виявилися *зооморфний* (28,6%), *предметно-артефактний* (19,2%) та *речовинно-мінералогічний* (7,2%) коди та субкоди.

Макроконцепт HUMAN BEING за своєю природою аксіологічний, а тому *ціннісний складник*, що формується семантикою АКФО, є в ньому основним. Зумовлено це тим, що в процесі номінації одиницями КФ Людина, будь-які її ознаки і властивості, дії та вчинки не можуть залишатися безоцінними, оскільки вони завжди провокують оцінну реакцію з боку тих, хто їх номінує, що знаходить своє відображення у семантиці АКФО. Значною мірою оцінній релевантності цих одиниць сприяє структура порівняння, що лежить в основі їх формування і як когнітивний феномен передбачає оцінку того, що порівнюється. Тому одиниці КФ, що вербалізують цей концепт, є оцінно маркованими. При цьому їхня оцінка має, як правило, полярний характер – (+) – (-), що зумовлено неоднозначним і суперечливим характером сутності Людини, в якій майже все, що їй властиве, існує полярно або ж дихотомічно.

Кількісні підрахунки засвідчили, що при об'єктивації рис та ознак Людини, в англomовній КФ домінують негативно-оцінні АКФО над позитивно-оцінними: 50% (-) і 39% (+), що загалом збігається із такою ж тенденцією щодо оцінності й інших мовних одиниць у різних мовах. Така асиметрія в оцінності свідчить про те,

що в англомовній, як і в інших лінгвокультурах, значно ширшу об'єктивізацію мовними одиницями отримує антиеталон як зовнішнього, так в внутрішнього світу Людини. Відчутним є те, що носії англійської, як і багатьох інших мов, достатньо критично ставляться до своєї та чужої зовнішності, до тих чи інших негативних рис характеру, фокусуючи свою увагу насамперед на відхиленнях від норми, часто гіперболізуючи їх, проте роблячи це достатньо тонко, іноді жартівливо й іронічно.

Лінгвокультурна значущість семантики АКФО, їхня здатність конденсувати у собі особливості життя носіїв англійської мови, самобутність їхньої культури, своєрідність побуту, традицій, звичаїв, а також специфічне сприйняття ними навколишньої дійсності дозволяє їм виступати ефективним засобом формування *національно-культурного складника* концепту HUMAN BEING. При цьому основними культурними маркерами в структурі АКФО є образи-еталони, що містять у собі закодовану інформацію культурологічного характеру, яка відповідно нашаровується на семантику цих одиниць і дозволяє вербалізувати різні ознаки і властивості Людини специфічно та унікально. Проведений у роботі інтроспективний аналіз семантики компаративно-фразеологічних номінацій HUMAN BEING з окремими елементами порівняльного аналізу свідчить про наявність у їхньому складі, з одного боку, певної кількості одиниць, які мають свої еквіваленти в інших мовах, а з іншого боку – таких одиниць, семантика яких відзначається національно-культурною специфікою і навіть унікальністю. Це означає, що в концепті HUMAN BEING, об'єктивованого одиницями КФ, явно присутня взаємодія «універсального», «специфічного» й «унікального». Такий характер концепту зумовлений самою сутністю Людини, якій властиві як універсальні, позанаціональні риси та ознаки, так і національно-специфічні, оскільки вона є завжди представником певної етнокультурної спільноти з її специфічними ментально-психологічними ознаками, особливим світобаченням та світорозумінням, цінностями та ціннісними пріоритетами.

У макроконцепті HUMAN BEING чітко виражений також *гендерний складник*, а тому гендерно марковані АКФО представляють обширний пласт

одиниць цього концепту. Їхній аналіз свідчить про кількісну перевагу тих, що співвідносяться з чоловічими референтами, що доводить загальну тезу про «гендерну асиметрію» в мовах, зокрема в англійській, яка є теж андроцентричною. Значна частина гендерно релевантних АКФО бере активну участь у стереотипізації чоловічого та жіночого образів в англійській мові. При цьому маскулінно марковані одиниці здебільшого формують позитивний образ чоловіка, а фемінінно марковані – в основному негативний портрет жінки.

Однак, як це засвідчують окремі приклади на матеріалі КФ, останнім часом в англійській, як і в переважній більшості інших мов, гендерна картина світу поступово змінюється. Це відбувається під впливом зростання ролі жінок у різних суспільствах, у тому числі англійському, набуття ними рівного із чоловіками соціального статусу, внаслідок чого проходить поступовий процес руйнування патріархальної маскуліності, а також певних стереотипів андроцентричної картини світу.

Корпусний аналіз АКФО, відібраних для дослідження в даній роботі, виявив значно більшу кількість їх реального вживання в текстах корпусу The Corpus of Contemporary American English (COCA) ніж у The British National Corpus (BNC) і це співвідношення складає у середньому 5 : 1. Більше того, не всі одиниці, відібрані із лексикографічних джерел, були виявлені в обох корпусах, причому здебільшого ті, семантика яких мотивована певними історико-культурними фактами, прецедентними іменами міфологічного характеру, персонажами з літературних джерел тощо. Такі одиниці, за нашими підрахунками, складають близько 27%, що свідчить, очевидно, про повільний процес *архаїзації* певної частини компаративних фразеологізмів. З іншого боку, аналіз дозволив виявити низку АКФО, які ще не зафіксовані у лексико-фразеологічних джерелах, але є активно вживаними у текстах корпусу, як, наприклад: *(as) awkward as a cow on a roller skates*, *(as) good as iPhone*, *lie like a gasmeter* тощо і які засвідчують процес поступової *неологізації* складу одиниць КФ.

Проведений в роботі ідеографічний, когнітивний та лінгвокультурний аналіз компаративно-фразеологічних номінацій макроконцепту HUMAN BEING

згідно з усіма параметрами зовнішнього та внутрішнього світу Людини дозволив нам досягти основної мети дослідження – з'ясувати специфіку об'єктивації цього концепту одиницями КФ англійської мови, визначити джерела їх формування, їхню лінгвокультурну специфіку, а також виявити певні особливості світобачення і світорозуміння носіїв англійської мови, їхні ціннісні орієнтири та пріоритети. Цей аналіз дозволив також установити, що АКФО є тільки певною тематичною групою у складі всіх мовних одиниць англійської мови на позначення макроконцепту HUMAN BEING, а тому вони, звичайно, не покривають своєю семантикою всі поняттєві зони й параметри, що стосуються Людини. Зумовлено це тим, що ці одиниці сформовані зазвичай зі слів основного словникового фонду, що виражають традиційні поняття архетипного характеру, а тому вони вербалізують найбільш первинні та основні ознаки Людини. Як результат, ті ознаки й властивості, які мають більш абстрагований характер, на зразок «*grateful – ungrateful*», «*optimistic – pessimistic*» тощо часто залишаються поза вербальним охопленням цими одиницями.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у виявленні особливостей функціонування компаративних фразеологічних одиниць антропоцентричного характеру у різних формах дискурсу, у зіставному аналізі їх національно-культурної специфіки на матеріалі споріднених і неспоріднених мов, а також національних варіантів англійської мови, у подальшій роботі над словником, зокрема у доповненні його на основі текстів корпусу новими компаративними фразеологічними одиницями антропоцентричного характеру та його виданні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. Спеціальна література

1. Абрамова Г. И. Этносемантика фразеологических компаративных единиц как элемент национально-культурной специфики языкового сознания (на примере русского, казахского и английского языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Институт языкознания РАН. Москва, 2004. 268 с.
2. Агеева В. П. Жіночий простір : Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. Київ : Факт, 2003. 320 с.
3. Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні. / відп. ред. Ю. О. Жлуктенко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1989. 136 с.
4. Алефиренко Н. Ф. Фразеология в свете современных лингвистических парадигм. Москва: ЭЛПИС, 2008. 272 с.
5. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология : Ценностно-смысловое пространство языка. Москва: Флинта, Наука, 2010. 288 с.
6. Алешин А. С. Устойчивые сравнения шведского языка, характеризующие человека (лингвокультурологический аспект) : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Санкт-Петербург, 2011. 24 с.
7. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Ленинград : Изд-во Ленинградского ун-та, 1963. 204 с.
8. Андрейчук Н. І. Мовна когніція як складова процесу творення життєвого світу людини. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Випуск 11. Острог. 2009а. С. 3–8.
9. Андрейчук Н. І. Життєвий світ людини в антропоцентричній парадигмі лінгвістичних досліджень. *Нова філологія* : зб. наук. пр. Запоріжжя : ЗНУ, 2009б. № 35. С. 301 – 306.
10. Андрейчук Н. І. Життєвий світ англійця кінця XV – початку XVII століть у вимірі інституційного дискурсу (лінгвосеміотичний аналіз) : автореф. дис. ... докт. филол. наук : спец. 10.02.04: германські мови. Одеса, 2013. 36 с.

11. Апресян Ю. Д. Образ человека по данным языка : Попытка системного описания. *Вопросы языкознания*. Москва, 1995. № 1. С. 37–67.
12. Арсентьева Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (на материале фразеологических единиц, семантически ориентированных на человека в английском и русском языках). Казань : Изд-во Казанск. ун-та, 1989. 123 с.
13. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. Москва : Языки русской культуры, 1999. 896 с.
14. Аскольдов-Алексеев С. А. Концепт и слово. *Русская словесность. От теории словесности к структуре текста : антология*. Москва: Наука, 1997. С. 267–279.
15. Бабушкин А. П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Научное издание*. Воронеж. гос. ун-тет, 2001. С. 52–57.
16. Багаутдинова Г. А. Человек во фразеологии: антропоцентрический и аксиологический аспекты : автореф. дис. ... доктора филол. наук : 10.02.20. Казань, 2007. 45 с.
17. Балашова Е. Ю. Любовь и ненависть. *Антология концептов / под ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина*. Москва : Гнозис, 2007. С. 111–129.
18. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови. Івано-Франківськ : Лілея, 1997. 176с.
19. Баранник Н. О. Сутність та структурні особливості компаративних фразеологізмів сучасної української мови. *Науковий вісник Міжнар. гуманіт. ун-ту*. Серія: Філологія. Одеса, 2014. Вип. 10 (1). С. 8–11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2014_10\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2014_10(1)_4) (дата звернення: 20.09.2018).
20. Баранов А. Н., Добровольский Д. О. Аспекты теории фразеологии. Москва : Знак (Studia philologica), 2008. 656 с.
21. Бартон В. И. Сравнение как средство познания. Минск : Издательство БГУ, 1978. 27 с.

22. Бацевич Ф. С. Концепт. *Українська мова: Енциклопедія*. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. 856 с.
23. Беженар І. С. Фразеологічна номінація віку людини в англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 1994. 14 с.
24. Белова А. Д. Языковые картины мира в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы. *Культура народів Причорномор'я: научний журнал*. Симферополь, 2002. № 29. С. 17–23.
25. Белова А. Д. Категоризация и концептуализация знаний в теоретической и прикладной лингвистике. *Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи*. НАН України. Центр наукових досліджень і викладання іноземних мов; редкол. А. Д. Белова (гол. редактор) та ін. Київ, 2007. С. 24–34.
26. Беляєва І. Г. Відображення стереотипу чоловіка у структурі та семантиці фразеологізмів польської мови. *Прикарпат. вісник НТШ. Серія Слово*. Івано-Франківськ, 2014. № 2. С. 211–217.
27. Бердяев Н. А. Философия творчества, культуры и искусства : в 2-х томах. Москва : Искусство, 1994. 1052 с.
28. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти. Донецьк : ДонНУ, 2002. 362 с.
29. Бессонова О. Л. Концептуальна організація оцінного тезауруса англійської мови. *Лінгвістичні студії: збірн. наук. праць*. Донецьк : ДонДУ, 2005. Вип 13. С. 241–245.
30. Бехта І. А. Сучасна парадигма лінгвістичних знань: поняття, сутність, інтерпретація. *Філологічні студії*. Луцьк, 2002. № 3. С. 66–73.
31. Бехта І. А. Концептосистема англомовного дискурсу модернізму. *Іноземна філологія*. Львів, 2009. Вип. 121. С. 165–178.
32. Білоноженко В. М. Фразеологічний словник української мови: у 2-х т. / за ред. В. М. Білоноженко. Київ : Наукова думка, 1993. 235 с.
33. Билиця У. Я. Дихотомічний характер концепту «людина» в мовній картині світу. *Дискурсні стратегії лінгвістики ХХІ століття: збірник*

матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Дискурсні стратегії лінгвістики XXI століття». м. Львів, 24–25 листопада 2011р. Львів: Видавництво Львівського національного університету імені Івана Франка, 2011. С. 74–76.

34. Билиця У. Я. The Cultural Codes of English Comparative Phraseological Units. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2013)*: матеріали Міжнародної наукової конференції / відп. ред. Я. В. Бистров; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 13 березня 2013 р. Івано-Франківськ, 2013. С. 54–56.

35. Билиця У. Я. Особливості оцінності компаративних фразеологічних номінацій людини в англomовній картині світу. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : збірник наукових праць. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2015а. Вип. 19, Т. 1. С. 187–191.

36. Билиця У. Я. Гендерна релевантність компаративних фразеологічних номінацій людини в англomовній картині світу. *Прикарпатський вісник Наукового товариства ім. Т. Шевченка «Слово»* / наук. ред. С. І. Хороб. Івано-Франківськ, 2015б. № 2 (30). С. 158–167.

37. Билиця У. Я. Дихотомічні мікроконцепти «красивий» – «некрасивий» в англomовній картині світу засобами компаративної фразеології. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Івано-Франківськ, 2015–2016. Вип. 44–45. С. 153–160.

38. Билиця У. Я. Коди культури в образі людини в англomовній картині світу (на матеріалі компаративної фразеології). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. Вип. 62. С. 41–44.

39. Билиця У. Я. Вольові якості людини крізь призму лінгвокультурології в англomовній компаративній фразеології. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2016)*: матеріали Міжнародної наукової конференції / відп. ред. О. Я. Остапович: Прикарпатський

національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: ТОВ «ВГЦ «Просвіта», 2016. С. 5–12.

40. Билиця У. Я. Дихотомія емоцій людини «веселий, радісний, щасливий» – «невеселий, сумний, нещасний» в англомовній картині світу (на матеріалі компаративної фразеології). *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2017)*: матеріали IV Міжнародної наукової конференції /відп. ред. Н. Я. Яцків; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017. С. 170–176.

41. Былица У. Я. Компаративно-фразеологический образ человека в англоязычной картине мира сквозь призму «универсального», «специфического» и «уникального». Scientific and Professional Conference «Philology and Linguistics in the Digital Age – FiLiDA 2017» (Budapest, March 26, 2017). *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest, 2017. V(33), Issue: 123. P. 16–19.

42. Былица У. Я. Этнокультурная специфика семантики компаративных фразеологических номинаций человека в англоязычной картине мира. *Лингвистика, лингводидактика, лингвокультурология: актуальные вопросы и перспективы развития*: материалы I Респ. науч.-практ. конф. с международным участием, Минск, 23–24 февр. 2017 г. / редкол. : О. Г. Прохоренко (отв. ред.) и др. Минск: Изд. центр БГУ, 2017. С. 156–159.

43. Билиця У. Я. Компаративні фразеологічні номінації окремих морально-етичних рис характеру людини в англомовній картині світу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. Херсон: Херсонський державний університет, 2018. Вип. 3. С. 9–15.

44. Билиця У. Я. Об'єктивація інтелектуальних якостей людини одиницями компаративної фразеології в англомовній картині світу. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. Вип. 3, Т. 1. С. 85–92.

45. Билиця У. Я. Вербалізація морально-етичних рис характеру людини, що виявляються у ставленні до праці, до виконання обов'язків (на матеріалі англійської компаративної фразеології). *Сучасний вимір філологічних наук: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. м. Львів, 20–21 липня 2018 р. Львів: ГО «Наукова філологічна організація «Логос», 2018. С. 69–74.

46. Бистров Я. В. Опозиція «минуле – теперішнє» як засіб реалізації концепту ЧАС (за романом В. Вулф «Між актами»). *Актуальні проблеми філології та американські студії: матеріали I міжнар. науково-практ. конф.* Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2008. С. 6–8.

47. Бистров Я. В. Англійський біографічний нарратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики : монографія. К.; Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2016. 320 с.

48. Блох М. Я. Проблема понять концепта и картины мира в философии языка. *Преподаватель. XXI век*. Москва, 2007. № 1. С. 101–105.

49. Боднарюк Ю. В. Концепт як складова частина концептосфери у мовній картині світу. *Англістика та американістика*. Дніпропетровськ, 2013. Вип. 10. С. 4–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/antame_2013_10_4 (дата звернення: 20.09.2018).

50. Бондаренко О. С. Концепти «чоловік» і «жінка» в українській та англійській мовній картині світу: автореф дис. ... канд. філол наук: 10.02.17 / Донецьк, 2005. 19 с.

51. Бурдейна О. Р. Лінгвальні та когнітивно-прагматичні параметри ключового концепту британської лінгвокультури INSULARITY: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2015. 20 с.

52. Буянова Л. Ю. Русский фразеологизм как ментально-когнитивное средство языковой концептуализации сферы моральных качеств личности: монография / за ред. Л. Ю. Буянова, Е. Г. Коваленко. Москва : Флинта: Наука, 2012. 180 с.

53. Валюкевич Т. В. Концепт ЗОВНІШНІСТЬ ЛЮДИНИ в англійській мовній картині світу: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.
54. Варех Н. В. Бінарна опозиція свій / чужий у дискурсі британської преси: комунікаційні аспекти. *Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 40. С. 182–186.
55. Варій М. Й. Загальна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 1008 с.
56. Васюк В. В. Концепт «женщина» в статике и динамике фразеологии английского языка : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / МГУ имени М. В. Ломоносова. Москва, 2002. 145 с.
57. Васянович Г. П. Основи психології: навчальний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 114 с.
58. Ваховська О. В. Вербалізація концепту ГРІХ в англomовному дискурсі XIV – XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2011. 20 с.
59. Ведьманова Е. Е., Куликова Н. В. Национально-специфические особенности компаративных фразеологизмов английского, немецкого и русского языков. *Вестник Волгоградского госуниверситета. Сер. 2. Языкознание*. Волгоград, 2015. № 4 (28). С. 115–119.
60. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание : пер. с англ. Москва : Русские словари, 1996. 411 с.
61. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. Москва : Языки русской культуры, 1999. 780 с.
62. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов : пер. с англ. А. Д. Шмелева. Москва: Языки славянской культуры, 2001. 290 с.
63. Венжинович Н. Ф. Портретна характеристика людини у фраземіці української мови. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна / голов. ред. Т. Салига*. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2017. Вип. 64. Ч. II. С. 360–365.

64. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови: когнітивний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. дис. ... докт. філол. наук : спец. 10.02.01 К.: Інститут укр. мови НАН України, 2018. 41 с.
65. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография. *Избранные труды*. М.: Наука, 1977. 312 с.
66. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки : 2-е изд, доп. Москва : Едиториал УРСС, 2002. 261 с.
67. Воркачев С. Г. Концепт как «зонтиковый термин». *Язык, сознание, коммуникация*. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 2003. Вып. 24. С. 5–12.
68. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт. Москва: Гнозис, 2004. 236 с.
69. Воркачев С. Г. Российская лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. Москва : 2011. Т. 70, №5. С. 64–74.
70. Воробьев В. В. Лингвокультурология : монография. Москва : РУДН, 1997. 336 с.
71. Воробьева О. П. Концептология в Украине: обзор проблематики. *Лингвоконцептология: перспективные направления монография* / под ред. А. Э. Левицкого, С. И. Потапенко, И. В. Недайновой. Луганск: Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2013. С. 10–37.
72. Гаврилюк І. О. Опозиція «свій – чужий» як об'єкт міждисциплінарних досліджень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог : 2015. Вип. 56. С.65–68.
73. Гайдученко Л. В. Німецький менталітет у стійких образних порівняннях. *Вісник Житомирського держ. ун-ту. Філологічні науки*. Житомир, 2011. Вип. 55. С. 144–148.
74. Гамзюк М. В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць: на матеріалі німецької мови : монографія. Київ : Вид. центр КДЛУ, 2000. 256 с.

75. Геляева А. И. Человек как объект номинации в языковой картине мира : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.19 / Кабардино-Балкарский гос. ун-тет имени Х. М. Бербекова. Нальчик, 2002. 307 с.

76. Гергокова Ж. Х. Фразеологическая концептуализация понятия «человек» (на материале карачаево-балкарской, английского и русского языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Кабардино-Балкарский гос. ун-тет имени Х. М. Бербекова. Нальчик, 2004. 168 с.

77. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: монографія: 2-е вид., випр. і доп. Київ : Логос, 2004. 284 с.

78. Городецька О. В. Національно-марковані концепти в британській мовній картині світу ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2003. 21 с.

79. Гудков Д. Телесный код русской культуры: материалы к словарю / под. ред. Д. Б. Гудков, М. Л. Ковшова. Москва : Гнозис, 2007. 288 с.

80. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. URL: <http://www.classes.ru/grammar/171.Gumboldt/> (дата звернення 20.08. 2018).

81. Гутовская М. С. Этноспецифичность фразеологической картины мира и факторы, ее порождающие. *Веснік БДУ. Сер. 4, Філологія. Журналістыка. Педагогіка*. Минск, 2014. № 2. С. 48–53.

82. Давидова Т. В. Роль загальнонаукових методів у дослідженні антиконцептів. *Науковий вісник Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Дрогобич: 2014. № 2. С. 36–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvddpufm_2014_2_8 (дата звернення 20.08. 2018).

83. Дем'яненко Н. Б. Польські фразеологічні одиниці на позначення ментальних властивостей людини: структурно-семантична та формально-граматична характеристики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.03. Київ, 2003. 23 с.

84. Денисова А. Лінгвістичні методи дослідження фразеологічних одиниць на позначення відчуттів людини. *Теоретичні й прикладні проблеми*

сучасної філології. 2016. Вип. 3. С. 76–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trpsf_2016_3_13 (дата звернення 20.08. 2018).

85. Денисенко С. Н. Код культури і моделювання дійсності (на матеріалі фразеології). *Мова і культура. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго*, 2012. Вип. 15. Т. I (155). С. 11–15.

86. Денисенко С. Н. Фразеологический концепт как аккумулятор этнокультурных ценностей. *Когнитивные факторы взаимодействия фразеологии со смежными дисциплинами: междунар. науч. конф.* Белград, 2013. С. 400–413.

87. Добровольский Д. О. Национально-культурная специфика во фразеологии. *Вопросы языкознания*. 1997. № 6. С. 37–48.

88. Добролюба Г. М. Идеографія і генезис поліських антропогностичних порівнянь : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Житомир, 1997. 16 с.

89. Дубчак О. П. Концептуальна опозиція «свій» – «чужий» як базовий регуляторний фрагмент української мовної картини світу. *Наук. часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов: Зб. наук. праць.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 92–98.

90. Дудок Р. І. Лінгво-когнітивна парадигма гуманітарного терміна. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць.* К. : Університет «Україна», 2013. Вип. 27. С. 104–114.

91. Дюська А. Фразеологізми на позначення рівня інтелекту людини (на матеріалі української мови). *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія: Лінгвістика: зб. наук. пр.* Херсон: ХДУ, 2013. Вип. 17. С. 120–124.

92. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ языка: фрейм-сетевые модели. *Мова.* Одеса : Одеський державний університет ім. І. І. Мечникова, 2004. № 9. С. 81–92.

93. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика. Київ : Довіра, 2007. 262 с.

94. Жарікова В. В. Фразеологізми на позначення фізичного стану людини в новогрецькій, українській та англійській мовах. *Наукові записки Націон. ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологічна».* Острог, 2014. Вип. 43. С. 106–109.

95. Живіцька І. А. Паремії на означення рис характеру людини в українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2013. 20 с.

96. Забуранна О. В. Антропоцентризм у сфері фразеологічного значення (на матеріалі перської та української мов). *Мовознавство*. Київ, 2003. № I. С. 55–59.

97. Загнітко А. Сучасні типології концептів: когнітивний, лінгвокультурологічний, прагматичний аспекти. *Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія «Лінгвістика»*: зб. наук. праць. Херсон: Вид-во ХДУ, 2010. Вип.11. С. 33–46.

98. Залялеева А. Р. Английские и русские фразеологические единицы с компонентом «человек» : автореф. дис.... канд. філол. наук : 10.02.20 / Казанск. гос. ун-тет. 2003. Казань. 23 с.

99. Заньковська Г. Д. Актуалізація концепту CONFLICT / КОНФЛІКТ в англomовному політичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2015. 20 с.

100. Заруднева Е. А. Компаративные конструкции в лингвокогнитивном аспекте (на материале русского и английского языков) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.19 / Пятигорский гос. лингв. ун-тет. Ставрополь, 2007. 144 с.

101. Золотых Л. Г. Антропоцентричность как когнитивная база фразеологической модели мира. *Фразеология, познание и культура*: сб. докл. 2-й Межд. науч. конф. (Белгород, 7–9 сентября 2010) : в 2-х т. Белгород: Изд-во БелГУ, 2010. Т.1. С. 82–86.

102. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1983. 175 с.

103. Зыкова И. В. Специфика гендерной маркированности английских идиом. *Гендер: язык, культура, коммуникация*: докл. II Междунар. конференции. Москва : МГЛУ, 2002. С. 150–159.

104. Зусман В. Г. Концепт в системе гуманитарного знания. *Вопросы литературы*. Москва : 2003. № 2. С. 3–29.
105. Евтихеева И. А. Компаративные фразеологические единицы финского языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.07. Москва, 1998. 17 с.
106. Євенчук О. Г. Актуалізація концепту FAMILIE у сучасному німецькому публіцистичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2015. 20 с.
107. Єсипенко Н. Г. Базові англосаксонські лінгвокультурні концепти : когнітивний і квантитативний підходи (на матеріалі англосаксонської прози XVIII-XX століть) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2012. 36 с.
108. Єсипенко Н. Г. Структура й еволюція лінгвокультурного концепту. *Науковий вісник Східноєвроп. націон. ун-ту імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2015. № 4. С.177–181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2015_4_36 (дата звернення 20.08. 2018).
109. Івлюшкіна Н. Засоби вербалізації концепту «кохання» в народнопісенних текстах Великої Британії. *Науковий вісник Східноєвроп.ського нац. ун-ту імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2015. № 4. С. 31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2015_4_8 (дата звернення 20.08. 2018).
110. Ивин А. А. Аксиология. Москва: Высш. школа, 2006. 390 с.
111. Ікалюк Л. М. Порівняльні конструкції в текстах давньоанглійської мови : структурний і функціонально – семантичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2010. 20 с.
112. Ікалюк Л. М. Порівняння як засіб пізнання світу. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/62.pdf> (дата звернення 20.08. 2018).
113. Исина Г. И. Фразеологические сравнения современного английского языка (комплексный подход) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Алматы, 2000. 23 с.

114. Каліберда Н. В. Побудова порівняльних конструкцій в англomовному тексті. *Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування*: зб. наук. праць VII Всеукр. наук.-практ. конф. (19–20 трав. 2017 р). Дніпропетровськ, 2017. С. 63–66.
115. Кант И. Трактаты и письма. Москва : Наука, 1980. 712 с.
116. Капак Ю. М. Актуалізація гендерного компонента семантики фразеологічних одиниць у німецькому публіцистичному тексті : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2015. 20 с.
117. Капніна Г. І. Компаративні фразеологізми із зоонімічним компонентом у німецькій мові. *Вісник Дніпропетр. ун-ту. Серія: Мовознавство*. Дніпропетровськ, 2013. Т. 21, Вип. 19 (3). С. 69–72. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2013_21_19\(3\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumo_2013_21_19(3)_14) (дата звернення 20.08.2018).
118. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гнозис, 2004. 389 с.
119. Карасик В. И. Антология концептов / под ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина. Москва : Гнозис, 2007. 512 с..
120. Караулов Ю. Н. Структура лексико-семантического поля. *Филологические науки*. Москва, 1972. № 1. С.57–68.
121. Карцевский С. О. Сравнение. *Вопросы языкознания*. Москва, 1976. № 1. С. 107–112.
122. Кирилина А. В. Гендерные аспекты языка и коммуникации : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.19 / МГЛУ. Москва, 2000. 42 с.
123. Кіщенко Н. Д. Вербалізація концепту WISDOM / МУДРІСТЬ у дискурсі англomовної авторської казки : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київський нац. лінгвіст. ун-т. Київ, 2017. 20 с.
124. Коваленко О. В. Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2013. Вип. 2. С. 30–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2013_2_6 (дата звернення 20.08.2018).

125. Коваленко Р. В. Концептуальна опозиція «війна / мир» в англомовному дискурсі (на матеріалі англомовної преси) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2014. 19 с.

126. Ковалюк Ю. В. Семантика та функції фразеологізмів з онімним компонентом у національних варіантах англійської мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці, 2011. 20 с.

127. Ковалюк Ю. В. Культурні коди в ідіоматиці. *Сборник научных трудов: SWorld. «Научный мир»*. Иваново: ООО «НАУЧНЫЙ МИР» 2014. Т. 20, Вып.3. С. 30–34. URL: <http://www.sworld.education/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2014> (дата звернення 20.08.2018).

128. Ковалюк Ю. В. До питання про фразеологічну картину світу. *Науковий вісник Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. Дрогобич, 2016. Т. 1, № 5. С. 151–154.

129. Ковшова М. Л. Лингвокультурологический метод во фразеологии. Коды культуры. Москва : Либроком, 2012. 458 с.

130. Кожушко І. Про специфіку вживання терміна «концептосфера» в сучасній когнітивній лінгвістиці. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип. 22. С. 285–289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2011_22_59 (дата звернення 20.08.2018).

131. Коломійчук О. Бінарний концепт «моральність / аморальність» у сучасному політичному дискурсі. *Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія: збірник наукових праць / гол. ред. Н. Л. Іваницька*. Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2015. Вип. 22. С. 180–186.

132. Колшанский Г. В. Соотношение субъективного и объективного факторов в языке. Москва: Наука, 2005. 232 с.

133. Коляда Е. К. Лексико-фразеологічна репрезентація рішучості в сучасній англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог, 2014. Вип.49. С. 52–54.

134. Копыленко М. М., Попова З. Д. Очерки по общей фразеологии. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1989. 191с.

135. Корольова В. В. Гендерні концепти в мовній свідомості сучасної молоді. *Дослідження з лексикології і граматики української мови: збірник наук. праць*. Дніпропетровськ, 2014. Вип. 15. С. 11–17.

136. Коротун О. В. Образ-концепт «внешний человек» в русской языковой картине мира : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Омский гос. ун-тет. Омск, 2002. 193 с.

137. Космеда Т. А. Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики : формування і розвиток категорії оцінки : монографія. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2000. 350 с.

138. Коцюба З. Г. «Правда – неправда» vs «добро – зло»: від протиставлення до ототожнення (на матеріалі паремій слов'янських, германських і романських мов). *Наукові записки. Серія «Філологічні науки» (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 104, Ч. 2. С. 85–89.

139. Коцюба З. Г. Лінгвістичні аспекти дослідження прислів'їв і приказок. *Лінгвістичні студії* : Зб. наук. праць. Донецьк : ДонНУ, 2012. Вип. 24. С. 74–79.

140. Кочерган М. П. Мовознавство на сучасному етапі. *Дивослово*. Київ, 2003. № 5. С. 24–29.

141. Красных В. В. Коды и эталоны культуры (приглашение к разговору). *Язык, сознание, коммуникация: сб. статей /отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов*. Москва : МАКС Пресс, 2001. Вып. 19. С. 5–19.

142. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Сучасна фразеологія : класифікаційні параметри фразеологічних одиниць. *Словник фразеологічних термінів*. Донецьк, 2012. 168 с.

143. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Анатомо-фізіологічні показники цінності «здоров'я» у фраземіці : відхилення від норми. *Записки з укр. мовознавства*. 2016. Вип. 23. С. 25–32.

144. Крацило С. О. Профілізація концепту MARRIAGE в англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Львівський нац. ун-тет імені Івана Франка. Львів, 2016. 24 с.

145. Кубрякова Е. С. Человеческий фактор в языке. Язык и порождение речи. Москва: Наука, 1991. 239 с.
146. Кубрякова Е. С. О современном понимании термина «концепт» в лингвистике и культурологии. *Реальность, язык и сознание: междунар. межвуз. сб. науч. тр.* Тамбов: Изд-во ТГУ, 2002. Вып. 2. С. 5–15.
147. Кубрякова Е. С. Язык и знание: Роль языка в познании мира. Рос. академия наук. Ин-т языкознания. Москва : Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
148. Кунин А. В. Английская фразеология. Теоретический курс. Москва : Высшая школа, 1970. 344 с.
149. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 2-е изд. перераб. Москва : Высшая школа, Дубна : Изд. центр «Феникс», 1996. 381 с.
150. Лабінська Б. І. Німецькі фразеологізми на позначення фізичного стану людини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2004. 20 с.
151. Лакофф Дж. Когнитивное моделирование. Язык и интеллект / под ред. В. В. Петрова; пер. с англ. В. И. Герасимова и В. П. Нерознака. Москва : Прогресс, 1995. С. 143–184.
152. Лебедева Л. А. Образ человека в компаративной фразеологии чешского языка. *Язык и национальные образы мира* : Матер, междунар. науч. конф. Майкоп: Изд-во АГУ, 2001. С. 152–156.
153. Левицкий А. Э. Предисловие. *Лингвоконцептология: перспективные направления: монография* / под. ред. А. Э. Левицкого и др.. Луганськ : Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2013. С. 6–10 с.
154. Левицкий В. В. Семасиология. Винница: Нова книга, 2006. 512 с.
155. Левченко О. П. Фразеологічна репрезентація світу. *Мовні і концептуальні картини світу* : Зб. наук. пр. Київськ. нац. ун-тет імені Тараса Шевченка. Київ, 2002. Вип. 7. С. 307–315.
156. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. 352 с.

157. Левченко О. П. Лінгвістичні дослідження гендеру в Україні. *Людина. Комп'ютер. Комунікація* : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 74–83.
158. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. *Русская словесность. От теории словесности к структуре текста : антология*. Москва: Akademia, 1997. С. 280–287.
159. Лисицька О. П. Концепти «добро» та «зло» в російській мовній картині світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Харків, 2001. 18 с.
160. Літвінова М. М. Семантичні властивості фразеологічних одиниць зі значенням рис характеру людини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2004. 16 с.
161. Логический анализ языка. Образ человека в культуре и языке / ответ. ред. Н. Д. Арутюнова, Л. Б. Левонтина. Москва: Индрик, 1999. 424 с.
162. Львова Н. Л., Клендій О. П. Семантика фразеологізмів для опису зовнішнього вигляду людини. URL: http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2011/Philologia/7_81255.doc.htm (дата звернення 20.08.2018).
163. Луньова Т. В. Лексикалізований концепт ГАРМОНІЯ в сучасній англійській мові: структура і комбінаторика : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спеціальність : 10.02.04. / Київськ. нац. лінгв. університет. Київ, 2006. 22 с.
164. Малышевская Д. Базовые концепты культуры в свете гендерного подхода (на примере оппозиции «Мужчина /Женщина»). *Фразеология в контексте культуры*. Москва : Языки русской культуры, 1999. С. 180–184.
165. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. Київ : Знання, 2004. 326 с.
166. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика. Минск : Тетра Системс, 2004. 256 с.
167. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику. М. : Флинта : Наука, 2006. 296 с.

168. Мацюк З. С. Людина і її буття у західнополіській фразеології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки. Луцьк, 2011. 20 с.

169. Межуев В. М. Человек как предмет науки. *Человек в системе наук*. Москва : Наука, 1989. С.49–58.

170. Михайленко В. В. Ідіоми з головним сладником ‘money’ *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*: зб. наук. праць. Одеса : Міжнар. гуманіт. ун-тет, 2018. Вип. 34. Т. 2. С. 34–37. (англ. мовою.)

171. Михайленко В. В. Кореляція фрагментів картини світу у процесі перекладу. *Проблеми розвитку філології в Україні у контексті світової культури*: Матеріали Міжн. наук. конф. м. Київ, 23–24 жовтня 2003. Київ : Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка, 2003.

172. Мишин А. А. Концепты «ум» и «глупость» в немецкой и английской языковой картинах мира : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.20. Владимир, 2007. 22 с.

173. Мізін К. І. Компаративні фразеологічні одиниці сучасної німецької мови: шляхи утворення та ідеографія: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2003. 18 с.

174. Мізін К. І. Компаративна фразеологія: монографія. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2007. 168 с.

175. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології : монографія. Київ; Кременчук : Щербатих О. В., 2011. 448 с.

176. Муратова В. Э. Бинарные концепты «любовь / lovee» и «ненависть / hate (hatred)» в английском и русском песенных дискурсах : сопоставительный аспект : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.20 / Татар. гос. гуманитар. пед. ун-т. Казань, 2010. 22 с.

177. Нагель В. В. Різновиди оцінки як лінгвістичної категорії URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/dlgum/2007_6/15.html (дата звернення 20.08.2018).

178. Нагорна О. О. Етнокультурні особливості семантики англійських фразеологізмів (на матеріалі британського варіанту англійської мови) : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : 2008 . 21 с.

179. Назаренко Л. Ю. Чешская компаративная фразеология: структура, семантика, функции: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.03. Київ, 1989. 18 с.

180. Найда А. М. Стійкі народні порівняння як об'єкт фразеології (семантичний і структурний аспекти) : автореф. дис. ...канд.. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2002. 19 с.

181. Негрич Н. Д. Фразеологічні одиниці англійської мови в індивідуально-авторській картині світу (на матеріалі романів Джаспера Ффорде) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2015. 20 с.

182. Никитина Л. Б. Образ-концепт «homo sapiens» в русской языковой картине мира как объект антропоцентристской семантики : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Омск, 2006. 38 с.

183. Ніколайчук Х. М. Фразеосемантичне поле на позначення періодів людського життя у польській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.03 / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 2014. 23 с.

184. Огуй О. Д. Пошуки нових засад до вивчення фразеології. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія» Серія «Філологічна»*. 2014. Вип. 43. С. 208–214.

185. Одинцова М. Т. Человек как вселенная, образ «целого» и «части» в языковой картине мира. *Человек. Культура. Слово. Мифопоэтика древняя и современная*. Омск, 1994. Вып. 2. С. 73–80.

186. Остапович О. Я. «Фразеологічні концепти» і «фразеологічна картина світу». Когнітивна парадигма осмислення ідіоматики у слов'янських та германських лінгвокультурах. *Семантика мови і тексту* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., 26–28 вересня 2012 р. Івано-Франківськ, 2012. С. 456–461.

187. Остапович О. Я. Идиоматика славянских и германских языков. Мифы и реальность «фразеологических концептов» и «фразеологической языковой картины мира». *Когнитивные факторы взаимодействия фразеологии со смежными дисциплинами* : сб. науч. тр. III Междунар. науч. конф. г. Белгород, 19–21 марта 2013 года / отв. ред. проф. Н. Ф. Алефиренко. Белгород: «БелГУ», 2013. С. 97–102.

188. Охріменко М. Склад фразеосемантичного поля «емоції людини» (на матеріалі сучасних перської та української мов). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів, 2011. Вип. 54. С. 130–137.

189. Павленко Н. О. Гендерний компонент в структурі та семантиці фразеологічних одиниць сучасної англійської мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 210 с.

190. Пелепейченко Л. Многоуровневый характер отражения действительности в языковой картине мира. *Вісник Львів. ун-ту. Серія філологічна*. Львів, 2000. Вип. 28. С. 87–96.

191. Першай А. Ю. Репрезентация гендерных отношений во фразеологии : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Бел. гос. ун-т. Минск, 2002. 173 с.

192. Петров О. О. Об'єктивація лінгвокультурних концептів ЩЕДРІСТЬ–СКУПІСТЬ у германських і слов'янських мовах: зіставний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Одеса, 2017. 20 с.

193. Печенікова Л. М. Компаративні фразеологічні одиниці на позначення здоров'я людини. *Science and Education a New Dimension : Philology*, I(3). Budapest 2013, Issue : 13. С. 121–123.

194. Пименова М. В. Коды культуры и проблема классификации концептов. *Язык. Текст. Дискурс: Научный альманах* / под ред. проф. Г. Н. Манаенко. Ставрополь: Изд-во ПГЛУ, 2007. Вып. 5. С. 79–86.

195. Погребная Н. А. Антонимический концепт в русском и английском языках: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01, 10.02.19. Минск, 2006. 226 с.

196. Полиця Т. Д. Фразеологічна та паремійна об'єктивація концепту «думка» в українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 24 с.
197. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород : Закарпаття, 1999. 240 с.
198. Полюжин М. М. Концепт як базова когнітивна сутність. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. пр.. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2001. С. 182–184.
199. Поліщук О. С. Людина нерозумна крізь призму слов'янських компаративних фразеологізмів. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. Ніжин, 2013. Книга 4. С. 87–92.
200. Помірко Р.С., Бутова І. С. Мовні дихотомії в політичному дискурсі США та України. *Вісник Львівськ. ун-ту. Серія : іноземні мови*. 2012. Випуск 19. С. 219–224.
201. Помирча С. В. Вербалізація фразеологічних одиниць на позначення якостей характеру людини. *Молодий вчений*. Херсон, 2017. №6.1 (46.1). С. 64–67. URL: [http:// molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6.1/17.pdf](http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6.1/17.pdf) (дата звернення 20.08.2018).
202. Пономарева Е. Ю. Концептуальна опозиція «жизнь–смерть» в поетическом дискурсе (на материале поэзии Д. Томаса и В. Брюсова) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.20. Тюмень, 2008. 22 с.
203. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. Москва: АСТ : Восток – Запад, 2007. 314 с.
204. Попова З. Д. Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж : Истоки , 2001. 191 с.
205. Попович Т. І. Гендерна специфіка актуалізації емоційного концепту СТРАХ у сучасному американському художньому дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2014. 20 с.

206. Порожнюк А. Л. Міжмовні семантичні співвідношення фразеологізмів, що характеризують людину в українській, російській та німецькій мовах. *Записки з українського мовознавства*. Одеса, 2015. Вип. 22. С. 39–52.

207. Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека. *Роль человеческого фактора в языке : язык и картина мира* / отв. ред. Б. А. Серебренников, Е. С. Кубрякова, В.И. Постовалова. Москва : Наука, 1999. С.8–69.

208. Потебня А. А. Теоретическая поэтика. Москва : Высш. шк., 1990. 344 с.

209. Потебня А. А. Мысль и язык. Киев : СИНТО, 1993. 190 с.

210. Потенко Л. О. Методологія дослідження емотивності німецьких фразеологічних дериватів. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2015. №5. С. 116–119.

211. Прадід Ю. Ф. Фразеологічна ідеографія (проблематика досліджень). / відп. ред. О. О. Тараненко. Київ : Сімферополь, 1997. 252 с.

212. Приходченко О. О. Концептуалізація опозиції ЖИТТЯ – СМЕРТЬ в готичній картині світу (на матеріалі англійськомовних романів про вампірів) : автореф. ... дис. канд. філол. наук.: 10.02.04 / Запорізький нац. ун-тет. Запоріжжя, 2017. 20 с.

213. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.

214. Приходько А. М. Таксономія концептов. *Лингвоконцептологія: перспективне напрямлення: монографія* / под. ред. А. Э. Левицького и др.. Луганськ : Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2013. С. 144–172.

215. Просяннікова Я. М. Порівняння як когнітивна операція. *Вісник Житомирського держ. ун-тету імені Івана Франка*. Житомир, 2013. Вип. 4. С.293–297. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2013_4_62 (дата звернення 20.08.2018).

216. Просяннікова Я. М. Семіотика порівнянь в англомовних віршованих текстах канадської поезії : автореф. дис.... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2016. 24 с.

217. Пруткая Н. В. Бинарные концепты как самостоятельные единицы концептуальной картины мира. *Київська старовина*. 2008. № 6. С. 59–70.

218. Пушко Л. В. Реалізація аксіологічної функції фразеологізмів з рослинними номінаціями на позначення інтелектуальної діяльності людини (на матеріалі англійської, української та російської мов). *Вісник СумДУ. Серія «Філологія»*. Суми, 2008. № 1. С. 87–89.

219. Радіонова К. С. Стійкі компаративні одиниці на позначення зовнішності людини в англійській, французькій, українській та російській мовах. *Науковий вісник Міжнар. гуманіт. ун-ту. Серія : Філологія*. Одеса, 2015. Вип. 15, Т. 2. С. 22–25.

220. Райхштейн А. Д. Сопоставительный анализ немецкой и русской фразеологии. Москва: Высшая школа, 1980. 143 с.

221. Розвод Е. В. Вербалізація концепту SUN : лінгвокультурний аспект (на матеріалі американського варіанта англійської мови) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Луцьк, 2017. 198 с.

222. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / отв. ред. Б. А. Серебренников, Е. С. Кубрякова, В. И. Постовалова и др. Москва: Наука, 1988. 216 с.

223. Романченко А. П. Про суть компаративних фразеологізмів та їх семантико-структурні особливості. *Записки з українського мовознавства*. Одеса : Астропринт, 2004. Вип. 14. С. 40–49.

224. Русакова И. Б. Концепты «счастье» – «несчастье» в лингвокультурном содержании русских пословиц : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Москва, 2007. 24 с.

225. Русина Е. В. Бинарные концепты «Glory» и «Disgrace» в американской лингвокультуре : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Волгоград, 2008. 23 с.

226. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови : етимологічний та етнолінгвістичний аспекти : монографія. Сімферополь : Доля, 2013. 600 с.

227. Савченко Л. В. Етномакрокод духовної культури як репрезентант фразеологічної картини світу. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук, праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2014. Вип. 38. С. 36–42.

228. Саєвич І. Г. Ключові концепти культури: критерії виокремлення. *Слово і речення: синтактика, семантика, прагматика* : Матеріали Міжнародної наукової конференції (10–12 жовтня 2013 р.). Київ, 2013. С. 249–255.

229. Сахарова О. В. Бінарні опозиційні концепти в українській мовній свідомості. *Культура народів Причорномор'я: научний журнал*. Сімферополь : Межвузовський Центр «Крым», 2007. Т. 2, № 110. С. 162–164.

230. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, К, 2006. 716 с.

231. Семегин Т. С. Концепт та суміжні з ним поняття. *Наук. часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов*: Зб. наук. праць / за ред. В. І. Гончарова. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 246–249.

232. Семегин Т. С. Бінарний принцип категоризації дійсності. *Семантика мови і тексту* : матеріали XI Міжнародної наукової конференції, м. Івано-Франківськ, 28 вересня 2012 р. Івано-Франківськ, 2012. С. 551–553.

233. Славова Л. Л. Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсі : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.17 / КНЛУ Київ, 2015. 36 с.

234. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты : монография. Волгоград: Перемена, 2004. 340 с.

235. Снитко О. С. Коди культури у мовній об'єктивації дійсності. *Studia Linguistica*: зб. наук. праць. Київ : ВГЦ; Київський університет, 2008. Вип. 1. С. 115–121.

236. Соловйова О. А. Структура функціонування фразеосемантичних полів бінарних концептів «добро-зло» сучасних арабської і української мов. *Наукові записки Націон. ун-ту «Острозька академія». Серія: Філологічна*. Острог, 2016. Вип. 60. С. 65–68.

237. Солодуб Ю. П. Национальная специфика и универсальные средства фразеологии как объект лингвистического исследования. *Филологические науки*. Москва, 1990. № 6. С. 55–65.

238. Солодухо Э. М. Вопросы сопоставительного изучения заимствованной фразеологии. Казань, 1977. 159 с.

239. Сошко О. Г. Семантичні особливості компаративних фразеологічних одиниць на позначення морально-етичних рис людини (на матеріалі української, німецької та англійської мов). *Мова і культура*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. Вип. 16, Т. 3. С. 228–235.

240. Сошко О. Г. Фразеологічна репрезентація внутрішніх рис людини: особливості внутрішньої форми і семантики (на матеріалі української, німецької та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15. Київ, 2014. 19 с.

241. Ставицька Л. О. Гендер: мова, свідомість, комунікація. Інститут української мови НАН України. Київ: КММ, 2015. 440 с.

242. Старко В. Ф. Концепт ГРА в контексті слов'янських і германських культур (на матеріалі української, російської, англійської та німецької мов) : автореф. дис.... канд. філол. наук : 10.02.15/ НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О.Потебні. К., 2004. 16 с.

243. Степанов Ю. С. Константы: словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва : Языки русской культуры, 1997. 824 с.

244. Стернин И. А. Лексическое значение слова в речи. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1985. 172 с.

245. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*: Научное издание / под ред. И. А. Стернина. Воронеж: ВГУ, 2001. С. 58–65.

246. Сукаленко Т. М. Метафоричне вираження концепту «жінка» в українській мові : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2009. 23 с.

247. Талько С. В. Лінгвоаксіологічна семантика антропоцентричних метафор та порівнянь в українській і англійській мовах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Київ, 2009. 22 с.

248. Тараненко О. О. Принцип андроцентризму в системі мовних координат і сучасний гендерний рух. *Мовознавство*. Київ, 2015. №1. С. 3–25.

249. Тарасова А. В. Відтворення англійських компаративних фразеологізмів в українських перекладах : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Дніпропетровськ, 2017. 20 с.

250. Татаровська О. В. Ідіоми з негативною полярністю в сучасній англійській мові. *Вісник Львів. ун-ту. Серія : іноземні мови*. Львів, 2008. Вип. 15. С. 87–96.

251. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва : Языки русской культуры, 1996. 288 с.

252. Телия В. Н. Фразеология в контексте культуры. Москва : Языки русской культуры, 1999. 336 с.

253. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб. пособие. Москва : Слово, 2000, 624 с.

254. Терентьев А. В. Адъективные компаративные фразеологические единицы как языковая универсалия (на материале английского языка) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / НГЛУ им. Н. А. Добролюбова. Нижний Новгород, 1997. 352 с.

255. Токарев Г. В. Концепт как объект лингвокультурологии (на материале репрезентаций концепта Труд в русском языке) : монография. Волгоград : Перемена, 2003. 213 с.

256. Толстой Н. И. О природе связей бинарных противопоставлений типа правый – левый, мужской – женский. *Языки культуры и проблемы переводимости* / отв. ред. Б. А. Успенский. Москва : Наука, 1987. С. 169–183.

257. Томенчук М. В. Варіантно зумовлена концептуалізація дійсності у сучасній англійській мові : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.04. Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці. 2008. 20 с.

258. Трофімова О. В. Фразеологічні одиниці на позначення негативної емоційної дії в англійській і українських мовах. *Філологічні трактати*. Суми, 2010. № 1. С. 88–95.

259. Тропина Н. П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование : монографія. Херсон: Изд. ХГУ, 2003. 336 с.

260. Удилова Т. Н. Характеристика порівняльних фразеологізмів з компонентом зоонімом у французькій мові. *Наукові записки Націон. ун-ту «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. Острог, 2015. Вип. 55. С. 262–264.

261. Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. / за ред. В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. Київ : Знання, 2007. 494 с.

262. Уфимцева А. А. Роль лексики в познанні человеком действительности и в формировании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке : язык и картина мира*. Москва : Наука, 1988. С. 108–140.

263. Фісяк І. Є. Фразеологічні одиниці німецької мови на позначення міжособистісних відносин: семантичний та функціонально-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2015. 20 с.

264. Фрумкіна Р. М. Психолінгвістика : учебн. пособие. Москва : «Академия», 2003. 320 с.

265. Хайрулліна Р. Х. Фразеологическая картина мира: от мировидения к миропониманию : монографія : 2-е изд. Уфа : Изд-во БГПУ, 2008. 300 с.

266. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії : проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навч. посібник зі словником. 4-е вид. перер. та доповн.. Київ : КНТ, 2016. 396 с.

267. Хант Г. О. Національно-марковані концепти у німецькій фразеологічній картині світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.0. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2014. 20 с.

268. Хмара В. В. Фразеологічні одиниці з антропним компонентом у західногерманських і східнослов'янських мовах: зіставний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Міжнар. гуманіт. університет. Одеса, 2018. 232 с.

269. Хидекель С. С. Оценочный компонент лексического значения слова. *Иностранные языки в школе*. Москва, 1981. № 4. С. 7–12.

270. Холманских И. В. Компаративные фразеологические единицы с компонентом-зоонимом (на материале русского и болгарского языков) : дис... канд. філол. наук: 10,02.01 / Тюменск. гос. ун-тет. Тюмень, 2000. 243 с.

271. Цивьян Т. В. Модель мира и ее лингвистические основы : 3-е изд., испр. Москва : КомКнига, 2006. 280 с.

272. Чаюк Т. А. Вербалізація універсальних і національних концептів в англійській дитячій літературі Великої Британії : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2017. 21 с.

273. Школяренко В. І. Становлення фразеологічної картини світу німецької мови (на матеріалі писемних пам'яток VIII-XVII століть) : монографія. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 316 с.

274. Шевченко Л. Л. Методика концептуальних досліджень. *Науковий часопис Націон. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови*. Київ, 2012. Вип. 9. С. 52–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2012_9_18 (дата звернення 20.08.2018).

275. Шутова М. О. Етнокультурні стереотипи в англійській та українській мовах: реконструкція і типологія : автореф. дис. ... док. філол. наук : 10.02.17 / Київ. нац. лінгвіст. ун-т. Київ:, 2016. 36 с.

276. Щербин В. К. Этапы развития лингвоконцептологии в восточнославянском контексте. *Лингвоконцептология: перспективные направления* : монографія / под. ред. А. Э. Левицького и др.. Луганск: Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2013. С. 38–87.

277. Щербина С. М. Вербалізація концептів SUCCESS та FAILURE у сучасному англійському дискурсі : автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.04. Чернівці : 2013. 20 с.

278. Щур Г. С. Теории поля в лингвистике. Москва : Наука, 1974. 264 с.
279. Ючковская Л. Т. К вопросу о фразеологической картине мира. *Вестник югорского гос. ун-та. Ханты-Мансийск*, 2015. Вып. 1 (36). С. 161–164.
280. Якушина Р. М. Динамические параметры оценки (на материале современного английского языка) : автореф. дис. ...канд. филол. наук : 10.02.04 / Башкир. гос. ун-тет. Уфа, 2003. 24 с.
281. Baranov A. Cognitive Modeling of Actual Meaning in the Field of Phraseology. *Journal of Pragmatics*. Amsterdam : Elsevier Science, 1996. № 25. P. 409–429.
282. Bartmiński J. Językowe podstawy obrazu świata. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012. 283 s.
283. Bartmiński J. Opozycja swój/obcy a problem językowego obrazu świata. *Etnolingwistyka* / red.: J. Bartmiński. Lublin : Wydawnictwo UMCS, 2007. T. 19. S. 35–59.
284. Butler J. Gender trouble : Feminism and the Subversion of Identity. New York : Routledge, 2007. 172 p.
285. Bredin H. Comparisons and similes. *Lingua*. Amsterdam: Elsevier Science, 1998. Volume 105, Issues 1–2. P. 67–78. URL: [https://doi.org/10.1016/S0024-3841\(97\)00030-2](https://doi.org/10.1016/S0024-3841(97)00030-2) (Last accessed 20.08.2018).
286. Burger H. Phraseology : an international handbook of contemporary research / ed. by Harald Burger. Germany : Braunschweig, 2007. 1183 p.
287. Cameron D. Language and Sexuality / ed. by D. Cameron, D. Kulick. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 194 p.
288. Cowie A. P. Phraseology : Theory, Analysis, and Applications. Oxford: Clarendon Press, 1998. 258 p.
289. Croft W. Typology and Universals. Cambridge : Cambridge University Press, 1996. 311 p.
290. Czurak M. Frazeologia określająca cechy charakteru człowieka. *PFPS IV*, 1998. S. 147–151.

291. Dancygier B. *Cambridge Handbooks in Language and Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 1026 p. URL: <https://doi.org/10.1017/9781316339732> (Last accessed 20.08.2018).
292. Dobrovolskij D. *Phraseological Universals. Theoretical and Applied Aspects. Meaning and Grammar. Cross-linguistic Perspectives*. Berlin; New York : Walter de Gruyter, 1992. P. 279–301.
293. Dobrovolskij D., Piirainen E. Idioms : motivation and etymology. *Yearbook of Phraseology*. 2010. P. 73–96.
294. Edwards K. Concept referentialism and the role of empty concepts. *Mind & Language*. 2010. Vol. 25. P. 89–118.
295. Evans V. *New Directions in Cognitive Linguistics* / Ed. Bangor University, Stéphanie Pourcel. Bangor University, UK John Benjamins Publishing Company, 2009. 519 p.
296. Evans N. The myth of language universals and the myth of universal grammar. URL: <http://a.academia-assets.com/images/academia-logo-redesign-2015.svg> (Last accessed 20.08.2018).
297. Everett D. *Language: the cultural tool*. New York : Pantheon Books. 2016. Vol. 8, Iss. 4. P. 629–635.
298. Fauconnier G. *Cognitive Linguistics. Encyclopedia of Cognitive Science*. URL: <http://www.cogsci.ucsd.edu/~faucon/BEIJING/cogling.pdf> (Last accessed 20.08.2018).
299. Fernando C. *Idioms and Idiomaticity*. Oxford : University Press, 1996. 265 p.
300. Fiedler S. *English Phraseology*. Tübingen : Günter Narr Verlag, 2008. 198 p.
301. Foley W. *Anthropological Linguistics. The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Blackwell Publishing Ltd, 2012. URL: <https://ru.scribd.com/document/339141896/The-Encyclopedia-of-Applied-Linguistics> (Last accessed 20.08.2018).
302. Gargani A. *Poetic Comparisons. How similes are understood*. Salford : University of Salford. 2014. 357 p. URL: <http://usir.salford.ac.uk/31952/> (Last accessed 20.08.2018).

303. Głaz A. *Worldview as cultural cognition // LaMiCuS (Language, Mind, Culture, and Society)*, Lublin, 2017. Vol 1(1). P. 34–53. URL: <http://files.clickweb.home.pl/homepl45986/file/adamgazworldviewasculturalcognition.pdf>

304. Glucksberg S. Haught C. *On the Relation Between Metaphor and Simile : When Comparison Fails*. 2006. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0017.2006.00282.x> (Last accessed 20.08.2018).

305. Granger S., Meunier F. *Phraseology: An interdisciplinary perspective*. Amsterdam : John Benjamins, 2008. 423 p.

306. Grzegorzczkova R. *What is the linguistic worldview and why is it worth studying?* 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/286048708_ (Last accessed 20.08.2018).

307. Hahnemann S. *Vergleiche im Vergleich : Zur Syntax und Semantik ausgewählter Vergleichsstrukturen mit «als» und «wie» im Deutschen*. Tübingen : Niemeyer, 1999. 252 S.

308. Haspelmath M. *Comparative concepts and descriptive categories in crosslinguistic studies*. *Language*. Linguistic Society of America, 2010. Vol. 86, No. 3. P. 663–687.

309. Hewitt P. *Language and Worldviews. A Journal of the Performing Arts*. Cambridge : MIT Press, 2016. Vol. 21, Iss. 4. P. 122–130. URL: <https://doi.org/10.1080/13528165.2016.1192885> (Last accessed 20.08.2018).

310. Heuberger R. *Overcoming anthropocentrism with anthropomorphic and physiocentric uses of language? The Routledge Handbook of Ecolinguistics*. New York and London: Routledge. 2018. P. 342–354.

311. Jackendoff R. *What is a Concept? Frames, Fields, and Contrasts. Semantics and Lexical Organization*. Hillsdale : Routledge, 1992. P. 191–209.

312. Korhonen J. *Probleme der kontrastiven Phraseologie. Phraseologie. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung*. Berlin : De Gruyter, 2007. 613 s.

313. Kovalyuk Y. Anthroponymic idioms in English : a corpus-based study. *American Journal of Philology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2017. Vol. 138, Num. 4 (2) (Whole Number 552). P. 1071–1076.
314. Lakoff G. *Metaphors We Live By* / ed. by G. Lakoff, M. Johnson. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
315. Langacker R. *Concept, Image, and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2002. 395 p.
316. Langlotz A. *Idiomatic Creativity: A Cognitive-linguistic Model of Idiom-representation and Idiom-variation in English*. Amsterdam; Philadelphia : J. Benjamins Publishing Company, 2006. 325 p.
317. Lee V. About the subject of anthropocentric paradigm in modern linguistics. *GISAP : Philological Sciences*. London: International Academy of Science and Higher Education. 2016. P. 19–20. URL: <http://journals.gisap.eu/index.php/Philological/article/view/1485> (Last accessed 03/01.2019).
318. Leben D. Neoclassical Concepts. *Mind & Language*. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2015. Vol. 30(1). P. 44–69. <https://doi.org/10.1111/mila.12071> (Last accessed 20.08.2018).
319. Makkai A. Idiomacity as a Language Universal. *Universals of Human Language*. Stanford: Stanford University Press, 1978. Vol. 3. P. 401–448.
320. Marinar F. What Is Binary Opposition? 2015 URL: <https://study.com/academy/lesson/binary-oppositions-in-literature-list-of-examples.html> (Last accessed 20.08.2018).
321. Moon R. *Fixed Expressions and Idioms in English*. Oxford : Clarendon Press, 1998. 352 p.
322. Moon R. Conventionalized as-similes in English: A problem case. *International Journal of Corpus Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2008. Vol. 13, Iss. 1. P. 3–37. URL: <https://doi.org/10.1075/ijcl.13.1.03moon> (Last accessed 20.08.2018).

323. Mykhaylenko V. V. Graduality in lexical semantics L1 and L2 : a case for «layman» in English and Russian. *Семантика і прагматика дискурсу : Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія*. Харків, 2016. Вип. 84. С. 26–32.
324. Mykhaylenko V. V.. Conceptual analysis : componential analysis. *Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць*. Вип. 720 : Германська філологія. Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2014. С. 77– 87.
325. Naciscione A. *Phraseological Units in Discourse : Towards Applied Stylistics*. Riga : Latv. Acad. of Culture, 2001. 283 p.
326. Nowosad-Bakalarczyk M. Męski i zenski punkt widzenia w językowym obrazie świata. *Ad perpetuam rei memoriam*. Poznan: Wyd-wo «Poznanskie Studia Polonistyczne», 2005. S. 277–291.
327. Pajdzińska A. The linguistic worldview and literature. *The Linguistic Worldview. Ethnolinguistics, Cognition, and Culture*. London: Versita, 2013. P. 41–59. URL: www.degruyter.com/view/product/246955 (Last accessed 20.08.2018).
328. Paxman J. *The English. A Portrait of a People*. London : Penguin Group Ltd., 2007. 309 p.
329. Pamies A. National linguo-cultural specificity vs. linguistic globalization : the case of figurative meaning. *Phraseologie – Global– Areal – Regional*. Tübingen: Gunther Narr, 2009. P. 29–42.
330. *Phraseology: an interdisciplinary perspective* / Ed. by S. Granger, F. Meunier. Amsterdam; Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. 2008. 422 p.
331. Piirainen E. *Widespread Idioms in Europe and Beyond: Toward a Lexicon of Common Figurative Units*. New York : Peter Lang [Series «International Folkloristics»], 2012, 680 p. URL: <http://www.widespread-idioms.univ-trier.de/?p=projektziele&lang=en> (Last accessed 20.08.2018).
332. Pierini P. Simile in English: from description to translation *Círculo de lingüística aplicada a la comunicación*. 2007. URL: https://www.researchgate.net/publication/277262105_Simile_in_English_from_description_to_translation (Last accessed 20.08.2018).

333. Salzman Z., Stanlaw J., Adachi N. *Language, Culture, and Society : An Introduction to Linguistic Anthropology*. New York: Avalon Publishing, 2014. 450 p.
334. Serval S. P. A cognitive approach to the role of body parts in the conceptualization of emotion metaphors. *Epos : Revista de filologia*. Madrid : Uned, 2001. № 17. P. 245–260.
335. Sharifian F. Cultural Linguistics and World Englishes. *World Englishes*. New York : Wiley-Blackwell, 2015. Vol. 34 (4). P. 515–532.
336. Sharifian F. *Cultural Linguistics: Cultural conceptualisations and language*. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. 2017. 171 p.
337. Skandera P. *Phraseology and Culture in English*. Berlin, New York : Mouton de Gruyter, 2007. 511 p.
338. Tannen D. *You just don't understand. Women and men in conversation*. New York, 1990. 342 p.
339. Toyota J. On binary features in the evolution of human language. *Theoria et historia scientiarum*. Torun : Nicolaus Copernicus University, 2012. Vol. 9. P. 99–113. URL: <http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/THS/article/download/v10235-011-0006-1/3377> (Last accessed 20.08.2018).
340. Trofimova O. The Structure of the Phraseological Units Denoting Negative Emotions in English and Ukrainian. *Linguistic Studies: collection of scientific papers*. Donetsk : DonNU, 2013. Vol. 26. P. 140–144.
341. Trudgill P., Hannah J. *International English : A Guide to the Varieties of Standard English*. 4th ed. London : Arnold, 2002. 132 p.
342. Underhill J. What do we Mean by Worldview? The Sense we give to our World. URL: <http://redila.hypotheses.org/files/2015/12/Underhill-J.W.-What-do-we-Mean-by-World-view.pdf> (Last accessed 20.08.2018).
343. Underhill J. *Ethnolinguistics and Cultural Concepts: truth, love, hate & war*. Cambridge : Cambridge University Press. 2012. 123 p.
344. Wałaszewska E. Like in similes – A relevance-theoretic view. *Research in Language*. Warsaw : University of Warsaw, 2013. Vol. 11, Iss. 3. P. 323–334.

http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.hdl_11089_9674/c/v10015-012-0015-7.pdf (Last accessed 20.08.2018).

345. Wikberg K. Phrasal similes in the BNC. *Phraseology: An Interdisciplinary Perspective*. Amsterdam. 2008. P. 127–142.

II. Лексикографічні джерела та довідкова література

346. Англо-американські прислів'я та приказки : для студ. та викладачів вищ. навч. закл. / за ред. Олена Юріївна Дубенко. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 416 с.

347. Англо-русский фразеологический словарь./ Кунин А. В.: 7-е изд. Москва : Рус. яз.; Медиа, 2006. 578 с.

348. Англо-український словник компаративної фразеології. / уклад. К. І. Мізін. Кременчук : Щербатих О.В., 2010. 120 с.

349. Англо-український фразеологічний словник / уклад. К. Т. Баранцев. 2-ге вид., випр. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2005. 1056 с.

350. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

351. Електронний словник порівнянь. URL: <http://www.mova.info/Slovnuk.aspx> (дата звернення 20.08.2018).

352. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / под общей ред. Е. С. Кубряковой. Москва : МГУ, 1996. 245 с.

353. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. редактор В. Н. Ярцева. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 685 с.

354. Мокиенко В. М. Словарь сравнений русского языка: 11000 слов. Санкт-Петербург: Норинт, 2003. 603 с.

355. Мудрість народна – мудрість міжнародна : Прислів'я, приказки, крилаті вислови та мовні звороти дев'ятьма мовами. / укл. Жовківський А.М., Жовківська Г. А., Івасютин Т. Д та ін.. Чернівці : «Рута», 2004. 256 с.

356. Німецько-український фразеологічний словник : у 2-х т. / укл. В. І. Гавриць, О. П. Пророченко. Київ : Рад.шк., 1981. Т. 1. 416 с., Т. 2. 384 с.

357. Німецько-український фразеологічний словник (усталені порівняння) / укл. К. І. Мізін. Вінниця : Нова книга, 2005. 304 с.
358. Новий словник іншомовних слів : близько 40000 сл. і словосполучень / укл. Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк / за ред. Л. І. Шевченко. Київ : АРІЙ, 2008. 672 с.
359. Огольцев В. М. Словарь устойчивых сравнений русского языка (синонимно-антонимический). Москва : «Русские словари», 2015. 800 с.
360. Полюга Л. М. Словник українських синонімів і антонімів. Київ : Довіра, 2007. 575 с.
361. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О. М. Степанов. Київ : «Академвидав», 2006. 424 с.
362. Русско-английский словарь устойчивых сравнений / Н. Л. Шадрин. Санкт-Петербург : «Золотой век», 2003. 528 с.
363. Словник стійких народних порівнянь / О. С. Юрченко, А. О. Івченко. Харків : Основа, 1993. 176 с.
364. Словник фразеологізмів української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ: Наук. думка, 2008. 1104 с.
365. Устойчивые сравнения русского языка : краткий тематический словарь. / Лебедева Л. А. Краснодар : Кубанс-кий гос. ун-т, 2003. 300 с.
366. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. І. Шинкарука, Київ : Абрис, 2002. 742 с.
367. Философский энциклопедический словарь / за ред. С. С. Сверищев и др. Москва: Советская энциклопедия, 1989. 815 с.
368. Філософський словник: людина і світ / Н. Хамітов, С. Крилова. Київ : КНТ, Центр навчальної літератури, 2007. 264 с.
369. Шапар В. К. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.
370. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник. Київ : АртЕк, 1998. 336 с.

371. ABBYY Lingvo. Electronic Dictionary. URL: <http://www.lingvo.ua/ru> (Last accessed 20.08.2018).
372. Allen's Dictionary of English Phrases / R. Allen. London : Penguin Books, 2006. 805p.
373. American heritage dictionary of idioms / ed. by C. Ammer. New York : Houghton Mifflin, 1997. 729 p.
374. Britannica Concise Encyclopedia. URL: <https://www.britannica.com/> (Last accessed 20.08.2018).
375. Cambridge Idioms Dictionary. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 608 p.
376. Cambridge International Dictionary of Idioms. URL: <http://itools.com/tool/cambridge-international-dictionary-of-idioms> (Last accessed 20.08.2018).
377. Cambridge Dictionary Online. Educational resource. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (Last accessed 20.08.2018).
378. Chambers Dictionary of Idioms / автор-уклад. В. В. Руденко. Київ : Всеуви́то, 2002. 475 с.
379. Collins English Dictionary. URL: <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> (Last accessed 20.08.2018).
380. Concise Oxford Dictionary of Proverbs. Oxford University Press, 2003. 364 p.
381. Corpus of Contemporary American English. URL: <https://corpus.byu.edu/coca/> (дата звернення 20.08.2018).
382. Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs / Spears R. A.. McGraw-Hill, 2005. 1080 p.
383. Dictionary of Idioms and Their Origins / Linda and Roger Flavel. London : Kyle Cathie Ltd, 2006. 343 p.
384. Evans V. A Glossary of Cognitive Linguistics. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2007. 239 p.

385. International English : A Guide to the Varieties of Standard English : 5th ed. / P. Trudgill, J. Hannah. London: Hodder Education, 2008. 176 p.
386. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <http://www.ldoceonline.com/> (Last accessed 20.08.2018).
387. Longman dictionary of English idioms /ed. by T. Long. L.; New York : Longman, 1996. 387 p.
388. Mykhaylenko V. V. A Glossary of Linguistics and Translation Studies. Ivano-Frankivsk: King Danylo Galytskiy University of Law, 2015. 528 p.
389. Online Etymology Dictionary. URL: <http://www.etymonline.com> (Last accessed 20.08.2018).
390. Oxford Dictionary of English Idioms / Cowie A. P., Mackin R., McCaig I. R. New York: Oxford University Press, 1993. 685 p.
391. Oxford dictionary of idioms / Siefring J. New York : Oxford University Press Inc., 2004. 340 p.
392. Oxford Idioms Dictionary for Learners of English / Ed. by B. Francis. Oxford : OUP, 2006. 469 p.
393. Oxford Dictionaries Online. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/> (Last accessed 20.08.2018).
394. Penguin Dictionary of English Idioms / ed. by D. Gulland, D. Hinds-Howell. London: Penguin Books, 1994. 305 p.
395. Wielki słownik frazeologiczny / Lebda R., pod red. A. Latuska. Kraków: Krakowskie wydawnictwo Naukowe, 2008. 718 s.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1.

Гіперконцепт OUTER HUMAN BEING крізь призму культурних кодів

Код /субкод	І. Гіперконцепт / Компаративна фразеотематична група OUTER HUMAN BEING		
	Зовнішність	Фізичний стан	Всього %
1.Зооморфний	20,1%	30,9%	25,5%
2.Фітоморфний	10,1%	8,9%	9,5%
3.Предм./артеф./об'єктн.	27,3 %	18,6%	23%
4.Соматичний	7,2%	5%	6,1%
5.Проф.-агентивний	4,9%	2,7%	3,8%
6.Антропонімний	2%	2%	2%
7.Генеалогічний	0,8%	3,4%	2,1%
8.Топонімічний	0,4%	0,4%	0,4 %
9.Міфолого-релігійний	5,7%	3,7%	4,7
10.Ландш.-географічн.	1%	1%	1%
11.Природо-анемічний	1,7%	6,1%	3,9
12.Астрономічний	3,6 %	1%	2,3%
13.Гастрономічний	4%	4,4%	4,2%
14.Речов.-мінералогічн.	6,7%	7,5%	7,2%
15.Метричний	0,7%	0,1%	0,4%
16.Темпоральний	0,3%	0,9%	0,6%
17.Квантитативний	-	0,2%	0,1%
18.Колоративний	0,2%	-	0,1%
19.Абстрактний.	2%	1,8%	1,8%
20.Діяльнісний	1,3%	1,4%	1,3%

Гіперконцепт INNER HUMAN BEING крізь призму культурних кодів

Код / субкод	II. Гіперконцепт / Компаративна фразеотематична група INNER HUMAN BEING					
	Психо-емоцій стан	Вольові риси	Інтелект. риси	Моральні риси	Соціальні ознаки	Всього %
1.Зооморфний	32,9%	31,8%	41,3%	26,5%	25,8%	31,7%
2.Фітоморфний	3,4%	5,7%	5,7%	3,7%	3,2%	4,3%
3.Предм./артеф./об'єкт.	13,7%	15,1%	20,4%	16,2%	9,9%	15,5%
4. Соматичний	2,5%	3,2%	5,1%	5,1%	25,8%	8,3%
5. Проф.-агентивний	3,9%	1,8%	2,5%	4,1%	-	2,4%
6. Антропонімний	2%	5,6%	7,2%	5,3%	16,1%	7,2%
7.Генеалогічний	6,4%	7,6%	5,7%	7,2%	-	5,4%
8.Топонімічний	-	0,6%	-	0,4%	-	0,2%
9.Міфолого-релігійний	9,2%	6,4%	3,4%	6,1%	3,2%	5,7%
10.Ландш.-географічн.	1,7%	1,9%	-	1,2%	3,2%	1,6%
11.Природо-анемічний	4,7 %	0,6%	1,1%	3,2%	-	1,9%
12.Астрономічний	1,7%	-	0,6%	1,2%	-	0,7%
13.Гастрономічний	2,8%	1,3%	2,3%	3, 2%	-	1,9%
14.Речов.-мінералогічн.	8,7%	14,4 %	2,2%	8,4%	-	6,7%
15.Метричний	1,1%	-	-	0,6%	6,4%	1,6%
16.Темпоральний	0,8%	-	-	1,4%	-	0,4%
17. Квантитативний	-	0,6%	-	-	-	0,1%
18. Колоративний	-	-	0,6%	-	-	0,1%
19. Абстрактний	3,9%	1,9%	1,5%	3,4%	-	2%
20. Діяльнісний	0,6%	1,5%	0,4%	2,8%	6,4%	2,3%

Макроконцепт HUMAN BEING крізь призму культурних кодів

Код /субкод	Макроконцепт / Компаративно-фразеологічне макрополе HUMAN BEING		
	Гіперконцепт / Компаративна фразеотематична група INNER HUMAN BEING	Гіперконцепт / Компаративна фразеотематична група OUTER HUMAN BEING	Макроконцепт / Компарат.фразеосемант.поле HUMAN BEING
1.Зооморфний	25,5%	31,7%	28,6%
2.Фітоморфний	9,5%	4,3%	6,9%
3.Пред./артеф./об'єкт.	23%	15,5%	19,2%
4.Соматичний	6%	7,9%	7%
5.Профес.-агентивний	3,8%	2,4%	3,2%
6.Антропонімічний	2%	7,2%	4,6%
7.Генеалогічний	2,1%	5,4%	3,7%
8.Топонімічний	0,4 %	0,2%	0,3%
9.Міфол.-релігійний	4,7	5,7%	5,2%
10.Ландш.-географіч.	1%	1,6%	1,3%
11.Природо-анемічн.	3,9	1,9%	2,9%
12.Астрономічний	2,3%	0,7%	1,5%
13.Гастрономічний	4,2%	1,9%	3%
14.Речов.-мінералог.	7,3%	7,1%	7,2%
15.Метричний	0,4%	1,6%	1%
16.Темпоральний	0,6%	0,4%	0,5%
17.Квантитативний	0,1%	0,1%	0,1%
18.Колоративний	0,1%	0,1%	0,1%
19.Абстрактний	1,8%	2%	1,9%
20.Діяльнісний	1,3%	2,3%	1,8 %

Оцінний складник макроконцепту HUMAN BEING

Концепт	К-сть АКФО	К-сть опозицій	Позитив. оцінка	Негатив. оцінка	Амбівалентна оцінка	Нейтральна оцінка
I. Гіперконцепт / Компаративна фразеотематична група OUTER HUMAN BEING						
Зовнішність	399	11	118 /30%	199/50%	4/1%	78 /19%
Фізичний стан	745	18	294/39%	339/46%	21/3%	91/ 12 %
Всього	1144	29	412/36%	538/47%	25/2%	169/15%
I. Гіперконцепт / Компаративна фразеотематична група INNER HUMAN BEING						
Психо-емоційн. стан	374	6	110/29%	237/64%	4 / 1%	23 / 6 %
Вольові якості	182	4	79 / 43%	84 / 46 %	8 / 4%	11 / 6 %
Інтелект. якості	230	8	104 / 45 %	112 / 49%	-	14 / 6%
Морально-етичні риси	899	26	375 / 42%	436 / 48 %	29 / 3%	59 / 7%
Соціальні ознаки	57	1	33/ 58%	24/ 42%	-	-
Всього	1742	45	701/40%	893/51%	41 /3%	107/6%
Макроконцепт / Компаративне фразеосемантичне поле HUMAN BEING						
Всього	2886	74	1113/39%	1431/50%	66/2%	276/9%

**Результати корпусного аналізу реального вживання АКФО
в The British National Corpus (BNC) та
The Corpus of Contemporary American English (COCA)**

Концепти / гіперконцепти	Кількість АКФО, відібраних зі словників	Кількість АКФО, виявлених в текстах корпусів	Відсотки реального вживання в текстах корпусів
Гіперконцепт OUTER HUMAN BEING			
1. Зовнішність	399	306	76,7%
2. Фізичний стан	745	541	72,6%
Всього	1144	847	74%
Гіперконцепт INNER HUMAN BEING			
1. Психо-емоційні стани та почуття	374	270	72,1%
2. Вольові якості	182	128	70,1%
3. Інтелектуальні якості	230	167	72,8%
4. Морально-етичні риси	899	645	71,8%
5. Соціальні ознаки	57	40	70,1%
Всього	1742	1250	71,8%
Макроконцепт HUMAN BEING			
Всього	2886	2097	72,7%

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:***

1. Билиця У.Я. Особливості оцінності компаративних фразеологічних номінацій людини в англomовній картині світу. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*: зб. наук. пр. Одеса, 2015. Вип. 19. Т. 1. С. 187–191.

2. Билиця У. Я. Гендерна релевантність компаративних фразеологічних номінацій людини в англomовній картині світу. *Прикарпатський вісник Наукового товариства ім. Т. Шевченка «Слово»* / наук. ред. С. І. Хороб. Івано-Франківськ, 2015. № 2 (30). С. 158–167.

3. Билиця У. Я. Дихотомічні мікроконцепти «красивий» – «некрасивий» в англomовній картині світу засобами компаративної фразеології. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Івано-Франківськ, 2015–2016. Вип. 44–45. С. 153–160.

4. Билиця У. Я. Коди культури в образі людини в англomовній картині світу (на матеріалі компаративної фразеології). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 62. С. 41–44.

5. Билиця У. Я. Об'єктивація інтелектуальних якостей людини одиницями компаративної фразеології в англomовній картині світу. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2018. Вип. 3, Т. 1. С. 85–92.

6. Билиця У. Я. Компаративні фразеологічні номінації окремих морально-етичних рис характеру людини в англomовній картині світу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2018. Вип. 3. С. 9–15.

7. Былиця У. Я. Компаративно-фразеологический образ человека в англomовній картині світу через призму «универсального», «специфического» и «уникального». *Science and Education a New Dimension. Philology*. Scientific and

Professional Conference «Philology and Linguistics in the Digital Age – FiLiDA 2017» (Budapest, March 26, 2017). Budapest, 2017. № V (33), Iss. 123. P. 16–19.

8. Былица У. Я. Этнокультурная специфика семантики компаративных фразеологических номинаций человека в англоязычной картине мира. *Лингвистика, лингводидактика, лингвокультурология: актуальные вопросы и перспективы развития*: материалы I Респ. науч.-практ. конф. с международным участием (Минск, 23–24 февр. 2017 г.). Минск: Изд. центр БГУ, 2017. С. 156–159.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Билиця У. Я. Дихотомічний характер концепту «людина» в мовній картині світу. *Дискурсні стратегії лінгвістики XXI століття*: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24–25 листоп. 2011 р.). Львів: Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2011. С. 74–76.

10. Билиця У. Я. The Cultural Codes of English Comparative Phraseological Units. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2013)*: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Івано-Франківськ, 13 берез. 2013 р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2013. С. 54–56.

11. Билиця У. Я. Вольові якості людини крізь призму лінгвокультурології в англomовній компаративній фразеології. *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2016)*: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Івано-Франківськ, 18–19 берез. 2016 р.). Івано-Франківськ: ТОВ «ВГЦ «Просвіта», 2016. С. 5–12.

12. Билиця У. Я. Дихотомія емоцій людини «веселий, радісний, щасливий» – «невеселий, сумний, нещасний» в англomовній картині світу (на матеріалі компаративної фразеології). *Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2017)*: матеріали IV Міжнар. наук. конф. (м. Івано-Франківськ, 16–17 лют. 2017 р.). Івано-Франківськ: Видав. Кушнір Г. М., 2017. С. 170–176.

13. Билиця У. Я. Вербалізація морально-етичних рис характеру людини, що виявляються у ставленні до праці, до виконання обов'язків (на матеріалі англomовної компаративної фразеології). *Сучасний вимір філологічних наук: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф.* (м. Львів, 20–21 лип. 2018 р.). Львів: Наук. філол. організація «Логос», 2018. С. 69–74.

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

1. III Міжнародна науково-практична конференція «Дискурсні стратегії лінгвістики XXI століття». (Львів, 24–25 листоп. 2011р., заочна форма участі).

2. I Міжнародна наукова конференція «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2013)». (Івано-Франківськ, 13 берез. 2013 р., очна форма участі).

3. III Міжнародна наукова конференція «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2016)». (Івано-Франківськ, 18–19 берез. 2016 р., очна форма участі).

4. IV Міжнародна наукова конференція «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства і міжкультурної комунікації (ELLIC 2017)». (Івано-Франківськ, 16–17 лют. 2017 р., очна форма участі).

**Словник АКФО англійської мови, що об'єктивують
концепт HUMAN BEING**

Словник містить компаративних фразеологізмів антропоцентричного характеру, які подані у такій послідовності: ад'єктивні, дієприкметникові, субстантивні; вербальні; паремійні. Окремі АКФО у словнику повторюються, оскільки завдяки своїй багатозначності вони здатні об'єктивувати різні ознаки і властивості людини.

Компаративи з компонентом *like*, які часто зустрічаються в усіченій формі, подані у словнику уже з найбільш вживаними дієсловами *to be, to look, to feel, to behave, to run* для того, щоб зазначити їх семантичну належність до відповідного концептополя: *be like an open book* – «відвертий», *feel like a boiled rag* – «хворий, кволий», *look like million dollars* – «красивий», *behave like a bull at a gate* – «грубий, нахабний», *run like a forest fire* – «швидкий» тощо.

1. OUTER HUMAN BEING

1. 1. APPEARANCE

BIG, TALL	SMALL, SHORT, NOT TALL
BIG, TALL	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) big as a building – дуже великий (досл.: як будівля). 2. (as) big as a bull-beef – дуже великий (досл.: як бик). 3. (as) big as a bus – дуже великий (досл.: як автобус). 4. (as) big as a cow – дуже великий (досл.: як корова) (<i>зазв. про особу жіночої статі</i>). 5. (as) big as a house – дуже великий, великих розмірів (досл.: як будинок) (<i>також про людину</i>). 6. (as) big as a mountain (of flesh) – <i>амер.</i> дуже великий, високий, великих розмірів (досл.: як гора (м'яса)). 7. (as) big as an elephant – дуже великий, великих розмірів (досл.: як слон). 8. (as) big as an ox – дуже великий (досл.: як віл, як буйвол). 9. (as) big as a (parson's) barn – дуже великий, великих розмірів (досл.: як комора пастора) (<i>також про людину</i>). 10. (as) big as a ship – дуже великий, великих розмірів (досл.: як корабель) (<i>також про людину</i>). 11. (as) big as a wagon – дуже великий, великих розмірів (досл.: як вагон, як фура) (<i>також про людину</i>). 12. (as) big as a whale – дуже великий, великих розмірів (досл.: досл.: як кит).

	<p>13. (as) big / high as the Eiffel Tower – дуже великий, високий (досл.: як Ейфелева вежа).</p> <p>14. (as) big / tall as a bear – <i>амер.</i> дуже великий, високий зростом (досл.: як ведмідь).</p> <p>15. (as) big / tall as a horse – дуже великий, високий зростом (досл.: як кінь).</p> <p>16. (as) grand as a piano – <i>амер. ірон.</i> дуже великий, величний, величезний, громіздкий (досл.: як піаніно) (<i>також про людину</i>).</p> <p>17. (as) high as a hill – дуже високий, високий зростом (досл.: як гора).</p> <p>18. (as) high as the mountain – дуже високий (досл.: як гора).</p> <p>19. (as) high as the sky / as the heaven – дуже високий (досл.: як до неба).</p> <p>20. (as) tall as a bean-pole – дуже високий (досл.: як жердина для бобів).</p> <p>21. (as) tall as a giant – <i>амер.</i> дуже високий (досл.: як велетень).</p> <p>22. (as) tall as a giraffe – <i>амер.</i> дуже високий (досл.: як жирафа).</p> <p>23. (as) tall as a hop-pole – дуже високий (досл.: як жердина для хмелю).</p> <p>24. (as) tall as a lamp-post – дуже високий (досл.: як ліхтарний стовп).</p> <p>25. (as) tall as a maypole – дуже високий (досл.: як травневий стовп) [maypole – <i>прикрашений квітами стовп, навколо якого танцюють 1 травня в Англії</i>].</p> <p>26. (as) tall as a pole – дуже високий, високий зростом (досл.: як жердина).</p> <p>27. (as) tall as a rake – дуже високий, високий зростом (досл.: як граблі).</p> <p>28. (as) tall as a skyscraper – дуже високий, високий зростом (досл.: як хмарочос).</p> <p>29. (as) tall as a steeple – дуже високий, високий зростом (досл.: як дзвіниця).</p> <p>30. (as) tall as a tree / trees – <i>розм.</i> дуже високий, високий зростом (досл.: як дерево / дерева).</p> <p>31. (as) tall as an oak – <i>розм.</i> високий зростом (досл.: як дуб).</p>
SMALL, SHORT, NOT TALL	<p>1. (as) big as a minute – дуже малий, низький на зріст (досл.: «великий» як хвилина).</p> <p>2. (as) low as a snake's belly – <i>амер.</i> дуже малий, низький на зріст (досл.: низький як живіт змії).</p> <p>3. (as) tiny as a mouse – дуже малий (досл.: як миша).</p>

FAT, OBESE	FAT, OBESE	THIN, NON-OBESE
FAT, OBESE	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) fat as an alderman – <i>заст.</i> дуже товстий, жирний (досл.: як олдермен) [alderman – <i>член міського правління або ради графства</i>]. 2. (as) fat as an elephant – дуже товстий (досл.: як слон). 3. (as) fat as a hog / pig – дуже товстий, відгодований, жирний (досл.: як свиня). 4. (as) fat as a porpoise – дуже товстий, відгодований, жирний (досл.: як морська свинка) (<i>зазв. позит. про повну людину</i>). 5. (as) fat as Billy Bunter – дуже товстий, гладкий, жирний, (досл.: як Біллі Бантер) [Billy Bunter – <i>ім'я повнотілого школяра із оповідань Франка Річардса</i>]. 6. (as) fat as butter – дуже товстий, відгодований, жирний (досл.: як масло). 7. (as) fat as cat – дуже товстий, жирний (досл.: як кіт). 8. (as) fat as a cow – дуже товстий (досл.: як корова). 9. (as) fat as cream – дуже товстий, відгодований, жирний (досл.: як вершки). 10. (as) fat / plump as a partridge – дуже товстий, відгодований,, повний (досл.: як куріпка) (<i>зазв. про товсту дівчину / жінку</i>). 11. (as) fat / plump as a young thrush – дуже товстий, відгодований,, жирний (досл.: як молодий дрозд) (<i>зазв. позит. про повну людину</i>). 12. (as) round as a ball – <i>розм.</i> дуже товстий, повний (досл.: круглий як куля). 13. (as) round as a barrel – дуже товстий, повний, круглий (досл.: як бочка). 14. (as) round as a globe – дуже товстий, повний, круглий (досл.: як глобус). 	
THIN, NON-OBESE		<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) dry as biscuit – дуже худий, худючий (досл.: сухий як печиво). 2. (as) dry as a bone – дуже худий, худючий (досл.: сухий як кістка). 3. (as) dry as a chip – дуже худий, худючий (досл.: сухий як тріска). 4. (as) dry as a desert – дуже худий, худючий, схудлий (досл.: сухий як пустеля) (<i>про тіло, шкіру людини</i>). 5. (as) dry as a fish – дуже худий, худючий (досл.: сухий як таранька). 6. (as) dry as a mummy – дуже худий, худючий (досл.: сухий як мумія). 7. (as) dry as a stick – дуже худий, худючий (досл.: сухий як гілляка, як палиця). 8. (as) flat as a board – плоский, тонкий, худий (досл.: плоский як дошка) (<i>зазв. про плоскогруду дівчину / жінку</i>). 9. (as) flat as a fluke / flounder – <i>рідк.</i> плоский, тонкий, худий (досл.: плоский як камбала) (<i>зазв. про плоскогруду дівчину / жінку</i>). 10. (as) flat as a pancake – плоский, тонкий, худий (досл.: плоский як

млинець) (зазв. про груди, грудну клітку людини).

11. (as) flat as your hand – плоский, тонкий (досл.: як твоя рука).
 12. (as) gaunt as a dog / greyhound – дуже худий, сухорлявий (досл.: худий як собака / як хорт) (зазв. про чоловіка).
 13. (as) lean / thin as an alley cat – дуже худий, худючий, але витривалий (досл.: як вуличний, бродячий кіт).
 14. (as) lean / thin as bone – дуже худий, тонкий (досл.: як кістка).
 15. (as) lean / thin as a gate – дуже худий, тонкий (досл.: як ворота).
 16. (as) lean / thin as a lath – дуже худий, тонкий (досл.: як лата) (зазв. про плоскогруду дівчину / жінку).
 17. (as) lean / thin as a pole – дуже худий, довгов'язий, худючий, тонкий (досл.: як жержина).
 18. (as) lean / thin as a rail – дуже худий, тонкий (досл.: як рейка).
 19. (as) lean / thin as a rake – дуже худий, тонкий (досл.: як граблі).
 20. (as) lean / thin as a rat – дуже худий, тонкий (досл.: як щур).
 21. (as) lean / thin as a reed – розм. дуже худий, тонкий (досл.: як тростина, як очерет).
 22. (as) lean / thin as a stick – дуже худий, тонкий, (досл.: як палиця).
 23. (as) lean / thin as a thread paper – дуже худий, тонкий (досл.: як смужка паперу).
 24. (as) lean / thin as a whipping-post – дуже худий, тонкий (досл.: як кнут, як батіг).
 25. (as) thin as a cicada's wing – дуже тонкий, худий (досл.: як крило цикади).
 26. (as) thin as a living mummy – дуже тонкий, худий (досл.: як жива мумія).
 27. (as) thin as a matchstick – дуже тонкий, худий (досл.: як сірник).
 28. (as) thin as a tooth-pick – дуже тонкий, худий (досл.: як зубочистка).
 29. (as) thin as a walking corpse – дуже тонкий, худий (досл.: як блукаючий труп).
 30. (as) thin as a walking skeleton – дуже тонкий, худий (досл.: як блукаючий скелет).
-
31. be / look etc like a bag of bones, to – бути / виглядати дуже худою людиною (досл.: як сумка кісток).
 32. be / look etc like a ghost, to – бути / виглядати худим, виснаженим (досл.: неначе привид).
 33. be / look etc like a shadow of one's former self, to – бути / виглядати вимученою, виснаженою людиною (досл.: як тінь самого себе).
 34. be / look etc like skin and bone, to – бути дуже схудлим, виснаженим, худючим (досл.: як шкіра та кісті).

35. melt like a candle, to – втрачати вагу, худнути (досл.: танути як свічка).
36. melt like wax, to – втрачати вагу, худнути (досл.: танути як віск).

BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY	UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME, UGLY
BEAUTIFUL / HANDSOME, PRETTY	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) beautiful as Aphrodite – дуже красива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як Афродита). 2. (as) beautiful as a dream / daydream in paradise – дуже гарний, красивий, привабливий (досл.: як сон / як мрія в раю). 3. (as) beautiful as a Barbie doll – дуже красива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як лялька Барбі) (<i>часто з низьким інтелектом</i>). 4. (as) beautiful as a (Dresden) doll – дуже красива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як лялька (із Дрездена)). 5. (as) beautiful as a fairy – дуже красива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як фея). 6. (as) beautiful as a princess – дуже красива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як принцеса). 7. (as) beautiful as a rainbow – дуже красивий (досл.: як веселка). 8. (as) beautiful as the Queen of Egypt – дуже красива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як королева Єгипту). 9. (as) beautiful / bright as a butterfly – дуже красива, приваблива дівчина / жінка (досл.: як метелик). 10. (as) beautiful / bright / fair as an angel – дуже гарний, красивий, привабливий (досл.: як янгол) (<i>зазв. про дітей, дівчат/жінок</i>). 11. (as) bright / cute as a button – <i>амер.</i> дуже милий, красивий, привабливий (досл.: як гудзик) (<i>зазв. про дітей, дівчат / жінок</i>). 12. (as) delicate as a flower – дуже красива, витончена (досл.: як квітка) (<i>зазв. про дівчину / жінку</i>). 13. (as) delicate as a rose – дуже красива, витончена, приваблива (досл.: як троянда). 14. (as) fair as a lily – <i>книжн.</i> дуже гарна, красива, приваблива, вродлива дівчина / жінка (досл.: як лілія) (<i>зазв. про блондинку, білявку</i>) (етим. бібл.). 15. (as) fair as an angel – дуже красивий (досл. як янгол) - (<i>переважно про дітей, жінок</i>) 16. (as) fair as a rose – дуже гарна, красива, приваблива дівчина / жінка (досл.: як троянда). 17. (as) fine as a fiddle – дуже гарний, красивий, привабливий (досл.: як скрипка). 18. (as) fine as a flower – дуже гарна, красива, приваблива дівчина / жінка (досл.: як квітка). 19. (as) fine as silk – дуже гарний, витончений, прекрасний,

- вишуканий (досл.: як шовк).
20. (as) fine as the wine – дуже гарний, витончений (досл.: як вино).
21. (as) fresh as a daisy – дуже гарний, свіжий, красивий (досл.: як маргаритка) (зазв. про дівчину / жінку).
22. (as) fresh as a paint – дуже гарний, свіжий, красивий (досл.: як картинка).
23. (as) fresh as a rose – дуже гарний, свіжий, привабливий, красивий (досл.: як троянда) (зазв. про жінку / дівчину).
24. (as) good / nice as a pie – амер. дуже гарний, красивий, симпатичний (досл.: як пиріг).
25. (as) graceful as a swan – дуже красивий, елегантний, витончений, граціозний (досл.: як лебідь).
26. (as) grand as a piano – амер. зазв. іронічно величний, розкішний, пишний, прекрасний (досл.: як фортепіано).
27. (as) handsome as a young Greek god – дуже красивий, гарний (досл.: як молодий грецький бог) (зазв. про юнака / чоловіка).
28. (as) handsome as a prince – дуже красивий, гарний, статний, вродливий (досл.: як принц) (зазв. про юнака / чоловіка).
29. (as) pretty as paint / as a picture – дуже гарний, красивий, привабливий, чарівний (досл.: як картинка) (зазв. про дитину, дівчину / жінку).
30. (as) pretty as an angel – дуже гарний, красивий (досл.: як янгол).
31. (as) pretty as a peach – дуже гарний, красивий, миловидний (досл.: як персик).
32. (as) pretty as a postcard – дуже гарний, красивий, миловидний (досл.: як поштова листівка).
33. (as) pretty as a speckled pup – привабливий, гарненький (досл. як крапчасте цуценя).
34. (as) pretty as a picture – дуже красивий, привабливий (досл.: як картинка).
35. (as) pretty as the last rose of summer – дуже гарна, красива, миловидна дівчина / жінка (досл.: як остання літня троянда).
36. (as) white as (a) (whale-, whale's) bone / ivory – дуже красивий, білосніжний, благородний (досл.: білий, білосніжний як кістка / клик кита) (зазв. про жінку / дівчину, про колір її шкіри, тіла).
37. (as) white as a lily – дуже гарний, милий, прекрасний (досл.: білий як лілія) (зазв. про тіло, обличчя дівчини / жінки).
38. (as) white as milk – дуже гарний, милий (досл.: білий як молоко) (зазв. про тіло, обличчя, колір шкіри людини).
39. (as) white as sugar – дуже гарний, милий (досл.: білий як цукор) (зазв. про тіло, обличчя, колір шкіри людини).
-
40. be / look etc like a princess, to – бути / виглядати красивою, гарною дівчиною / жінкою (досл.: неначе принцеса).
41. be / look etc like a sleeping beauty – бути / виглядати красивою

	<p>дівчиною / жінкою (досл.: неначе спляча красуня) [<i>етим. фр.</i> – «La belle au bois dormant» – назва казки <i>Перро</i>].</p> <p>42. be / look etc like Jack among the maids – бути / виглядати привабливим чоловіком, що подобається жінкам (досл.: як Джек серед жінок).</p> <p>43. be / look etc like milk and roses, to – бути / виглядати дуже вродливим / вродливою (досл.: як кров з молоком).</p> <p>44. be / look etc like million dollars, to – <i>амер.</i> бути / виглядати красивим, гарним, мати чудовий вигляд (досл.: як (на) мільйон доларів).</p> <p>45. be / look etc like peach, to – бути / виглядати дуже красивим / красивою (досл.: як персик).</p> <p>46. be / look etc like peaches and cream, to – бути / виглядати дуже красивим / красивою (досл.: як персик і крем).</p> <p>47. be / look etc like Prince Charming, to – бути / виглядати чоловіком чарівної зовнішності (досл.: як чарівний принц).</p> <p>48. be / look etc like the May Queen / the Queen of May, to – бути / виглядати дуже красивою дівчиною (досл.: як королева травня) [<i>May Queen</i> – дівчина, яку за красу обирають «королевою» у першотравневих народних розвагах].</p> <p>49. look like a love in spring – дуже гарно виглядати (досл.: як любов весною).</p> <p>50. blossom out like a rose, to – розквітнути як троянда (про дівочу / жіночу вроду).</p> <p>51. have eyes like sapphires, to – <i>амер.</i> мати гарні, красиві темно-сині очі (досл.: як сапфіри).</p> <p>.....</p> <p>52. A beautiful face is a (like) letter of recommendation.– Гарне обличчя – це (як) найкраща (мовчазна) рекомендація.</p> <p>53. Beauty is (like) a fading flower. – Краса має недовгий вік (досл.: Краса як квітка, що в'яне).</p> <p>54. Beauty without virtue is (like) a rose without fragrance. – Краса без добродетності – це (як) троянда без аромату.</p> <p>55. Handsome / pretty is as handsome does. – Красивий, якщо красиво робить. Не одяг красить людину, а добрі діла.</p> <p>56. He who has a fair wife needs more than two eyes. – Той, у кого гарна жінка, повинен мати більше, ніж два ока.</p> <p>57. There is no beauty like the beauty of the soul. – Немає більшої краси, ніж краса душі.</p>
UNBEAUTIFUL / NOT HANDSOME,	<p>1. (as) «fine» as a frog's hair – негарний, бридкий (досл.: «гарний» як волосся жаби).</p> <p>2. (as) «fine» as an ape in purple – <i>заст. ірон.</i> не цілком гарний, некрасивий (досл.: «гарний» як мавпа в пурпурі).</p> <p>3. (as) «fine» as a flying pigs – негарний, некрасивий (досл.: «гарний»</p>

UGLY

як свині, що літають).

4. (as) «good» as my lady in the dark – некрасива, неприваблива дівчина / жінка (досл.: «гарна» як моя леді в темноті) (від прислів'я : *Joan's as good as my lady in the dark*).
 5. (as) handsome as the devil – негарний, некрасивий (досл.: як диявол).
 6. (as) mean as cat's meat – убогий, жалюгідний, нещасний, негарний (досл.: як кошача їжа).
 7. (as) miserable / ugly as a bandicoot – *австрал.* нещасний, жалюгідний, некрасивий, страшний (досл.: як бандикут).
 8. (as) miserable / ugly as sin – *розм.* нещасний, жалюгідний, некрасивий, потворний, страшний (досл.: як гріх).
 9. (as) plain as a pikestaff – не зовсім гарний, простакуватий (досл.: простий як ратище).
 10. (as) «pretty» / ugly as the backyard fence – *амер.* негарний, потворний, страшний (досл.: як огорожа заднього двору).
 11. (as) ugly as a homemade fence – *амер.* негарний, потворний, страшний (досл.: як саморобний паркан).
 12. (as) ugly as a scarecrow – некрасивий, потворний, страшний (досл.: як пугало, як чучело).
 13. (as) ugly as a sinner – *розм.* некрасивий, потворний, страшний (досл.: як грішник).
 14. (as) ugly as a toad – некрасивий, потворний (досл.: як жаба).
 15. (as) ugly as a witch – *заст.* некрасивий, потворний, страшний (досл.: як відьма) (*зазв. про жінку*).
 16. (as) ugly as sin – дуже страшний, некрасивий (досл.: як гріх).
 17. (as) ugly as the death – некрасивий, потворний, страшний (досл.: як смерть).
 18. (as) ugly as the devil – некрасивий, страшний, потворний, (досл.: як диявол).
 19. (as) ugly as the night – некрасивий, страшний (досл.: як ніч).
-
20. be / look etc like a dying duck, to – мати страшний, некрасивий, непрезентабельний вигляд (досл.: як качка, що вмирає).
 21. be / look etc like a duck in a thunderstorm, to – мати жалюгідний, нещасний вигляд (досл.: як качка в грозу).
 22. be / look etc like a dog with two tails, to – мати жалюгідний, некрасивий вигляд (досл.: як собака з двома хвостами).
 23. be / look etc like a drowned cat, to – мати поганий, нещасний вигляд (досл.: як кіт, що потонув).
 24. be / look etc like a drowned mouse, to – мати нещасний, непрезентабельний вигляд (досл.: як миша, що потонула).
 25. be / look etc like a drowned rat, to – мати поганий, нещасний вигляд

- (досл.: як щур-утопленик).
26. be / look like a hog on ice, to – мати жахливий, некрасивий вигляд (досл.: як свиня на льоду).
27. be / look like a jackdaw in peacock's feathers, to – бути / виглядати строкато, непрезентабельно (досл.: як ворона в павиному пір'ї).
28. be / look like an ass in a lion's skin, to – бути / виглядати негарно, непрезентабельно (досл.: як осел у шкірі лева) [*етим.* виразу – назва байок Езопа].
29. be / look etc like a plain Jane, to – бути / виглядати не дуже симпатичною, простою дівчиною/жінкою (досл.: як проста Джейн).
30. be / look etc like a rag doll, to – мати жахливий, некрасивий вигляд (досл.: як лялька із ганчір'я).
31. be / look etc like a sow playing on a trump, to – виглядати некрасиво, непрезентабельно (досл.: як свиня, що грає на трубі).
32. be / look etc like a stuffed calf, to – розм. мати непоказний непрезентабельний вигляд (досл.: як опудало теляти).
33. be / look etc like a wet hen, to – мати страшний, некрасивий, непрезентабельний вигляд (досл.: як мокра курка).
34. be / look etc like a zombie, to – *амер.* мати страшний, огидний вигляд (досл.: як зомбі).
35. be / look etc look like Dracula, to – мати страхітливий, загрозливий вигляд, бути страшним (досл.: як Дракула).
36. be / look etc like something the cat brought/dragged in, to – виглядати брудним і неохайним, нещасним (досл.: як те, що кіт приволок).
37. be / look etc like the wrath of God, to – мати жахливий, огидний вигляд (досл.: як гнів Божий).
38. be / look etc like thirty cents, to – *амер.* мати поганий вигляд, виглядати погано (досл.: як тридцять центів).
39. be / look etc worse than the death, to – мати некрасивий, страшний вигляд (досл.: бути / виглядати страшнішим ніж смерть).
40. have a face like a frog, to – *амер.* мати негарне, широке і плоске обличчя (досл.: мати обличчя як жаба).
41. have a face like the back / backend of the bus, to – мати некрасиве обличчя (досл.: як задня частина автобуса).
42. have a face like thunder, to – мати некрасиве, непривабливе обличчя (досл.: обличчя як грім).
43. have a face like a bulldog chewing a wasp, to – мати некрасиве, непривабливе обличчя (досл.: як бульдог, що жує осу).
44. look like a death's head, to – виглядати дуже страшно (досл.: як як голова смерті, як череп).
45. look like a December moon, to – *рідк.* мати непрезентабельний, непоказний вигляд, виглядати погано (досл.: як грудневий місяць).

<p>46. look like a / the wet week, to – мати поганий, непоказний вигляд, виглядати погано (досл.: як мокрий (дощовий) тиждень).</p> <p>47. look like grim death, to – виглядати погано (досл.: як смерть).</p> <p>.....</p> <p>48. The uglier the man, the better the husband. – Чим потворніший чоловік, тим кращий він для подружнього життя.</p>

	TIDY, NEAT	UNTIDY, UNNEAT
TIDY, NEAT	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) clean as an apple – дуже чистий (досл.: як яблуко). 2. (as) clean as a (new) penny – <i>заст.</i> дуже чистий, акуратний, охайний (досл.: як (новий) пенс). 3. (as) clean / neat as a (new) pin – дуже чистий, акуратний, охайний (досл.: як (нова) голка). 4. (as) clean as the squid – чистий, охайний (досл.: як кальмар). 5. (as) clean as a whistle – дуже чистий, без чогось зайвого, акуратний, охайний (досл.: як свист). 6. (as) good as new – дуже добрий, чистий, акуратний, неначе щойно куплений (досл.: неначе новий). 7. (as) neat as a bandbox – дуже акуратний, чистий, охайний (досл.: як картонка коробка для стрічок капелюхів). 8. (as) neat as pinerence – дуже акуратний, чистий, охайний (досл.: як дев'ять пенсів). 9. (as) neat as wax – дуже акуратний, чистий, охайний (досл.: як віск). 10. (as) neat as wax-work (waxwork) – дуже акуратний, чистий, охайний (досл.: як воскова фігурка, як муляж). 11. (as) pure as a flower – дуже чистий (досл.: як квітка). 12. (as) pure as a rose – дуже чистий (досл.: як троянда). 13. (as) pure as a lily – дуже чистий, білосніжний (досл.: як лілія). 14. (as) pure as a new driven / the driven snow – <i>амер.</i> дуже чистий, білосніжний (досл.: як новий / свіжонаметений сніг). 15. (as) pure as milk – дуже чистий, білосніжний (досл.: як молоко). 16. look as if / though one has (just) stepped out of a bandbox, to – мати охайний, акуратний, чистенький вигляд (досл.: виглядати так, як (тільки-що) вийшов / ступив із картонної коробки). 17. look like a new coin, to – виглядати новеньким, бути у гарному стані (досл.: як нова копійка). 	
UNTIDY, UNNEAT	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) black as a badger – дуже брудний, нечистий, замурзаний (досл.: чорний як борсук). 2. (as) black as a boot – дуже брудний, нечистий, замурзаний (досл.: чорний як черевик). 3. (as) black as a crow / raven – дуже брудний, нечистий, замурзаний (досл.: чорний як ворона / ворон). 	

	<p>4. (as) black as a crow's / raven's wing – дуже брудний, нечистий (досл.: як крило ворони / ворона).</p> <p>5. (as) black as a sweep – дуже брудний (досл.: як трубочист).</p> <p>6. (as) black as charcoal – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: чорний як деревне вугілля).</p> <p>7. (as) black as coal / coals – дуже брудний, замурзаний (досл.: чорний як вугілля).</p> <p>8. (as) black as death – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: чорний як смерть).</p> <p>9. (as) black as my (your) boot / boots – <i>амер.</i> дуже брудний, замурзаний (досл.: чорний як мій (твій) черевик / черевики).</p> <p>10. (as) black as pitch – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: чорний як смола).</p> <p>11. (as) black as soot – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: чорний як сажа).</p> <p>12. (as) black as the ace of spades – <i>амер.</i> дуже брудний, чорний (досл.: чорний як карта туз пікової масті).</p> <p>13. (as) black as the devil – дуже брудний, замурзаний (досл.: чорний як диявол, як сатана).</p> <p>14. (as) black as the soul – дуже брудний (досл.: як душа).</p> <p>15. (as) black as hell – дуже брудний (досл.: чорний як пекло).</p> <p>16. (as) «clear» as mud – дуже неохайний, брудний (досл.: «чистий» як болото).</p> <p>17. (as) dirty as a dog – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: як собака).</p> <p>18. (as) dirty as a dustbin lid – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: як кришка смітярки).</p> <p>19. (as) dirty as a hog / pig – дуже брудний, замурзаний, нечистий (досл.: як свиня).</p> <p>.....</p> <p>20. look as if / though one has been dragged through a hedge backwards, to – виглядати розхристаним, неохайним, мати скуйовджений вигляд (досл.: так, немов би приволочений через пліт).</p> <p>21. look as if / though one has slept in that suit for a week, to – мати неохайний, неакуратний вигляд (досл.: виглядати як той, що цілий тиждень спав у цьому костюмі).</p> <p>22. look like something the cat brought / dragged in, to – виглядати неохайним, брудним (досл.: так, як щось приволочене котом).</p>
--	--

	WELL-DRESSED	BADLY-DRESSED
WELL-DRESSED	<p>1. (as) beautiful as a (Dresden) doll 0 – дуже гарно, красиво одягнена дівчина / жінка (досл.: як лялька (із Дрездена)).</p> <p>2. (as) beautiful as an angel – дуже гарно, красиво, вишукано одягнутий (досл.: як янгол) (<i>зазв. про дитину / дівчину</i>).</p>	

	<p>3. (as) beautiful as a princess – дуже гарно, красиво, вишукано одягнута дівчина / жінка (досл.: як принцеса).</p> <p>4. (as) beautiful / bright as a butterfly – дуже яскраво, пишно, святково одягнута дівчина / жінка (досл.: як метелик) (<i>часто у значенні «надто яскраво, різноколірно виряджена»</i>).</p> <p>5. (as) bright as a button / buttons – дуже яскраво, красиво, пишно одягнутий (досл.: як гудзик / и).</p> <p>6. (as) bright as a diamond – дуже гарно, красиво, яскраво одягнута дівчина / жінка – (досл.: як діамант).</p> <p>7. (as) bright as a (new) dollar / dime – дуже яскраво, красиво одягнутий (досл.: як (новий) долар / десятицентовна монета).</p> <p>8. (as) bright as a (new) penny – дуже яскраво, красиво одягнутий (досл.: як (нова) однопенсова монета).</p> <p>9. (as) bright as a (new) pin – дуже яскраво, гарно одягнутий (досл.: як (нова) булавка).</p> <p>.....</p> <p>10. be dressed up like a doll, to – бути гарно, красиво одягнутим (досл.: як лялька) (<i>зазв. про дитину, дівчину</i>).</p> <p>11. be dressed like a daydream, to – бути гарно, красиво одягнутим (досл.: як казка).</p> <p>12. be dressed like a young spark, to – бути гарно, красиво, вишукано одягнутим (досл.: як франт) (<i>про молодого хлопця / чоловіка</i>).</p> <p>13. be / look etc like just out a bandbox, to – бути / виглядати красиво одягнутим, бути одягнутим, як нова копійка (досл.: як тільки-що з картонної коробки (для капелюхів, стрічок)).</p> <p>14. be / look etc like a moviestar, to – бути / виглядати красиво одягнутим (досл.: як кінозірка),</p> <p>15. look etc not as black as one is painted, to – досл.: виглядати не таким вже й страшним, як малюють (<i>також щодо зовнішності людини</i>) (від прислів'я: <i>The devil is not so black as he is painted</i>).</p> <p>16. fit like a glove, to – чудово пасувати, підходити за розміром, кольором, фасоном одягу (досл.: як рукавичка).</p> <p>17. look like a million dollars – бути дуже привабливо, красиво одягнутим (досл.: виглядати як (на) мільйон доларів).</p> <p>.....</p> <p>18. A fellow feels considerably like clothes he wears. – Самопочуття людини значною мірою залежить від того, у що вона одягнена.</p>
BADLY-DRESSED	<p>1. (as) «fine» as flying pigs – <i>заст.</i> без смаку, крикливо одягнутий (досл.: гарний як свині, що літають).</p> <p>2. (as) «fine» as a five pence – без смаку одягнутий, не розуміючи цього (досл.: як п'ять пенсів).</p> <p>3. (as) «fine» as a horse – без смаку, негарно одягнутий (досл.: «гарний» як кінь).</p> <p>4. (as) gaudy as a butterfly – строкато, без смаку виряджений, виче-</p>

	<p>пурений (досл.: як метелик) (<i>зазв. про дівчину / жінку</i>).</p> <p>5. (as) gaudy as a peacock – строкато, без смаку виряджений, вичепурений (досл.: як павич) (<i>зазв. про хлопця / чоловіка</i>).</p> <p>6. (as) gaudy as buttons – без смаку одягнутий в різнобарвний одяг (досл.: різнокольоровий як гудзики).</p> <p>7. (as) shabby as a tailless sparrow – поношений, потріпаний, непристойний (<i>про одяг</i>) (досл.: як безхвостий горобець).</p> <p>.....</p> <p>8. be dressed up / look etc like a dog's dinner, to – бути / виглядати без смаку, некрасиво одягнутим (досл.: як собачий обід).</p> <p>9. be dressed up / look etc like a plush horse, to – <i>амер.</i> бути / виглядати без смаку, крикливо одягнутим (досл.: як плюшевий кінь).</p> <p>10. be dressed / look etc like a scarecrow, to – бути / виглядати неохайно, без смаку одягнутим (досл.: як опудало).</p> <p>11. be dressed / look etc like a scarlet woman, to – бути / виглядати одягненою надзвичайно яскраво, без смаку (досл.: бути яскраво-червоною жінкою).</p> <p>12. be dressed / look etc like a Norfolk turkey, to – бути дуже барвисто одягнутим (досл.: виглядати як «норфолкський індик») [Norfolk turkey – <i>так називають жителів графства Норфолк через через їх барвистий одяг</i>].</p> <p>13. be / look etc like mutton dressed as a lamb, to – бути / виглядати старшою жінкою, одягнутою як молода (досл.: бути вівцею, одягнутою як ягня).</p> <p>14. be / look etc as a sheep among the shears, to – бути / виглядати дуже обідраним, погано одягнутим (досл.: як вівця серед стригунів овець).</p> <p>15. dangle as on a clothes hanger, to – бути негарно не за розміром одягнутим (досл.: висіти як на вішалці).</p> <p>16. look like a clown suit on smb, to – не підходити, не личити комусь (досл.: личити комусь як костюм клоуна).</p> <p>17. look like a hog in armour, to – бути незручно, погано одягнутим (досл.: виглядати як свиня у панцирі).</p> <p>18. look like a sack on smb, to – висіти на комусь мішком (досл.: виглядати на комусь як мішок).</p> <p>19. look like a saddle on smb., to – не підходити, не личити комусь (досл.: личити комусь як сідло).</p> <p>20. smth. suits smb. as a saddle suits a cow, to – щось цілком комусь не підходить, не личить (досл.: личить як корові сідло).</p>
--	---

FASHIONABLE, MODERN	UNFASHIONABLE, UNMODERN
FASHIONABLE, MODERN	<p>1. be dressed like a young spark, to – бути гарно, модно і сучасно одягнутим (досл.: як франт) (<i>зазв. про молодого хлопця / чоловіка</i>).</p> <p>2. be dressed like a moviestar, to – бути гарно, модно і сучасно</p>

	<p>одягнутим (досл.: як кінозірка).</p> <p>3. be / look etc like a city slicker, to – бути / виглядати модно і сучасно одягнутим (досл.: як франт) (зазв. про міського жителя).</p> <p>4. be / look etc like a teddy boy, to – бути / виглядати модно і сучасно одягнутим (досл.: як стильний хлопець, як стіляга, як піжон) (зазв. про молодого хлопця / чоловіка).</p>
UN-FASHION-ABLE, UN-MODERN	<p>1. (as) dead as a door-nail (doornail) – застарілий, немодний, такий, що вийшов з ужитку (досл.: мертвий як дверний цвях).</p> <p>2. (as) dead as (a) herring – застарілий, немодний, такий, що вийшов з моди, з ужитку (досл.: мертвий як оселедець).</p> <p>3. (as) dead as a (the) dodo – застарілий, немодний, такий, що вийшов з моди, з ужитку (досл.: мертвий як дронг) [dodo – вимерлий птах, що не літає, з острова Маврикій].</p> <p>4. (as) dead as a meat axe – австрал. застарілий, немодний, такий, що вийшов з моди, з ужитку (досл.: мертвий як сокира м'ясника).</p> <p>5. (as) dead as mutton – австрал. застарілий, немодний, такий, що вийшов з моди, з ужитку (досл.: мертвий як баранина).</p> <p>6. (as) dead as a mutton chop – австрал. застарілий, немодний, такий, що вийшов з ужитку (досл.: мертвий як бараняча котлета).</p> <p>7. (as) dead as Chelsea – застарілий, немодний, такий, що вийшов з моди, з ужитку, втратив своє існування (досл.: як Челсі) [Chelsea – колишнє передмістя а зараз один із районів Лондона].</p> <p>8. (as) dead as (Julius) Caesar – застарілий, немодний, такий, що вийшов з моди, з ужитку (досл.: мертвий як (Юлій) Цезар).</p> <p>9. (as) dead as Queen Ann(e) – брит. заст. застарілий, немодний, той, що вийшов з моди, з ужитку (досл.: мертвий як королева Анна).</p> <p>.....</p> <p>10. be / look etc like an old fogey, to – бути / виглядати старомодно (досл.: як старомодна, відстала людина).</p> <p>11. be / look etc like an old hat, to – бути / виглядати немодно одягнутою, відсталою від життя людиною (досл.: як старий капелюх).</p> <p>12. be / look etc like smth. out of the ark, to – бути / виглядати старомодним (досл.: як щось старе, взяте із скрині).</p>

	DRESSED	UNDRESSED, BARE
DRESSED	. be dressed like king – бути одягнутим (досл.: як король).	. be dressed like prince – бути одягнутим (досл.: як принц).
UN-DRESSED, BARE	1. (as) bare as a bone – голий, оголений, неодягнутий (досл.: голий як кістка).	2. (as) bare as a winter tree – голий, оголений, неодягнутий (досл.: голий як зимове дерево).

	<p>3. (as) bare as one's hand – голий, оголений, неодягнутий (досл.: голий як рука).</p> <p>4. (as) bare as the back / the palm of my hand – голий, оголений, неодягнутий (досл.: як тильний бік / долоня моєї руки).</p> <p>5. (as) bare as a stone – голий, оголений (досл.: як камінь),</p> <p>6. (as) naked as a jaybird – <i>амер. просторіч.</i> голий, оголений, неодягнутий (досл.: голий як сойка).</p> <p>7. (as) naked as a needle – голий, оголений, неодягнутий, без одягу (досл.: голий як голка).</p> <p>8. (as) naked as a robin – <i>заст.</i> цілком голий, неодягнутий (досл.: голий як малинівка, як дрозд).</p> <p>9. (as) naked as a worm – цілком голий (досл.: голий як черв'як).</p> <p>10. (as) naked as I was born – цілком голий, без одягу (досл.: голий як народився).</p> <p>11. (as) naked as my mother bore me – цілком голий, без одягу (досл.: голий як мати народила).</p> <p>12. (as) naked as one's nail – цілком голий (досл.: як ніготь).</p>
--	---

	ROUND	OVAL
ROUND (голова, очі)	<p>1. (as) big / round as plates – дуже великі, круглі очі (досл.: як блюдця).</p> <p>2. (as) big / round as saucers – дуже великі, круглі очі (досл.: як блюдця).</p> <p>3. (as) round as a ball – <i>розм.</i> дуже велика, кругла голова (досл.: як куля, як м'яч).</p> <p>4. (as) round as an apple – круглий, товстий (досл.: круглий як яблуко) (<i>зазв. про круглу форму голови</i>).</p> <p>5. (as) round as an orange – <i>амер.</i> круглий (досл.: круглий як апельсин).</p> <p>6. (as) round as a (silver) dollar – <i>амер.</i> круглий (досл.: круглий як (срібний) долар) (<i>зазв. про очі</i>).</p> <p>.....</p> <p>7. be / look etc like a full moon, to – бути, виглядати круглим, круглолицим (досл.: як повний місяць) (<i>зазв. про обличчя</i>).</p> <p>8. have eyes bigger than one's stomach, to – мати очі більші ніж шлунок.</p>	
OVAL (обличчя)	<p>1. a face as long as a fiddle – подовгувате, витягнуте, овальне обличчя (досл.: довге як скрипка) (<i>зазв. у стані смутку</i>).</p> <p>2. a face as long as a mile – подовгувате, витягнуте обличчя (досл.: довге як миля) (<i>зазв. у стані смутку</i>).</p> <p>3. a face as long as a wet week – подовгувате, витягнуте обличчя (досл.: довге як дощовий тиждень) (<i>зазв. у стані смутку</i>).</p>	

HAIRY HEAD	NONHAIRY, BARE HEAD
HAIRY HEAD	1. have the hair as thick as the forest, to – мати густе волосся як ліс.
NON-HAIRY, BARE HEAD	1. (as) bald as a bandycoot – <i>австрал.</i> голий, оголений, лисий (досл.: як австралійський сумчастий щур, як бандикут). 2. (as) bald as a coot – голий, оголений, лисий (досл.: як пташка лисуха з білою плямою на голові). 3. (as) bald as a Dutch cheese – <i>заст.</i> голий, оголений, лисий (досл.: як голландський сир). 4. (as) bald as an egg – голий, оголений, лисий (досл.: як яйце). 5. (as) bald / smooth as a billiard ball – <i>розм.</i> голий, оголений, лисий / гладкий (досл.: як більярдна куля). 6. (as) bald / smooth as a pig's knuckle – голий, оголений, лисий / гладкий (досл.: як свиняче коліно).

BRIGHT, LIGHT	BLACK, DULL, TANNED
BRIGHT, LIGHT (колір шкіри, обличчя, волосся, зубів, елементів одягу)	1. (as) bright as a day – яскравий, світлий (досл.: як день). 2. (as) bright as a diamond / diamonds – яскравий, блискучий (досл.: як діамант / діаманти) (<i>зазв. про очі</i>). 3. (as) bright as a (new) pin – яскравий, світлий, сяючий (досл.: як (нова) булавка). 4. (as) bright as fire – яскравий, блискучий (досл.: як вогонь). 5. (as) bright as silver – яскравий, блискучий (досл.: як срібло). 6. (as) bright as the sun – яскравий, сяючий (досл.: як сонце). 7. (as) bright / shining as a button / buttons – блискучий, яскравий (досл.: як гудзик / гудзики) (<i>зазв. про яскраві, блискучі очі</i>). 8. (as) bright / shining as a (new) penny – яскравий, світлий, сяючий (досл.: як (новий) пенс). 9. (as) bright / shining as a (new) dollar – яскравий, світлий, сяючий (досл.: як (новий) долар). 10. (as) bright / shining as a (new) dime – яскравий, світлий, сяючий (досл.: як (новий) дайм) [<i>dime – монета в десять центів</i>]. 11. (as) white as (a new driven / the driven) snow – <i>амер.</i> дуже білий, білосніжний (досл.: як свіжонаметений сніг). 12. (as) white as a sheet 0) – дуже білий, білосніжний (досл.: як простирadlo). 13. (as) white as a swan – дуже білий, білосніжний (досл.: як лебідь). 14. (as) white as (a) (whale-, whale's) bone – дуже білий (досл.: як кістка (кита)). 15. (as) white as alabaster – дуже білий (досл.: білий як алебастр). 16. (as) white as ash – дуже білий (досл.: білий як попіл, як зола). 17. (as) white as chalk – дуже білий (досл.: білий як крейда).

	<p>18. (as) white as corpse – дуже білий (досл.: білий як труп).</p> <p>19. (as) white as clay – дуже білий (досл.: білий як глина).</p> <p>20. (as) white as cream – дуже білий (досл.: як вершки).</p> <p>21. (as) white as death – дуже білий (досл.: як смерть).</p> <p>22. (as) white as ivory – дуже білий (досл.: як бивень (клик) кита).</p> <p>23. (as) white as a lily – дуже білий, ніжний (досл.: білий як лілія)</p> <p>24. (as) white as milk – дуже білий (досл.: як молоко).</p> <p>25. (as) white as nip – дуже білий (досл.: як котяча м'ята).</p> <p>26. (as) white as paper – дуже білий (досл.: як папір).</p> <p>27. (as) white as sugar – дуже білий (досл.: як цукор).</p> <p>28. (as) white as wool – дуже білий (досл.: як вовна) (<i>зазв. волосся</i>).</p>
<p>BLACK, DULL, TANNED (колір шкіри, обличчя, волосся, очей, елементів одягу)</p>	<p>1. (as) black as a badger – дуже чорний (досл.: як борсук) (<i>badger – евфемізм до слова «диявол»</i>).</p> <p>2. (as) black as a bat – дуже чорний (досл.: як кажан).</p> <p>3. (as) black as a burnt log – дуже чорний (досл.: як обвуглене дерево).</p> <p>4. (as) black as a coal / as coals – дуже чорний (досл.: як вугілля, як вуглинка) (<i>зазв. про очі</i>).</p> <p>5. (as) black as a crow / a raven – дуже чорний (досл.: як ворона / як ворон).</p> <p>6. (as) black as a crow's wing / a raven's wing – дуже чорний (досл.: як крило ворони / ворона).</p> <p>7. (as) black as a rook – дуже чорний (досл.: чорний як грак).</p> <p>8. (as) black as a skillet – дуже чорний (досл.: чорний як сковорідка).</p> <p>9. (as) black as ebony – дуже чорний (досл.: як ебонове чорне дерево).</p> <p>10. (as) black as hades (Hades) – дуже чорний, темний (досл.: як як підземне царство) [<i>Hades – у грецькій міфології означає «пекло»</i>].</p> <p>11. (as) black as hell – дуже чорний (досл.: як пекло).</p> <p>12. (as) black as ink – дуже чорний (досл.: як чорнило).</p> <p>13. (as) black as jet – дуже чорний (досл.: як гагат, як чорний бурштин) (<i>зазв. про очі</i>).</p> <p>14. (as) black as (my / your) boot – <i>амер.</i> дуже чорний (досл.: як (мій / твій) черевик).</p> <p>15. (as) black as night / midnight – дуже чорний (досл.: як ніч / північ) (<i>зазв. про колір шкіри, про очі</i>).</p> <p>16. (as) black as pitch – дуже чорний (досл.: чорний як смола) (<i>зазв. про колір шкіри, обличчя, волосся</i>).</p> <p>17. (as) black as sin – дуже чорний (досл.: як гріх) (<i>зазв. про колір шкіри, обличчя</i>).</p> <p>18. (as) black as sloes – дуже чорні (досл.: як тернові ягідки) (<i>зазв. очі</i>).</p> <p>19. (as) black as soot – дуже чорний (досл.: чорний як сажа) (<i>зазв. про колір шкіри, обличчя</i>).</p> <p>20. (as) black as tar – <i>амер.</i> дуже чорний (досл.: як дьоготь).</p> <p>21. (as) black as the ace of spades – <i>амер.</i> дуже чорний (досл.: як карта туз пікової масті) (<i>зазв. про колір волосся, шкіри, обличчя</i>).</p>

- 22.(as) black as the death – дуже чорний (досл.: як смерть).
 23.(as) black as the devil – дуже чорний (досл.: як диявол).
 24.(as) black as your / my hat – *амер.* дуже чорний (досл.: як твій / мій капелюх).
 25.(as) dark as a pocket – дуже темний (досл.: як кишеня).

SIMILAR, ALIKE	DISSIMILAR, UNLIKE
SIMILAR, ALIKE	<p>1. (as) alike as twins – дуже схожі (досл.: як близнюки). 2. (as) like as two beans – дуже схожі (досл.: як два боби). 3. (as) like as two eggs – дуже схожі (досл.: як два яйця). 4. (as) like as two peas (in a pod) – <i>заст.</i> дуже схожі один на одного (досл.: як дві горошини (в стручку)). 5. (as) near as dammit – чорт забери! неможливо відрізнити, як дві краплі води. 6. (as) like one as if he / she had been spit out of his / her mouth – дуже схожі, схожі, як дві краплі води (досл.: як його / її виплюнута слюна із рота). 7. be / look etc like cut from the same brood / breed, to – бути / виглядати дуже схожими, подібними (досл.: як з одного виводку). 8. be / look etc like cut from the same cloth, to – бути / виглядати дуже схожими, подібними (досл.: як вирізані з однієї тканини). 9. be / look etc like of the same ilk, to – бути / виглядати подібними, однаковими (досл.: як з одного і того ж виду, роду, класу). 10.be / look etc like of the same kidney, to – бути / виглядати подібними, однаковими, бути однієї вдачі (досл.: як з однієї і тієї ж нирки). 11.be / look etc like of the same leaven, to – бути / виглядати подібними (досл.: як з однієї закваски, як з одного тіста). 12.be / look etc like of the same meal, to – <i>заст.</i> бути / виглядати подібними (досл.: як з одного борошна). 13.be / look etc like in the same mould, to – бути / виглядати однаковими (досл.: як виготовлені за одним шаблоном, лекалом). 14.be / look etc like two drops of water, to – бути / виглядати дуже схожими, подібними (досл.: як дві краплі води). 15. Jack is as good as his master – Який господар, такий і слуга. 16. Like carpenter, like chips – Який столяр, такі й тріски. 17. Like father, like son. – Який батько, такий і син. 18. Like master, like man / servant. – Який хазяїн, така й прислуга. 19. Like mistress, like maid. – Яка господиня, така й прислуга.</p>

	<p>20. Like mother, like daughter. – Яка мама, така й доня.</p> <p>21. Like mother, like son. – Яка мати, такий і син. яка яблуня, такі й яблучка.</p> <p>22. Like priest, like people. – Який піп, така й паства.</p>
DIS-SIMILAR, UNLIKE	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) different as black and white – цілком різні, несхожі (досл.: як чорне і біле). 2. (as) different as chalk from / and cheese = no more alike than chalk and cheese – повністю різні, цілком несхожі (досл.: як крейда і сир). 3. (as) different as night from / and day – цілком різні, несхожі (досл.: як ніч і день). 4. (as) different as heaven and earth – цілком різні, несхожі, як дві протилежності (досл.: як небо і земля). 5. (as) different as cats and dogs – цілком різні (досл.: як коти й собаки). 6. (as) different as salt and pepper – цілком різні (досл.: як сіль і перець). 7. (as) like / wide / far as the poles apart / asunder = wider than the poles apart / asunder – цілком різні, діаметрально протилежні (досл.: як два полюси). 8. (as) like as an apple to an oyster – цілком різні, несхожі (досл.: як яблуко й устриця). 9. (as) like as oceans apart – цілком різні, несхожі (досл.: як два океани). 10. (as) like as worlds apart – цілком різні, несхожі (досл.: як два світи).

2. 1. PHYSICAL STATES

HEALTHY, STRONG	UNHEALTHY, WEAK
HEALTHY, STRONG	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) burly as a beef – дуже сильний, міцний (досл.: як віл) 2. (as) firm as steel – дуже сильний, міцний (досл.: як сталь). 3. (as) firm / steady as a rock – дуже сильний, міцний, надійний, стійкий (досл.: як скала). 4. (as) fit as a flea – у доброму стані, при доброму здоров'ї (досл.: як блоха). 5. (as) fit as a fiddle – здоровий, при доброму здоров'ї (досл.: як скрипка). 6. (as) fresh as the air in spring – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як повітря весною). 7. (as) fresh as a bean – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий

- як біб).
8. (as) fresh as a cucumber – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як огірок).
 9. (as) fresh as a daisy – здоровий, квітучий, свіжий (досл.: свіжий як маргаритка).
 10. (as) fresh as a dewdrop – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як краплина роси).
 11. (as) fresh as a flower – здоровий, квітучий, свіжий (досл.: свіжий як квітка).
 12. (as) fresh as a lark – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як жайворонок).
 13. (as) fresh as a (newborn) child – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як (новонароджена) дитина).
 14. (as) fresh as a (new) paint – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як (нова) фарба).
 15. (as) fresh as a rose – здоровий, бадьорий, квітучий, не стомлений, свіжий (досл.: свіжий як троянда).
 16. (as) fresh as flowers in May – здоровий, квітучий, не стомлений, свіжий (досл.: свіжий як квіти у травні).
 17. (as) hard / solid as brass – дуже твердий, міцний (досл.: як мідь).
 18. (as) hard / solid as a brick – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: твердий як цегла).
 19. (as) hard / solid as a bone – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: твердий як кістка).
 20. (as) hard / solid as gold – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: як золото).
 21. (as) hard / solid as a stone – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: твердий, міцний як камінь) – *(про мускули)*.
 22. (as) hard / solid as a rock – фізично сильний, міцний, витривалий (досл.: твердий як скала).
 23. (as) hard / solid as adamant – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: твердий як алмаз).
 24. (as) hard / solid as diamond – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: твердий як діамант).
 25. (as) hard / solid as flint – фізично сильний, міцний, твердий (досл.: твердий як кремій).
 26. (as) hard / solid as goat's knees – *австрал.* дуже міцний, витривалий (досл. твердий, міцний як коліна козла).
 27. (as) hard / solid as iron – фізично сильний, міцний, твердий (про мускули) (досл.: твердий, міцний як залізо).
 28. (as) hard / solid as nail /-s – фізично сильний, міцний, витривалий (досл.: твердий, міцний як цв'яхи).
 29. (as) hard / solid as nether millstone – фізично сильний, міцний, витривалий (досл.: твердий, міцний як жорна).
 30. (as) hard / solid / strong as steel – фізично сильний, міцний (досл.

твердий, міцний як сталь).

31. (as) healthy as a bullock / an ox – дуже здоровий, міцний (досл.: як віл).
32. (as) healthy as a fish – дуже здоровий, міцний (досл.: як риба).
33. (as) healthy / strong as a buck – *амер.* дуже сильний, міцний (досл.: як самець).
34. (as) healthy / strong as a horse – дуже здоровий, міцний (досл.: як кінь).
35. (as) healthy / strong as a lion – дуже здоровий, міцний (досл.: як лев).
36. (as) right as a trivet – повністю здоровий, цілком неушкоджений, у доброму стані (досл.: як таган).
37. (as) right as my glove – *заст.* цілком здоровий, у повному порядку, у доброму стані (досл.: як моя рукавичка).
38. (as) right as my leg – *заст.* цілком здоровий, у повному порядку (досл.: як моя нога).
39. (as) right as the mail – цілий, неушкоджений, цілком здоровий, у повному порядку, у доброму стані (досл.: як панцир).
40. (as) right / safe as a nine pence / ninerence – цілий і неушкоджений, у повному порядку, у доброму стані, надійний (досл.: як (дев'ятипенсова) монета).
41. (as) right as a nail / nails – цілий і неушкоджений, цілком здоровий, у доброму стані (досл.: як цв'ях / цв'яхи).
42. (as) sound as a bell – цілком здоровий, дужий, при повному здоров'ї (досл.: здоровий як дзвін).
43. (as) sound as a nut – цілком здоровий, міцний (досл.: як горіх).
44. (as) sound as a drum – цілком здоровий, дужий, при повному здоров'ї (досл.: міцний як бубон).
45. (as) sound as a dollar – цілком здоровий, міцний, неушкоджений (досл.: як долар)
46. (as) sound as a pound – цілком здоровий, міцний, неушкоджений (досл.: як фунт).
47. (as) sound as a roach – *арх.* цілком здоровий, дужий, при повному здоров'ї (досл. здоровий як плітка, як плотва). = Et. as sound as a roach – *фр.* sain comme un jardon (АРФС).
48. (as) sound as a trout – цілком здоровий, дужий, при повному здоров'ї (досл.: здоровий як форель).
49. (as) strong as a bull / bullock / mule / an ox – дуже сильний, міцний (досл.: як бик, як віл)
50. (as) strong as brandy – дуже сильний, міцний (досл.: як бренді).
51. (as) strong as an elephant – *амер.* дуже сильний, міцний (досл.: як слон).
52. (as) strong as an oak – дуже міцний, здоровий (досл.: як дуб).
53. (as) strong as Samson – дуже міцний, здоровий (досл.: як Самсон) (Samson – у *Старому Завіті богатир, що відзначався*

надзвичайною фізичною силою)

54. (as) tough as a fencing wire – дуже міцний, витривалий (досл.: як огорожа із дроту).
55. (as) tough as gristle – дуже міцний, витривалий, жорсткий (досл.: як хрящ).
56. (as) tough as an old boot / old boots – фізично сильний, міцний, витривалий (досл.: міцний як старий /і черевик /и.)
57. (as) tough as leather – фізично міцний, сильний, витривалий (досл.: як шкіра).
58. (as) tough as nails – фізично сильний, витривалий, стійкий (досл.: як нігті, як цвяхи).
59. (as) tough as two dollar steak – тугий, міцний, твердий (досл.: як стейк за два долари)
-
60. be built like a brick shithouse, to – бути дуже сильним, міцним (досл. бути «збудованим» як цегляний туалет).
61. be built like a castle, to – бути міцної статури (досл.: бути «збудованим» як замок).
62. be built like a boxer, to – бути міцної статури (досл.: як боксер).
63. be built like a football player, to – бути міцної статури (досл.: як гравець футболу).
64. be built like a rugby player, to – бути міцної статури (досл.: як гравець регбі).
65. be built like a tank, to – бути дуже сильним, міцним (досл. бути «збудованим» як танк).
66. be / feel / look etc like a cat with nine lives, to – бути / почуватися / виглядати фізично сильним, витривалим, живучим, (досл.: як кіт, що має дев'ять життів).
67. be / feel / look etc like a fighting-cock, to – бути / почуватися / виглядати добре, бути в формі, бути готовим до боротьби (досл.: як бійцівський півень).
68. be / feel / look etc like a giant refreshed, to – бути / почуватися / виглядати повним сил (досл.: як гігант з новими, свіжими силами) [етим. бібл.].
69. be / look etc like an oak in a forest of willows, to – бути / виглядати сильним посеред інших (досл.: як дуб у вербовому лісі).
70. be / look etc like an iron man – *амер. австрал.* бути / виглядати дуже сильним (досл.: як людина із заліза).
71. be / look etc like Fort Knox, to – бути / виглядати здоровим, міцним, неприступним (досл.: як Форт Кнокс).
72. be / look etc like full of piss and vinegar, to – бути / виглядати здоровим, повним енергії і сил (досл.: як повен сечі і оцету).
73. be / look etc like milk and roses, to – мати відмінне здоров'я, добре виглядати, як кров з молоком (досл.: як молоко і троянди).

	<p>74. be / look etc like peaches and cream, to – мати відмінне здоров'я / добре почуватися / виглядати (досл.: як персик і крем).</p> <p>75. be / look etc like picture of health, to – бути / виглядати здоровим, свіжим, бадьорим (досл.: як на картинці).</p> <p>76. blush like a rose, to – покритися румянцем, почервоніти (досл.: як троянда).</p> <p>77. blush like a (young) girl, to – покритися румянцем, почервоніти (досл.: як (молода) дівчина).</p> <p>78. feel / look etc like a new man / woman, to – почуватися / виглядати свіжим, з відновленим здоров'ям (досл.: як новий чоловік / нова жінка).</p> <p>79. feel / look etc as big as a bull-beef, to – почуватися / виглядати здоровим, великим, міцним (досл.: як бик).</p> <p>80. have as many lives as a cat, to – виявляти вражаючу живучість (досл.: мати стільки життів як кіт).</p> <p>81. have more lives than a cat, to – мати ще силу, бути дуже живучим (досл.: мати ще більше життів, ніж кіт).</p> <p>82. have nine lives like a cat, to – бути здоровим, живучим, витривалим (досл.: мати дев'ять життів як кіт).</p> <p>83. have the constitution like a horse, to – бути сильним, міцним, дужим, мати сильну будову тіла (досл.: неначе кінь).</p> <p>84. have the constitution like an ox, to – бути сильним, міцним, дужим, мати сильну будову тіла (досл.: неначе віл).</p> <p>.....</p> <p>85. Health is better than wealth. – Здоров'я краще ніж багатство.</p> <p>86. Health is (like) wealth. – Здоров'я – це (як) багатство.</p> <p>87. Health is (like) the first muse. – Здоров'я – це (як) перша муза.</p> <p>88. Health is worth more than learning. – Здоров'я варте більшого, ніж вченість.</p>
<p>UNHEALTHY, WEAK</p>	<p>1. (as) faint as (a) breath (of air) – фізично слабкий, в'ялий, ослаблений (досл.: слабкий як подих (повітря)).</p> <p>2. (as) lean / thin as a rake – дуже худий, виснажений (досл.: як граблі).</p> <p>3. (as) lean / thin as an alley cat – дуже худий, виснажений (досл.: як вуличний кіт).</p> <p>4. (as) lean / thin as a rail – дуже худий, виснажений (досл.: вішалка).</p> <p>5. (as) limp as a dishrag – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як ганчірка для посуду).</p> <p>6. (as) limp as a glove – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як рукавиця).</p> <p>7. (as) limp as a fish – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як риба).</p> <p>8. (as) limp as a noodle – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як локшина).</p> <p>9. (as) limp as a rag – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як</p>

стара ганчірка).

10. (as) limp as a rag doll – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як ганчірна лялька).
 11. (as) limp as a rug – дуже слабкий, замучений, неміцний (досл.: як (старий) килим, плед).
 - 12.(as) sick / weak as a cat / kitten – дуже хворий, слабкий, знесилений, кволий (досл.: як кішка / кошеня).
 - 13.(as) sick / weak / tired as a dog – дуже хворий, слабкий, знесилений, кволий, втомлений (досл.: як собака).
 - 14.(as) sick / weak as a parrot – дуже хворий, слабкий, знесилений; кволий (досл.: як папуга)
 15. (as) thin as a living mummy – дуже худий, виснажений (досл.: як жива мумія).
 16. (as) thin as a walking corpse – дуже худий, виснажений (досл.: як ходячий труп).
 17. (as) thin as a walking skeleton – дуже худий, виснажений (досл.: як ходячий скелет).
 18. (as) weak as a baby – дуже слабкий, знесилений (досл.: як дитя).
 19. (as) weak as a cat – дуже слабкий, знесилений (досл.: як кішка).
 20. (as) weak as a rat – дуже слабкий, знесилений (досл.: як щур).
 21. (as) weak as a sin – дуже слабкий, знесилений (досл.: як гріх).
 22. (as) weak as straw – дуже слабкий, знесилений (досл.: як солома).
 23. (as) weak as water – дуже слабкий, кволий, ослаблений (досл.: як вода) [етим. бібл].
 24. (as) weak as / like dish-water – дуже слабкий, кволий, ослаблений (досл.: як застоювана вода від брудного посуду).
-
25. be done like a dog's dinner, to – бути повністю знесиленим, стомленим (досл.: мати вигляд як собачий обід).
 26. be / feel / look etc like a wet hen, to – бути / почуватися / виглядати безпомічним, безсилим, кволим (досл.: як мокра курка).
 27. be / feel / look etc like a dying duck (in a thunderstorm), to – бути / почуватися / виглядати безпомічним, безсилим, кволим (досл.: як качка, що подихає (в негоду)).
 28. be / feel / look etc like a boiled / wet rag, to – бути / почуватися / виглядати дуже слабким, кволим (досл.: як проварена / як мокра ганчірка).
 29. be / feel / look etc like death (warmed up), to – бути / почуватися / виглядати кволим, безсилим, хворим, дуже змореним (досл.: як смерть (підігріла)).
 30. be / feel / look etc tired like a dog, to – бути / почуватися / виглядати дуже замученим, втомленим (досл.: як собака).
 31. be / feel / look etc like a tired butterfly, to – бути / почуватися /

- виглядати дуже млявим, сонним (досл.: як замучений метелик).
32. be / feel / look etc like an autumn / a sleepy fly, to – бути / почуватися / виглядати дуже млявим, сонним, замученим (досл.: як осіння / сонна муха).
33. be / feel / look etc like a zombie, to – *амер.* бути / почуватися / виглядати дуже хворим, безсилим (досл.: як зомбі).
34. be / feel / look etc more dead than alive, to – бути / почуватися / виглядати ні живим, ні мертвим (досл.: більше мертвим ніж живим).
35. be / feel / look etc like nothing on earth, to – бути / почуватися / виглядати слабким, кволим (досл.: почувати себе як ніщо на землі).
36. be / go / pass etc out like a light, to – звалитися з ніг від втоми (досл.: вимкнутися як світло).
37. be / look etc as if one has seen a ghost, to – бути / виглядати блідим, як з хреста знятим (досл.: немов привида побачив).
38. be / look etc like a bag of bones, to – бути / виглядати дуже слабким, кволим, безсилим (досл.: як сумка кісток).
39. be / look etc like a death's head at a feast, to – бути / виглядати дуже погано, бути схожим на мерця (досл.: виглядати як череп на святі).
40. be / look like a death's head on a mopstick, to – бути / виглядати дуже погано, бути схожим на мерця (досл.: як череп на швабрі).
41. be / look etc like a man of straw, to – бути / виглядати дуже слабким, кволим, безсилим (досл.: як людина із соломи).
42. be / look etc like an orange, to – бути / виглядати безсилим, виснаженим (досл.: як (вичавлений) лимон).
43. be / look etc like a rag doll, to – бути / виглядати слабким, безсилим, виглядати погано (досл.: виглядати як лялька із ганчір'я).
44. be / look etc like a paper tiger, to – бути / виглядати насправді слабким (досл.: як «паперовий» тигр).
45. be / look etc like a shadow of one's former self, to – бути / виглядати сильно ослабленим (досл.: бути тінню самого себе)
46. be / look like something the cat brought in, to – виглядати погано, виснажено (досл.: як щось принесене котом).
47. be out like a light, to – відчувати себе погано (досл.: втратити свідомість).
48. burn as on fire, to – занедужати, мати високу температуру (досл.: горіти як у вогні).
49. look like a corpse, to – виглядати дуже хворим (досл.: виглядати як труп).
50. look like a ghost, to – виглядати дуже блідим, хворим (досл.: як привид).

	<p>51. look like death, to – виглядати дуже хворим (досл.: як смерть).</p> <p>52. squeeze / suck smb. like an orange, to – виснажити, знесилити кого-н. (досл.: вичавити кого-н. як лимон).</p> <p>53. waste away like a candle, to – сохнути, гаснути (досл.: як свічка).</p> <p>.....</p> <p>54. Physicians kill more than they cure. – Лікарі вбивають більше людей, ніж виліковують.</p> <p>55. The remedy is worse than the disease. – Ліки гірше хвороби.</p>
--	---

	FRESH, COLOURED	PALE, UNCOLOURED
FRESH, COLOURED	<p>1. (as) fresh as a bean – бадьорий, свіжий (досл.: як фасоліна).</p> <p>2. (as) fresh as a cucumber – бадьорий, свіжий (досл.: як огірок).</p> <p>3. (as) fresh as a daisy – бадьорий, свіжий, квітучий (досл. як ромашка, як маргаритка).</p> <p>4. (as) fresh as a dewdrop – бадьорий, свіжий (досл.: як роса).</p> <p>5. (as) fresh as a flower – здоровий, квітучий, свіжий (досл.: свіжий як квітка).</p> <p>6. (as) fresh as a (newborn) child – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як (новонароджена) дитина).</p> <p>7. (as) fresh as a rose – здоровий, бадьорий, квітучий, не стомлений, свіжий (досл.: свіжий як троянда).</p> <p>8. (as) fresh as flowers in May – свіжий, бадьорий, квітучий (досл.: свіжий як квіти у травні).</p> <p>9. (as) fresh as (new) paint – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як (нова) фарба).</p> <p>10. (as) fresh as the air in spring – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як повітря весною).</p> <p>11. (as) fresh as the bright blue sky – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як голубе небо).</p> <p>12. (as) fresh as the morning dew – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як ранішня роса).</p> <p>13. (as) red as a bet / beetroot / beet-root – червоний, багряно-червоний (досл.: як буряк) <i>(часто негативно)</i>.</p> <p>14. (as) red as a (boiled) lobster – червоний, багряно-червоний (досл.: як (зварений) рак) <i>(часто негативно)</i>.</p> <p>15. (as) red as a cherry / cherries – червоний, рум'яний (досл.: як як вишня / вишні).</p> <p>16. (as) red as a brick – червоний, почервонілий, повнокровний (досл.: як цегла) <i>(часто негативно)</i>.</p> <p>17. (as) red as fire / flame – червоний, почервонілий (досл.: як вогонь, як полум'я).</p> <p>18. (as) red as a reony – червоний, почервонілий (досл.: як півонія).</p> <p>19. (as) red as a poppy – червоний, почервонілий (досл.: як маків цвіт).</p> <p>20. (as) red as a rose – червоний, почервонілий, рум'яний (досл.: як</p>	

	<p>троянда).</p> <p>21. (as) red as a turkey-cock – червоний, почервонілий (досл.: як індик) (часто негативно).</p> <p>22. (as) red as an apple – червоний, рум'яний (досл.: як яблуко).</p> <p>23. (as) red as blood – червоний, почервонілий (досл.: як кров).</p> <p>24. (as) red as raspberries – червоний, почервонілий (досл.: як малина).</p> <p>.....</p> <p>25. have blush like a rose, to – зачервонітися, зашарітися, отримати рум'янець (досл.: як троянда).</p> <p>26. have blush like a (young) girl, to – зачервонітися, зашарітися отримати рум'янець (досл.: як (молода) дівчина).</p> <p>27. look like milk and roses, to – мати здоровий вигляд (досл.: виглядати як кров з молоком).</p>
PALE, UN-COLOURED	<p>1. (as) pale as a blindworm – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий як сліпозмійка, як земляний черв'як, як мідяниця, як веретільниця).</p> <p>2. (as) pale as a muffin – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий як маффін, як кекс).</p> <p>3. (as) pale as a statue – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий як статуя).</p> <p>4. (as) pale as the moon – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий як місяць).</p> <p>5. (as) pale as the snow – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий як сніг).</p> <p>6. (as) pale / white as a bone – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як кістка).</p> <p>7. (as) pale / white as a corpse – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як мерлець, як труп).</p> <p>8. (as) pale / white as a death – дуже блідий, смертельно блідий (досл.: блідий / білий як смерть).</p> <p>9. (as) pale / white as a ghost – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як привид).</p> <p>10. (as) pale / white as a lily – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як лілія).</p> <p>11. (as) pale / white as a sheet – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як простирадло).</p> <p>12. (as) pale / white as (a whale / whale's) bone – дуже блідий; блідий (досл.: блідий / білий як кістка (кита)).</p> <p>13. (as) pale / white as alabaster – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як гіпс, як алебастр).</p> <p>14. (as) pale / white as ash / ashes – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий як зола, як попіл).</p> <p>15. (as) pale / white as chalk – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як крейда).</p> <p>16. (as) pale / white as clay – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий /</p>

білий як глина).

17. (as) pale / white as cream – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як вершки, як сметана).
 18. (as) pale / white as paper – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як папір).
 19. (as) pale / white as thistlydown – дуже блідий, нездоровий (досл.: блідий / білий як пух чортополоху).
 20. (as) white as a new driven / the driven snow – *амер.* дуже блідий, нездоровий (досл.: білий як новий свіжо наметений сніг).
 21. (as) white as dough – дуже блідий, нездоровий (досл.: білий як тісто).
 22. (as) white as marble – блідий, нездоровий (досл.: білий як мармур).
 23. (as) white as milk – дуже блідий, нездоровий (досл.: білий як молоко).
 24. (as) white as nip – дуже блідий, нездоровий (досл.: білий як котяча м'ята).
 25. (as) yellow as a buttercup – жовтувато-блідий, хворобливо-жовтий, нездоровий (досл.: як жовтець).
 26. (as) yellow as a guinea – жовтувато-блідий, хворобливо жовтий, нездоровий (досл.: жовтий як гінея) [іст. брит.– guinea – золота монета, грошова одиниця].
 27. (as) yellow as a lemon / orange – жовтувато-блідий, хворобливо жовтий, нездоровий (досл.: жовтий як лимон).
 28. (as) yellow as a raigle – жовтувато-блідий, хворобливо жовтий, нездоровий (досл.: жовтий як першоцвіт).
 29. (as) yellow as butter – жовтувато-блідий, хворобливо жовтий, нездоровий (досл.: жовтий як масло)
 30. (as) yellow as gold – дуже жовтий, золотистий, жовтувато-блідий, нездоровий (досл.: досл.: жовтий як золото).
 31. (as) yellow as kite's foot – жовтувато-блідий, хворобливо жовтий (досл.: як лапа коршуна, як шуліки).
 32. (as) yellow as the dead – дуже жовтий, хворобливо жовтий блідий, з обличчям як у трупа (досл.: жовтий як мерлець).
 33. (as) yellow as wax – дуже жовтий, блідий, з хворим обличчям (досл.: жовтий як віск).
-
34. be / look as if / though one has seen a ghost, to – бути / виглядати як з хреста знятий (досл.: як той, що смерть бачив).
 35. be / look like a rag doll – мати жахливий, нездоровий вигляд (досл.: як лялька із лахміття).
 36. get / turn as white as chalk – збліднути, побіліти, набути нездорового вигляду (досл.: як крейда).
 37. get / turn as white as a sheet – збліднути, побіліти, набути нездорового вигляду (досл.: як простирadlo).

ALIVE	ALIVE	LIFELESS, DEAD
ALIVE	<ol style="list-style-type: none"> 1. be / look etc like a cat with nine lives, to – бути / виглядати витривалим, живучим (досл.: як кіт, що має дев'ять життів). 2. have nine lives like a cat – бути живучим, витривалим (досл.: мати дев'ять життів як кіт). 3. have more lives than a cat, to – мати ще силу, бути дуже живучим (досл.: мати ще більше життів, ніж кіт). 4. rise like a Phoenix from the ashes – бути живучим, відродитися, повернутися до життя (досл.: відродитися як Фенікс із попелу). 5. As a man lives, so shall he die. – Як людина живе, так вона і помре. 6. Living dog is better than a dead lion (бібл.) – Краще живий собака, ніж мертвий лев. 7. Wish not so much to live long as to live well. – Важливо не скільки ти проживеш, а як ти проживеш. 	
LIFELESS, DEAD		<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) dead as Adam – мертвий, без ознак життя (досл.: як Адам). 2. (as) dead as an adder – мертвий, без ознак життя (досл.: як гадюка). 3. (as) dead as a dog – мертвий, без ознак життя (досл.: як собака). 4. (as) dead as a / the dodo – мертвий, без ознак життя (досл.: як дронг) (dodo – <i>вимерлий нелітаючий птах з острова Маврикій</i>). 5. (as) dead as a door-handle – мертвий, без ознак життя (досл.: як дверна ручка). 6. (as) dead as a door-knob (door-tree) – мертвий, без ознак життя (досл.: як дверка). 7. (as) dead as a doornail (door-nail) – мертвий, без ознак життя (досл.: як дверний цв'ях). 8. (as) dead as a herring – мертвий, без ознак життя (досл.: як оселедець). 9. (as) dead as a mackerel – мертвий, без ознак життя (досл.: як скумбрія). 10. (as) dead as a meat axe – <i>австрал.</i> мертвий, без ознак життя (досл.: як сокира для м'яса, як сокира м'ясника). 11. (as) dead as a nit – мертвий, без ознак життя (досл.: як гнида). 12. (as) dead as a post – мертвий, без ознак життя (досл.: як стовп). 13. (as) dead as a stone – мертвий, без ознак життя (досл.: як камінь). 14. (as) dead as Chelsea – <i>арх.</i> мертвий, без ознак життя (досл.: як Челсі) (Chelsea – <i>район Лондона, що зник із карти як околиця цього міста</i>). 15. (as) dead as (Julius) Caesar – мертвий, без ознак життя (досл.: як (Юлій) Цезар). 16. (as) dead as Moses – мертвий, без ознак життя (досл.: як

Мойсей).

17. (as) dead as mutton / a mutton chop – мертвий, без ознак життя (досл.: як баранина / як бараняча котлета).
18. (as) dead as Pontius and Pilate – мертвий, без ознак життя (досл.: мертвий як Понтій і Пілат).
19. (as) dead as Queen Ann(e) – *брит. заст.* мертвий, без ознак життя (досл.: як королева Анна).
20. (as) stiff as a board – мертвий, без ознак життя (досл.: твердий, задубілий як дошка) (*про мертве тіло*).
21. (as) stiff as a poker – мертвий, без ознак життя (досл.: твердий, задубілий як кочерга).
22. (as) stiff as a post – мертвий, без ознак життя (досл.: твердий, задубілий як стовп).
23. (as) still as a carving – мертвий, без ознак життя (досл.: тихий як дерев'яний виріб).
24. (as) stiff / still as a corpse – мертвий, без ознак життя (досл.: тихий як мерлець, як труп).
25. (as) stiff / still as a death – мертвий, без ознак життя (досл.: тихий як смерть).
26. (as) stiff / still as the dead – мертвий, без ознак життя (досл.: тихий як мертвий).
27. (as) still as a grave – мертвий, без ознак життя (досл.: тихий як могила).
-
28. die like a dog, to – померти, здохнути (досл.: як собака).
29. die like a rat in a hole, to – померти, здохнути (досл.: померти як щур у норі).
30. die like a mayfly, to – померти, подохнути (досл.: як травнева муха).
31. drop like flies, to – масово гинути, помирати (досл.: як мухи).
32. go out / melt away like a candle, to – помирати (досл.: гаснути як свічка).
-
33. Better a glorious death than a shameful life. – Краще славна смерть, ніж ганебне життя.
34. Better die standing than live kneeling. – Краще вмерти стоячи, ніж жити на колінах.
35. Dying is as natural as living. – Вмирати – це так само природно, як і жити.
36. Men fear death as children do going in the dark. – Люди бояться вмирати, як діти іти у темряву.
37. The fear of death is more to be dreaded than death itself. – Страху смерті потрібно боятися більше, ніж самої смерті.

SOBER	SOBER	DRUNK
SOBER	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) sober as a judge – цілком тверезий (досл.: як суддя). 2. (as) sober as a parson – цілком тверезий (досл.: як священник). 3. (as) dry as a bird – цілком тверезий, не п'яний (досл.: як пташка). 4. (as) dry as a bone – цілком тверезий (досл.: сухий як кістка). 5. (as) dry as a cracker – цілком тверезий (досл.: сухий як крекер). 6. (as) dry as a fish – цілком тверезий (досл.: сухий як таранька). 	
DRUNK		<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) drunk as an ape / a monkey – дуже п'яний (досл.: як мавпа). 2. (as) drunk as a barman / barmaid – дуже п'яний (досл.: як бармен / барменша). 3. (as) drunk as a bastard – дуже п'яний (досл.: як виродок). 4. (as) drunk as a beggar – дуже п'яний (досл.: як жебрак). 5. (as) drunk as a bog – дуже п'яний (досл.: як болото). 6. (as) drunk as a cobbler – дуже п'яний (досл.: як швець). 7. (as) drunk as a fiddle – дуже п'яний (досл.: як скрипка). 8. (as) drunk as a fiddler – дуже п'яний (досл.: як скрипаль). 9. (as) drunk as a fiddler's bitch – дуже п'яний (досл.: як собака скрипаля). 10. (as) drunk as a fish – <i>рідк.</i> дуже п'яний (досл.: як риба). 11. (as) drunk as a lamb – дуже п'яний (досл.: як вівця). 12. (as) drunk as a lion – дуже п'яний (досл.: як лев). 13. (as) drunk as a lord – дуже п'яний (досл.: як лорд). 14. (as) drunk as a (drowned) mouse – дуже п'яний (досл.: як (утоплена) миша). 15. (as) drunk as a / an (boiled) owl – <i>амер. розм.</i> дуже п'яний (досл.: як (зварений) сич). 16. (as) drunk as a newt – дуже п'яний (досл.: як тритон). 17. (as) drunk as a pig / swine / hog / sow – дуже п'яний (досл.: як свиня). 18. (as) drunk as a piper – дуже п'яний (досл.: як волинщик). 19. (as) drunk as a rat – дуже п'яний (досл.: як щур). 20. (as) drunk as a sailor – дуже п'яний (досл.: як моряк). 21. (as) drunk as a skunk – дуже п'яний (досл.: як сунс). 22. (as) drunk as a tinker – <i>заст.</i> дуже п'яний (досл.: як лудильник міді). 23. (as) drunk as a wheelbarrow – дуже п'яний (досл.: як тачка). 24. (as) drunk as an Irish duke (in a potato patch) – дуже п'яний (досл.: як ірландський герцог на картопляному полі). 25. (as) drunk as David's sow – <i>заст.</i> дуже п'яний (досл.: як свиня Девіда) [<i>вираз походить із переказів British Apollo, в яких йдеться про дружину Девіда Джонса, яка одного разу була знайдена дуже п'яною в свинарнику</i>]. 26. (as) drunk as Essex hogs – <i>заст.</i> дуже п'яний (досл.: як житель Есекс) [<i>вираз є натяком на традиції широкого вживання</i>

алкоголю в Есексі, де Essex hogs є локальним прізвиськом на позначення жителів цього регіону].

27. (as) drunk as muck – дуже п'яний (досл.: як гній).
 28. (as) drunk as the devil – дуже п'яний (досл.: як диявол).
 29. (as) fit as a flea – дуже п'яний (досл.: «повний» як блоха).
 30. (as) full as a boot – *австрал.* дуже п'яний (досл.: «повний» як черевик).
 31. (as) full as an egg / a goog – *австрал.* дуже п'яний (досл.: «повний» як яйце).
 32. (as) full / tight as a tick – *австрал.* дуже п'яний (досл.: «повний» як кліщ).
 33. (as) high as a kite – *амер.* п'яний або під дією наркотиків (досл.: «такий високий» як повітряний змій).
 34. (as) high as the sky – *амер.* п'яний або під дією наркотиків (досл.: «такий високий» як небо).
 35. (as) lit as a lamp – *амер.* дуже п'яний (досл.: сяючий як лампа).
 36. (as) pissed as hell – дуже п'яний (досл.: як пекло).
 37. (as) pissed as a fart – дуже п'яний (досл.: як пукання).
 38. (as) pissed as a newt – дуже п'яний (досл.: як тритон).
 39. (as) tight as a brick – дуже п'яний (досл.: щільний, туго набитий як цеглина).
 40. (as) tight as a drum – дуже п'яний (досл.: туго натягнутий як бубон).
 41. (as) tipsy as a thrush in a vineyard – *рідк.* п'яний (досл.: підвипивший як дрозд у винограднику).
-
42. be / look etc like a bar fly, to – бути / виглядати п'яницею, що сидить тільки в барах (досл.: як муха з бару).
 43. be / look etc like a pitcher man, to – бути / виглядати п'яницею (досл.: чоловіком-глечиком, що багато п'є).
 44. be / look etc like admiral of red, to – *мор. жарг.* бути / виглядати п'яницею з червоним обличчям (досл.: як адмірал з червоним обличчям).
 45. be / look etc like a sheet in the wind, to – бути / виглядати п'яним, напідпитку (досл.: як простирадло на вітрі).
 46. be / look etc lit up like a Christmas tree, to – бути / виглядати п'яним, напідпитку (досл.: сяяти як освітлене різдв'яне дерево).
 47. be / look etc lit up like a church, to – бути / виглядати п'яним, напідпитку (досл.: сяяти як церква).
 48. be / look etc lit up as a lamp, to – дуже п'яний (досл.: сяяти як лампа).
 49. be / look etc lit up like a main street, to – дуже п'яний (досл.: сяяти як головна вулиця).
 50. be / look etc lit up like a store window, to – бути / виглядати п'яним, напідпитку (досл.: сяяти як освітлена вітрина).

	<p>51. be / look etc lit up like a white way, to – бути / виглядати п'яним, напідпитку (досл.: сяяти як освітлений шлях, як дорога).</p> <p>52. be / look etc lit up like a Broadway, to – бути / виглядати п'яним, напідпитку (досл.: сяяти як освітлений Бродвей) [гра слів <i>на двох значеннях</i> lit up — «п'яний» і «яскраво освітлений»].</p> <p>53. drink like a beggar, to – пиячити дуже багато (досл.: як злидар).</p> <p>54. drink like a fish, to – пиячити дуже багато (досл.: як риба).</p> <p>55. drink like a horse, to – пиячити дуже багато, зловживати алкоголем (досл.: пити як кінь).</p> <p>56. drink like a lord, to – дуже багато пити, зловживати алкоголем (досл.: як лорд).</p> <p>57. drink like the french, to – дуже багато пити, зловживати алкоголем (досл.: як француз).</p> <p>58. walk like a Virginia fence, to – <i>амер.</i> йти хитаючись, неміцно триматися на ногах (про п'яного <i>або</i> що удає з себе п'яного) (досл.: проходити як кордон штату Вірджинія).</p> <p>.....</p> <p>59. Bacchus has drowned more than Neptune and has killed more than Mars.– Бахус втопив більше людей, ніж Нептун і вбив більше, ніж Марс.</p> <p>60. Drinking kills more people than a sword. – Вино погубило більше людей, ніж меч.</p> <p>61. Hard drinking is (like) a voluntary madness. – Пияцтво – це (як) добровільне безумство.</p> <p>62. There are more old drinkers than old doctors.- Старих п'яниць більше, ніж старих лікарів.</p> <p>63. Wine has drowned more men than the sea. – У чарці більше людей тоне, як у морі.</p>
--	---

	GOOD EYESIGHT	BAD EYESIGHT
GOOD EYESIGHT	<p>1. (as) keen / sharp as a blade – гострий, проникливий погляд, гострий зір (досл.: гострий як лезо).</p> <p>2. (as) keen / sharp as a needle – гострий, проникливий погляд, гострий зір (досл.: гострий як голка).</p> <p>3. (as) keen / sharp as a razor – гострий, проникливий погляд, гострий зір (досл.: гострий як бритва)</p> <p>4. (as) sharp as a knife – гострий, проникливий погляд, гострий зір (досл.: гострий як ніж).</p> <p>5. (as) sharp as bird's eyes – гострі, проникливі, зіркі очі (досл.: гострі як у птаха).</p> <p>6. (as) sharp as hawk's eyes – гострі, проникливі, зіркі очі (досл.: гострі як у сокола).</p> <p>.....</p> <p>7. have eyes like gimlets – мати гострі, пронизливі очі (досл.: як буравчики).</p>	

	8. have eyes like a hawk – мати добрий зір, бути зірким, мати добрі очі (досл.: як у яструба). 9. have eyes like an eagle мати добрий зір, бути зірким, мати добрі очі (досл.: як у орла)
BAD EYESIGHT	1. (as) blind as a bat – цілком сліпий, незрячий (досл.: як кажан). 2. (as) blind as a beetle – цілком сліпий, незрячий (досл.: як жук). 3. (as) blind as a brickbat – цілком сліпий, незрячий (досл.: як кусок цегли). 4. (as) blind as a buzzard – <i>заст.</i> незрячий, сліпий (досл.: як канюк, як сарич). 5. (as) blind as a mole – незрячий, сліпий (досл.: як кріт). 6. (as) blind as an owl – незрячий, сліпий, (досл.: як сич). 7. None is so blind as they who will not see. – Найбільш сліпий той, хто не хоче бачити.

GOOD HEARING	BAD HEARING
GOOD HEARING	1. have ears like a dog, to – мати хороший слух (досл.: як собака).
BAD HEARING	1. (as) deaf as an adder – цілком глухий (досл.: як гадюка, як вуж). 2. (as) deaf as a bat – цілком глухий (досл.: як летюча миша). 3. (as) deaf as a beetle – цілком глухий (досл.: як жук). 4. (as) deaf as a door – <i>заст.</i> цілком глухий (досл.: як двері). 5. (as) deaf as a door-nail – <i>заст.</i> цілком глухий (досл.: як дверний цвях). 6. (as) deaf as a haddock – <i>заст.</i> цілком глухий (досл.: як пикша (риба)). 7. (as) deaf as a mackerel – цілком глухий (досл.: як скумбрія). 8. (as) deaf as a post – цілком глухий (досл.: як стовп). 9. (as) deaf as a stone — цілком глухий (досл.: як камінь). 10. (as) deaf as a woodcock – цілком глухий (досл.: як тетерук). 11. None is so deaf as those who won't hear. – Найбільш глухий той, хто не хоче чути.

WELL-FED	HUNGRY
WELL-FED	1. (as) fit as a butchers dog – дуже ситий (досл.: як собака м'ясника) 2. (as) full as a boot – дуже ситий, ситий по горло, наїджений (досл.: повний як чобіт). 3. (as) full as an egg – дуже ситий, ситий по горло, наїджений (досл.: повний як яйце). 4. (as) full as a tick – <i>розм.</i> дуже ситий, ситий по горло, наїджений від пуза (досл.: повний як кліщ).

	<p>5. (as) full as a tun – дуже ситий, ситий по горло, наїджений (досл.: повний як бочка).</p> <p>6. (as) «hungry» as a bird – неголодний, ситий (досл.: «голодний» як пташка).</p> <p>7. (as) tight as a drum – дуже ситий, наїджений, із повним, роздутим животом (досл.: повний як бубон).</p> <p>.....</p> <p>8. Better a good dinner than a fine coat. – Краще хороший обід, ніж гарний піджак.</p> <p>9. Better fed than taught. – Краще бути ситим, ніж вченим.</p> <p>10. Gluttony kills more than the sword. – Обжерливість вбиває більше людей, ніж зброя.</p> <p>11. Never bite off more than you can chew. – Ніколи не відкушуй більше, ніж можеш пережувати.</p>
HUNGRY	<p>1. (as) greedy / hungry as a bear – <i>амер.</i> дуже жадібний до їди, ненаситиний, голодний, зголоднілий (досл.: як ведмідь)</p> <p>2. (as) greedy / hungry as a dog – дуже жадібний до їди, ненаситний, ненажерливий, голодний (досл.: як собака).</p> <p>3. (as) greedy / hungry as a pig – дуже жадібний до їди, ненаситний, ненажерливий, голодний (досл.: як свиня).</p> <p>4. (as) greedy / hungry as a wolf – дуже жадібний до їди, ненаситний, ненажерливий, голодний (досл.: як вовк)</p> <p>5. (as) hungry as a church mouse – дуже голодний, зголоднілий (досл.: як церковна миша).</p> <p>6. (as) hungry as a hawk – дуже голодний, зголоднілий (досл.: як яструб, як сокіл).</p> <p>7. (as) hungry as a hunter – дуже голодний, зголоднілий (досл.: як мисливець).</p> <p>8. (as) hungry as a she-wolf with pups – дуже голодний (досл.: як вовчиця із цуценятами).</p> <p>.....</p> <p>9. eat like a hog / pig, to – <i>зруб.</i> жадібно їсти, об'їдатися, обжиратися, їсти багато (досл.: як свиня).</p> <p>10. eat like a horse, to – жадібно їсти, об'їдатися, обжиратися, їсти багато (досл.: як кінь).</p> <p>11. eat like a wolf, to – дуже багато і жадібно їсти (досл.: як вовк).</p> <p>12. eat like the cat that got the cream, to – їсти багато (досл.: як кіт, який добрався до сметани).</p> <p>13. have eyes bigger than one's stomach, to – бути дуже голодним, жадібним до їжі (досл.: мати очі більші ніж шлунок).</p> <p>14. look at smb. / smth. like a cat looks at a canary / at cream, to – голодно / хтиво дивитися на кого-н., що-н. (досл.: як кіт на канарейку / на сметану).</p>

	<p>15. swarm at smth. like locusts , to – швидко і жадібно спустошити, з'їсти що-н. (досл.: накинутися на щось як сарана).</p> <p>.....</p> <p>16. A hungry man is (like) an angry man. – Голодна людина – це (як) сердита людина.</p> <p>17. Diet cures more than doctor. – Дієта лікує краще ніж лікар.</p> <p>18. Hunger is (like) a teacher of arts. – Голод- це (як) учитель ремесел (майстерності). Голод усього навчить.</p> <p>19. Hunger is (like) the best sauce. – Голод – це (як) найліпший соус (кухар). Голодному все смакує.</p> <p>20. It is better a belly burst than good food waste. – Нехай краще трісне живіт, ніж пропаде хороша їжа.</p> <p>21. One's eyes are bigger than one's belly. – Їв би очима, та живіт не приймає.</p> <p>22. Suppers kill more than the greatest doctors can cure. – Вечері вбивають більше людей, ніж взмозі вилікувати найкращі лікарі.</p> <p>23. The table robs more than the thief. – Стіл обкрадає більше, ніж злодій.</p>
--	---

QUICK, ACTIVE	SLOW, INACTIVE
QUICK, ACTIVE	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) active / agile as a cat – дуже швидкий, активний, жвавий жвавий, проворний, спритний, моторний (досл.: як кіт). 2. (as) active / agile / artful as a monkey / a wagonload (cart-load / barrel) of monkeys – дуже швидкий, активний, жвавий, проворний, спритний, рухливий (досл.: як мавпа / як вагон (віз / бочка) мавп). 3. (as) active / restless as quicksilver – дуже активний, жвавий, енергійний, рухливий, верткий, вертлявий (досл.: як ртуть). 4. (as) artful as a baby / babe / child – дуже проворний, спритний, моторний, грайливий (досл.: як дитя / дитина). 5. (as) artful as a boy / girl – дуже проворний, спритний, моторний, грайливий (досл.: як хлопець / дівчина). 6. (as) artful / smart as the devil – дуже проворний, спритний, вправний, моторний, грайливий (досл.: як диявол). 7. (as) brisk as a bee – дуже моторний, спритний, проворний, швидкий (досл.: як бджола). 8. (as) brisk as a butterfly – дуже проворний, спритний, грайливий (як метелик) 9. (as) brisk as a gazelle – дуже моторний, швидкий, спритний, проворний (досл.: як газель). 10. (as) brisk as a wasp in the sunshine – дуже жвавий, проворний, моторний, верткий (досл.: як оса на сонці). 11. (as) brisk as bottled ale – <i>заст.</i> дуже жвавий, проворний, моторний, верткий (досл.: як ель у пляшці). 12. (as) fast / fleet as a deer – дуже швидкий, прудконогий (досл.: як олень).

13. (as) fast / fleet as a lizard – *амер.* дуже швидкий, прудконогий (досл.: як ящірка).
14. (as) fast / quick / swift as an arrow – дуже швидкий (досл.: як стріла).
15. (as) fast / quick / swift as a bird – *розм.* дуже швидкий (досл.: як птах).
16. (as) fast / quick / swift as a bullet – дуже швидкий, швидкий як вітер (досл.: як куля).
17. (as) fast / quick / swift as a cat – дуже швидкий, бистрий (досл.: швидкий як кіт).
18. (as) fast / quick / swift as a flash – дуже швидкий, миттєвий (досл.: як спалах).
19. (as) fast / quick / swift as a fox – дуже швидкий (досл.: як лис).
20. (as) fast / quick / swift as a greyhound – *амер.* дуже швидкий, прудконогий (досл.: як хорт).
21. (as) fast / quick / swift as a hare / rabbit – дуже швидкий, прудконогий (досл.: як заєць / кролик).
22. (as) fast / quick / swift as a jet – дуже швидкий (досл.: досл.: як течія).
23. (as) fast / quick / swift as light – дуже швидкий (досл.: швидкий як світло).
24. (as) fast / quick / swift as (greased) lightning – *розм.* дуже швидкий, миттєвий (досл.: як блискавка).
25. (as) fast / quick / swift as a mind / thought – *розм.* дуже швидкий, миттєвий (досл.: як думка).
26. (as) fast / quick / swift as one's legs would carry one – дуже швидкий (досл.: швидкий як тільки ноги можуть нести).
27. (as) fast / quick / swift as (the) wind – *розм.* дуже швидкий (досл.: як вітер).
28. (as) fast / quick / swift as a wink – *амер. розм.* дуже швидкий, бистрий, миттєвий (досл.: як (оком) мигнути, кліпнути).
29. (as) fleet as an antelope – *амер.* дуже швидкий (досл.: як антилопа).
30. (as) keen as keen's mustard – дуже активний, енергійний (досл.: гострий як гірчиця) [*вираз побудований на грі слів: keen — гострий та keen's mustard — «гірчиця Кіна» (за назвою фірми, що виробляла її)*].
31. (as) lively as a cricket – дуже активний, енергійний (досл.: як цвіркун).
32. (as) nimble as an eel – *заст.* дуже спритний, проворний, в'юнкий (досл.: як в'юн, як вугор).
33. (as) nimble as a deer – моторний, спритний, проворний, прудкий (досл.: як лань).

34. (as) nimble as a goat – моторний, спритний, проворний, прудкий (досл.: як козел).
35. (as) nimble as a squirrel – моторний, спритний, проворний (досл.: як білка).
36. (as) nimble as a cat – моторний, спритний, проворний (досл.: кіт).
37. (as) nimble as water – моторний, спритний, проворний (досл.: як вода).
38. (as) playful as a kitten – пустотливий, грайливий (досл.: як кошеня).
39. (as) playful as a monkey – пустотливий, грайливий (досл.: як мавпа).
40. (as) playful as a puppy – пустотливий, грайливий (досл.: як щеня).
41. (as) quick as a twinkle – дуже швидкий, бистрий, миттєвий (досл.: як мигання світлом).
42. (as) slick as a whistle – *амер. сленг.* спритний, вправний (досл.: як свисток).
43. (as) slippery as an eel – дуже верткий, проворний (досл.: як в'юн).
44. (as) wanton as a calf with two dams – дуже жвавий, енергійний, грайливий, рухливий, (досл.: як телятко, що двох маток ссе).
45. (as) swift as a fox – дуже швидкий (досл.: як лисиця).
46. (as) swift as the wind – дуже швидкий (досл.: як вітер).
47. (as) swift as a hawk – дуже швидкий (досл.: як сокіл).
48. (as) swift as thieves – дуже швидкий, прудконогий (досл.: як злодії).
-
49. be like a jack-in-the-box – *амер.* бути моторним, жвавим, енергійним (досл.: як коник стрибунець) [Jack-in-the-box – «Джек із коробки», іграшкова фігурка коника-стрибунця на пружині, що вискакує із коробки при її відкритті].
50. be like full of beans – бути жвавим, енергійним (досл.: як повний бобу).
51. be / move etc like a bee, to – бути дуже швидким, рухливим, моторним / дуже швидко рухатися (досл.: як бджола).
52. be / move / jump etc like a gazelle, to – *амер.* бути дуже швидким, рухливим, моторним / дуже швидко рухатися / стрибати (досл.: як газель).
53. be / move etc like quicksilver, to – бути дуже швидким, рухливим / дуже швидко рухатися (досл.: як ртуть).

54. be / run etc like a forest fire, to – бути дуже швидким / бігти дуже швидко (досл.: як лісова пожежа).
55. be / run etc like smoke, to – бути дуже швидким / бігти дуже швидко (досл.: як дим).
56. burst in like a hurricane, to – дуже швидко увійти до приміщення, увірватися (досл.: як ураган).
57. burst in like a whirlwind, to – дуже швидко увійти до приміщення, увірватися (досл.: як вихор).
58. circle like a whirlwind, to – крутитися, вертїтися (досл.: як вихор, як ураган)
59. do smth. like a cartload / a hundred / a thousand / a ton of bricks, to – робити щось з усієї сили; навально, енергійно, надзвичайно (досл.: як тачка / як сотня / як тисяча / як тона цегли).
60. do smth. like (all) get-out, to – *амер. розм.* робити щось швидко, з усіх сил, енергійно.
61. do smth. like anything, to – робити щось швидко, з усіх сил, енергійно (like anything – *інтенсифікатор*).
62. do smth. like lightning / like a streak of lightning – зробити щось миттєво, блискавично.
63. do smth. like hell, to – робити щось швидко, з усіх сил, енергійно (like hell – *інтенсифікатор*).
64. do smth. like fun, to – робити щось швидко, з усіх сил, енергійно (like fun – *інтенсифікатор*).
65. do smth. like one / like twelve o'clock, to – *розм.* робити щось дуже швидко (like one / like twelve – *інтенсифікатори*).
66. do smth. like it's going out of fashion, to – робити щось дуже швидко (досл.: так, ніби це виходить з моди).
67. drive like Jehu, to – шалено мчати, мчати як дурнуватий (досл.: мчати як Іеху) [*етим. бібл.*: Jehu – *біблійний персонаж*].
68. drive like a maniac, to – дуже швидко їхати, мчати (досл.: як маніяк).
69. flee / run etc like bandicoots before a bushfire, to – *австрал.* дуже швидко бігти (досл.: як бандикути перед вогнем).
70. flee / run etc like a hare / rabbit, to – тікати / бігти з усіх сил (досл.: як заєць / як кролик).
71. get on like a house on fire, to – швидко й легко рухатися вперед (досл.: як вогонь по будинку).
72. get on like a forest fire / wildfire / smoke, to – рухатися вперед дуже швидко (досл.: як лісова пожежа / дим).
73. go / move like one o'clock, to – йти / рухатися дуже швидко, стрімко (one o'clock – *інтенсифікатор*).

74. go off like an arrow, to – дуже швидко рухатися, летіти (досл.: як стріла).
75. go / run like old gooseberry, to – йти / бігти дуже швидко, з усіх сил, щодуху (old gooseberry – *інтенсифікатор*).
76. go / run etc like a lamplighter, to – бути дуже швидким / йти / бігти дуже швидко, прожогом (досл.: як ліхтарник).
77. go / run etc like (greased) lightning, to – йти / бігти дуже швидко, прожогом (досл.: як блискавка).
78. go / run etc like split, to – мчати, нестися, летіти дуже швидко, щодуху, летіти як вітер (досл.: як тріщина (*напр.* на деревині)).
79. go / run etc like sixty, to – летіти дуже швидко, щодуху; летіти, мчати, нестися, як вітер (sixty – *інтенсифікатор*).
80. go / run like the wind, to 0) – бути дуже швидким / йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (досл.: як вітер).
81. go / run etc as fast as one's legs can carry one, to – йти / бігти дуже швидко (досл.: так швидко, як тільки ноги можуть нести).
82. go / run etc like a bomb, to – йти / бігти із шаленою швидкістю (досл.: як бомба).
83. go / run etc like a flash, to – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху, з усіх сил (досл.: як спалах).
84. go / run etc like get-out, to – *амер. розм.* йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху, з усіх сил.
85. go / run etc like the devil – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху, з усіх сил. (досл.: як диявол).
86. go / run etc like a rocket, to – йти / бігти, рухатися дуже швидко (досл.: як ракета).
87. go / run etc like billy-o(h), to – *розм.* йти / бігти дуже швидко, мчати з усіх сил, дуже енергійно (billy-o(h) – *інтенсифікатор*).
88. go / run etc like blazes, to – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (досл.: як блискавка).
89. go / run etc like blue murder, to – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (досл.: як у небезпечній ситуації).
90. go / run etc like blue streak, to – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (досл.: як блискавка).
91. go / run etc like forty, to – *амер. розм.* йти / бігти з усіх сил; дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (like forty – *інтенсифікатор*).
92. go / run etc like hell, to – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (hell – *інтенсифікатор*).
93. go / run etc like mad / crazy, to 0) – йти / бігти дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (досл.: як навіжений, як божевільний).
94. go / run etc like old boots, to – *груб.* йти / бігти щодуху, з усіх сил (досл.: як старі черевики).

95. go / run etc like sin, to – йти / бігти з усіх сил; дуже швидко, миттю, прожогом, щодуху (досл.: як гріх).
96. go / run etc like smoke, to – йти / мчати дуже швидко, щодуху (досл.: як дим).
97. fly like a bird, to – летіти дуже швидко (досл.: як птах).
98. fly / run / rush etc out like a bat out of hell, to – вилетіти / вибігти дуже швидко, стрімголов (досл.: як кажан із пекла).
99. jump / spring / run etc like a gazelle, to – *амер.* дуже швидко й високо стрибати (досл.: як козуля).
100. jump around like a lamb – дуже швидко й енергійно стрибати (досл.: як ягня).
101. jump around like a kangaroo – дуже швидко й енергійно стрибати (досл.: як кенгуру).
102. race like a frightened rabbit – дуже швидко мчати (досл.: як наляканий заєць).
103. run around like a squirrel in a cage, to — дуже швидко рухатися, бігати, носитися (досл.: як білка у клітці).
104. run as fast as one's legs can carry, to – дуже швидко бігти (досл.: наскільки можуть нести ноги)
105. run like an antelope – дуже швидко бігти (досл.: як антилопа)
106. run like a chicken with its head cut off, to – дуже швидко бігти (досл.: як курча з обрізаною головою).
107. run like a deer, to – бігти дуже швидко (досл.: як олень).
108. run like the clappers, to – дуже швидко рухатися, бігати (досл.: як серцевина дзвону).
109. run like the wind, to – бігти з усіх сил (досл.: як вітер).
110. run like all creation, to – *амер.* бігти дуже швидко, стрімголов, щодуху, щосили (creation – *інтенсифікатор*).
111. run like a wild animal, to – дуже швидко бігти (досл.: як дикий звір).
112. run like mad / madman, to – мчати / бігти дуже швидко (досл.: як навіжений).
113. run like beans, to – *розм.* бігти дуже сильно, з усіх сил, щодуху (досл.: як боби).
114. run like hell (for leather), to – *розм.* бігти дуже швидко, нестися, мчати (досл.: як пекло (за м'ячем)).
115. run like light, to – дуже швидко бігти, мчати (досл.: як світло).
116. run like one o'clock, to – дуже швидко бігти, мчати, стрімголов (one o'clock – *інтенсиф.*).
117. run like thought, to – дуже швидко бігти, мчати (досл.: як думка).
118. run like the hurricane, to – дуже швидко бігти (досл.: як ураган).

	<p>119. run like sixty, to – <i>амер.</i> мчати, нестися, летіти дуже швидко (досл.: як 0 миль в годину).</p> <p>120. run off like greased lightning, to – вибігти, вискочити кулею, дуже швидко, прожогом (досл.: як жиром намазана блискавка).</p> <p>121. run / fly / race / rush like a mad dog (on the loose), to – дуже швидко бігти / летіти / мчати (досл.: як скажений собака (без прив'язі)).</p> <p>122. run / rush around etc like a blue-arsed fly, to – дуже швидко бігати, рухатися, носитися (досл.: як стурбована муха).</p> <p>123. run / rush out etc like a bullet out of / from a gun, to – вибігти, вискочити кулею, прожогом (досл.: як куля із рушниці).</p> <p>124. run / rush out etc like a scalded / singed cat, to – вибігти / бігти дуже швидко, стрімголов (досл.: як ошпарений / підпалений кіт).</p> <p>125. run / rush out etc like a shot / shooting, to – вибігти, вискочити кулею прожогом, з усіх сил, щодуху (досл.: як постріл).</p> <p>126. rush about like one possessed, to – дуже швидко бігти, мчати (досл.: як навіжений, як ненормальний).</p> <p>127. shoot out of a place like a rocket, to – дуже швидко вискочити, вибігти, вилетіти (досл.: вискочити, вилетіти як ракета).</p> <p>128. spin like a top, to – бути дуже жвавим, бути постійно в русі (досл.: крутитися як дзига).</p> <p>.....</p> <p>129. The more haste, the less speed. = The more haste, the less need. = The greater hurry, the worse the speed. – Тихіше їдеш, далі будеш. = Поспішиш, людей насмішиш. Скорий поспіх – людям посміх.</p>
SLOW, INACTIVE	<p>1. (as) awkward as a bull / a cow in a china shop – повільний, незграбний, неповороткий (досл.: як віл / як корова у магазині порцеляни).</p> <p>2. (as) awkward as a cow on a roller skates – неповороткий, незграбний, вайлуватий (досл.: як корова на роликівих ковзанах).</p> <p>3. (as) clumsy as a bear – неповороткий, незграбний, вайлуватий (досл.: як ведмідь).</p> <p>4. (as) clumsy as an elephant – неповороткий, незграбний, вайлуватий (досл.: як слон).</p> <p>5. (as) clumsy as an ox – неповороткий, незграбний, вайлуватий (досл.: як бик, як буйвол).</p> <p>6. (as) clumsy as a cow on a bicycle – <i>амер.</i> дуже незграбний (досл.: як корова на велосипеді).</p> <p>7. (as) clumsy as a hog on ice – дуже незграбний, вайлуватий (досл.: як свиня на льоду).</p> <p>8. (as) clumsy as a purreu – незграбний, вайлуватий (досл.: як цуценя).</p>

	<p>9. (as) drowsy as a tired butterfly – млявий, повільний (досл.: як знесилений метелик).</p> <p>10.(as) drowsy as an autumn fly / as a sleepy fly – дуже млявий, сонний (досл.: як осіння / як сонна муха).</p> <p>11.(as) slow as a baby – повільний, млявий (досл.: як дитина).</p> <p>12.(as) slow as an ox – дуже повільний (досл.: повільний як осел).</p> <p>13.(as) slow as a funeral – повільний, млявий (досл.: як похорон).</p> <p>14.(as) slow as molasses (in January) – <i>амер.</i> повільний, млявий (досл.: як чорна патока, як меляса (у січні)).</p> <p>15.(as) slow as a result – повільний, млявий (досл.: як результат).</p> <p>16.(as) slow as a sloth – дуже повільний (досл.: як лінивець).</p> <p>17.(as) slow as a snail – дуже млявий, повільний (досл.: як слимак)</p> <p>18.(as) slow as a tortoise / a turtle – повільний, млявий (досл.: як черепаха).</p> <p>.....</p> <p>19.be / behave / look etc like a bull /cow in a china shop, to – бути / вести себе / виглядати дуже незграбним, вайлуватим (досл.: як бик у посудній лавці).</p> <p>20.be / look etc like a sack of potatoes, to – бути / виглядати незграбним, безформенним (досл.: як мішок картоплі).</p> <p>21.be / look etc like a sow playing on a trump, to – бути / виглядати незграбним, непрезентабельним (досл.: як свиня, що грає на трубі).</p> <p>22.move like a snail, to – рухатися дуже повільно (досл.: як слимак).</p> <p>23.move like a tortoise / a turtle – повільний, млявий (досл.: як черепаха).</p> <p>24.dance like an elephant, to – дуже невміло танцювати, бути неповоротким у танці (досл.: як слон у танці).</p>
--	--

CALM, MOTIONLESS, INACTIVE	MOVING, ACTIVE
CALM, MOTION- LESS, INACTIVE	<p>1. (as) motionless / still as a carving – нерухомий, у стані спокою (досл.: як скульптура).</p> <p>2. (as) motionless / still / stiff / even as a corpse – нерухомий, у стані спокою, завмерлий (досл.: як труп).</p> <p>3. (as) motionless / still as a dead / as death – нерухомий, у стані спокою, завмерлий (досл.: як мерлець / як смерть).</p> <p>4. (as) motionless / still as a grave / tomb / tombstone – нерухомий, у стані спокою (досл.: як могила / як надмогильний камінь).</p> <p>5. (as) motionless / still as a mouse – нерухомий, у стані спокою, завмерлий (досл.: як миша).</p> <p>6. (as) motionless / still as a post – нерухомий, у стані спокою (досл.: як стовп, як колода).</p> <p>7. (as) motionless / still as a statue – нерухомий, у стані спокою (досл.:</p>

	<p>як статуя).</p> <p>8. (as) motionless / still as a stone – зовсім нерухомий, непорушний (досл.: як камінь).</p> <p>9. (as) motionless / still as a wooden image – нерухомий, у стані спокою, завмерлий (досл.: як дерев'яна статуетка).</p> <p>.....</p> <p>10. be / stand etc as one enchanted, to – бути / стояти як вкопаний (досл.: як зачарований).</p> <p>11. be stunned as by a thunderclap, to – бути приголомшеним, раптово зупинитися, заціпеніти (досл.: як при гуркоті грому).</p> <p>12. lie / sleep like a log, to – нерухомо лежати / спати (досл.: як колода).</p> <p>13. lie / sleep like a dog, to – нерухомо лежати / спати (досл.: як собака).</p> <p>14. lie / sleep like a rug, to – нерухомо лежати / спати (досл.: як килим).</p> <p>15. sit like a bump on a log, to – <i>амер.</i> сидіти нерухомо й мати байдужий вигляд (досл.: сидіти як сук на колоді).</p> <p>16. sit / stand like a dummy / mummy, to – сидіти / стояти нерухомо (досл.: як мумія, як манекен).</p> <p>17. sit / stand etc like a graven / stone image, to – сидіти / стояти нерухомо (досл.: як тесана / кам'яна статуя).</p> <p>18. sit / stand etc like a zombie, to – сидіти / стояти нерухомо (досл.: як зомбі).</p> <p>19. stand as if / like riveted on / roted to the ground / to the spot, to – стояти нерухомо (досл.: немов вкопаний до місця).</p> <p>20. stand like rock, to – стояти нерухомо (як скала).</p> <p>21. stand like a stone wall, to – стояти нерухомо, не рухаючись з місця (досл.: як кам'яна стіна).</p> <p>22. stand like a stuffed mummy, to – стояти нерухомо, не рухаючись з місця (досл.: як чучело).</p>
MOVING, ACTIVE	<p>1. (as) active / restless as quicksilver – неспокійний, непосидючий (досл.: як ртуть).</p> <p>2. (as) agile as a cat – неспокійний, рухливий, непосидючий (досл.: як кішка).</p> <p>3. (as) agile / artful as a monkey (a wagonload, cart-load, barrel of monkeys) – неспокійний, непосидючий (досл.: як мавпа (як вагон, як віз, як бочка мавп)).</p> <p>4. (as) artful as a baby / babe / child – рухливий, непосидючий (досл.: як дитя).</p> <p>5. (as) artful as a boy / boy's – рухливий, непосидючий (досл.: як хлопчик / хлопчики).</p> <p>6. (as) artful as a girl / girl's – рухливий, непосидючий (досл.: як</p>

	<p>дівчинка / дівчата).</p> <p>7. (as) artful as the devil – рухливий, непосидючий (досл.: як диявол, як чорт).</p> <p>8. (as) busy as a beaver – дуже рухливий, метушливий (досл.: як бобер).</p> <p>9. (as) busy as a bee (with two tails) – без причин дуже активний, метушливий, галасливий (досл.: як бджола (з двома хвостами)).</p> <p>10. (as) busy as a cockroach on a hot stove – без причин дуже активний, метушливий, галасливий (досл.: як тарган на гарячій печі).</p> <p>11. (as) busy as a dog with two tails – без причин дуже активний, метушливий, галасливий (досл.: як собака з двома хвостами).</p> <p>12. (as) busy as a hen with one chick / chicken – без потреби активний, жвавий, енергійний, багато шуму із нічого (досл.: як курка із курчам / курчатами).</p> <p>.....</p> <p>13. be / behave like a hen on a hot griddle, to – бути невгамовним, метушливим (досл.: як курка на гарячій сковорідці).</p> <p>14. be/ behave like a cat on hot bricks, to – бути невгамовним, метушливим (досл.: як кішка на гарячих цеглинах).</p> <p>15. fuss over smh, smth like an old hen, to – без причин метушитися (досл.: як стара курка).</p> <p>16. fuss like a cock, to / – без причин метушитися (досл.: як півень).</p> <p>17. run round like a squirrel in a cage – метушитися, крутитися (досл.: як білка в клітці).</p> <p>18. be busier than a one-eyed cat watching two mouse holes – бути більш зайнятим, метушливим, ніж одноокий кіт, що спостерігає за двома мишачами норами.</p> <p>19. be busier than a three legged cat in a dry sand box – бути більш зайнятим, метушливим, ніж триногий кіт в сухій коробці піску.</p>
--	---

SLEEPY, LANGUID, ENERGYLESS	UNSLEEPY, ENERGETIC
<p>SLEEPY, LANGUID , ENERGY- LESS</p>	<p>1. (as) fresh as a bean – свіжий, бадьорий, (досл.: свіжий як біб).</p> <p>2. (as) fresh as a daisy – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як маргаритка).</p> <p>3. (as) fresh as a dewdrop – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як краплина роси).</p> <p>4. (as) fresh as a flower – здоровий, квітучий, свіжий (досл.: свіжий як квітка).</p> <p>5. (as) fresh as a flower / as flowers in May – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як квітка / як квіти у травні).</p> <p>6. (as) fresh as a lark .– свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як жайворонок).</p>

	<p>7. (as) fresh as a (newborn) child – здоровий, бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як (новонароджена) дитина).</p> <p>8. (as) fresh as a (new) paint – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як (нова) фарба).</p> <p>9. (as) fresh as a rose – бадьорий, свіжий (досл.: свіжий як троянда).</p> <p>10. (as) fresh as (new) paint – свіжий, бадьорий (досл.: свіжий як (нова) фарба).</p>
UN-SLEEPY ENERGETIC	<p>1. (as) sleepy as a coala – сонний (досл.: як коала).</p> <p>2. (as) sleepy as an owl – сонний (досл.: як сова).</p> <p>3. (as) sleepy as a (an autumn) fly – сонний (досл.: як (осіння) муха).</p> <p>4. (as) sleepy as a tired butterfly – сонний (досл.: як втомлений метелик).</p> <p>.....</p> <p>5. sleep as / like a log, to – дуже міцно спати, спати без задніх ніг (досл.: як колода).</p> <p>6. sleep like a baby / child, to – дуже міцно спати (досл.: як дитя).</p> <p>7. sleep like / as a kitten, to – <i>амер.</i> дуже міцно спати (досл.: спати як кошенья).</p> <p>8. sleep like a dog, to – дуже міцно спати (досл.: як собака).</p> <p>9. sleep like a lamb, to – дуже міцно спати (досл.: як ягня).</p> <p>10. sleep like a top, to – дуже міцно спати (досл.: як вершина).</p> <p>11. sleep like the dead, to – дуже міцно спати (досл. як мертвий).</p> <p>12. sleep like the dead mattress – дуже міцно спати (досл. як матрац).</p>

DISTINCT, QUIET, SOFT VOICE	INDISTINCT, LOUD, ROUGH VOICE
DISTINCT, QUIET, SOFT VOICE	<p>1. (as) clear as a bell – дуже чистий, ясний, прозорий (досл.: як дзвіночок).</p> <p>2. (as) clear as crystal – <i>розм.</i> дуже чистий, ясний, прозорий (досл.: як кришталь).</p> <p>3. (as) clear as daylight – дуже чистий, ясний, прозорий (досл.: як денне світло).</p> <p>4. (as) fine / soft as cotton – <i>амер.</i> дуже м'який, ніжний (досл.: м'який як вата) (<i>також про голос</i>).</p> <p>5. (as) fine / soft as silk – дуже м'який, ніжний (досл.: як шовк) – (<i>також про голос</i>).</p> <p>6. (as) smooth / soft as velvet – дуже м'який, ніжний (досл.: як оксамит) (<i>також про голос</i>).</p>
INDISTINCT,	<p>1. (as) hoarse as a (an old) crow / raven – хрипкий, охриплий (досл.: охриплий як (старий / -а) ворон / - а).</p>

<p>LOUD, ROUGH VOICE</p>	<p>2. (as) loud as thunder – дуже гучний (досл.: голосний як грім). 3. (as) rough as sandpaper / emery paper – <i>амер.</i> дуже грубий голос (досл.: як наждаковий папір). 4. a voice like a trumpet of Jericho – <i>амер.</i> уже гучний голос (досл.: як звук ієрихонської труби) [Ієрихон – місто в Палестині, на Західному березі ріки Йордан]. 5. a voice like a foghorn – <i>амер.</i> дуже гучний голос (досл.: як у сирени). 6. a voice like sand and glue – хрипкий, охриплий голос (досл.: як пісок з клеєм).</p>
---	--

	<p>FEELING WARM, HOT</p>	<p>FEELING COLD, FROZEN</p>
<p>FEELING WARM, HOT</p>	<p>1. (as) hot as a furnace – дуже гарячий, жаркий (досл.: як піч). 2. (as) hot as an oven – дуже гарячий, жаркий (досл.: як піч). 3. (as) hot as coals – дуже гарячий, жаркий (досл.: як вугілля). 4. (as) hot as hell – <i>амер.</i> дуже гарячий, жаркий (досл.: як пекло). 5. (as) hot as fire – дуже гарячий, жаркий (досл.: як вогонь). 6. (as) hot / warm as a toast – <i>арх.</i> дуже гарячий, теплий (досл.: як грінка). 7. (as) hot / warm as blood – дуже гарячий, теплий (досл.: як кров). 8. (as) hot / warm as the sun – дуже гарячий, теплий (досл.: як сонце)</p>	
<p>FEELING COLD, FROZEN</p>		<p>1. (as) blue as a badger – дуже холодний (досл.: синій від холоду як борсук). 2. (as) blue as a bilberry – дуже холодний (досл.: синій від холоду як чорниця). 3. (as) cold as a corpse – <i>розм.</i> дуже холодний (досл.: як труп). 4. (as) cold as a dog's nose – <i>амер.</i> дуже холодний (досл.: як ніс собаки). 5. (as) cold as death – <i>розм.</i> дуже холодний (досл.: як смерть). 6. (as) cold as a fish – дуже холодний (досл.: як риба). 7. (as) cold as a frog – дуже холодний (досл.: як жаба). 8. (as) cold as a grave / tomb / coffin – дуже холодний (досл.: як могила, труна). 9. (as) cold as a stone – дуже холодний (досл.: як камінь). 10. (as) cold as a wagon tire – <i>амер. сленг.</i> дуже холодний (досл.: як автопокришка). 11. (as) cold as charity – <i>рідк. книжн.</i> дуже холодний (досл.: як благодійність). 12. (as) cold as hell – дуже холодний (досл.: як пекло). 13. (as) cold as ice / iceberg – дуже холодний (досл.: як лід). 14. (as) cold as marble – дуже холодний (досл.: як мармур). 15. (as) cold as mutton – <i>заст.</i> дуже холодний (досл.: як баранина). 16. (as) cold as the moon – дуже холодний (досл.: як місяць).</p>

17. (as) cold as steel – дуже холодний (досл.: як сталь).

BODY WEIGHT: HEAVY	BODY WEIGHT: LIGHT
HEAVY	1. (as) heavy as lead – дуже важкий вагою (досл.: важкий як свинець).
LIGHT	1. (as) light as air – дуже легкий вагою (досл.: як повітря). 2. (as) light as a bird – дуже легкий вагою (досл.: як пташка). 3. (as) light as butterfly – дуже легкий вагою (досл.: як метелик). 4. (as) light as a drum – дуже легкий вагою (досл.: як бубон). 5. (as) light as a feather – дуже легкий вагою (досл.: як перо). 6. (as) light as a fly – дуже легкий вагою (досл.: як муха). 7. (as) light as gossamer – дуже легкий (досл.: як павутиння). 8. (as) light as a thistledown – дуже легкий (досл.: як пух).

TASTE SENSATIONS: SWEET	TASTE SENSATIONS: BITTER, UNSWEET
SWEET	1. (as) sweet as apple cider – дуже солодкий (досл.: як яблучний сік). 2. (as) sweet as candy – дуже солодкий (досл.: як цукерка). 3. (as) sweet as dessert – дуже солодкий (досл.: як десерт). 4. (as) sweet as honey – дуже солодкий (досл.: як мід). 5. (as) sweet as molasses – дуже солодкий (досл.: як меляса). 6. (as) sweet as a nut – дуже солодкий (досл.: як горіх). 7. (as) sweet as pie – дуже солодкий (досл.: як пиріг). 8. (as) sweet as sugar – дуже солодкий (досл.: як цукор). 9. (as) sweet as wine – дуже солодкий (досл.: як вино). 10. (as) sweet as ice cream – дуже солодкий (досл.: як морозиво). 11. (as) sweet as the punch – дуже солодкий (досл.: як пунш).
BITTER, UNSWEET	1. (as) bitter as aloes – дуже гіркий (досл.: як алое). 2. (as) bitter as coffee – дуже гіркий (досл.: як кава). 3. (as) bitter as gall – дуже гіркий (досл.: як жовч). 4. (as) bitter as hell – дуже гіркий (досл.: як пекло). 5. (as) sour as a crab – дуже кислий (досл.: як дике яблуко). 6. (as) sour as a lemon – дуже кислий (досл.: як лимон). 7. (as) sour as pickle – <i>амер.</i> дуже кислий (досл.: як розсіл). 8. (as) sour as verjuice – дуже кислий (досл.: як сік неспілих яблук). 9. (as) sour as vinegar – дуже кислий (досл.: як виноград). 10. (as) bitter as wormwood – дуже гіркий (досл.: як полин).

SKIN STATE: UNSMOOTH, TOUGH	SKIN STATE: SOFT, SMOOTH
UN-SMOOTH, TOUGH	1. (as) tough as gristle – жорсткий, твердий, тугий (досл.: як хрящ). 2. (as) tough as leather – жорсткий, тугий (досл.: як підошва). 3. (as) tough as an old boot / as old boots – жорсткий, твердий, тугий (досл.: як старий черевик / старі черевики).

	4. (as) tough as oak – жорсткий, твердий, тугий (досл.: як дуб).
SOFT, SMOOTH	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) smooth as a billiard ball – дуже гладкий, ніжний (досл.: як більярдна куля). 2. (as) smooth as a carpet – дуже гладкий, ніжний (досл.: як килим). 3. (as) smooth as an egg – дуже гладкий, ніжний (досл.: як яйце). 4. (as) smooth as a (polished) stone – <i>амер.</i> дуже гладкий, ніжний (досл.: як (полірований) камінь). 5. (as) smooth / soft as baby's bottom – <i>амер. розм.</i> дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як дитячий зад). 6. (as) smooth / soft as butter – дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як масло). 7. (as) smooth as glass – дуже гладкий (досл.: як скло). 8. (as) smooth / soft as cotton – дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як вата). 9. (as) smooth as custard – дуже гладкий, м'який (досл.: як заварний крем). 10. (as) smooth / soft as satin – дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як атлас). 11. (as) smooth / soft as silk – дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як шовк). 12. (as) smooth / soft as velvet – дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як оксамит). 13. (as) soft as a mole — дуже м'який (досл.: як шерсть крота). 14. (as) soft as a daffodil's petals – дуже гладкий, м'який, ніжний (досл.: як пелюстки жовтого нарциса).

STATE OF BODY, SKIN, CLOTHES: WET, UNDRY	STATE OF BODY, SKIN, CLOTHES: DRY
WET, UNDRY	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) wet as a fish – дуже мокрий (досл.: як риба). 2. (as) wet as a mouse – дуже мокрий (досл.: як миша). 3. (as) wet as a (drowned) rat – дуже мокрий (досл.: як (утоплений) щур). 4. (as) wet as a sponge – дуже мокрий (досл.: як губка).
DRY	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) dry as a bone – дуже сухий (досл.: як кістка). 2. (as) dry as chalk – дуже сухий (досл.: як крейда). 3. (as) dry as a chip – дуже сухий (досл.: як скіпка, як тріска). 4. (as) dry as a desert – дуже сухий (досл.: як пустеля). 5. (as) dry as dust – дуже сухий (досл.: як порох). 6. (as) dry as sand – <i>амер.</i> дуже сухий (досл.: як пісок). 7. (as) dry as paper – рідк. дуже сухий (досл.: як папір). 8. (as) dry as powder – дуже сухий (досл.: як порошок). 9. (as) dry as the Sahara – <i>амер.</i> дуже сухий (досл.: як Сахара).

	10. (as) dry as toast – дуже сухий (досл.: як тост).
--	--

STRAIGHT BACK	CROOKED, UNSTRAIGHT BACK
STRAIGHT BACK	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) straight as a board – прямий (досл.: як дошка). 2. (as) straight as a candle – стрункий, прямий (досл.: як свічка). 3. (as) straight as a line – прямий, без вигинів (досл.: як лінія). 4. (as) straight as an arrow – прямий (досл.: як стріла). 5. (as) straight as a pillar – прямий (досл.: як колона). 6. (as) straight as a poker – прямий (досл.: як кочерга). 7. (as) straight as a post – прямий (досл.: як стовп). 8. (as) straight as a ramrod – стрункий, прямий (досл.: як шомпол). 9. (as) straight as a rod – прямий (досл.: як прут). 10. (as) straight as a ruler – прямий (досл.: як лінійка). 11. (as) straight as a stick – прямий (досл.: як палиця). 12. (as) straight as a wand – прямий, без вигинів (досл.: як гілка). <p style="text-align: center;">.....</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. one looks like he has a broomstick / a poker up his butt – виглядає неначе в нього мітлище / кочерга у спині (про неприродно виструнчену людину).
CROOKED, UN-STRAIGHT BACK	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) bandy as a bandicoot – кривий, кривоногий (досл.: як великий сумчастий щур, як бандикут). 2. (as) crooked as a rainbow – <i>амер.</i> кривий, скрючений, горбатий (досл.: як веселка). 3. (as) crooked as a crankshaft – <i>амер.</i> вигнутий, викривлений, горбатий (досл.: як колінчастий вал). 4. (as) crooked as a corkscrew – вигнутий, викривлений (досл.: кривий як штопор). 5. (as) crooked as Dick's hatband – кривий, вигнутий, викривлений (досл.: як стрічка на капелюсі Діка). 6. (as) crooked as a dog's hind leg – кривий, кривоногий (досл.: як задня лапа собаки). 7. (as) crooked as a snake – кривий (досл.: як змія).

YOUNG	OLD
YOUNG	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) green as a cabbage – <i>розм.</i> молодий, зелений, юний – (досл.: зелений як капуста). 2. (as) green as (a) gooseberry – <i>розм.</i> молодий, зелений, юний – (досл.: зелений як агрус). 3. (as) green as a leek – <i>розм.</i> молодий, зелений, юний (досл.: зелений як цибуля-порей). 4. (as) green as grass – <i>розм.</i> молодий, зелений, юний – (досл.: зелений як трава).

	<p style="text-align: center;">.....</p> <p>5. be / look etc like a spring chicken, to – бути / виглядати дуже молодим, юним (досл.: як весняне курча).</p>
<p>OLD</p>	<p>1. (as) old as Adam – дуже старий, древній (досл.: як Адам) [<i>етим. бібл.: Adam – бібл. персонаж, прожив 0 років</i>].</p> <p>2. (as) old as Adam's rib – дуже старий (досл.: як ребро Адама).</p> <p>3. (as) old as Bible – дуже старий (досл.: як Біблія).</p> <p>4. (as) old as Eve – дуже стара (досл.: як Єва) [<i>етим. бібл.</i>].</p> <p>5. (as) old as a brontosaurus – дуже старий (досл.: як бронтозавр) (brontosaurus – <i>викопний плазун із групи динозаврів</i>).</p> <p>6. (as) old as Jehovah – дуже старий, давній (досл.: як Єгова) [Jehovah – <i>одне із імен Бога у старому Завіті</i>].</p> <p>7. (as) old as Methuselah/Methusalem – дуже старий, старезний (досл.: як Мефусаїл) [Methuselah / Methusalem – <i>предок Ноя</i>].</p> <p>8. (as) old as the hills / mountains – дуже старий (досл.: як пагорби / як гори).</p> <p>9. (as) old as time – дуже старий (досл.: як час, як світ).</p> <p>10. (as) old as the universe – <i>амер.</i> дуже старий, давній (досл.: як світ, всесвіт).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>11. be / look etc older than forty hills, to – бути / виглядати дуже старим (досл.: старішим ніж сорок горбів).</p> <p>12. be / look etc like an old bean, to – бути / виглядати старим, похилого віку (досл.: як старий біб) – (<i>зазв. про чоловіка</i>).</p> <p>13. be / look etc like an old foguey, to – бути / виглядати старим (досл.: як старий маразматик).</p> <p>14. be / look etc like the old chap, to – бути / виглядати старим (досл.: як стара щелепа).</p> <p>15. be / look etc like an old ox, to – бути / виглядати старим (досл.: як старий віл).</p> <p>16. be / look etc like an old ass, to – бути / виглядати старим (досл.: як старий осел).</p> <p>17. be / look etc like an old dog, to – бути / виглядати старим (досл.: як старий пес).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>18. A man is as old as he feels, and a woman as old as she looks. – Чоловікові стільки років, на скільки він себе відчуває, а жінці – на скільки вона виглядає.</p> <p>19. A man is as old as his arteries. – Людина така ж стара, як її артерії.</p> <p>20. No fool like an old fool. – Немає дурнішого за старого. Волосся сивіє, а голова шаліє. Сивина у голову, а біс у ребро.</p>

2. INNER HUMAN BEING
2. 1. PSYCHO EMOTIONAL STATES AND FEELINGS

CHEERFUL, HAPPY	SAD, UNHAPPY
CHEERFUL, HAPPY	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / lively / merry as a bird / as two birds – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний (досл.: як пташка / як дві пташки, як парочка). 2. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / lively / merry as a baby – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний (досл.: як дитя). 3. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / lively / merry as a dog / as a puppy – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний (досл.: як собака / як цуценя). 4. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / lively / merry as a cricket – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як цвіркун). 5. (as) blithe / cheerful / happy / jolly / merry as a grig – <i>брит. діал.</i> дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як цвіркун). 6. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / lively / merry as a goldfinch – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як щиглик). 7. (as) blithe / cheerful / happy / jolly / merry as a lark / as larks – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як жайворонок /-нки). 8. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / merry as Larry – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як Лері) [Larry – <i>пестлива форма від ірландського імені Larence</i>]. 9. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / merry as a sandboy – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як пісочний хлопчик) [sandboy – <i>казковий персонаж, який присипляє дітей тим, що сипле їм в очі пісок</i>]. 10. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / merry as a / the marriage / wedding bell /-s) – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як весільний /-і дзвіночок /-чки). 11. (as) blithe / cheerful / chirpy / happy / jolly / merry as maids – дуже веселий, життєрадісний, щасливий, безтурботний, задоволений (досл.: як дівчата). 12. (as) bright as a Christmas tree – світлий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як різдв'яне дерево).

- 13.(as) bright as a dollar / dime – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як долар / як монета в 0 центів).
- 14.(as) bright as an angel – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як янгол).
- 15.(as) bright as a butterfly – весела, сяюча від щастя, радісна, безтурботна дівчина / жінка (досл.: як метелик).
- 16.(as) bright as a (new) penny – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як (новий) пенс).
- 17.(as) bright as a (new) pin – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як (нова) булавка).
- 18.(as) bright as a / the diamond – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як діамант).
- 19.(as) bright as fire – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як вогонь).
- 20.(as) bright / shining as a button – веселий, радісний, сяючий від щастя (досл.: як гудзик).
- 21.(as) bright / happy as a / the day – веселий, радісний, світлий, сяючий від щастя (досл.: як сонячний день).
- 22.(as) bright / shining as the sun – яскравий, сяючий від щастя (досл.: як сонце).
- 23.(as) bright a thousand suns – яскравий, сяючий від щастя (досл.: тисячна кількість сонця).
- 24.(as) contented / happy / cheerful / merry as the day is long – дуже задоволений, щасливий, веселий (досл.: протягом усього дня).
- 25.(as) fit as a fiddle – веселий, радісний, у доброму настрої (досл.: як скрипка).
- 26.(as) fit as a flea – веселий, радісний, у прекрасному настрої (досл.: як блоха).
- 27.(as) funny as a barrel of monkeys – *амер.* дуже веселий, кумедний, смішний, потішний (досл.: як бочка мавп).
- 28.(as) funny as a clown – дуже веселий, кумедний, смішний (досл.: як клоун).
- 29.(as) funny / gay / jolly / happy as a dog – дуже веселий, кумедний, смішний, потішний (досл.: як собака).
- 30.(as) gay as a circus – *амер.* дуже веселий, радісний, щасливий (досл.: як цирк).
- 31.(as) happy / pleased as anything – щасливий, радісний (anything – *інтенсифікатор*).
- 32.(as) happy as a baby / babe / child – щасливий, веселий, радісний (досл.: як дитя / дитина).
- 33.(as) happy as a butchers dog – веселий, радісний (досл.: як собака м'ясника).
- 34.(as) happy as a clam (at high tide) – *амер. розм.* щасливий, веселий, радісний (досл.: як молюск (під час припливу і відливу) (*зазв. без гучного шуму*)).

- 35.(as) happy as a pig in the mud / in the slop – *розм.* дуже щасливий, життєрадісний, веселий (досл.: як свиня в болоті / в калюжі).
- 36.(as) happy as a possum up a gum-tree – *австрал.* дуже щасливий (досл.: як опоссум на евкаліптовому дереві).
- 37.(as) happy / merry as a king – щасливий, веселий, радісний (досл.: як король).
- 38.(as) happy as the day is long – щасливий, веселий, радісний (досл.: як день).
- 39.(as) joyful as a drum at a wedding – радісний, щасливий (досл.: як бубон на весіллі).
- 40.(as) merry as a beggar – веселий, життєрадісний (досл.: як жебрак).
- 41.(as) merry as a Greek – *заст.* веселий, життєрадісний (досл.: як грек).
- 42.(as) merry as a pie – веселий, життєрадісний (досл.: як сорока).
43. (as) playful as a kitten – веселий, радісний, грайливий (досл.: як кошеня).
- 44.(as) pleased as a cat – дуже задоволений, щасливий (досл.: як кіт).
- 45.(as) pleased as a dog (with two tails) – дуже радий, задоволений, щасливий (досл.: як собака (з двома хвостами)).
- 46.(as) pleased as Punch – дуже радий, задоволений, щасливий (досл.: як Панч) [Punch – *традиційний персонаж вуличного театру*].
-
- 47.be / look etc like a child in a sweetshop, to – бути / виглядати радісним, щасливим (досл.: як дитя у кондитерському магазині).
- 48.be / look etc like a dog with two tails, to – бути / виглядати дуже радісним, щасливим (досл.: як собака з двома хвостами).
- 49.be / look etc like the cat that / who stole / got the cream, to – бути / виглядати щасливим, задоволеним (досл.: як кіт, що добрався до сметани).
- 50.be / sit etc like on a cloud, to – шаленіти від щастя, бути як на сьомому небі (досл.: бути як на хмаринці).
- 51.be / sit etc like on the crest of the wave, to – бути / сидіти щасливим, радісним, веселим (досл.: як на гребені (вершині) хвилі).
- 52.be / sit etc like on the seventh heaven, to – бути / сидіти щасливим, радісним, веселим (досл.: як на сьомому небі) [*за вченням ісламу є сім небес і той, хто потрапляє на сьоме небо, зазнає найвищого блаженства*].
- 53.be / sit etc like on the top of the world, to – бути / сидіти на сьомому небі (досл.: як на вершині світу).
- 54.be like pigs in clover – бути дуже задоволеним, щасливим (досл.: як свині в конюшині).
- 55.have a face like a sunshine – мати щасливий вираз обличчя (досл.: як сонячне проміння).
- 56.glow like coals, to – горіти, світитися від щастя (про очі) (досл.:

	<p>горіти як вуглинка).</p> <p>57. look like a million dollars, to – виглядати надзвичайно щасливим (досл.: як (на) мільйон доларів).</p> <p>58. look like the cat who swallowed the canary / after it had eaten the canary, to – бути задоволеним (досл.: як кіт, що проковтнув / зів канарейку).</p> <p>59. quiver like a string, to – переповнюватися емоціями (зазв. радістю) (досл.: бриніти як струна).</p> <p>60. sing like a bird, to – весело співати, виспівувати, співати від щастя (досл.: як пташка).</p> <p>61. sing like a lark, to – весело співати, виспівувати, співати від щастя (досл.: як жайворонок).</p> <p>62. sing like a nightingale, to – весело співати, виспівувати, співати від щастя (досл.: як соловейко).</p> <p>63. tread / walk etc like on air, to – ступати / йти, не чуючи ніг під собою від радості, щастя (досл.: йти як у повітрі).</p> <p>.....</p> <p>64. A cheerful heart is (like) good medicine. – Веселе серце – це (як) гарні ліки.</p> <p>65. A merry heart does good like a medicine. – Веселе серце приносить таку ж користь, як і ліки.</p> <p>66. Be happy is better than to be wise. = It's better to be happy than wise. – Краще бути щасливим, ніж розумним.</p> <p>67. Better be born lucky than rich. – Не родись вродливий, а родись щасливий.</p> <p>68. Fortune is like glass: (it breaks when it is brightest). – Фортуна як скло: (вона розбивається саме тоді, коли сяє найяскравіше).</p>
<p>SAD, UNHAPPY</p>	<p>1. (as) bitter as aloes – гіркий, сумний, неприємний (досл.: як алоє).</p> <p>2. (as) bitter as death – гіркий, сумний, неприємний (досл.: як смерть).</p> <p>3. (as) bitter as gall – гіркий, сумний, неприємний (досл.: як жовч).</p> <p>4. (as) bitter as hell – дуже гіркий, сумний, неприємний (досл.: як пекло).</p> <p>5. (as) bitter as wormwood – гіркий, сумний, неприємний (досл.: як полин).</p> <p>6. (as) black as a boot – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як черевик).</p> <p>7. (as) black as a badger – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як борсук).</p> <p>8. (as) black as a cave – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як печера).</p> <p>9. (as) black as death – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як смерть).</p> <p>10. (as) black as a crow / raven – дуже сумний, похмурий, у поганому</p>

- настрої (досл.: чорний як ворон /-а).
11. (as) black as a crow's / raven's wing – дуже сумний, у поганому настрої (досл.: чорний як крило ворони/-а).
 12. (as) black as a hat – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як капелюх).
 13. (as) black as a hell – дуже сумний, похмурий, набундючений (досл.: чорний як пекло).
 14. (as) black as a thunder / thunderstorm / thunder cloud / cloud – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний (темний) як грім / як гроза / як громова хмара / як хмара).
 15. (as) black as coal – дуже сумний, у поганому настрої, похмурий (досл.: чорний як вугілля).
 16. (as) black as hades / Hades – дуже сумний, безрадісний, похмурий (досл.: темний як пекло, як Гадес) [*hades – за грецькою міфологією – «підземне царство, пекло»*].
 17. (as) black as ink – дуже сумний, похмурий, безрадісний (досл.: чорний як чорнило).
 18. (as) black as night / midnight – дуже сумний, похмурий безрадісний (досл.: чорний як ніч / як середина ночі).
 19. (as) black as sin – дуже сумний, безрадісний, похмурий (досл.: чорний як гріх).
 20. (as) black as my / your boots – *амер.* дуже сумний, у поганому настрої, похмурий (досл.: як мій (твій) черевик /-и).
 21. (as) black as the ace of spades – *амер.* дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як карта туз пікової масті).
 22. (as) black as the devil – дуже сумний, похмурий, у поганому настрої (досл.: чорний як демон) (*зазв. про настрій чоловіка*).
 23. (as) black / dark as death – дуже сумний, похмурий, безрадісний (досл.: чорний / темний як смерть) (*зазв. про настрій чоловіка*).
 24. (as) dismal as a hearse – дуже сумний, похмурий, гнітючий (досл.: гнітючий як катафалк).
 25. (as) dull as dish-water / dishwater / ditch-water / ditchwater) – *розм.* скучний, нудний, прісний (досл.: як застоюна вода, як помії).
 26. (as) glum / surly / sulky / vicious as a bear (with a sore head) – насуплений, похмурий (досл.: як ведмідь (з хворою головою)).
 27. (as) grave as a judge – похмурий, понурий, сумний, насуплений (досл.: як суддя).
 28. (as) grave as an owl – похмурий, понурий (досл.: як сова).
 29. (as) heavy as lead – похмурий, з каменем у серці, з передчуттям недоброго (досл.: важкий як свинець).
 30. (as) melancholy as a (gib) cat – дуже сумний, меланхолічний (досл. як (кастрований) кіт).
 31. (as) melancholy as a sick monkey – дуже сумний, меланхолічний (досл.: як хвора мавпа).

32. (as) miserable / sad as a bandicoot – *австрал.* дуже сумний, нещасний (досл.: як бандикут) [bandicoot – *сумчастий борсук*].
33. (as) miserable as sin – дуже нещасливий, у поганому настрої (досл.: як гріх) (sin – *інтенсифікатор*).
34. (as) sad as anything – дуже сумний, у поганому настрої (anything – *інтенсифікатор*).
35. (as) sad as three days rainy weather – дуже сумний (досл.: як три дні дощової погоди).
36. (as) sad as a sick dog – дуже сумний (досл.: як собака через хворобу).
37. (as) sad as the sky – дуже сумний, пахмурний (досл.: як небо).
38. (as) sick as mud – дуже сумний, у пригніченому настрої (досл.: як бруд).
39. (as) sour as a crab – похмурий, набундючений, незадоволений (досл.: кислий як яблуко).
40. (as) sour as vinegar – похмурий, набундючений, незадоволений (досл.: кислий як оцет).
41. (as) sour as verjuice – похмурий, набундючений, незадоволений (досл.: кислий як кислий сік).
42. (as) unhappy as a teasipper in a coffeehouse – дуже нещасливий (досл.: як поціновувач чаю у кав'ярні).
-
43. be / look etc like a dead man walking, to – бути / виглядати дуже сумним, пригніченим (досл.: як ходячий мерлець).
44. be / look etc like a drowned mouse – бути / виглядати у пригніченому стані, дуже сумним (досл.: як мокра миша).
45. feel (as) bad as death / worse than death, to – почувати себе пригніченим (досл.: почувати себе як смерть / гірше ніж смерть).
46. feel like a penny waiting for change – *амер.* почуватися принижено, бути без настрою (досл.: як однопенсова монета, що підлягає обміну).
47. feel / look etc like a cat in a strange garret, to — почувати себе / виглядати погано, не в своїй тарілці (досл.: як кішка на невідомому горищі).
48. feel / look etc like a cat on hot bricks, to – почувати себе / виглядати погано, не в своїй тарілці (досл.: як кішка на розпечених цеглинах).
49. feel / look etc like a cat on a hot roof, to – почувати себе / виглядати погано, не в своїй тарілці (досл.: як кішка на гарячому даху).
50. feel / look etc like a fish out of water, to – почувати себе / виглядати погано, не в своїй тарілці (досл.: як риба без води).
51. feel / look etc like nothing on earth, to – почувати себе / виглядати пригніченим (досл.: як ніщо на землі).

	<p>52. feel / look etc like the wrath of God, to – почувати себе / виглядати погано, нещасно (досл.: як гнів божий).</p> <p>53. feel / look etc like thirty cents, to – почувати себе / виглядати пригніченим, незадоволеним (досл.: як тридцять центів).</p> <p>54. go / wander etc like a lost soul, to – ходити дуже засмученим, пригніченим (досл.: як без душі).</p> <p>55. have a face as long as a fiddle, to – мати сумний, похмурий вираз обличчя (досл.: подовгуйте як скрипку).</p> <p>56. have a face as long as a judge, to – мати сумний, похмурий вираз обличчя (досл.: як суддя).</p> <p>57. have a face as long as a mile, to – мати сумний, похмурий вираз обличчя (досл.: подовгуйте як миля).</p> <p>58. have a face (as) long as a wet weekend – подовгуйте, сумне, похмуре обличчя (досл.: подовгуйте як дощовий тиждень).</p> <p>59. have a face like the dying calf, to – мати сумний, похмурий вираз обличчя (досл.: як обличчя теляти, що вмирає).</p> <p>60. have a face like thunder, to – мати сумний вираз обличчя (досл.: як грім).</p> <p>61. howl like a wolf, to – бути дуже засмученим, безрадісним, у розпачі (досл.: вити як вовк).</p> <p>62. look etc like a duck in a thunderstorm, to – бути в нещасному, пригніченому стані (досл.: як качка під час грози).</p> <p>63. look etc like a wet week – виглядати сумним, пригніченим, нещасним (досл.: як дощовий тиждень).</p> <p>.....</p> <p>64. There is no greater cure for misery than hard work. – Єдині ліки від нещастя – дія.</p> <p>65. Calamity is (like) man's true touchstone. – Біда (нещастя) – це (як) справжній пробний камінь для людини.</p>
--	--

	LAUGHING	CRYING
LAUGHING	<p>1. grin like a Cheshire cat, to – безглуздо посміхатися, ухмилятися (досл.: як Чеширський кіт) [Cheshire cat – вираз став особливо популярним після використання його у книзі Л. Керрола (L. Carroll, – «Alice's Adventures in Wonderland»].</p> <p>2. laugh like a drain, to – гучно і довго сміятися (досл.: як водостічна труба).</p> <p>3. laugh like hell, to – амер. сміятися до сліз (hell – інтенсифікатор).</p> <p>4. laugh like a horse, to – дуже голосно сміятися, реготати (досл.: як кінь).</p> <p>5. laugh like a hyena, to – сміятися істеричним сміхом, пронизливо, верескливо реготати (досл.: як гієна).</p>	

	<p>6. laugh like little Audrey, to – весело сміятися, особливо знаходячись у важкому стані (досл.: як мала Одрі) [Audrey – ім'я дійової особи в комедії В. Шекспіра «Як вам це подобається?»].</p> <p>7. laugh / grin / giggle like a maniac, to – амер. голосно й безпричинно сміятися (досл.: як маніяк).</p> <p>8. giggle like a little girl (a schoolgirl) – хіхікати (досл.: як маленька дівчинка (як школярка).</p> <p>9. smile like the cat that stole the cream, to – злорадно, самозадоволено посміхатися (досл.: як кіт, що вкрав сметану).</p> <p>.....</p> <p>10. The louder the laugh, the more empty the head. – Голосний сміх – свідчення порожнього розуму.</p>
CRYING	<p>1. cry / weep like a baby – лити сльози, гірко плакати (досл.: кричати як дитя).</p> <p>2. cry like a ghost – лити сльози, гірко плакати (досл.: привид).</p> <p>.....</p> <p>3. sob as though one's heart would break – ридати так, що ніби серце розривається.</p> <p>.....</p> <p>4. It is as great pity to see a woman weep as to see a goose go barefoot. – Жінка, що плаче, викликає такий же великий жаль, як гуска, що ходить босоніж. Жінці плакати, що гусакові босоніж ходити.</p> <p>5. Nothing dries sooner than tears. – Ніщо не висихає скоріше, ніж сльози.</p>

CALM, COOL, RESTRAINED	UNCOOL, UNRESTRAINED
CALM, COOL, RESTRAINED	<p>1. (as) calm as a millpond – спокійний, тихий, незворушний (досл.: як ставок біля млина).</p> <p>2. (as) calm as a toad in the sun – дуже спокійний, врівноважений, незворушний (досл.: як жаба на сонці).</p> <p>3. (as) calm as a pie – дуже спокійний, байдужий (досл.: як пиріг).</p> <p>4. (as) calm as cucumber – дуже спокійний, незворушний (досл.: як огірок)</p> <p>5. (as) cold as a corpse – спокійний, незворушний, не схильний до емоцій, холоднокровний (досл.: як труп).</p> <p>6. (as) cold as a fish – спокійний, незворушний, не схильний до емоцій, холоднокровний (досл.: як риба).</p> <p>7. (as) cold as a frog – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як жаба).</p> <p>8. (as) cold as a lizard – амер. абсолютно незворушний, спокійний, холоднокровний (досл.: як ящірка).</p> <p>9. (as) cold as a stone – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як камінь).</p>

10. (as) cold as a well digger – *амер. ірон.* спокійний, незворушний (досл.: як копач колодязів).
11. (as) cold as a whore's heart – *амер.* абсолютно незворушний, спокійний, холоднокровний (досл.: як серце повії).
12. (as) cold as charity – абсолютно незворушний, спокійний, холоднокровний (досл.: як милостиня)
13. (as) cold as death – спокійний, незворушний, не схильний до емоцій, холоднокровний (досл.: як смерть).
14. (as) cold as grave / tomb / coffin – спокійний, незворушний, не схильний до емоцій, холоднокровний (досл.: як могила, труна).
15. (as) cold as hell – спокійний, незворушний, не схильний до емоцій, холоднокровний (досл.: як пекло).
16. (as) cold as ice / iceberg – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: холодний як лід / як айсберг).
17. (as) cold as marble – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: холодний як мармур).
18. (as) cold as steel – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: холодний як сталь).
19. (as) cold as the rockies – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: холодний як скалисті гори).
20. (as) cold as the moon – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: холодний як місяць на небі)
21. (as) cold / cool as a cucumber – *розм. ірон.* спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: прохолодний як огірок).
22. (as) cool as glass – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: прохолодний як скло).
23. (as) cool as how-do-you-do – *амер. розм.* спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: прохолодний як привітання).
24. (as) cool as hell – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як пекло).
25. (as) cool as ice – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: прохолодний як лід).
26. (as) cool as shit – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як лайно).
27. (as) cool / calm as a pie – *амер. розм.* спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як пиріг).
-
28. be like a bump on a log — *амер.* бути незворушним, нерухомим без емоційним (досл.: як гуля (як сук) на колоді).
29. have a face like a flint – бути спокійним, незворушним беземоційним (досл.: мати обличчя як із кременю).
30. have a face like a stone – *амер.* бути спокійним, незворушним беземоційним (досл.: мати кам'яний вираз обличчя).
-
31. Composure is better than cure. – Спокій краще ніж лікування.

UNCOOL, UN- RESTRAI- NED	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) annoyed as anything – роздратований, збуджений (anything – <i>інтенсифікатор</i>). 2. (as) busy as a beaver – метушливий, клопітний (досл.: як бобер) 3. (as) busy as a bee – метушливий, клопітний (досл.: як бджола). 4. (as) busy as a hen with one chick (chicken) – дуже зайнятий, метушливий, клопітний (досл.: як курка із курчам) [<i>вираз вжитий вперше в есе Дж. Б. Кер</i>]. 5. (as) busy as a one-armed man – <i>амер.</i> метушливий, клопітний (досл.: як однорука людина). 6. (as) busy as a one-armed paper-hanger (paperhanger) – <i>амер.</i> дуже зайнятий; метушливий, клопітний (досл.: як однорукий шпалерник). 7. (as) dry as a chip – запальний, емоційний (досл.: сухий як тріска). 8. (as) dry as desert – запальний, емоційний (досл.: сухий як пустеля). 9. (as) dry as dust – запальний, емоційний (досл.: сухий як порошок). 10. (as) dry as paper – запальний, емоційний (досл.: сухий як папір). 11. (as) excited as a child / kid – дуже збуджений, схвильований (досл.: як дитя). 12. (as) fidgety as the devil – безладно метушливий, неспокійний (досл.: як диявол). 13. (as) fidgety as an old maid – метушлива, неспокійна (досл.: як стара служанка). 14. (as) fussy as a hen with one chick – дуже метушливий, нервовий, неспокійний (досл.: як курка з курчам). 15. (as) grumpy as a bear – нестриманий, роздратований (досл.: як ведмідь). 16. (as) high as a kite – сильно збуджений, невірноважений (досл.: бути високо як повітряний змій). 17. (as) hot as an oven / a stove / a furnace – <i>розм.</i> дуже запальний, гарячий; схвильований (досл.: гарячий як піч / як котел). 18. (as) hot as a (two-dollar) pistol – <i>амер. розм.</i> дуже запальний, гарячий (досл.: як пістолет за два долари) [<i>вираз, найбільш імовірно, виник у ст. на Дикому Заході США</i>]. 19. (as) hot as coal – дуже запальний, гарячий; схвильований (досл.: як вугілля). 20. (as) hot as Hades – <i>розм.</i> дуже запальний, гарячий; схвильований, збуджений (досл.: гарячий як пекло). 21. (as) hot as fire / flame – дуже запальний, гарячий; схвильований, збуджений (досл.: гарячий як вогонь / як полум'я). 22. (as) hot as hell – <i>амер. розм.</i> дуже запальний, гарячий; схвильований, збуджений (досл.: гарячий як пекло).

23. (as) hot as (red) pepper – дуже запальний, гарячий; схвильований, збуджений (досл.: гарячий як (червоний) перець).
24. (as) hot / warm as a toast – *заст.* дуже запальний, гарячий (досл.: гарячий як грінка).
25. (as) mad as a box of frogs – дуже збуджений (досл.: як у коробці жаб).
26. (as) mad as a March hare – дуже збуджений, шалений, божевільний (досл. як березневий заєць).
27. (as) mad as a hatter – дуже збуджений, нестриманий (досл. як капелюшник).
28. (as) mad as a hell – дуже збуджений, нестриманий (досл.: пекло).
29. (as) mad as a hornet – дуже збуджений (досл.: як джміль).
30. (as) nervous as a cat / kitten — дуже знервований, збуджений (досл.: як кішка / кошеня).
31. (as) nervous as a fish – дуже знервований, неспокійний (досл.: як риба).
32. (as) nutty as a fruit-cake – дуже збуджений, неврівноважений як психічно хворий (досл.: як кекс з ізіюмом).
33. (as) restless as quicksilver – дуже неспокійний, неутомонний (досл.: як ртуть).
34. (as) sour / sharp as a crab – дуже збуджений, роздратований (досл.: гострий як кисле яблуко).
35. (as) sour / sharp as vinegar – дуже збуджений, роздратований (досл.: кислий / гострий як оцет).
36. (as) sour / sharp as verjuice – дуже збуджений, роздратований (досл.: кислий / гострий як сік з недозрілих плодів).
37. (as) tense as a string – дуже збуджений, напружений (досл.: натягнутий як струна).
38. (as) tense as a bowstring – дуже збуджений, напружений (досл.: як тятива).
39. (as) tight as a brick – дуже роздратований, нервово збуджений (досл.: тугий як цегла).
40. (as) tight as a drum – дуже роздратований, нервово збуджений (досл.: туго натягнутий як бубон).
41. (as) touchy as gunpowder – дуже чутливий, запальний (досл.: чутливий як порох).
42. (as) touchy as tinder – дуже чутливий, запальний (досл.: як трут, як сухе гниле дерево).
43. (as) touchy / bad-tempered / angry / grumpy as hell – *розм.* надзвичайно роздратований, збуджений, неврівноважений (досл.: як пекло) (hell – *інтенсифікатор*).
-
44. act as / like a red rag acts to / upon a bull, to – сильно дратувати, виводити з себе (досл.: діяти як червона ганчірка на бика).
45. be hotter than a pistol – бути запальним, гарячим (досл.: бути

більш гарячим, ніж пістолет).

46. be like on hot coals, to – хвилюватися, почувати себе дуже неспокійно, бути у стані нервового збудження; (досл.: сидіти як на ропеченому вугіллі).
47. be like on the gridiron, to – хвилюватися, почувати себе дуже неспокійно, бути у стані нервового збудження (досл.: як на рашпері)
48. be like on thorns, to – хвилюватися, почувати себе дуже неспокійно, бути у стані нервового збудження (досл.: сидіти як на голках).
49. be / behave etc like a ship without a rudder, to – бути / поводити себе неврівноважено, невмотивовано, непрогнозовано (досл.: як човен без весла).
50. be / behave etc like blazes, to – бути / поводити себе нестримано, шалено, нестямно, несамовито (досл.: як полум'я, як спалах).
51. be / behave etc like crazy / mad, to – бути / поводити себе нестримано, шалено, несамовито (досл.: як божевільний).
52. be / behave etc like fury – бути / поводити себе нестримано, божевільно, шалено, несамовито (досл.: як фурія).
53. be / behave etc like sin – бути / поводити себе нестримано, божевільно, шалено (досл.: як гріх) (*sin – інтенсифікатор*).
54. behave as one possessed by spirits – вести себе нестримано, шалено, несамовито (досл.: як божевільний).
55. be / look etc like a bag of nerves, to – бути / виглядати неспокійною, нервовою людиною (досл.: як сумка нервів).
56. be / look etc like a bundle of nerves, to – бути / виглядати нервовою, збудженою, неврівноваженою людиною (досл.: як пучок нервів).
57. be / look etc like a bull at a gate, to – бути / виглядати шаленим, некерованим, збудженим, нестриманим (досл.: як бик біля воріт).
58. be / look etc like a cat on hot bricks, to – бути / виглядати неспокійним, непосидючим, нервово збудженим, метушливим, нетерплячим (досл.: бути як кіт на гарячих цеглинах).
59. be / look etc like a cat on a hot tin roof, to – бути / виглядати дуже метушливим, гарячкуватим, бути, як на голках (досл.: як кіт на гарячому бляшаному даху).
60. be / look etc like a cricket on a hot grill, to – бути / виглядати метушливим, неспокійним, збудженим (досл.: як цвіркун на гарячому грилі).
61. be / look etc like a deer / rabbit caught in the headlights, to – бути / виглядати дуже метушливим, гарячкуватим (досл.: як спійманий олень / заєць світлом фар).
62. be / look etc like a hen on a hot griddle, to – бути / виглядати метушливим, неспокійним (досл.: як курка на гарячій сковороді).
63. be / look etc like a hen with one chicken / chick, to – *ірон.* бути / виглядати клопітним, безладно метушливим (досл.: як курка з

	<p>курчам / з курчатами).</p> <p>64. be mad as a cut snake, to – бути роздратованим, збудженим (досл.: як порубана змія).</p> <p>65. burn like a match / matchwood, to – емоційно спалахнути як порох (досл.: як сірник).</p> <p>66. burn like tinder, to – емоційно спалахнути як порох (досл.: як сухе трухляве дерево).</p> <p>67. come down on smb. a ton of bricks / like a cart-load of bricks – накинута на кого-н. (із докорами, звинуваченнями і т.ін.) (досл.: як тона / тачка цегли).</p> <p>68. explode like a volcano, to – емоційно вибухнути (досл.: як вулкан).</p> <p>69. fly at smb. like a hurricane / tornado / whirlwind, to – поводитися нестримано, накинута на когось (досл.: як ураган / як торнадо / як вихор).</p> <p>70. go off like a rocket, to – вибухнути гнівом, обуренням (досл.: як ракета).</p> <p>71. have a temper like a volcano – мати запальний характер (досл.: як вулкан).</p> <p>72. run / fly out / jump around etc like a scalded cat, to – бігати / вилітати / стрибати емоційно збуджено, нервово (досл.: як ошпарений кіт).</p> <p>73. run around like a squirrel in a cage – бігати навколо (досл.: як білка в клітці).</p> <p>74. sit like on a powder keg, to – сидіти неспокійно, нервувати (досл.: сидіти як на пороховій бочці).</p> <p>75. sit like on nettles, to – сидіти неспокійно, нервувати (досл.: як на кропиві).</p> <p>76. sit like on thorns, to – сидіти неспокійно, нервувати (досл.: як на колючках).</p> <p>77. swarm like ants – метушитися (досл.: як мурашки).</p> <p>.....</p> <p>78. The passions are like fire and water: good servants but bad masters. – Пристрасті, як вогонь і вода – добрі служити, але лихі панувати.</p>
--	--

	QUIET, STILL	UNQUIET, LOUD
QUIET, STILL	<p>1. (as) quiet / still as a cat – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як кішка).</p> <p>2. (as) quiet / still as a corpse – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як труп).</p> <p>3. (as) quiet / still as a graven image – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як скульптура, як істукан).</p> <p>4. (as) quiet / still as a lamb – <i>заст.</i> тихий, спокійний, безшумний (досл.: як ягня).</p> <p>5. (as) quiet / still as a mouse – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як миша).</p>	

	<p>6. (as) quiet / still as a statue (carving) – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як статуя).</p> <p>7. (as) quiet / still as a stone – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як камінь)</p> <p>8. (as) quiet / still as death – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як смерть).</p> <p>9. (as) quiet / still as the dead — тихий, спокійний, безшумний (досл.: як мерлець).</p> <p>10. (as) quiet / still as the grave – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як могила).</p> <p>11. (as) quiet / still as the graveyard – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як кладовище).</p> <p>12. (as) quiet / still as the library – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як бібліотека).</p> <p>13. (as) quiet / still as the shadow – тихий, спокійний, безшумний (досл.: як тінь).</p> <p>14. (as) still as an oyster – тихий, спокійний, мовчазний (досл.: як устриця).</p> <p>15. (as) still as a post – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як стовп).</p> <p>16. (as) still as ice – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як лід).</p> <p>17. (as) still as a statue – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як статуя).</p> <p>18. (as) still as a stone – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як камінь).</p> <p>19. (as) still as a rock – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як скеля).</p> <p>20. (as) still as corpse – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як труп).</p> <p>21. (as) still as mouse – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як миша).</p> <p>22. (as) still as picture – спокійний, тихий, безшумний (досл.: як картина).</p> <p>.....</p> <p>23. speak like a mouse in a cheese, to – говорити дуже тихо (досл.: як миша у сирі).</p>
<p>UNQUIET, LOUD</p>	<p>1. (as) loud as thunder – дуже гучний, звучний (досл.: як грім).</p> <p>2. (as) loud as a Spanird – дуже гучний, звучний (досл.: як іспанець).</p> <p>3. (as) loud as hell – дуже гучний, звучний (досл.: як пекло).</p> <p>4. (as) noisy as a cricket – дуже шумний, галасливий (досл.: як цвіркун).</p> <p>5. (as) quite as an Irish wake – дуже гучний, звучний (досл.: як ірландський кільватер).</p> <p>.....</p> <p>6. be like a three-ring circus, to – бути дуже галасливим, шумним (досл.: як цирк).</p> <p>7. bellow / roar like a bull, to – дуже голосно ревіти, ричати (досл.: як</p>

- віл, як бик).
8. bellow / roar like a lion, to – дуже голосно ревіти, ричати (досл.: лев).
 9. bellow / roar like tiger, to – дуже голосно ревіти, ричати (досл.: як тигр).
 10. buzz / drone / hum like a beehive, to – дуже голосно шуміти, гудіти (досл.: як у вулику).
 11. cry / sob / weep like a baby – дуже голосно кричати, верещати (досл.: як дитина).
 12. cry / shout / yell as if one has been stuck, to – дуже голосно кричати, верещати (досл.: як прибитий).
 13. laugh like a drain, to – дуже голосно сміятися (досл.: як водостічна труба).
 14. laugh like a hyena, to – *амер.* дуже голосно, пронизливо, істерично сміятися (досл.: як гієна).
 15. scream like a girl, to – *амер.* пронизливо кричати, верещати, пищати (досл.: як дівчина).
 16. scream like a banshee, to – дуже голосно й моторошно кричати (досл.: як банші) [*banshee – привид, чиє завивання під вікнами будинку віщувало в ірландській лінгвокультурі смерть*].
 17. scream like a woman, to – дуже голосно кричати, верещати (досл.: як жінка).
 18. scream / shout like a wounded panther, to – несамовито кричати (досл.: як поранена пантера).
 19. scream / shout etc like a mad thing, to – голосно кричати, верещати як навіжений (досл.: як божевільний).
 20. scream / shout / talk etc like a fishwife, to – голосно кричати, верещати / голосно розмовляти (досл.: як торговка рибою).
 21. shout like the devil, to – голосно кричати, верещати (досл.: як диявол)
 22. scream / squeal etc like a stuck pig, to – голосно верещати, кричати (досл.: як недорізана свиня).
 23. scream / squeal etc like crazy, to – надзвичайно сильно кричати, верещати (*crazy – інтенсифікатор*).
 24. scream / squeal etc like a bull, to – надзвичайно сильно ричати (досл.: як бугай).
 25. scream / squeal etc like mad, to – надзвичайно сильно кричати, верещати (досл.: як божевільний).
 26. talk etc like a bargee, to – дуже голосно розмовляти (досл.: як човняр).
 27. talk etc like a Dutchman, to – дуже голосно розмовляти (досл.: як голландець).
 28. talk etc like a trooper, to – дуже голосно розмовляти (досл.: як солдат).

GENTLE, TENDER	ANGRY, FIERCE
GENTLE, TENDER	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) gentle / meek / mild / quiet as a baby / a babe / a child – м'який, лагідний, ніжний, покірливий (досл.: як дитя). 2. (as) gentle / meek / mild / quiet as a lamb – м'який, лагідний, ніжний, покірливий (досл.: як ягня). 3. (as) gentle / harmless / meek / mild / quiet as a dove – м'який, лагідний, ніжний, покірливий, смирний (досл.: як голубка). 4. (as) gentle / meek / mild / quiet as a mouse – м'який, лагідний, ніжний, покірливий, смирний, (досл.: як миша). 5. (as) gentle as a cat – лагідний, покірливий, смирний (досл.: як кішка). 6. (as) gentle as a falcon – <i>заст.</i> м'який, лагідний, покірний (досл.: як сокіл). 7. (as) harmless as a / the (unborn) baby – лагідний, покірний, смирний (досл.: як (ненароджене) дитя). 8. (as) meek as a Moses – дуже м'який, покірний (досл.: як Мойсей). 9. (as) tender as a chicken – м'який, ніжний, лагідний (досл.: як курча). 10. (as) tender as a shepherd – м'який, ніжний, лагідний (досл.: як пастир). 11. (as) timid as a hare / rabbit – смирний, лагідний, покірний (досл.: як заєць / кролик).
ANGRY, FIERCE	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) angry as a thunder – дуже сердитий, злий (досл.: як грім). 2. (as) angry as a wasp – дуже сердитий, злий (досл.: як оса). 3. (as) angry as the devil – дуже злий, сердитий (досл.: як чорт). 4. (as) angry as the hell – дуже злий, сердитий (досл.: як пекло). 5. (as) angry / fierce as a bull (in fits) – дуже злий, лютий (досл.: як бик (в конвульсіях)). 6. (as) angry / fierce as a lion – дуже злий, лютий (досл.: як лев). 7. (as) cross as the devil (with a sore head) – дуже сердитий, злий, лютий (досл.: як диявол (з хворою головою)). 8. (as) cross as nine highways – дуже злий, лютий (досл. як дев'ять доріг). 9. (as) cross as two sticks – дуже злий, сердитий, лютий (досл.: як дві палиці) [<i>останні два вирази побудовані на грі омонімів: cross — «сердитий» та cross — «перехресний»</i>]. 10. (as) cross / glum / sulky / surly / vicious as a bear (with a sore head) – <i>амер.</i> дуже злий, сердитий, лютий (досл.: як ведмідь (із хворою головою)). 11. (as) fierce as a tiger – дуже злий, лютий (досл.: як тигр). 12. (as) fierce as a duck – <i>заст.</i> дуже злий, лютий (досл.: як качка). 13. (as) fierce as a dragon – дуже злий, лютий (досл.: як дракон). 14. (as) fierce as a goose – дуже злий, лютий (досл.: як гуска).

15. (as) fret like velvet – дуже злий, лютий (досл.: зморщений як оксамит) [*вираз побудований на різних значеннях слова to fret: морщитися, коробитися; сердитися, хвилюватися*].
16. (as) mad as a beetle – дуже злий, лютий (досл.: як жук).
17. (as) mad as a buck – дуже злий, лютий (досл.: як самець тварини).
18. (as) mad as a cut snake – дуже злий, лютий, роздратований (досл.: як порубана змія).
19. (as) mad as a hornet – *розм.* дуже злий, лютий (досл.: як шершень).
20. (as) mad as a Kilkenny cat – (*істор. етим.*) дуже злий, лютий (досл.: як кіт м. Кілкені).
21. (as) mad as a March hare – дуже злий, лютий (досл.: як заєць у березні).
22. (as) mad as a meat-axe – *заст. амер.* дуже злий, лютий (досл.: як сокира для м'яса).
23. (as) mad as a mink – дуже злий, сердитий, лютий (досл.: як норка).
24. (as) mad as a wasp – дуже злий, лютий (досл.: як оса)
25. (as) mad as a wet hen – *амер. просторіч.* дуже злий, сердитий (досл.: як мокра курка).
26. (as) mad as hell – *амер. розм.* дуже злий, сердитий (досл.: як пекло).
27. (as) mad as the hatter – дуже злий, сердитий (досл.: як капелюшний майстер).
28. (as) red as a turkey-cock – дуже сердитий, аж червоний від гніву (досл.: як індик).
29. (as) sharp as a serpent's tooth – дуже злий, жалючий (досл.: як зуб змії).
30. (as) sour / sharp as a crab – дуже злий, роздратований (досл.: кислий / гострий як яблуко).
31. (as) sour / sharp as vinegar – злий, роздратований (досл.: кислий / гострий як оцет).
32. (as) sour / sharp as verjuice – злий, роздратований (досл.: кислий / гострий як кислий сік).
-
33. be like the devil looking Over Lincoln, to — бути дуже злим розлюченим, роздратованим (досл.: як диявол, що дивиться на собор Лінкольна).
34. be / look etc like a bull at a gate, to – бути / виглядати дуже розлюченим, злим, роздратованим (досл.: як бик біля воріт).
35. be / look etc like fury, to – бути / виглядати лютим, скаженим (досл.: як фурія) (*зазв. про жінку*).
36. be / look etc like thunder, to – виглядати дуже злим (досл.: як грім, як гроза).
37. fret like gummed taffeta / like velvet, to – *заст.* шаленіти від злості (досл.: морщитися як прорезинений канаус / як оксамит).
38. go off like a rocket, to – скипіти, розлютитися, вибухнути гнівом

	<p>(досл.: як ракета).</p> <p>39. go off like a Roman candle, to – скипіти, розлютитися, вибухнути гнівом (досл.: як римська лампа).</p> <p>40. grin like a dog on a leash, to – злитися, лютувати (досл. : скалити зуби як собака на повідку).</p> <p>.....</p> <p>41. Anger is (like) a short madness. – Гнів – це (як) короткочасне безумство. Гнів – короткочасне божевілля.</p> <p>42. Hell has no fury like a woman scorned. – Фурія в пеклі – ніщо у порівнянні з покинутою жінкою.</p> <p>43. There is no fury like a woman's fury. – Немає більшої люті, ніж лютя жінки.</p>
--	---

	BELOVED	HATED
BE-LOVED	<ol style="list-style-type: none"> 1. It is better to have love and lost than never to have loved at all. – Ліпше кохати і втратити кохання, ніж взагалі ніколи не любити. 2. Love is (like) a friendship set afire. – Любов – це (як) дружба, що охоплена вогнем. 3. Love is (like) the master of all arts. – Любов – це (як) володарка усіх мистецтв. 	
HATED		<ol style="list-style-type: none"> 1. be like Kilkenny cats = go for each other / one another like Kilkenny cats, to – <i>етим. іст.</i> бути смертельними ворогами, ненавидіти один одного (досл.: як коти із м. Кілкені). 2. hate like brothers, to – дуже ненавидіти один одного (досл.: як брати). 3. hate smb. / smth. like poison, to – сильно, люто когось / щось ненавидіти (досл.: як отруту). 4. «love» smb. / smth. like a horse loves the whip, to – ненавидіти когось / щось, не любити (досл.: «любити» як кінь любить батіг). 5. «love» smb. / smth. as the devil loves apples / dumplings, to – зовсім не любити когось / щось (досл.: як диявол «любить» яблука / запечені яблука в тісті). 6. «love» smb. / smth. as the devil loves holy water, to – зовсім не любити когось / щось (досл.: любити як диявол «любить» святу воду). 7. hate smb. / smth. as / like a cat hates (holy) water, to – ненавидіти когось / щось (досл.: як кіт (свячену) воду). 8. stick in smb's throat like a bone, to – люто ненавидіти когось (досл.: застряти комусь як кістка в горлі). 9. stick in smb's throat like a lump, to – люто ненавидіти когось (досл.: застряти комусь як грудка чогось в горлі). 10. Hatred is blind, as well as love. – Ненависть така ж сліпа, як і

2. 3. VOLITIONAL POWERS

FIRM, DETERMINED	WEAK, UNDETERMINED
FIRM, DETERMINED	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) hard / firm / steady as a rock – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний (досл.: як скала). 2. (as) hard / solid as a bone – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як кістка). 3. (as) hard / solid as a brick – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як цегла). 4. (as) hard / solid as a diamond – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як діамант). 5. (as) hard / solid as a flint – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як кремій). 6. (as) hard / solid as a nut – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як горіх). 7. (as) hard / solid as a rock – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як скеля). 8. (as) hard / solid as a stone – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як камінь). 9. (as) hard / solid as adamant – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як адамант). 10. (as) hard / solid as brass – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як мідь). 11. (as) hard / solid as granite – міцний, твердий, непорушний (досл.: як граніт). 12. (as) hard / solid as horn – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: твердий, як ріг). 13. (as) hard / solid as iron – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як залізо). 14. (as) hard / solid as nail /-s – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як цвях /-и). 15. (as) hard / solid as steel – міцний, твердий, стійкий характером, непохитний, непорушний (досл.: як сталь). 16. (as) hard as the nether millstone – твердий характером, непохитний, непорушний (досл.: як жорна). 17. (as) tough as nails – міцний, твердий (досл.: як цвяхи). 18. (as) tough as old boots – міцний, твердий (досл.: як старі черевики) 19. act / behave etc like a man with plenty of guts, to – діяти, чинити / поводитися твердо, непохитно (досл.: як людина із сильним нутром). 20. be / look etc like a hard nut, to – бути / виглядати твердою,

	<p>вольовою людиною (досл.: як твердий горішок).</p> <p>21. be / look etc like an iron lady / an iron man, to – бути / виглядати твердим, вольовим (досл.: як залізна леді / як залізний чоловік).</p> <p>22. be / look etc like a stone wall, to – бути / виглядати стійкою, твердою, вольовою людиною (досл.: як кам'яна стіна).</p> <p>23. be / look etc like granite, to – бути / виглядати твердим, вольовим (досл.: як граніт).</p> <p>24. bob up like a cork, to – не падати духом (після невдачі, поразки тощо) (досл.: вистрибнути як корок).</p> <p>25. have a heart like oak, to – бути твердим характером (досл.: мати серце як із дуба).</p> <p>26. set one's face like a flint, to – <i>етим. бібл.</i> бути неблаганним, зайняти тверду позицію стосовно чогось (досл.: зробити вираз обличчя як із криці).</p> <p>27. turn one's face like a stone, to – зайняти рішучу позицію, бути неблаганним (досл.: зробити кам'яний вираз обличчя).</p>
WEAK, UN- DETER- MINED	<p>1. (as) gentle / meek as a dove – дуже м'який, покірливий, м'якотілий (досл.: як голуб).</p> <p>2. (as) gentle / meek as a lamb – дуже м'який, покірливий, м'якотілий (досл.: як ягня).</p> <p>3. (as) helpless as a baby / as a child – безвольний, безпорадний, малодушний (досл.: як дитина).</p> <p>4. (as) helpless as a kitten up a tree – безвольний, безпорадний (досл.: як кошеня, що хоче злізти з дерева).</p> <p>5. (as) limp as a glove – безвольний, м'якотілий, м'який (досл.: як рукавичка).</p> <p>6. (as) limp as an eel – <i>розм.</i> м'якотілий, безвольний, м'який (досл.: як в'юн).</p> <p>7. (as) meek as a Moses – дуже покірний (досл.: як Мойсей) [Moses – <i>пророк і вождь ізраїльського народу; вивів євреїв із єгипетського рабства</i>].</p> <p>8. (as) soft as an ape – м'який, м'якохарактерний, м'якосердий (досл.: як мавпа).</p> <p>9. (as) soft as down – м'якотілий, слабохарактерний, м'якосердий, м'який (досл.: як пух).</p> <p>10. (as) soft as silk – м'якотілий, слабохарактерний, м'який (досл.: як шовк).</p> <p>11. (as) soft as velvet – м'якотілий, слабохарактерний, м'якосердий, м'який (досл.: як оксамит).</p> <p>12. (as) soft / yielding as butter – слабохарактерний, м'якотілий, м'якосердий, податливий (досл.: як масло).</p> <p>13. (as) soft / yielding as putty – слабохарактерний, м'якосердий, м'якотілий, м'який, податливий (досл.: як замазка, шпатлівка).</p> <p>14. (as) soft / yielding as wax – м'якотілий, слабохарактерний, м'якосердий, м'який, податливий (досл.: як віск).</p>

15. (as) tame as a cat – покірний, приручений (досл.: як кіт).
16. (as) tame as a chicken – покірний, приручений (досл.: як курча).
17. (as) tame as a sheep – покірний, приручений (досл.: як вівця).
18. (as) tame as) wanton as a calf with two dams – покірний, м'який (досл.: як телятко, що ссе двох маток).
19. (as) weak as a baby – безвольний, безхарактерний (досл.: як дитя).
20. (as) weak as a cat / kitten – безвольний, безхарактерний, малодушний, м'який (досл.: як кішка / як кошенья).
21. (as) weak as a sin – безвольний, безхарактерний, м'який (досл.: як гріх).
22. (as) weak as / like dish-water – безвольний, безхарактерний, м'який (досл.: слабкий як вода від брудного посуду).
23. (as) weak as straw – безвольний, безхарактерний, слабкодухий (досл.: слабкий як солома).
24. (as) weak as water – безвольний, безхарактерний, слабкодухий (досл.: слабкий як вода).
-
25. be / behave like a Balaam's ass – бути / поводитися покірно, послухно (досл.: як валаамова ослиця) [*етим. бібл.*].
26. be / look etc like a dying duck, to – бути / виглядати безпомічним, безсилим, безвольним (досл.: як качка, що подихає).
27. be / look etc like King Log – бути / виглядати безвольною, пасивною та безініціативною людиною (досл.: як «король чурбан») [King Log – *персонаж із байки Езоп*].
28. be / look etc like a sheep among the shearers, to – бути / виглядати дуже покірним (досл.: як вівця серед стригунів).
29. be / look etc like a wet hen, to – бути / виглядати безпомічним, безсилим, безвольним (досл.: як мокра курка).
30. be / be used etc as a / like a doormat, to – бути безвольним, слабовольним, дозволяти себе використовувати (досл.: як ганчірка перед дверима).
31. be like a kitten, to – бути слабохарактерним, поступливим, малодушним (досл.: як кошенья).
32. be like a mummy's / a mama's / a mother's boy – бути безвольним, слабовольним (досл.: як мамин синочок).
33. be etc like a punching bag, to – бути безвольною, слабкодухою людиною (досл.: як сумка для биття).
34. be like a puppet in smb's hands, to – бути слабовольним, безхарактерним (досл.: як іграшка в чийось руках).
35. be like putty / wax in smb's hands, to – бути слабовольним, безхарактерним (досл.: як шпаклівка / як віск в чийось руках).
36. be like marionette, to – *амер.* бути слабохарактерним, поступливим, малодушним (досл.: як маріонетка).
37. be like sheeps that have no shepherd, to – бути покірним, безвольним натовпом (досл.: як вівці без пастуха).

38. be like water, to – бути слабохарактерним, поступливим, малодушним (досл.: як вода).
39. go / follow etc smb. like a lamb, to – йти за кимось послухно, покiрно (досл.: як вiвця).
40. go / follow etc smb. as an sheep / a lamb goes to the slaughter, to – йти за кимось послухно, покiрно (досл.: як вiвця на забiй).

BRAVE, COURAGEOUS	TIMID, UNCOURAGEOUS
BRAVE, COURAGEOUS	<p>1. (as) bold as a coot – вiдважний, хоробрий, смiливий, безстрашний (досл.: як пташка лисуха).</p> <p>2. (as) bold as brass – <i>розм.</i> бездумно смiливий, вiдважний, хоробрий, безстрашний (досл.: як латунь, як жовта мiдь).</p> <p>3. (as) bold / brave as a lion – вiдважний, хоробрий, смiливий, безстрашний (досл.: як лев)</p> <p>4. (as) brave as a bear – вiдважний, хоробрий (досл.: як ведмiдь).</p> <p>5. (as) game as a badger – вiдважний, хоробрий (досл.: як борсук)</p> <p>6. (as) game as Ned Kelly – <i>австрал.</i> смiливий, вiдважний, хоробрий (досл.: як Нед Келлi) [Ned Kelly – <i>австралiйський розбiйник</i>].</p> <p>.....</p> <p>7. fight like a cock, to – битися хоробро, смiливо (досл.: як пiвень).</p> <p>8. fight like a lion, to – боротися хоробро, мужньо (досл.: як лев).</p> <p>9. fight like a threshing machine, to – <i>австрал.</i> битися хоробро, вiдважно, смiливо (досл.: як молотарка).</p> <p>10. fight like a tiger, to – битися, боротися хоробро, мужньо, вiдчайдушно (досл.: як тигр).</p> <p>11. fight like the devil – битися, боротися хоробро, мужньо (досл.: як диявол).</p> <p>12. fight like sin – битися, боротися хоробро, мужньо (sin – iнтенсифiкатор)</p> <p>13. fight like a Trojan битися, боротися хоробро, мужньо – битися хоробро, мужньо, смiливо, по-геройськи (досл.: як житель Трої) [<i>в "Iliadi" Гомера та "Енеїди" Вергiлiя оспiвується мужнiсть троянцiв</i>].</p> <p>14. fight like a wild cat, to – битися, боротися хоробро, мужньо, вiдчайдушно (досл.: як дика кiшка).</p> <p>15. fight like cat and dog, to – битися хоробро, вiдважно, смiливо; постiйно ворогувати (досл.: як кiшка iз собакою).</p> <p>16. fight like Griffo – <i>австрал.</i> битися хоробро, вiдважно, смiливо (досл.: битися як Грiфо) [Griffo – <i>вiдомий австралiйський боксер, уродженець штату Вiкторiя</i>].</p> <p>17. fight like hell, to – битися хоробро, вiдважно, смiливо (досл.: битися як пекло).</p> <p>18. fight like Kilkenny cats, to – битися хоробро, не на життя, а на</p>

	<p>смерть (досл.: битися, як коти із м. Кілкені) [<i>вираз мотивований жорстокою боротьбою між містами Kilkenny та Irishtown, що тривала до кінця XVII ст. та призвела до їх взаємного розорення</i>].</p> <p>19. have a heart like a rock, to – бути відважною, хороброю людиною (досл. мати серце як камінь).</p> <p>20. have a heart like of oak, to – бути відважною, хороброю людиною (досл. мати серце як із дуба).</p> <p>21. struggle / fight like crazy / mad, to – битися мужньо, хоробро (досл.: як божевільний).</p> <p>22. take one's medicine like a man, to – мужньо зустрічати труднощі (досл.: приймати ліки як мужчина).</p> <p>.....</p> <p>23. A courageous foe is better than a cowardly friend. – Мужній ворог ліпше за боязливого друга.</p> <p>24. Better a glorious death than a shameful life. – Краще славна смерть, ніж ганебне життя.</p> <p>25. Better die standing than live kneeling. = Better to die on one's feet than to live on one's knees. – Краще вмерти стоячи, ніж жити на колінах</p>
<p>TIMID, UN- COURA- GEOUS</p>	<p>1. (as) «brave» as a lion with a lamb – <i>ірон.</i> не такий вже й відважний, хоробрий, сміливий (досл.: як лев з ягнятком).</p> <p>2. (as) brave / valiant as a cock on his own dunghill – <i>ірон.</i> не такий уже й хоробрий, відважний (досл.: як півень на своїй гнійній купі) (від прислів'я : <i>Every cock is valiant on his own dunghill</i>).</p> <p>3. (as) brave / valiant as a dog at his own door – <i>ірон.</i> не такий уже й хоробрий, сміливий, відважний (досл.: як собака біля власних дверей) (від прислів'я: <i>Every dog is valiant at his own door</i>).</p> <p>4. (as) coward as a mice – боязкий, наляканий, полохливий (досл. як миша).</p> <p>5. (as) scared / timid as a hare / rabbit – боязкий, наляканий, полохливий (досл.: як заєць / як кролик).</p> <p>6. (as) scared / timid as a mouse – дуже боязкий, несміливий, полохливий (досл.: як миша).</p> <p>7. (as) scared as a nigger on election day – дуже боязкий, несміливий (досл.: як темношкірий у день виборів).</p> <p>.....</p> <p>8. act / behave etc like an ostrich, to – діяти / вести себе боягузливо, ховаючись від неприємностей, небезпеки тощо (досл.: як страус).</p> <p>9. be / behave etc like doubting Thomas, to – бути нерішучим (досл.: як Хома невірний).</p> <p>10. be / look etc like an ass / a Buridan's ass between two bundles of hay, to – бути / виглядати нерішучим, розгубленим, безпорадним, не</p>

знаючи, на чому зупинити свій вибір (досл.: як осел між двома стіжками сіна).

11. be / look etc like a deer / a rabbit caught in the headlights, to – бути / виглядати сполоханим, наляканим (досл.: як спійманий олень / заєць світлом фар).
12. be / look etc like a paper tiger, to – бути / виглядати тільки на перший погляд хороброю, сміливою людиною (досл.: як паперовий тигр).
13. be / look etc like a rat / rats deserting a sinking ship, to – бути / виглядати боягузом, вести себе боягузливо (досл.: як щур / щурі, що покидає /-ють судно, що тоне).
14. fear smb. / smth. like death, to – дуже боятися кого-н., чого-н. (досл.: як смерті).
15. fear smb. / smth. like the very devil, to – дуже боятися кого-н., чого-н. (досл.: як чорта).
16. fear smb. / smth. like a child, to – дуже боятися кого-н., чого-н. (досл.: як дитина).
17. fear smb. / smth. like fire, to – дуже боятися кого-н., чого-н. (досл.: як вогню).
18. fear smb. / smth. like the plague, to – дуже боятися кого-н., чого-н. (досл.: як чуми).
19. fear as the devil fears holy water, to – дуже боятися кого-н., чого-н. (досл.: як чорт свяченої води).
20. look as if one had seen a ghost, to – виглядати переляканим (досл.: неначе побачив привид).
21. quake / quiver / shake / shiver / tremble like a (aspen) leaf, to – дуже боятися, тремтіти від страху (досл.: як (осиковий) лист).
22. shake / shiver like a jelly, to – дуже боятися, тремтіти від страху (досл.: як желе).
23. tremble / shake as in fever, to – дуже боятися, тремтіти від страху (досл.: як у гарячці, як у лихоманці).

«Втеча» як прояв боязні, страху

24. avoid like the plague, to – швидко втікати (досл.: як від чуми).
25. flee like bandicoots before a bushfire, to – *австрал.* рятуватися втечею, утікати (досл.: як бандикути від вогню).
26. flee like a gabelle, to – рятуватися втечею, утікати (досл.: як газель).
27. go out like a candle in a snuff, to – швидко зникнути, втекти, щезнути (досл.: як свічка).
28. go out like a Bondi, to – *австрал.* швидко зникнути, щезнути (досл.: як Бонді) [Bondi – приміський район, приєднаний до Сіднею].
29. go out like a tram, to – *австрал.* швидко зникнути, втекти (досл.: як трамвай).
30. vanish like a fart in the wind, to – швидко зникнути, щезнути (досл.:

	<p>як пукання на вітрі)</p> <p>31. vanish like a puff of smoke, to – швидко зникнути, щезнути (досл.: як клубок диму).</p> <p>32. vanish like vapor, to – швидко зникнути, щезнути (досл.: як пар).</p> <p>.....</p> <p>33. A live coward is better than a dead hero. – Краще бути живим боягузом, ніж мертвим героєм.</p> <p>34. A live soldier is better than a dead hero. - Живий солдат краще від мертвого героя.</p> <p>35. Cowardice is (like) the mother of cruelty. – Боягуство – це (як) основа підлості.</p> <p>36. Fear kills more than illness. – Страх вбиває більше, ніж хвороба.</p> <p>37. The devil is not so black as he is painted. = The lion is not so fierce as he is painted. – Не такий чорт страшний, як його малюють.</p>
--	---

PERSISTENT, STEADY, STUBBORN	UNSTEADY, LIGHT
PERSI- STENT, STEADY, STUBBOR N	<p>1. (as) obstinate / stubborn as a donkey – <i>розм.</i> дуже впертий, надто впертий, настирливий, наполегливий (досл.: як осел).</p> <p>2. (as) obstinate / stubborn as a mule – <i>розм.</i> дуже впертий, надто впертий, настирливий (досл.: як мул).</p> <p>3. (as) obstinate / stubborn as an ox – наполегливий, впертий, невтомний (досл.: як буйвол).</p> <p>4. (as) stubborn as a beggar – дуже впертий, настирливий (досл.: як жебрак).</p> <p>5. (as) stubborn as the devil – дуже впертий, настирливий (досл.: як диявол).</p> <p>6. (as) stubborn as a pig – дуже впертий, надто впертий, наполегливий, настирливий (досл.: як свиня).</p> <p>7. (as) stubborn as a goat – дуже впертий, настирливий (досл.: як коза).</p> <p>.....</p> <p>8. act like getting blood out of a stone, to = act like trying to get blood out of a stone — діяти, чинити дуже настирливо, наполегливо (досл.: так, ніби намагатися витиснути кров із каменю).</p> <p>9. act like a cartload / a hundred / a thousand / a ton of bricks, to – <i>амер.</i> діяти з усієї сили, напористо, енергійно (досл.: як тачка / сотня / тисяча / тона цегли).</p> <p>10. act like forty, to – діяти з усіх сил, рішуче, стрімко (<i>forty</i> – <i>інтенсифікатор</i>).</p> <p>11. act like mad / crazy, to – діяти вперто, настирливо (досл.: як навіжений, як божевільний).</p> <p>12. act like sin, to – діяти вперто, настирливо (досл.: як гріх).</p> <p>13. act / behave etc like the devil – діяти вперто, настирливо (досл.: як диявол).</p> <p>14. cling / hang on / hold on etc like grim death, to – вчепитися /</p>

	<p>триматися за щось дуже міцно, триматися з усіх сил, вчепитися мертвою хваткою (досл.: на смерть, до смерті).</p> <p>15.cling / stick etc to smb. like a bur, to – міцно вчепитися / пристати до кого-н. (досл.: як реп'ях).</p> <p>16.cling / stick etc to smb. like a flea to a fleece, to – міцно вчепитися / пристати до кого-н.(досл.: як блоха до шерсті).</p> <p>17.cling / stick etc to smb. like a leech, to – міцно вчепитися / пристати, до кого-н. (досл.: як п'явка).</p> <p>18.cling / stick etc to smb. like a limpet, to – міцно вчепитися / пристати до кого-н.(досл.: як блюдце)</p> <p>19.cling / stick etc to smb. like glue, to – міцно вчепитися / пристати до кого-н. (досл.: як клей).</p> <p>20.cling / stick etc to smb. like tick, to – міцно вчепитися / пристати до кого-н. (досл.: як кліщ).</p> <p>21.cling / stick to smb. like wax, to – міцно вчепитися / пристати до кого-н.(досл.: як віск).</p> <p>22.follow smb. like a dog, to – невідступно ходити за ким-н. (досл.: як собака).</p> <p>23.follow smb. like a shadow, to – невідступно слідувати за ким-н. (досл.: як тінь).</p> <p>24.follow smb. like a sheep, to – невідступно, сліпо йти за ким-н. (досл.: як вівця).</p> <p>25.follow smb. like a thread following a needle, to – невідступно слідувати за ким-н. (досл.: як голка і нитка).</p> <p>26.grip smb. like a vice, to – міцно триматися кого-н. (досл.: як лещатами).</p> <p>.....</p> <p>27.There are more ways to the wood than one. = There are more ways of killing a dog than by hanging. = There is more than one way to kill / to skin / of killing a cat than choking it with cream. - Є декілька шляхів досягнення мети. Є багато способів домогтися свого.</p> <p>28.Diligence is (like) the mother of good luck / of success. – Старання – це як мати (основа) щастя / успіху.</p>
<p>UN- STEADY, LIGHT</p>	<p>1. (as) effortless / light as a bird – легкий, безтурботний, легковажний, такий, що не робить зусиль (досл.: як птах).</p> <p>2. (as) light as a butterfly – бездумний, легковажний, безтурботний (досл.: легкий як метелик).</p> <p>3. (as) light as a feather – бездумний, легковажний, безтурботний (досл.: легкий як перо).</p> <p>4. (as) light as a fly – бездумний, легковажний, безтурботний (досл.: легкий як муха).</p> <p>5. (as) light as air – легкий, легковажний, несерйозний, безтурботний (досл.: легкий як повітря).</p> <p>.....</p> <p>6. as you like, as you please. It's up to you. – Про мене, Семене (роби</p>

	<p>що хочеш!).</p> <p>7. (as) well talk to a brick wall, to – говорити як об стінку горохом (<i>від</i>: You might as well talk to a brick wall).</p> <p>8. be like a weathercock in the wind, to – бути дуже легковажним (досл.: як флюгер на вітрі).</p> <p>9. be like water off a duck's back, to – бути легковажним, безвідповідальним (досл.: як з гуся вода).</p> <p>10. walk like a sleepwalker – <i>амер.</i> бути нецілеспрямованим, легковажним, ходити з відстороненим виразом обличчя (досл.: блукати як лунатик).</p>
--	--

	PATIENT	IMPATIENT
PATIENT	<p>1. (as) patient as the next man / person – такий терплячий (досл.: як й інші особи).</p> <p>2. (as) patient as care assistant – дуже терплячий (досл.: як помічник водія).</p> <p>3. (as) patient as Job – <i>бібл. міф.</i> дуже терплячий (досл.: як Іов) [Job – <i>старозавітний праведник, що терпів багато страждань</i>].</p> <p>4. (as) patient as Lazarus – <i>бібл. міф.</i> дуже терплячий (досл.: як Лазар) [Lazarus <i>згідно Євангелію був вокресений Христом через чотири дні після поховання</i>].</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>5. be like patience on a monument – бути дуже терплячим (досл.: як втілення терпіння на монументі).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>6. It is better to suffer an injury than to inflict (<i>або</i> commit) one. – Краще самому знести образу, ніж нанести її іншому.</p> <p>7. Patience is (like) a plaster for all sores. – Терпіння – це (як) пластр для усіх ран.</p> <p>8. Patience is (like) a remedy for every trouble (sorrow). – Терпіння – це (як) ліки від усіх негараздів.</p> <p>9. Patience is (like) the key of paradise. – Терпіння – це (як) ключ від раю.</p>	
IM-PATIENT		<p>1. sit etc like on thorns, to – бути нетерплячим, бути в очікуванні чогось (досл.: сидіти як на голках).</p> <p>2. sit like a cat on hot bricks, to – бути нетерплячим, бути в очікуванні чогось (досл.: сидіти як кіт на гарячому вугіллі).</p> <p>3. sit like on pins and needles, to – бути нетерплячим, бути в очікуванні чогось (досл.: сидіти як на голках).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>4. Better a tooth out than always aching. – Ліпше видалити зуб, ніж терпіти постійний біль.</p> <p>5. It costs more to revenge wrongs than to bear them. – Дорожче помститися за кривду, ніж знести її.</p>

2. 3. INTELLECTUAL VIRTUES

WISE, CLEVER, SMART	UNWISE, STUPID
WISE, CLEVER, SMART	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) bright as a button – розумний, здібний, кмітливий, тямущий (досл.: блискучий як гудзик). 2. (as) bright as a day – розумний, кмітливий, талановитий (досл.: ясний як день). 3. (as) bright as a (new) dollar / as a (new) dime – розумний, здібний, кмітливий, тямущий (досл.: як (новий) долар / як (нова) десятицентовка монета). 4. (as) bright as a (new) penny – розумний, здібний, кмітливий, тямущий (досл.: як (нова) однопенсова монета). 5. (as) bright as diamond – розумний, кмітливий, талановитий (досл.: як діамант). 6. (as) clever as a basket full of monkeys – розумний, тямущий, кмітливий, пустотливий (досл.: як кошик мавп). 7. (as) clever as a dog – розумний, кмітливий (досл.: як собака). 8. (as) clever as a fox – розумний, кмітливий (досл.: як лис). 9. (as) clever as a monkey / a wagonload / cart-load / barrel of monkeys – кмітливий, тямущий (досл.: як мавпа / як вагон / карета / бочка мавп). 10. (as) clever as the devil – розумний, кмітливий тямущий (досл.: як диявол). 11. (as) clever as paint – <i>розм. амер.</i> розумний, кмітливий, тямущий (досл.: як фарба). 12. (as) clever as sin – <i>розм.</i> розумний, тямущий, кмітливий (досл.: як гріх, як чорт) 13. (as) docile as a baby / babe / child – тямущий, тямовитий, такий, що піддається навчанню, вихованню тощо (досл.: як дитя). 14. (as) keen as a razor-edge – гострий розумом, проникливий (досл.: як лезо). 15. (as) sharp as a blade – гострий розумом, проникливий, розумний (досл.: гострий як лезо). 16. (as) sharp as a knife – гострий розумом, проникливий, розумний (досл.: гострий як ніж). 17. (as) sharp as a needle – гострий розумом, проникливий, розумний (досл.: гострий як голка). 18. (as) sharp as a razor – гострий розумом, проникливий (досл.: як бритва). 19. (as) sharp as a tack – гострий розумом, проникливий (досл.: гострий як кнопка).

20. (as) sharp / solemn / wise as an owl — гострий розумом, мудрий, розумний (досл.: як сова, як пугач).
21. (as) smart as a steel trap – гострий, швидкий розумом (досл.: як сталева пастка).
22. (as) smart as a whip – гострий, швидкий розумом (досл.: як кнут).
23. (as) yielding as wax – податливий у вихованні, навчанні (досл.: податливий як віск).
24. as wise as a Cocker – мудрий, розумний (досл.: як Кокер) [Cocker – автор англійського підручника з арифметики, широко вживаного у XVII ст.].
25. (as) wise as an old crow – мудрий, розумний (досл.: як стара ворона).
26. (as) wise as an elephant – мудрий, розумний (досл.: як слон).
27. (as) wise as a serpent – [етим. бібл.] дуже мудрий, розумний (досл.: як змія).
28. (as) wise as Solomon – книжн. [етим. бібл.] дуже мудрий, розумний (досл. як Соломон) [Solomon – ізраїльський цар, який відзначався надзвичайною мудрістю].
-
29. be / behave / look etc like a clever Dick, to – брит. бути / вести себе / виглядати як розумний хлопець, як всезнайка (досл.: як розумний Дік).
30. be / behave / look etc like a smart Aleck, to – амер. бути / вести себе / виглядати як розумний хлопець, як всезнайка (досл.: як розумний Алек).
31. have a mind like a steel trap, to – мати ціпкий розум, думати дуже швидко і правильно (досл.: мати ціпкий розум як сталеву пастку, як капкан).
32. have more brains in one's (або the) little finger than one has in the whole body, to – бути значно розумнішим за когось (досл.: хтось має більше розуму в мізинці ніж інший у всьому тілі).
33. read smb. / smth. like a book, to – бути кмітливим, розуміти когось з півслова, бачити когось / щось наскрізь, чудово розбиратися в комусь / чомусь (досл.: читати як книгу).
34. soak up smth. like a sponge, to – амер. бути розумним, здібним, вбирати в себе знання / інформацію (досл.: як губка).
35. use one's head for more than a hatrack – бути розумним кмітливим (досл.: використовувати голову не як полицю для капелюха).
36. use one's head for more than something to keep the ears – бути розумним кмітливим (досл.: використовувати голову не для того, щоб утримувати вуха).
-
37. A wise enemy is better than a foolish friend. – Мудрий ворог краще дурного друга.

	<p>38. A wise man will make more opportunities than he finds. = Wise men make more opportunities than they find. – Мудрий створює більше можливостей, ніж знаходить.</p> <p>39. A wise man without work is like a bee without honey. – Мудра людина без роботи – як бджола без меду.</p> <p>40. One good head is better than a thousand strong hands. – Одна розумна голова краще, ніж тисяча сильних рук.</p> <p>41. It is better to lose with a wise man than to win with a fool. – Краще з розумним загубити, як з дурнем знайти.</p> <p>42. It is better to sit with a wise man in prison than with a fool in paradise. – Краще з розумним у пеклі, ніж з дурним у небі.</p> <p>43. Mother wit is better than book education. – Ліпше розум природжений, ніж навчений.</p> <p>44. The council of many is better. – Консилиум / нарада багатьох є краще. Одна голова добре, а дві краще.</p> <p>45. Two heads are better than one. – Одна голова добре, а дві – ще краще.</p> <p>46. Use your wit as a shield, not as a sword / dagger. – Розум повинен бути щитом, а не мечем.</p> <p>47. Wisdom is better than wealth. – Мудрість є краще ніж здоров'я.</p> <p>48. Wisdom is like a blessing. – Розум – скарб людини.</p> <p>49. Wit without discretion is (like) a sword in the hand of a fool. – Розум без прозорливості – це (як) меч в руці дурня.</p>
<p>UNWISE, STUPID</p>	<p>1. (as) blunt as a hammer – нетямущий, тупий (досл.: як молоток).</p> <p>2. (as) daft as a brush – дуже дурний (досл.: як щітка).</p> <p>3. (as) daft / dumb / silly / stupid as a fish – дуже дурний (досл.: як рибина).</p> <p>4. (as) daft / silly / stupid as a goose – дуже дурний (досл.: як гуска).</p> <p>5. (as) dull as a beetle – <i>заст.</i> дурний, тупий (досл.: як жук).</p> <p>6. (as) dull as a Dutchman – <i>заст.</i> тупий, безголовий (досл.: як голландець).</p> <p>7. (as) dull as an ass – дуже дурний, тупий (досл.: як осел).</p> <p>8. (as) dull as an ox – дуже дурний (досл.: як віл, як бик).</p> <p>9. (as) dull as dish-water – дуже дурний, тупий, безголовий (досл.: як помий, як застоюна вода).</p> <p>10. (as) dumb as a door – дуже дурний, нерозумний, обмежений (досл.: як двері).</p> <p>11. (as) dumb as a doorknob – дуже дурний, нерозумний, тупий (досл.: як дверна ручка).</p> <p>12. (as) dumb as a doornail – дуже дурний, нерозумний, обмежений (досл.: як дверний цвях).</p> <p>13. (as) dumb as an oyster – дуже дурний, обмежений (досл.: як</p>

устриця).

14. (as) dumb as a post – дурний, нерозумний, обмежений (досл.: як стовп).
15. (as) dumb as a wooden Indian – *амер.* дуже тупий, нерозумний, обмежений (досл.: як дерев'яний індіанець) [*a wooden Indian – дерев'яна фігура індіанця, яку виставляли з метою реклами перед магазинами, де продавали тютюн*].
16. (as) nutty as a fruitcake (fruit-cake) – *амер. сленг.* дуже дурний (досл.: як фруктовий торт) [вираз побудований на грі значень слова: *nutty* – «з горіхами»; «божевільний» «дурний»].
17. (as) nutty as peanut butter – *амер. сленг.* дуже дурний (досл.: як арахісове масло).
18. (as) silly as a bag / a tin of worms – дуже дурний (досл.: як сумка банка черв'яків).
19. (as) silly as a clown – *розм.* дуже дурний (досл.: як клоун).
20. (as) silly / stupid as a donkey – дуже дурний (досл.: як осел).
21. (as) silly / stupid as an owl – дуже дурний (досл.: як сова).
22. (as) silly / stupid as a pig – дуже дурний (досл.: як свиня).
23. (as) silly / stupid as a sheep – *розм.* дуже дурний (досл.: як вівця).
24. (as) stupid as a turkey – дуже дурний, нерозумний (досл.: як індик).
25. (as) thick as a brick – дуже дурний, нерозумний, тупий (досл.: як цегла).
26. (as) thick as two short planks – дуже дурний (досл.: дурний як дві короткі палиці).
27. (as) «wise» as a / the man of Gotham – *заст.* дуже обмежена, тупа людина (досл.: як людина із Готама) [*Gotham – за переказами – глухе англійське село, відоме простодушністю своїх жителів*].
.....
28. be like a blooming fool, to – бути несусвітнім, страшенним дурнем, дурень дурнем (досл.: як квітучий дурень).
29. be like a damn fool, to – бути несусвітнім, страшенним дурнем, дурень дурнем (досл.: як чортівий дурень).
30. be like dead from the neck up, to – мати дурнувятий вигляд (досл.: виглядати «мертвим» починаючи із шиї).
31. be out like a light, to – не тямити нічого, бути дурним (досл.: бути вимкнутим як світло).
32. be / behave etc like an ass in a lion's skin, to – бути / поводитися дурнем, видавати себе за мудрого (досл.: як осел у шкірі лева).
33. be / look etc like a / an (Buridan's) ass between two bundles of hay, to – бути / виглядати дурнем, телепнем (досл.: як (Буриданів) осел між двома копицями сіна який не знає, яку він має обрати).

	<p>34. be / look etc like Tom fool, to – бути / виглядати дурнем, блазнем (досл.: як Том).</p> <p>35. feel like a Charley, to – почувати себе дураком (досл.: як Чарлі).</p> <p>36. look / stand etc like a dummy / like a stuffed mummy, to – виглядати / стояти як несусвітній дурень (досл.: як мумія).</p> <p>37. look / stand etc like a stuffed calf, to – розм. виглядати / стояти як несусвітній дурень (досл.: як опудало теляти).</p> <p>38. stare at smth. like a sheep does at a new gate, to – тупо і з нерозумінням дивитися на щось (досл.: як вівця перед новими ворітьми).</p> <p>.....</p> <p>39. A fool always finds a bigger / greater fool to admire. – Дурень завжди знайде ще більшого дурня.</p> <p>40. As the fool thinks, so the bell clinks. – Дурень думає, що все буде так, як йому бажається. Дурневі закон не писаний.</p> <p>41. Better an empty purse than an empty head. – Краще порожній гаманець, ніж порожня голова.</p> <p>42. Better be foolish with all than wise by yourself. – Краще з розумним загубити, ніж з дурнем знайти.</p> <p>43. It is better to remain silent and be thought of as a fool than to speak and prove the same. – Краще мовчати і справляти враження дурня, ніж заговорити і підтвердити те ж саме.</p> <p>44. It is better to sit with a wise man in prison than with a fool in paradise. – Ліпше з розумним сидіти у тюрмі, ніж з дурнем у раю.</p> <p>45. Mother wit is better than book education. – Ліпше розум природжений, ніж навчений.</p> <p>46. No fool like an old fool. – Немає дурнішого за старого. Волосся сивіє, а голова шаліє.</p> <p>47. Talk like philosophers and live like fools. – Розмовляти (говорити) як філософи, а жити як дурні.</p>
--	--

RATIONAL, SANE	IRRATIONAL, INSANE, CRAZY, MAD
RATIONAL, SANE	<p>1. (as) sober as a judge – тверезий розумом, поміркований, розсудливий (досл.: як суддя).</p> <p>2. (as) sober as a parson – тверезий розумом, поміркований, розсудливий (досл.: як священник).</p>
IR- RATIONAL, INSANE,	<p>1. (as) crazy / mad as a coot – <i>австрал.</i> божевільний, ненормальний, чокнутий, не в своєму розумі (досл.: як пташка-лисуха).</p> <p>2. (as) crazy / mad as a bandicoot – <i>австрал.</i> божевільний,</p>

<p>CRAZY, MAD</p>	<p>ненормальний, зовсім з'їхав із глузду (досл.: як бандикут).</p> <p>3. (as) crazy as a bed-bug / bedbug – <i>амер. сленг.</i> божевільний, ненормальний (досл.: як блощиця).</p> <p>4. (as) crazy as a bee in one's bonnet – не в своєму розумі (досл.: як бджола під чийось капелюхом).</p> <p>5. (as) crazy as a hoot owl – дуже дурний, божевільний, ненормальний (досл.: як крик сови).</p> <p>6. (as) crazy as a jaybird – дуже дурний, божевільний, ненормальний (досл.: як сойка).</p> <p>7. (as) crazy as a loon – дуже дурний, божевільний, ненормальний (досл.: як полярна гагара). ~ <i>дурний як гуска.</i></p> <p>8. (as) daft as a brush – божевільний, придуркуватий (досл.: як щітка).</p> <p>9. (as) mad as a bee in one's bonnet – божевільний, не при своєму розумі, ненормальний (досл.: як бджола під жіночим капелюхом).</p> <p>10. (as) mad as a beetle – <i>розм.</i> божевільний, ненормальний (досл.: як жук).</p> <p>11. (as) mad as a (cut) snake – божевільний, ненормальний (досл.: як (порубана) змія).</p> <p>12. (as) mad as a frilled lizard – божевільний, ненормальний (досл.: як плащоносна ящірка).</p> <p>13. (as) mad as a gumtree full of galahs – <i>австрал.</i> божевільний, ненормальний (досл.: як каучукове дерево повне галах).</p> <p>14. (as) mad as a hatter – божевільний, непередбачуваний (досл.: як шляпний майстер).</p> <p>15. (as) mad as hell – божевільний, ненормальний (досл.: як пекло).</p> <p>16. (as) mad as a hornet – божевільний, ненормальний (досл.: як шершень).</p> <p>17. (as) mad as a Kilkenny cat – божевільний, не при своєму розумі (досл.: як кіт із м. Кілкені).</p> <p>18. (as) mad as a March hare – дурний, божевільний, як зійшов з розуму (досл.: як березневий заєць).</p> <p>19. (as) mad as a mink – божевільний, ненормальний (досл.: як норка).</p> <p>20. (as) mad as a wet hen – божевільний, ненормальний (досл.: як мокра курка)</p> <p>21. (as) mad as hops – божевільний, ненормальний (досл.: як хміль).</p> <p>22. (as) nutty as a fruitcake / fruit-cake – <i>амер. сленг.</i> не в своєму розумі, божевільний, неврівноважений (досл.: як начинений горіхами фруктовий торт).</p> <p>23. (as) nutty as peanut butter – <i>амер. сленг.</i> не в своєму розумі,</p>
-----------------------	---

	<p>божевільний, невірноважений (досл.: як масло із земляного горіха).</p> <p>.....</p> <p>24. be / behave etc like a bear with a sore head, to – бути / поводитися як дурний, ненормальний, як божевільний (досл.: як ведмідь із хворою головою).</p> <p>25. be / behave etc like a bull at a gate, to – бути / поводитися як дурний, ненормальний (досл.: як бик біля воріт).</p>
--	--

SKILLED, PROFICIENT	UNSKILLED, INPROFICIENT
SKILLED, PROFICIENT	<ol style="list-style-type: none"> 1. get on like a house on fire, to – дуже швидко робити успіхи в чомусь (досл.: як вогонь в будинку). 2. know smb. / smth. as well as a beggar knows his bag / his dish, to – дуже добре знати когось / щось (досл.: знати, як злидар знає свою торбу / тарілку). 3. know smb. / smth. as well as one knows one's ten fingers, to – дуже добре знати когось / щось (досл.: знати, як свої десять пальців). 4. know smb. / smth. like a book, to – дуже добре знати когось / щось (досл.: знати, як книгу). 5. know smb. / smth. like one's own pocket, to – дуже добре знати когось / щось (досл.: знати, як свою власну кишеню). 6. know smth. like the back / palm of the / of one's hand, to – знати щось добре (досл.: як свою руку / як долоню своєї руки). 7. read smb. / smth. like a book, to – дуже добре знати когось / щось, добре розбиратися в комусь / чомусь, бачити когось / щось наскрізь (досл.: читати як книгу). 8. realize smth. as if the scales / veil fell from the eyes, to – раптово прозріти, зрозуміти щось (досл.: так, ніби лупа / пелена з очей спала). 9. realize smth. as if the blindfold fell from the eyes, to – раптово прозріти, зрозуміти щось (досл.: так, ніби пов'язка з очей спала). 10. sing like a bird / nightingale, to – вміти чудово співати, мати прекрасний голос (досл.: співати як пташка / як соловейко). 11. sing like an angel, to – <i>амер.</i> вміти чудово співати, мати прекрасний голос (досл.: співати як янгол). 12. swim like a cork, to – вміти дуже добре плавати (досл.: як корок). 13. swim like a dolphin, to – вміти дуже добре плавати (досл.: як дельфін) 14. swim like a duck, to – вміти дуже добре плавати (досл.: як качка). 15. swim like a fish (in the sea), to – вміти дуже добре плавати (досл.: як риба). 16. swim like a fish in this aquarium pool – вміти дуже добре плавати (досл.: як риба в акваріумі) 17. speak / talk like a book, to – говорити як по-писаному, мудро

	<p>висловлюватися (досл.: говорити як книга пише).</p> <p>18. talk like a philosopher and live like a fool, to – говорити як філософ, а жити як дурень (від: <i>Many talk like philosophers and live like fools.</i>)</p> <p>19. write like an angel, to – вміти добре писати, мати гарний почерк (досл.: писати як янгол).</p> <p>.....</p> <p>20. A woman knows a bit more than Satan. – Жінка знає трохи більше, ніж сатана. Де чорт нічого не втне, туди бабу пошле.</p> <p>21. A learned blockhead is a greater blockhead than an ignorant one. – Вчений бовдур є ще більшим бовдуром, ніж неук.</p> <p>22. Better untaught than ill taught. – Краще невчений ніж погано вчений.</p> <p>23. Colleges hate geniuses, just as convents hate saints. – У коледжах так само ненавидять геніїв, як у монастирях ненавидять святих.</p> <p>24. Geniuses, like poets, are born, not taught. – Геніями як і поетами народжуються, а не стають.</p> <p>25. Genius without education is like silver in the moon (mine). – Геній без освіти, як срібло на місяці.</p> <p>26. It is a task to learn, but it is much harder to unlearn. – Важко навчитися, але ще важче розучитися.</p> <p>27. Knowledge is (like) power. – Знання – це (як) сила.</p> <p>28. Learning is better than house and land. – Вченість краща за дім та землю.</p> <p>29. Learning makes a good man better and a bad man worse. – Вченість робить хорошу людину кращою, а погану людину – гіршою.</p> <p>30. Many talk like philosophers and live like fools. – Говорить як чоловік, а робить як дурень.</p> <p>31. Years know more than books. – Роки вчать краще ніж книжки.</p> <p>32. Wear your learning like your watch, in a private pocket. – Свою вченість треба носити так, як носиш годинника, у потаємній кишені.</p> <p>33. Wisdom is like a blessing. – Розум (знання) – це як скарб людини.</p> <p>34. Wisdom is ever a blessing, education is sometimes a curse. – Мудрість – завжди щасливий дар, тоді як освіта іноді буває прокляттям.</p> <p>35. Wisdom is better than wealth. – Мудрість є краще ніж здоров'я.</p> <p>36. Wisdom is (like) the wealth of the wise. – Мудрість – це (як) багатство розумної людини.</p>
<p>UN- SKILLED, INPROFI- CIENT</p>	<p>1. be like Greek for smb. – бути для когось складним для опанування, як китайська грамота (досл.: як грецька мова).</p> <p>2. have a hand like a foot, to – бути дуже невмілим (досл.: мати руку як ногу).</p> <p>3. write a hand like a foot, to – не вміти добре писати, мати дуже поганий почерк (досл.: писати рукою як ногою).</p>

	<p>4. have handwriting like a foot, to – не вміти добре писати, мати дуже поганий почерк (досл.: писати як ногою).</p> <p>5. dance like an elephant, to – не вміти добре танцювати (досл.: танцювати як слон).</p> <p>6. have handwriting like chicken tracks, to – не вміти добре писати, мати дуже поганий почерк (досл.: почерк є як слід курчати).</p> <p>7. know as much about smth. as a pig about pineapples, to – не тямити ні в чому (досл.: розбиратися як свиня в ананасах).</p> <p>8. play smth. like a klutz – зовсім не вміти грати в що-н. (<i>напр.</i> азартні ігри) (досл.: грати як нездара).</p> <p>9. ride like a tailor, to – дуже погано їздити верхи (досл.: як кравець).</p> <p>10. swim like a brick, to – не вміти плавати (досл.: плавати як цеглина).</p> <p>11. swim like a tailor's goose, to – не вміти плавати (досл.: плавати як гуска кравця).</p> <p>12. swim like a stone, to – не вміти плавати (досл.: плавати як камінь).</p> <p>.....</p> <p>13. Attempt not to fly like an eagle with the wings of a wren. – Не намагайся літати як орел, якщо маєш крила королька.</p> <p>14. Ignorance is (like) the mother of conceit. – Неуцтво – це (як) матір пихатості.</p> <p>15. It's better to be happy than wise. = To be happy is better than to be wise. – Краще бути щасливим, ніж розумним.</p> <p>16. Who zeals without knowledge is like a runaway horse. – Хто прагне до мети без знань подібен до необузданого коня.</p>
--	---

EXPERIENCED, SKILLFUL	INEXPERIENCED, UNSKILLFUL
EXPERIENCED, SKILLFUL	<p>1. be / behave etc like an old bird, to – бути / поводитися як досвідчена людиною, людина з досвідом (досл.: як старий птах).</p> <p>2. be / behave etc like an old dog, to – бути / поводитися як людина з досвідом (досл.: як старий собака).</p> <p>3. be / behave etc like an old fox, to – бути / поводитися як людина з досвідом (досл.: як старий лис).</p> <p>4. be / behave etc like an old ox, to – бути / поводитися як людина з досвідом (досл.: як старий віл).</p> <p>5. be like a man of many parts, to – бути досвідченим і вправним у багатьох сферах (досл.: як людина багатьох сфер).</p> <p>6. be like Jack-of-all-trades, to – бути досвідченим та вправним у багатьох сферах (досл.: як Джек).</p> <p>.....</p> <p>7. Better master of one than Jack of all trades. – Краще бути майстром однієї справи ніж усіх.</p> <p>8. Experience without learning is better than learning without</p>

	<p>experience. – Досвід без освіти краще за освіту без досвіду.</p> <p>9. Experience is (like) the mother of wisdom. – Життєвий досвід – основа мудрості.</p> <p>10. Experience is (like) the teacher of fools. – Досвід – це (як) учитель дурнів.</p> <p>11. Experience is (like) the best teacher. – Досвід – це (як) найкращий учитель.</p> <p>12. Jack of all trades is (like) master of none. – Коли за все візьмешся – нічого не зробиш. Хто робить багато речей нараз, той не зробить жодної гаразд.</p> <p>13. Years know / teach more than books. – Роки вчать краще, ніж книжки.</p>
<p>IN- EXPERIEN- CED, UN- SKILLFUL</p>	<p>1. (as) green as a cabbage – молодий, недосвідчений (досл.: зелений як капуста).</p> <p>2. (as) green as a cucumber – молодий, недосвідчений (досл.: зелений як огірок).</p> <p>3. (as) green as (a) gooseberry – «зелений», наївний, дуже недосвідчений (досл.: зелений як агрус).</p> <p>4. (as) green as grass – «зелений», наївний, недосвідчений (досл.: зелений як трава)</p> <p>5. (as) green as a leek – «зелений», наївний, недосвідчений (досл.: зелений як цибуля-порей).</p> <p>6. (as) helpless / innocent as a (new-born) babe / baby / child – безпорадний, недосвідчений, наївний (досл.: як (новонароджене /-а) дитя / дитина).</p> <p>7. (as) innocent as a babe unborn – безпорадний, недосвідчений, наївний (досл.: як ще ненароджене дитя).</p> <p>8. (as) innocent as a kitten – наївний, недосвідчений (досл.: як кошеня).</p> <p>9. (as) innocent as a lamb – наївний, недосвідчений (досл.: як ягня).</p> <p>10. (as) innocent as the devil of two ears old – наївний, недосвідчений (досл.: як дворічне чортеня).</p> <p>.....</p> <p>11. be as if he were born yesterday, to – бути наївним, недосвідченим (досл.: бути таким, як вчора народився).</p> <p>12. be like an unlicked cub, to – бути недосвідченим, наївним (досл.: як новонароджене ще не облизане матір'ю щеня).</p> <p>13. be like a babe in arms, to – бути наївною, недосвідченою людиною (досл.: як дитина на руках).</p> <p>14. be like a spring chicken – <i>амер.</i> бути недосвідченою людиною (досл.: як весняне курча).</p> <p>15. be / do smth. like a headless chicken, to – бути / робити щось необдуманно, бути без досвіду (досл.: як безголове курча).</p> <p>16. be like looking for a needle in a haystack, to 0) – робити щось</p>

	непродумано, без досвіду (досл.: як шукати голку в стогу сіна).
--	---

GOOD MEMORY	POOR MEMORY
GOOD MEMORY	1. have a head / memory like a sponge, to – мати добру пам'ять (досл.: як губку). 2. have a memory like an elephant, to – мати добру пам'ять (досл.: як у слона). 3. have a mind like a steel trap, to – цупкий розум (досл.: як сталеву пастку).
POOR MEMORY	1. have a brain / head / memory / mind like a sieve, to – мати «діряву» голову, мати погану пам'ять (досл.: як решето). 2. have a head like of wood – мати погану голову, пам'ять (досл.: мати голову як з дерева).

ATTENTIVE	INATTENTIVE
ATTENTIVE	1. (as) attentive as a wild – дуже уважний, пильний, обережний (досл.: як звір). 2. watch smb. / smth. as / like a cat watches a mouse, to – пильно стежити за кимось / чимось (досл.: як кіт за мишею / від миші). 3. watch smb. / smth. like a hawk, to – пильно стежити, не відводити очей від когось / чогось (досл.: як сокіл, як яструб). 4. watch smb. / smth. like a lynx, to – пильно стежити, не відводити очей від когось/чогось (досл.: як рись).
IN-ATTENTIVE	1. (as) inattentive as a (little) child – неуважний (досл.: як (мала) дитина).

FORESIGHTED	SHORT-SIGHTED
FORE-SIGHTED	1. (as) foresighted / far-sighted as a strategist – дуже передбачливий (досл.: як стратег).
SHORT-SIGHTED	1. (as) blind as a bat – сліпий, недалекоглядний (досл.: сліпий як кажан). 2. (as) blind as a beetle – сліпий, недалекоглядний (досл.: сліпий як жук). 3. (as) blind as a brickbat – сліпий, недалекоглядний (досл.: сліпий як кусок цегли). 4. (as) blind as a mole – сліпий, недалекоглядний (досл.: сліпий як кріт). 5. (as) blind as an owl – сліпий, недалекоглядний (досл.: сліпий як сич).

SENSIBLE, REAL	SENSELESS, UNREAL
-----------------------	--------------------------

SENSIBLE , REAL	1. take things as they are, not as you'd have them, to – сприймати речі такими, які вони є, а не такими, якими ви бажали б їх бачити.
SENSE- LESS, UNREAL	1. await smth. like manna from heaven, to – мати нереальні сподівання (досл.: чекати як манни із неба). 2. be like Johnny Head-in-the-air – бути нереалістичною людиною, що витає у хмарах (досл.: бути як Джоні, що витає у повітрі). 3. be like looking for a needle in a haystack, to 0) – марно шукати когось, що-н., (досл.: шукати як голку в сіні). 4. paint the devil blacker than he is, to – перебільшувати щось, показувати щось у гіршому вигляді, ніж це є в дійсності (досл.: малювати диявола чорнішим, ніж він є) (від: The devil is not so black as he is painted). 5. try to fly like an eagle with the wings of a wren, to – намагатися літати як орел, якщо має крила короляк. (від: <i>Attempt not to fly like an eagle with the wings of a wren</i>). 6. Every fish that escapes seems greater than it is. – Упущена риба здається більшою, ніж вона була насправді. 7. Nothing seems quite as good as new after being broken. – Ніщо не видається таким добрим, після того, як воно минуло.

2. 4. MORAL QUALITIES

2. 4. 1. PERSONAL TRAITS OF CHARACTER

MODEST, ORDINARY	IMMODEST, ARROGANT
MODEST, ORDINARY	1. (as) simple as an apple-pie – дуже простий, звичайний (досл.: як яблучний пиріг). 2. (as) simple as Simon – дуже простий, скромний (досл.: простий як Симон) [бібл. Simon – у Новому Завіті]. 3. (as) simple as snow – дуже простий, звичайний (досл.: простий як сніг). 4. (as) simple as a piece of cake – дуже простий, звичайний (досл.: як кусок торта). 5. (as) simple as a smile – дуже простий, звичайний (досл.: як усмішка). 6. (as) plain as a day – амер. дуже простий, простакуватий, скромний (досл.: простий як день). 7. (as) plain as a pikestaff – дуже простий, простакуватий, скромний (досл.: прямий як ратище списа). 8. (as) plain as print – дуже простий, простакуватий, скромний (досл.: простий як печатка, як шрифт). 9. (as) plain as the nose (on one's face) – дуже простий, скромний,

	<p>простакуватий (досл.: прямий як ніс (на чиємусь обличчі)).</p> <p>10. (as) plain as the palm of one's hand – дуже простий, скромний, простакуватий (досл.: простий як долоня чиєїсь руки).</p> <p>.....</p> <p>11. be / look etc like an open book, to – бути / виглядати дуже простим (досл.: як відкрита книга).</p> <p>12. be / look etc like a man / woman / person in the street, to – бути / виглядати як звичайна, проста людина (досл.: як чоловік / жінка / особа з вулиці).</p> <p>13. be / look etc like a man / woman on / of the Chatham omnibus, to – <i>брит.</i> бути / виглядати як звичайна, проста людина (досл.: як чоловік / як жінка з автобуса м. Чатем [Chatham – місто в Англії, графство Кент]).</p> <p>14. be / look etc like John Bull, to – бути / виглядати звичайним англійцем, простою людиною (досл.: як Джон Бул) [John Bull – <i>насмішливе йменування простих англійців</i>].</p> <p>15. be / look etc like meat and potatoes person, to – бути / виглядати звичайною, простою, невибагливою людиною (досл.: як м'ясо і картопля).</p> <p>.....</p> <p>16. Modesty is like the snow: when it melts it is gone forever. – Скромність як сніг: якщо він тане, то назавжди.</p>
<p>IM- MODEST, ARROGANT</p>	<p>1. (as) conceited as a barber's cat – надто пихатий, самозакоханий (досл.: як кіт цирульника).</p> <p>2. (as) grave as a judge – дуже самовдоволений, пихатий, бундючний (досл.: як суддя).</p> <p>3. (as) pleased as anything – дуже самовдоволений, гордий (anything – <i>інтенсифікатор</i>).</p> <p>4. (as) pleased as a roker – дуже самовдоволений, гордий (досл.: як кочерга).</p> <p>5. (as) pleased as a cat – дуже самовдоволений, гордий, пихатий, зарозумілий (досл.: як кіт).</p> <p>6. (as) pleased as a roker – гордий, пихатий (досл.: як кочерга).</p> <p>7. (as) pleased / proud as Punch – дуже самовдоволений, гордий, пихатий, зарозумілий (досл.: як Панчо).</p> <p>8. (as) pleased / proud / vain as a dog (with two tails) – дуже самовдоволений, гордий, пихатий, зарозумілий (досл.: як собака (з двома хвостами)).</p> <p>9. (as) proud as an apothecary – <i>заст.</i> надмірно гордий, пихатий (досл.: як аптекар).</p> <p>10. (as) proud as a bee with two tails – дуже гордий, пихатий, зарозумілий (досл.: як бджола з двома хвостами) [<i>вираз походить із одного із есе Дж. Б. Кер</i>].</p>

11. (as) proud as a dog with two tails – дуже гордий (досл.: як собака з двома хвостами).
12. (as) proud as a bride – дуже горда, пихата дівчина / жінка (досл.: як наречена).
13. (as) proud as Beelzebub – дуже гордий, пихатий (досл.: як Вельзевул, глава демонів) [Beelzebub – *одне із імен сатани в Біблії*].
14. (as) proud as a hen with one chick / chicken – дуже гордий, пихатий, високомірний (досл.: як курка з одним курчам).
15. (as) proud as a / the devil – дуже гордий, величавий, пихатий (досл.: як диявол).
16. (as) proud as Lucifer – *рідк.* гордовитий, пихатий, зарозумілий, високомірний (досл. як Люцифер, як сатана, як біс).
17. (as) proud / vain as a turkey-cock – гордовитий, пихатий, зарозумілий, високомірний (досл.: як індик).
18. (as) proud / vain as a peacock – гордовитий, пихатий, зарозумілий, високомірний (досл.: як павич)
19. (as) solemn as an owl – *іноді ірон.* надмірно пишний, надутий, бундючний, зарозумілий, надто серйозний (досл.: як сова).
20. (as) stiff / straight as a board – бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як дошка).
21. (as) stiff / straight as a pikestaff – бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як древко списа).
22. (as) stiff / straight as a poker – бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як кочерга).
23. (as) stiff / straight as a pole – бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як стовп).
24. (as) stiff / straight as a ramrod – бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як шомпол).
25. (as) stiff / straight as a stake – *заст.* бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як кіл).
26. (as) straight as a wand – бундючний, манірний, чванливий, високомірний (досл.: як прут, як палиця)
-
27. be holier than the Pope / holier than thou / holier-than-thou, to – *амер.* бути гордовитим, пихатим, тим, що видає себе морально вищим від усіх інших (досл.: бути святішим ніж папа римський).
28. be puffed up as / like a turkey cock (або turkey-cock, turkeycock) бути гордим, пафосним (досл.: бути надутим як індик).
29. be / behave etc as if one were better than others, to – бути / вести себе як зарозуміла, пихата людина (досл.: ніби краща за інших).
30. be / behave etc like an ass in a lion's skin, to – бути / поводитися як гордовита й пихата людина (досл.: як осел в шкірі лева).

	<p>31. be / behave etc like lord of someone, to – бути / вести себе як високомірна, зарозуміла людина (досл.: бути / вести себе як владика над кимось).</p> <p>32. be / behave etc like Jack Homer, to – бути хвалькуватим, самовдоволеним (досл.: як хлопчик Джек Гомер) [Jack Homer – персонаж з одного із дитячих віршів].</p> <p>33. be / behave etc like Lady Muck, to – <i>брит. австрал.</i> бути простою, але хвалькуватою жінкою, яка поводить себе високомірно і гордовито (досл.: як леді Мак).</p> <p>34. be / behave etc like smart Aleck, to – <i>розм. презирл.</i> бути самовпевненим, хвалькуватим хлопцем (досл.: як Алек).</p> <p>35. sit about like a royalty, to – сидіти з пихатим виглядом (досл.: як член королівської родини).</p> <p>36. sit about like a lord, to – сидіти з пихатим виглядом (досл.: як лорд).</p> <p>37. strut / swell like a turkey-cock, to – ходити з поважним, бундючним виглядом, поводитися зарозуміло, пихато (досл.: ходити величаво як індик).</p> <p>38. treat smb. like dirt (under one's feet), to 0) – ставитися до когось зверхньо, високомірно (досл.: як до болота (під ногами)).</p> <p>39. treat smb. like muck, to – ставитися до когось зверхньо, зарозуміло, високомірно (досл. як до гною).</p> <p>40. treat / use smb. like a dog, to – ставитися до когось зверхньо, зарозуміло, високомірно (досл.: як до собаки).</p> <p>41. walk like a crane – йти з погордою, пихато (досл.: як журавель).</p> <p>.....</p> <p>42. Every man has as much vanity as he is deficient in understanding. – У кожного рівно стільки порожнього гонору, на скільки йому не вистачає розуму.</p> <p>43. There is no pride like that of a beggar grown rich. – Немає більшої пихатості, ніж пихатість злидаря, який став заможним.</p> <p>44. Vanity backbites more than malice. – Пихатість лихословить більше ніж злоба.</p>
--	--

STEADY, UNCHANGEABLE	UNSTEADY, CHANGEABLE
STEADY, UNCHAN-GEABLE	<p>1. (as) steady as time – постійний, незмінний (досл.: як час).</p> <p>2. (as) steady as a rock – постійний, незмінний (досл.: як скала).</p> <p>.....</p> <p>3. Consistency is (like) a jewel. – Постійність – чудова якість людини. (досл.: це як дорогоцінний камінь).</p> <p>4. Dress a monkey as one will, it remains a monkey still. – Мавпа є мавпою, як її не одягай.</p> <p>5. Nature draws more than ten oxen. – Природа тягне більше ніж десять волів. Як вовка не годуй, а він все в ліс дивиться.</p>

UNSTEADY, CHANGEABLE	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) changeable as the moon – непостійний, мінливий (досл.: як місяць). 2. (as) changeable as the sea – непостійний, мінливий (досл.: як море). 3. (as) changeable as the weathercock – непостійний, міливий (досл.: як флюгер) 4. (as) changeable / uncertain / unstable as the weather – непостійний, мінливий (досл.: як погода). 5. (as) changeable / uncertain / unstable as the fair-weather friend – непостійний, мінливий (досл.: як ненадійний товариш) [<i>етим. бібл.</i>]. 6. (as) changeable as the April weather – непостійний, мінливий (досл.: як погода у квітні). 7. (as) fickle as fortune – непостійний, мінливий (досл.: як фортуна). 8. (as) fickle as friends – непостійний, мінливий (досл.: як друзі). 9. (as) unstable as water – непостійний, мінливий (досл.: як вода). <p style="text-align: center;">.....</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. behave as one possessed by spirits, to – бути дуже мінливим, вередувати, різко змінювати настрої (досл.: вести себе як божевільний в залежності від настрою). 11. be / behave like Vicar of Bray, to – бути / поводитися як особа, що міняє свої принципи та погляди (досл.: як вікарій із Брей) [<i>вираз мотивований іменем вікарія XVI ст., який чотири рази змінював свою релігію: двічі був протестантом і двічі католиком</i>]. 12. be like a rolling stone, to – бути мінливим, міняти місце перебування, проживання (досл.: як перекотиполе). 13. have as many faces as the moon, to – бути мінливим (досл.: мати стільки обличь як місяць). <p style="text-align: center;">.....</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. As the twig is bent, so the tree is inclined. – Як дуба не нахилиш, так великого сина на добре не навчиш. Гни дерево, поки молоде, вчи дітей, поки малі. 15. Man changes often but gets better seldom. – Людина часто змінюється, але рідко на краще.
-------------------------	---

COMMON, PLAIN	UNCOMMON, SPECIFIC, SPECIAL
COMMON, PLAIN	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) common as a cart-way – <i>заст.</i> звичайний, простий, пересічний (досл.: як тачка). 2. (as) common as a ten dollar bill – звичайний, простий, пересічний (досл.: як десятидоларовий вексель). 3. (as) common as an old shoe – звичайний, простий (досл.: як старий черевик). 4. (as) common as blackberries – звичайний, простий (досл.: як ожина).

	<p>5. (as) common as dirt – звичайний, простий (досл.: як бруд).</p> <p>6. (as) common as muck – звичайний, простий (досл.: як гній).</p> <p>7. (as) common as mud – звичайний, простий, посередній, рядовий (досл.: як болото).</p> <p>8. (as) common as the highway – <i>заст.</i> звичайний, простий, посередній, рядовий (досл.: як дорога, як шлях).</p> <p>9. (as) plain as a bump on a log – дуже простий, звичайний (досл.: як сук на колоді).</p> <p>10. (as) plain as daylight – дуже простий, простуватий, звичайний (досл.: як денне світло).</p> <p>11. (as) plain as a pikestaff – простий, звичайний, із звичайною зовнішністю (досл.: простий як дерево).</p> <p>12. (as) plain as print – дуже простий, звичайний (досл.: як шрифт).</p> <p>13. (as) plain as sun at noonday – дуже простий, простуватий, звичайний (досл.: як сонце в полудень).</p> <p>14. (as) plain as the nose on one's a face – <i>розм.</i> дуже простий, звичайний (досл.: як ніс на обличчі).</p> <p>15. (as) plain as (the) day – <i>амер. розм.</i> дуже простий, простуватий, звичайний (досл.: як день).</p> <p>16. (as) well as the next man / person – простий, звичайний, такий як й інші, як і будь-яка інша людина / особа.</p> <p>.....</p> <p>17. be etc (no / not any) better / worse than the next man / person, to – не кращий / не гірший за інших, такий як і всі.</p> <p>18. be etc like an average Joe, to – бути звичайною як і всі людиною, без будь-яких особливостей (досл.: як і кожен Джо).</p> <p>19. be etc like every man Jack – бути звичайною, простою людиною (досл.: як і кожен Джек).</p> <p>20. be etc like John Bull, to – <i>брит. заст. іронічно</i> бути звичайною, пересічною людиною, як і всі англійці (досл.: як Джон Бул).</p> <p>21. be etc like a man in the street, to – бути звичайною, пересічною людиною (досл.: як і будь-яка інша людина на вулиці).</p> <p>22. be etc like man / woman on / of the Chatham omnibus, to – <i>брит.</i> бути звичайною, пересічною людиною (досл.: як і будь-яка інша людина з автобуса м. Чатем, графства Кент).</p> <p>23. be as a dish of meat and potatoes, to – бути звичайною, простою людиною (досл.: як блюдо з м'яса і картоплі).</p>
<p>UNCOM- MON, SPECIFIC , SPECIAL</p>	<p>1. (as) gay as pink ink – специфічний, не такий як усі; гомосексуальний (досл.: як рожеве чорнило).</p> <p>2. (as) queer as a blue gnu – дивний, чудний, специфічний (досл.: як гну голубого кольору).</p> <p>3. (as) queer as a three-dollar bill – <i>амер. жарг.</i> дивний, чудний, специфічний, з гомосексуальним ухилом (досл.: як трьохдоларова купюра) [a three-dollar bill – у США таких купюр взагалі не було].</p> <p>4. (as) queer as Dick's hatband – <i>амер. сленг. заст.</i> дивний, чудний,</p>

	<p>специфічний (досл.: дивний як стрічка на капелюсі Діка) [етимол. істор.: <i>стрічку на капелюсі носив Річард (Дік) Кромвель, син лорда-протектора Олівера Кромвеля, який правив Британією з 1653 до 1658 р.</i>].</p> <p>5. (as) queer as chokolate orange – дивний, чудний (досл.: як апельсин шоколадного кольору).</p> <p>6. (as) scarce as hen's teeth – дуже рідкісний, незвичний, неординарний (досл.: як курячий зуб).</p> <p>.....</p> <p>7. be etc like a dog with two tails, to – бути дивакуватим, інакшим як усі, своєрідний (досл.: як собака з двома хвостами).</p> <p>8. be etc like a fly in the ointment, to – бути інакшим як усі, бути як ложка дьогтю у бочці меду (досл.: як муха в бальзамі).</p> <p>9. be etc like another cup of tea, to – бути не таким, як усі, відрізнятись від інших (досл.: як інша чашка чаю).</p> <p>10. be etc like in another world, to – бути як не від світу цього (досл.: яу не в цьому світі).</p> <p>11. be etc like a fly in amber, to – бути / виглядати дивовижно, рідкісно (досл.: як муха в бурштині).</p> <p>12. be / feel etc like a black sheep, to – бути / почувати себе не таким як усі, бути з вадами (досл.: як чорна вівця).</p> <p>13. be / stand / stick etc out like a sore thumb, to – бути інакшим, не таким як усі, вирізнятися посеред інших (досл.: як хворий великий палець на руці).</p>
--	---

	PUNCTUAL	UNPUNCTUAL
PUNCTU - AL	<p>1. (as) regular as a rule – пунктуальний, точний, регулярний (досл.: як правило, як норма).</p> <p>2. (as) regular as clockwork – <i>розм.</i> пунктуальний, точний регулярний (досл.: як годинниковий механізм).</p> <p>3. (as) regular as the clock – пунктуальний, точний, регулярний (досл.: як годинник).</p> <p>.....</p> <p>4. be / go etc like a clockwork, to – бути дуже точним, дуже точно працювати (досл.: як годинниковий механізм).</p> <p>.....</p> <p>5. Better early than late. = Better late than never. – Краще раніше, ніж пізніше. Краще пізніше, ніж ніколи.</p> <p>6. Better three hours too soon than a minute too late. – Краще прийти на три години раніше, ніж на хвилину запізнитися.</p> <p>7. Punctuality is (like) the politeness of princes. – Точність – це (як) ввічливість королів.</p> <p>8. Punctuality is (like) the soul of business. – Пунктуальність – це (як)</p>	

	душа бізнесу.
UNPUNCTUAL	1. be / behave etc like a Johnny-come-lately, to – бути неточною людиною, яка зажди запізнюється (досл.: як Джоні, що спізнюється).

CONFIDENT, CERTAIN	UNCONFIDENT, UNCERTAIN
CONFIDENT, CERTAIN	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) certain as the rising sun – цілком певний, впевнений (досл.: як сонце, що сходить). 2. (as) certain as preaching – цілком певний, впевнений (досл.: як проповідь, як молитва). 3. (as) certain as the day and taxes – цілком певний, впевнений (досл.: як те, що наступить день і з ним прийдуть податки). 4. (as) certain as death and taxes – цілком впевнений (досл.: як смерть і податки). 5. (as) sure as death – дуже впевнений (досл.: як смерть). 6. (as) sure as eggs – дуже впевнений (досл.: як яйця). 7. (as) sure as egg is egg – дуже впевнений (досл.: як те, що яйце є яйце). 8. (as) sure as fate – дуже впевнений (досл.: як смерть). 9. (as) sure as ferrets are ferrets – дуже впевнений (досл.: як те, що тхір є тхором). 10. (as) sure as God made little apples – дуже впевнений (досл.: як те, що Бог сотворив малі яблука). 11. (as) sure as a gun – дуже впевнений, надійний (досл.: як пістолет). 12. (as) sure as heck – дуже впевнений (досл.: як кришка люка). 13. (as) sure as hell 0) – дуже впевнений (досл.: впевнений як пекло) – (hell – <i>інтенсифікатор</i>). 14. (as) sure as my name is Bill (or Bob, etc.) – повністю впевнений, без усякого сумніву (досл.: як моє ім'я є Біл) (або Боб тощо)). 15. (as) sure as shooting – повністю впевнений, без усякого сумніву (досл.: як вистріл). 16. (as) sure as taxes – повністю впевнений, без усякого сумніву (досл.: як податки) (taxes – <i>податки, які у західному світі повинні оплачуватися поза всяким сумнівом</i>). 17. (as) sure as the sun – дуже впевнений (досл.: як сонце). 18. (as) sure as the sun will cross the sky – цілком впевнений, як те, що небі перетне небокрай. 19. (as) sure as gospel – цілком певний, надійний (досл.: як Євангеліє). 20. (as) sure as steel – цілком певний, надійний (досл.: як сталь). 21. (as) sure as his word – цілком певний, надійний (досл.: як його

	<p>слово).</p> <p>22. (as) sure / true as I'm sitting here – повністю впевнений, без усякого сумніву (досл.: як те, що я тут сиджу).</p> <p>23. (as) sure / true as I'm standing here – повністю впевнений, без усякого сумніву (досл.: як те, що я ту стою).</p>
UNCONFIDENT, UNCERTAIN	<p>1. (as) uncertain as the weather – непевний (досл.: як у погоді).</p> <p>2. (as) uncertain as the future – непевний (досл.: як майбутнє).</p>

	CAREFUL, CAUTIOUS	CARELESS, INCAUTIOUS
CAREFUL, CAUTIOUS	<p>1. (as) careful as anything – дуже обережний (<i>anything – інтенсифікатор</i>).</p> <p>2. (as) cautious as a fox – дуже обережний (досл.: як лис).</p> <p>3. (as) cautious as a cat – дуже обережний (досл.: як кіт).</p> <p>4. (as) watchful like a lynx – дуже обережний, спостережливий (досл.: як рись).</p> <p>5. (as) watchful as a sentinel – дуже обережний, спостережливий (досл.: як вартовий).</p> <p>6. (as) watchful like a hawk – дуже обережний, спостережливий (досл.: як яструб).</p> <p>.....</p> <p>7. avoid someone or something like the plague, to – бути обережним, уникати, остерігатися (досл.: як чуми).</p> <p>8. watch like a hawk, to – дивитися, спостерігати (досл.: як яструб).</p> <p>.....</p> <p>9. Better safe than sorry. – Береженого Бог береже.</p> <p>10. Better shun the bait than struggle on the hook. – Краще побергти шию, ніж розбити лоба.</p> <p>11. Caution is (like) the parent of safety. – Обережність – це (як) супутниця безпеки.</p>	
CARELESS, INCAUTIOUS		<p>1. be etc like between Scylla and Charybdis, to – ризикувати, бути у небезпеці (досл.: бути (як) між Сциллою та Харибдою).</p> <p>2. be like between the devil and the deep blue sea, to – ризикувати, бути в небезпеці (досл.: бути як між дияволом та глибоким морем).</p> <p>3. be living / sitting like on a volcano / on the edge of a volcano, to – діяти необережно, ризикувати (досл.: жити / сидіти як на вулкані/ як на краю вулкана).</p> <p>4. be living / sitting like on a brink of a precipice, to – діяти необережно, ризикувати (досл.: сидіти (як) на краю прірви).</p> <p>5. be sitting like between two fires, to – діяти необережно, ризикувати</p>

- (досл.: сидіти (як) між двома вогнями).
6. be sitting like on a barrel (*або* keg) of gunpowder / on a powder keg, to – сидіти як на пороховій бочці.

2. 4. 2. MORAL QUALITIES REVEALED IN ATTITUDE TOWARDS OTHER PEOPLE

KIND, AMIABLE	UNKIND, MALEVOLENT
KIND, AMIABLE	<p>1. (as) good as anything – дуже добрий, хороший (anything – <i>інтенсифікатор</i>).</p> <p>2. (as) good as a pie – <i>амер.</i> дуже добрий, хороший (досл.: як пиріг).</p> <p>3. (as) good as gold – дуже добрий, хороший, (досл.: як золото).</p> <p>4. (as) good as your word – дуже добрий, хороший (досл.: як твоє слово).</p> <p>5. (as) good as wheat – <i>амер.</i> хороший, добрий (досл.: як пшениця).</p> <p>6. (as) good as the next (one) – <i>розм.</i> добрий, непоганий (досл.: такий добрий, хороший як і наступний).</p> <p>7. (as) good as the day – добрий, хороший (досл.: як день).</p> <p>8. (as) good as the iphone – добрий, хороший (досл.: як айфон).</p> <p>9. (as) good as you are – добрий, хороший (досл.: як і ти).</p> <p>10.(as) precious like gold dust – дуже милий, хороший (досл.: як золотоносний пісок).</p> <p>11. (as) sweet as a sugar candy / sugar – дуже милий, приємний, добрий (досл.: солодкий як цукерка / як цукор).</p> <p>12.(as) sweet as honey – дуже милий, приємний, добрий (досл.: солодкий як мед).</p> <p>13.(as) sweet as nut – дуже милий, приємний, добрий (досл.: солодкий як горіх).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>14.be / behave etc like a father / mother, to – чинити / вести себе по-батьківськи (досл.: як батько / мати).</p> <p>15.be / behave etc like a Prince Charming – чинити / вести себе як добра, благородна людина (досл.: як чарівний принц).</p> <p>16.be / look etc like an angel of light, to – бути / виглядати доброю людиною (досл.: як світлий янгол).</p> <p>17.be / look etc like a pearl of great price, to – бути / виглядати високоморальною, доброю людиною (досл.: як безцінна перлина).</p> <p>18.be not as black as one is painted, to – бути добрим, бути не таким уже й поганим (досл.: не таким уже й чорним, як малюють).</p> <p>19.look as if butter wouldn't melt in one's mouth, to – <i>ірон.</i> виглядати</p>

	<p>таким добрим, смиреним (досл.: так, ніби навіть масло не тоне у нього в роті).</p> <p>.....</p> <p>20. A good character is better than a distinguished family. – Хороший характер є краще, ніж вишукана сім'я.</p> <p>21. A good name is better than riches. – Добре ім'я є краще ніж багатство.</p> <p>22. A good name is sooner lost than won. – Добре ім'я легше втратити, ніж завоювати.</p> <p>23. A good reputation is more valuable than money. – Добра репутація дорожча за гроші.</p> <p>24. A good word costs no more than a bad one. – Добре слово коштує не більше, ніж зле.</p> <p>25. An unkind word is better left unspoken. – Краще залишити недобре слово неказаним.</p> <p>26. As a man sows, so shall he reap. – Що посієш, те й збереш. Як посієш, так пожнеш. Яке посієш, таке й пожнеш.</p> <p>27. As the call, so the echo. – Як гукнеш, так і відгукнеться. Як гукнеш, таке й ехо.</p> <p>28. Better a good cow than a cow of a good kind. – Краще бути хорошою коровою, ніж коровою хорошої породи.</p> <p>29. Do as you would be done by. – Роби іншому так, як би ти собі бажав.</p> <p>30. Do good to the ungrateful is like throwing water into the sea. – Робити добро невдячному – все одно, що лити воду в море.</p> <p>31. It is better to suffer an injury than to inflict (commit) one. – Краще самому знести образу, ніж нанести її іншому.</p> <p>32. It's great to be great, but it's greater to be human. – Чудово бути великим, але ще краще бути людяним.</p> <p>33. Kind hearts are more than coronets. – Добре серце краще за будь-який титул.</p> <p>34. Kind words are (like) the music of the world. – Добрі слова – це (як) музика світу.</p> <p>35. Kindness does more than violence. – Доброта робить більше, ніж насильство.</p> <p>36. Praise makes a good man better and a bad man worse. – Похвала робить хорошу людину ще кращою, а погану людину – ще гіршою.</p>
<p>UNKIND, MALEVO- LENT</p>	<p>1. (as) bad as a scabbed sheep in the flock – недобрый, непорядний (досл.: як паршива вівця в отарі) (<i>від</i>: One scabbed sheep will mar the whole flock).</p> <p>2. (as) bad as the thief – недобрый, непорядний (досл.: як злодій)</p> <p>3. (as) cold as hell – неприємний, недобрый (досл.: холодний як пекло).</p> <p>4. (as) cold as corpse – неприємний, недобрый (досл.: холодний як</p>

труп).

5. (as) cold as death – неприємний, недобрий (досл.: холодний як смерть).
.....
6. be like a wolf in the flock, to – бути злою, підлою людиною (досл.: як вовк у зграї) (*vid*: A bad man is like a wolf in the flock).
7. be like a drop of poison, to – бути злим, поганим (досл.: як ложка дьогтю) (*vid*: One drop of poison infects the whole tun of wine).
8. have a mind like a cesspool, to – мати злі наміри, брудні думки (досл.: мати думки як вигрібну яму).
9. have a mind like a sewer, to – мати злі наміри, брудні думки (досл.: мати думки як каналізаційний колектор).
10. have eyes bigger than the belly, to – мати погані, зазидющі очі (досл.: мати очі більші ніж живіт).
11. look like a green-eyed monster, to – мати вигляд злої, заздрісної людини (досл.: виглядати як зеленоокий монстр).
12. sting smb. like wasp – діяти, чинити по відношенню до когось погано (досл.: жалити як оса).
13. requite / return like for like, to – бути злопам'ятним (досл.: відплатити одним і тим же).
14. treat / use smb. like a dog, to – погано поводитися з кимось (досл.: як із собакою).
.....
15. A good name is better than riches. – Добре ім'я краще ніж багатство.
16. An unkind word is better left unspoken. – Краще залишити недобре слово неказаним.
17. As well be hanged for a sheep as for a lamb. – За зло так, чи інакше доведеться відповідати [етим. істор.: *приказка відтворює поширену у середньовіччі в Англії кару через повішення, яке було неминучим способом покарання за злочинство*].
18. Bad to do evil, but worse to boast of it. – Робити зло погано, але ще гірше цим пишатися.
19. Better an empty house than a bad tenant. – Краще порожній дім, ніж поганий жилець.
20. Curses like chickens come to roost. – Прокляття, як курчата, приходять додому на сідало.
21. Repentance is good, but innocence is better. – Каятися – добре, але краще не грішити.
22. Words cut / hurt more than swords. – Слово – не стріла, а глибше раниць. Гостре словечко коле сердечко.

SINCERE, DECENT	INSENCERE, INDECENT
SINCERE, DECENT	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) clean as an apple – морально чистий, без гріхів (досл.: чистий як яблуко). 2. (as) clean as a (new) penny – <i>заст.</i> морально чистий, без гріхів (досл.: чистий як (новий) пенс). 3. (as) clean as a (new) pin – морально чистий, без гріхів (досл.: чистий як (нова) булавка). 4. (as) clean as a whistle – морально чистий, без поганих звичок (досл.: чистий як свист). 5. (as) clear as air – морально чистий, прозорий (досл.: як повітря). 6. (as) clear as a bell – чистий, прозорий (досл.: ясний як дзвін). 7. (as) clear as crystal – <i>розм.</i> кришталево чистий, незаплямований (досл.: чистий як кришталь). 8. (as) clear as day / daylight – ясний, чистий, світлий (досл.: як день / як денне світло). 9. (as) clear as the sky – ясний, чистий, світлий (досл.: як небо). 10. (as) clear as the sun in the sky – ясний, чистий, світлий (досл.: як сонце на небі). 11. (as) innocent as a young Adam – чистий, незаплямований (досл.: як молодий Адам). 12. (as) innocent as Eve – чистий, незаплямований (досл.: як Єва). 13. (as) innocent as as Caesar's wife – чистий, незаплямований (досл.: як дружина Цезаря). 14. (as) innocent as a bride – чистий, незаплямований (досл.: як наречена). 15. (as) innocent as a child – чистий, незаплямований (досл.: як дитя). 16. (as) innocent as a babe unborn / as a new-born babe – чистий, незаплямований (досл.: як ненароджене / як новонароджене дитя). 17. (as) innocent as a child's laughter – чистий, відвертий, незаплямований (досл.: як дитячий сміх). 18. (as) pure as lily – чистий, відвертий, незаплямований (досл.: чистий як лілія). 19. (as) pure as the driven snow – чистий, відвертий, незаплямований (досл.: чистий як свіжо наметений сніг). 20. (as) straight as a die – <i>розм.</i> дуже прямий, чесний, відвертий (досл.: прямий як смерть). 21. (as) straight as an arrow – дуже прямий, чесний, відвертий, щирий (досл.: прямий як стріла). 22. (as) straight as a poker – дуже прямий, чесний, відвертий, щирий (досл.: прямий як кочерга). 23. (as) straight as a post – дуже прямий, чесний, відвертий, щирий (досл.: прямий як стовп). 24. (as) straight as a ramrod – дуже прямий, чесний, відвертий, щирий (досл.: прямий як шомпол). 25. (as) plain as the nose on your face – прямий, відвертий (досл.:

	<p>прямий як ніс на твоєму обличчі).</p> <p>26. (as) plain as a pikestaff – прямий, відвертий (досл.: прямий як ратище списа).</p> <p>.....</p> <p>27. be like an open book, to – бути відвертою, щирою людиною (досл.: бути як відкрита книга).</p> <p>28. have a heart like an open highway, to – бути відвертою, щирою людиною (досл.: мати серце як відкритий шлях)</p> <p>.....</p> <p>29. Sincerity is (like) the mortar of friendship. – Щирість – це (як) цемент дружби.</p>
<p>INSENCE- RE, INDE- CENT</p>	<p>1. (as) cunning / sly as a dog – дуже хитрий, лукавий, підступний (досл.: як собака).</p> <p>2. (as) cunning / sly as a fox – дуже хитрий, лукавий, підступний (досл.: як лис).</p> <p>3. (as) cunning / sly as a wolf – дуже хитрий, лукавий, підступний (досл.: як вовк).</p> <p>4. (as) cunning / sly as the devil – дуже хитрий, лукавий, підступний (досл.: як диявол, як біс).</p> <p>5. (as) cunning as a serpent / as a snake – дуже хитрий, лукавий, підступний, скритний (досл.: як змія).</p> <p>6. (as) black as a crow / raven – підлий, непорядний, аморальний (досл.: чорний як ворона / ворон).</p> <p>7. (as) black as a crow's / raven's wing – підлий, непорядний, аморальний (досл.: чорний як крило ворони / ворона).</p> <p>8. (as) black as hades / hell – підлий, непорядний, аморальний (досл.: чорний як пекло).</p> <p>9. (as) black as sin – підлий, непорядний, аморальний (досл.: чорний, темний як гріх).</p> <p>10. (as) black / dark as night / midnight – підлий, непорядний, аморальний (досл.: чорний / темний як ніч / північ).</p> <p>11. (as) black / dark as pitch – підлий, непорядний, аморальний (досл.: чорний / темний як смола, як дьоготь).</p> <p>12. (as) close as a clam – скритний, замкнутий (досл.: закритий як молюск).</p> <p>13. (as) close as an oyster – скритний, замкнутий (досл.: закритий як устриця).</p> <p>14. (as) close as a grave – скритний, замкнутий (досл.: закритий як могила).</p> <p>15. (as) close as family – скритний, замкнутий (досл.: закритий як сім'я).</p> <p>16. (as) crafty as Old Nick – підступний, лукавий (досл.: як старий Нік» [Old Nick – в англійській лінгвокультурі прізвисько диявола,</p>

сатани].

- 17.(as) crafty as a fox – хитрий, підступний (досл.: як лис).
- 18.(as) crafty as the devil – хитрий, підступний (досл.: як диявол)
19. (as) crafty / cunning / tricky as a monkey – *розм.* хитрий, лукавий, підступний (досл.: як мавпа).
- 20.(as) crafty / cunning as a wagon-load / barrel / cart-load of monkeys – хитрий, підступний (досл.: як вагон / бочка / віз мавп).
- 21.(as) crooked as crankshaft – ганебний, непорядний, аморальний (досл.: кривий як колінвал).
- 22.(as) crooked as a corkscrew – непорядний, аморальний (досл.: кривий штопор).
- 23.(as) crooked as a dog's hind leg – ганебний, непорядний, аморальний (досл.: кривий як задня нога собаки).
- 24.(as) crooked as a witch's hat – непорядний, аморальний (досл.: кривий як капелюх відьми).
- 25.(as) crooked / false as a politician – непорядний, аморальний (досл.: як політик).
- 26.(as) false as a Scot – дуже нещирий, фальшивий (досл.: як шотландець).
- 27.(as) mean as a wild cat – *амер.* дуже низький, підлий, підступний, нечесний (досл.: як дикий кіт).
- 28.(as) mean as a wolf – підлий, підступний, нечесний (досл.: як вовк).
- 29.(as) slick as ice – слизький характером, підступний, лукавий (досл.: слизький як лід).
- 30.(as) slippery as an eel – *розм.* слизький, хитрий, верткий, непорядний (досл.: слизький, верткий як в'юн).
- 31.(as) sweet as a candy – улесливий, нещирий, фальшивий (досл.: солодкий як цукерка).
- 32.(as) sweet as honey – улесливий, нещирий, фальшивий (досл.: солодкий як мед).
- 33.(as) sweet as sugar – улесливий, нещирий, фальшивий (досл.: солодкий як цукор).
-
- 34.act like taking candy from a baby, to – здійснити підлий вчинок (досл.: неначе відібрати цукерку у дитини).
- 35.be / behave etc like a dirty dog / a pig, to – бути нечистоплотною людиною / поводитися підло (досл.: як собака / як свиня).
- 36.be / behave etc like a two-faced man, to – бути непорядною людиною / поводитися двулико (досл.: як двулика людина).
- 37.be / behave etc like a wolf in sheep's clothing / skin, to – бути підступним / поводитися скритно, лицемірно (досл.: як вовк в овечій шкірі) [*етим. бібл.*].
- 38.be / behave etc like an old fox, to – бути хитруватою людиною / поводитися хитро, лукаво (досл.: як старий лис).
- 39.be / behave etc like a silent / sleeping dog, to – бути непевною

людиною / поводитися підступно (досл.: як собака, що мовчить / що спить).

40.be / behave etc like a snake in the grass, to – бути підступною людиною/ поводитися підступно, небезпечно (досл.: як змія у траві) [етим. лат.: *latet anguis in herba* — *приховується гадюка в траві (Вергілій)*].

41.be / behave etc like Jack of / on both sides, to – *заст.* бути дволикою людиною / поводитися двулико (досл.: як Джек на обидва боки).

42.be etc like a fair-weather-friend, to – бути нещирим другом (досл.: мінливим як погода).

43.cast / fling / throw smb. aside like a cast-off, to – викинути, позбутися кого-н. за непотрібністю (досл.: викинути як щось непотрібне).

44.cast / fling / throw smb. aside / off like an old glove, to – відмовитися від когось як уже непотрібного (досл.: викинути як стару рукавицю).

45.cast / fling / throw smb. aside / off like an old shoe, to – відмовитися від когось як непотрібного (досл.: викинути як старий черевик).

46.come / creep in etc like as a thief / robber in the night, to – пройти / підкрастися таємно, скритно (досл.: як злодій / грабіжник уночі).

47.drop smb. like a hot potato, to – поспішно позбутися кого-н. (досл.: зронити (упустити на землю) як гарячу картоплину).

48.grin like a Cheshire cat, to – улесливо посміхатися (досл.: посміхатися як Чеширський кіт).

49.have as many faces as the moon, to – бути нещирим, фальшивим (досл.: мати скільки обличч як місяць).

50.sing like a bird, to – солодко, улесливо говорити (досл.: співати як пташка).

51.sing like a nightingale, to – солодко, улесливо говорити (досл.: співати як соловейко).

52.squirm / wriggle / twist like a (cut) snake, to – хитрувати, викручуватись (досл.: звиватися як (порубана) змія).

.....

53.Cunning is (like) the ape (the dwarf) of wisdom. – Хитрощі – це (як) жалюгідна подоба мудрості.

54.Cunning is (like) the fool's substitute for wisdom – Хитрощі — це (як) розум дурня.

55.Flattery, like perfume, should be smelled (sniffed), not swallowed. – Лестощі, як парфуми, треба нюхати, але не ковтати.

56.Flattery is (like) the food of fools. – Лестощі – це (як) їжа для дурнів.

57.Mean souls like mean pictures are often found in good looking frames. – Підлі люди, як бездарні картини, часто мають привабливі рами.

58.There is no hell like a bad conscience. – Немає більшого пекла, ніж нечисте сумління.

HONEST, TRUTHFUL	DISHONEST, UNTRUTHFUL
HONEST, TRUTHFUL	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) chaste as ice – незаплямований, невинний, непорочний, чистий (досл.: як лід) [<i>шекспірівський вираз із Hamlet</i>]. 2. (as) chaste as minerva – незаплямований, невинний, непорочний (досл.: як Мінерва) [<i>minerva – богиня ремесел і мистецтв у древніх римлян</i>]. 3. (as) chaste as unsunned snow (-/ – незаплямований, невинний, непорочний (досл.: як сніг, що ще не був на сонці). 4. (as) chaste as a monk – незаплямований, непорочний (досл.: як монах). 5. (as) clean as an apple – чесний, морально чистий, незаплямований (досл.: як яблуко). 6. (as) clean as a (new) pin – чесний, чистий, незаплямований (досл.: як (нова) булавка). 7. (as) clear / pure as crystal – чесний, чистий, незаплямований (досл.: як кришталь). 8. (as) clear as a day – чистий, незаплямований (досл.: як день). 9. (as) clear / pure as snow / as a new driven (the driven snow) – чесний, чистий, невинний, непорочний, незаплямований (досл.: як сніг / як свіжонаметений сніг). 10. (as) honest a man as ever broke bread – дуже чесний (досл.: як людина, яка колись відламувала (їла) кусок хліба). 11. (as) honest a man as ever lived by bread – дуже чесний (досл.: як людина, яка жила (була) колись із хлібом). 12. (as) honest a man as ever trod on earth – дуже чесний (досл.: як людина, яка колись ступала (ходила) по землі). 13. (as) honest a man as ever trod shoe leather – дуже чесний (досл.: як людина, яка колись ходила в шкіряних черевиках). 14. (as) honest as old Abe – <i>амер.</i> дуже чесний (досл.: як старий Ейб) [<i>old Abe – прізвисько президента США Авраама Лінкольна (A. Lincoln, 0-)</i>]. 15. (as) honest as the day / the day is long – дуже чесний, надзвичайно чесний (досл.: як день) (<i>the day is long – інтенсифікатор</i>). 16. (as) honest as the next man / person – дуже чесний (досл.: чесний як й інші люди). 17. (as) honest as the skin between his brows – дуже чесний, правдивий (досл.: як шкіра між бровами). 18. (as) honest as a mirror – чистий, незаплямований (досл.: як дзеркало). 19. (as) innocent as a kitten – чистий, невинний, непорочний (досл.: як кошеня). 20. (as) innocent as a dove – чистий, непорочний, ні в чому невинний (досл.: як голубка). 21. (as) innocent as a lamb – чистий, невинний, непорочний, ні в чому невинний (досл.: як ягня).

22. (as) innocent as a (new-born / unborn) babe / child – чистий, непорочний (досл.: як (новонароджене / ненароджене) дитя).
23. (as) innocent as the devil of two ears old – чистий, невинний, непорочний (досл.: як дворічне чортеня).
24. (as) pure as a lily – чистий, правдивий, чесний, непорочний (досл.: як лілія).
25. (as) pure as a rose – чистий, правдивий, чесний (досл.: як троянда).
26. (as) square as a box – прямий, чесний, правдивий (досл.: як коробка).
27. (as) square as die – прямий, чесний, правдивий (досл.: як смерть).
28. (as) true as Gospel – *розм.* правдивий, достовірний, щира або чиста правда (досл.: як Євангеліє).
29. (as) true as God (is in heaven) – *розм.* правдивий, достовірний, щира або чиста правда (досл. (досл.: як те, що Бог є на небесах)).
30. (as) true as I stand here – *розм.* правдивий, достовірний (досл.: як те, що я тут стою).
31. (as) true as steel – правдивий, достовірний (досл.: як сталь).
32. (as) true as taxes – правдивий, достовірний (досл.: як податок).
-
33. tell it like it is, to – розказати всю правду (досл.: все як є)
34. have as many faces as the moon, to – бути нещирим, фальшивим (досл.: мати скільки обличь як місяць).
-
35. A clear conscience is (like) a sure card. – Чиста совість – це (як) вірна (надійна) карта.
36. A good conscience is (like) a soft pillow. – Чиста совість – це (як) м'яка подушка.
37. A clear conscience is (like) God's greatest gift. – Чиста совість – це (як) найдорожчий з Божих дарів.
38. A (an honest) man's word is as good as his bond / gold. – Слово (чесної) людини є настільки ж надійним, як й її боргове зобов'язання / золото.
39. Better suffer for truth than prosper by falsehood. – Краще страждати за правду, ніж процвітати завдяки обману.
40. Better speak truth rudely than lie covertly. – Краще сказати правду в гніві, ніж скрито обманювати.
41. Conscience is (like) God's presence in man. – Сумління – це (як) присутність Бога в людині.
42. It is better to be right than in the majority. – Краще бути правим, ніж бути в більшості.
43. It is better to be lied about than to lie. – Краще бути обманутим, ніж самому брехати.
44. Nothing stings like the truth. – Правда очі коле. Ніщо так сильно не ранило, як правда.

<p>DISHONEST, UN TRUTHFUL</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) crooked as a corkscrew – дуже нечесний, непорядний (досл.: кривий як штопор). 2. (as) crooked as a crankshaft – <i>амер. розм.</i> дуже нечесний, непорядний (досл.: кривий як колінвал). 3. (as) crooked as a dog's hind leg – <i>амер. розм.</i> дуже нечесний, непорядний (досл.: кривий як задня нога собаки) 4. (as) crooked as a ram's horn – <i>амер. розм.</i> дуже нечесний, непорядний (досл.: кривий баранячий ріг). 5. (as) crooked as eel's teeth – <i>амер. розм.</i> дуже нечесний, непорядний (досл.: кривий як зуб в'юна). 6. (as) crooked as a witch's hat – непорядний, аморальний (досл.: кривий як капелюх відьми) 7. (as) false as a fox – фальшивий, брехливий (досл.: як лис). 8. (as) false as a Scot – <i>заст.</i> фальшивий, брехливий (досл.: як шотландець). 9. (as) false as canadian diamonds – фальшивий (досл.: як канадські діаманти). 10. (as) false as hell – <i>заст.</i> фальшивий, брехливий (досл.: як пекло). 11. (as) false as mankind – дуже брехливий, нечесний (досл.: як людство). 12. (as) phony / queer as a three-dollar bill – <i>амер. сленг.</i> фальшивий, підроблений, недійсний, брехливий (досл.: сумнівний / фальшивий як трьохдоларова банкнота) (<i>також і про людину</i>). <p style="text-align: center;">.....</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. lie like a gasmeter, to – обманювати, брехати (досл.: брехати як газовий лічильник) 14. lie like a trooper, to – обманювати, брехати (досл.: брехати як солдат). 15. lie like a dog, to – обманювати, брехати (досл.: брехати як собака). <p style="text-align: center;">.....</p> <ol style="list-style-type: none"> 16. A liar is worse than a thief. – Брехун гірше за злодія. 17. A poor man is better than a liar. – Краще бути бідняком, ніж брехуном. 18. It is better to be lied about than to lie. – Краще бути обманутим, ніж самому брехати. 19. Slander / slander's sting is sharper than a sword. – Жало клевету гостріше за шаблю. 20. There is no hell like a bad conscience. – Немає більшого пекла, ніж нечисте сумління. 21. There is no liar like an old liar. – Старий брехун – найгірший брехун.
---------------------------------------	--

SENSITIVE, SYMPATHETIC	INSENSITIVE, UNSYMPATHETIC
SENSITIVE, SYMPATHETIC	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) sore as a boil – дуже чуйний, чутливий, вразливий (досл.: як фурункул). 2. (as) touchy as hell – дуже ранимий, чуйний, чутливий (досл.: як пекло) (hell – <i>інтесифікатор</i>). <li style="text-align: center;">..... 3. feel like a knife in the heart, to – бути надзвичайно чуйним, відчувати біль у серці (досл.: як ніж у чиємусь серці).
INSENSITIVE, UNSYMPATHETIC C	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) calm as a pie – байдужий, рівнодушний (досл.: як пиріг). 2. (as) calm as cucumber – байдужий, рівнодушний (досл.: як огірок). 3. (as) cold as a corpse – <i>розм.</i> черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як труп). 4. (as) cold as a fish – черствий, бездушний, безсердечний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як риба). 5. (as) cold as a frog – черствий, бездушний, безсердечний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як жаба). 6. (as) cold as a grave / tomb / coffin – <i>розм.</i> черствий, бездушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як могила, труна). 7. (as) cold as an iceberg – черствий, бездушний, безсердечний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як айсберг). 8. (as) cold as a key – <i>заст.</i> черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як ключ від замка). 9. (as) cold as a stone – <i>заст.</i> черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як камінь). 10. (as) cold as a wagon tire – <i>амер. сленг.</i> черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як автопокришка). 11. (as) cold as a whore's heart – <i>амер.</i> абсолютно незворушний, холодний, рівнодушний, холодний (досл.: як серце повії). 12. (as) cold as a well digger (in the Klondike) – <i>амер. ірон.</i> черствий, незворушний, холодний (досл.: як копач колодязів (у Клондайку)). 13. (as) cold as charity – <i>рідк. книжн.</i> бездушний, черствий, нечутливий до інших, холодний (досл.: як благодійність). 14. (as) cold as death – <i>розм.</i> черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як смерть). 15. (as) cold as hell – черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як пекло). 16. (as) cold as ice – черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як лід). 17. (as) cold as marble – черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як мармур). 18. (as) cold as mutton – <i>заст.</i> черствий, бездушний, безсердечний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: як баранина).

19. (as) cold as steel – черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий до інших, холодний (досл.: холодний як сталь).
20. (as) cool as a cucumber – *розм. ірон.* нечутливий до людей, рівнодушний, черствий, прохолодний (досл.: як огірок).
21. (as) cool as a pie – *амер. розм.* байдужий, рівнодушний, прохолодний (досл.: як пиріг).
22. (as) cool as glass – нечутливий до людей, рівнодушний, черствий, прохолодний (досл.: як скло).
23. (as) cool as hell – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як пекло).
24. (as) cool as how-do-you-do – *амер. розм.* нечутливий до людей, рівнодушний, черствий, прохолодний (досл.: як привітання).
25. (as) cool as ice – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: прохолодний як лід).
26. (as) cool as shit – спокійний, незворушний, холоднокровний (досл.: як лайно).
27. (as) coolly as anything – нечутливий до людей, прохолодний, рівнодушний, черствий (*anything – інтенсифікатор*).
28. (as) deaf as a beetle – холодний, черствий, бездушний, рівнодушний, нечутливий, глухий до інших (досл.: як жук).
29. (as) deaf as a post – холодний, черствий, бездушний, безсердечний, нечутливий, глухий до інших (досл.: як стовп).
30. (as) deaf as a stone – холодний, черствий, бездушний, безсердечний, нечутливий, глухий до інших (досл.: як камінь).
31. (as) hard as adamant – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як мінерал адамант).
32. (as) hard as a bone – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як кістка).
33. (as) hard as a brick – нечутливий, безсердечний, бездушний, байдужий (досл.: твердий як цегла).
34. (as) hard as a nut – нечутливий, бездушний, безсердечний, черствий (досл.: твердий як горіх).
35. (as) hard as a / the diamond – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний, байдужий (досл.: твердий як діамант).
36. (as) hard as (a) flint – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як кремінь).
37. (as) hard as (a) stone – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як камінь).
38. (as) hard as cement – нечутливий, безсердечний, бездушний, (досл.: твердий як цемент).
39. (as) hard as horn – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як ріг)
40. (as) hard as iron – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як залізо)
41. (as) hard as nails – нечутливий, бездушний, черствий,

	<p>безсердечний (досл.: твердий як цв'яхи)</p> <p>42. (as) hard as steel – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як сталь).</p> <p>43. (as) hard as the nether millstone – нечутливий, бездушний, черствий, безсердечний (досл.: твердий як жорна).</p> <p>44. as hardhearted as a Scot – бездушний, черствий, безсердечний, (досл.: як шотландець).</p> <p>.....</p> <p>45. be / behave etc like a cold-blooded female, to – бути / вести себе як дуже бездушна, черства людина (досл.: як холоднокрівна особа жіночої статі),</p> <p>46. be like a bit / a block of ice, to – бути холодним, рівнодушним, незворушним (досл.: як кусок льоду).</p> <p>47. be like a cold fish, to – бути нечутливою, безсердечною, черствою, бездушною людиною (досл.: як риба).</p> <p>48. be / look etc like a hard-boiled egg, to – бути / виглядати безсердечною, черствою людиною (досл.: як круто зварене яйце).</p> <p>49. have a heart like a stone, to – бути черствим, незворушним, неспівчутливим (досл.: мати серце як камінь).</p> <p>50. have a hide like a rhinoceros, to – бути черствим, незворушним, товстошкірим (досл.: мати шкіру як носоріг).</p> <p>51. set one's face like a flint, to – бути неблаганним, безжалісним байдужим (досл.: зробити «кремінний» (кам'яний) вираз обличчя).</p>
--	--

GENTLE, MERCIFUL	STRICT, MERCILESS
GENTLE, MERCI-FUL	<p>1. (as) gentle as the children's laughter – м'який, лагідний (досл.: як дитячий сміх).</p> <p>2. (as) gentle as the rain / – м'який, лагідний (досл.: як дощ).</p> <p>3. (as) gentle as the wind – м'який, лагідний (досл.: як вітерець)</p> <p>4. (as) gentle / meek / mild as a baby / a babe / a child – м'який, лагідний, ніжний, покірливий, смирний, слухняний (досл.: як дитя).</p> <p>5. (as) gentle / meek / mild / as a lamb – м'який, лагідний, ніжний, покірливий, смирний, слухняний (досл.: як ягня).</p> <p>6. (as) gentle / meek / mild as a dove – м'який, лагідний, ніжний, покірливий, смирний, слухняний (досл. як голубка / голубка).</p> <p>7. (as) gentle / meek / mild as a mouse – м'який, лагідний, ніжний, покірливий, смирний, слухняний (досл.: як миша).</p> <p>8. (as) gentle as a falcon – <i>заст.</i> м'який, лагідний, покірний (досл.: як сокіл).</p> <p>9. (as) harmless as a / the (newborn) babe – лагідний, покірний, смирний (досл.: як (новонароджене) дитя).</p>

	<p>10. (as) meek as a Moses – дуже м'який, покірливий (досл.: як Мойсей).</p> <p>11. (as) meek / mild as milk – м'який, ніжний (досл.: як молоко).</p> <p>12. (as) mild as May – лагідний, м'який (досл.: як місяць травень).</p> <p>13. (as) soft as down – м'який, ніжний (досл.: як пух).</p> <p>14. (as) soft / fine as silk – м'який, ніжний (досл.: як шовк).</p> <p>15. (as) soft / fine as velvet – м'який, ніжний (досл.: як бархат).</p> <p>16. (as) tender as a chicken – м'який, ніжний (досл.: як курча).</p> <p>17. (as) timid as a hare / a rabbit – смирний, лагідний, покірний (досл.: як заєць / як кролик).</p> <p>18. (as) yielding as wax – м'який, податливий (досл.: як віск).</p> <p>.....</p> <p>19. be / go etc like a lamb (to the slaughter) – бути / йти тихим, смирним, послушним, покірним (досл.: як овечка (на забій)).</p> <p>20. be mild like a dream – бути м'яким, ніжним (досл.: як сон).</p> <p>.....</p> <p>21. Be master in your house and be meek as a lamb in somebody's else. – У своєму домі будь хазяїном, а в чужому – неначе ягня.</p>
<p>STRICT, MERCILESS</p>	<p>1. (as) fierce / savage as a bull (in fits) – дуже жорстокий (досл.: як бик (у конвульсіях)).</p> <p>2. (as) fierce / savage as a lion – дуже жорстокий (досл.: як лев).</p> <p>3. (as) fierce / savage as a tiger – дуже жорстокий (досл.: як тигр).</p> <p>4. (as) hard as a bone – дуже суворий, жорстокий, (досл.: твердий як кістка).</p> <p>5. (as) hard as adamant – дуже суворий, жорстокий, (досл.: твердий як адамант).</p> <p>6. (as) hard as a nut – дуже суворий, жорстокий (досл.: твердий як горіх)</p> <p>7. (as) hard as (a) stone – дуже суворий, жорстокий, (досл.: твердий як камінь).</p> <p>8. (as) hard as brick – дуже суворий, жорстокий, (досл.: твердий як цеглина).</p> <p>9. (as) hard as diamond – дуже суворий, жорстокий, (досл.: твердий як алмаз).</p> <p>10. (as) hard as flint – дуже жорстокий, суворий (досл.: твердий як кремень).</p> <p>11. (as) hard as iron – дуже суворий, жорстокий (досл.: твердий як залізо).</p> <p>12. (as) hard as nails – дуже жорстокий, безжалісний, бездушний (досл.: твердий як цв'яхи).</p> <p>13. (as) hard as steel – дуже жорстокий, суворий (досл.: твердий як сталь).</p> <p>14. (as) hard as the nether millstone – дуже суворий, жорстокий (досл.: твердий як жорна).</p> <p>15. (as) hardhearted as a Scot – бездушний, безсердечний, жорстокий</p>

(досл.: як шотландець).

16. (as) pitiless as the sun – безжалісний , жорстокий (досл.: як сонце).
 17. (as) sharp as a blade – гострий, суворий, різкий (досл.: гострий як лезо).
 18. (as) sharp as a knife – гострий, суворий, різкий (досл.: гострий як ніж).
 19. (as) sharp as a needle – гострий, суворий, різкий (досл.: гострий як голка).
 20. (as) sharp as a razor – гострий, суворий, різкий (досл.: гострий як бритва).
 21. (as) sharp as a sword – гострий, суворий, різкий (досл.: гострий як меч).
 22. (as) sharp as a tack – гострий, суворий, різкий (досл.: гострий як гвіздок).
-
23. be like Kilkenny cats, to – бути жорстокими людьми, що б'ються до взаємного знищення (досл.: як коти із м. Кілкені).
 24. be / behave like King Stork, to – бути / вести себе як тиран, як деспот (досл.: як король-журавель) [King Stork – персонаж із байки Езоп про жаб, які вибирали собі короля].
 25. be / behave etc like Herod, to – бути / вести себе як надзвичайно жорстоко (досл.: як цар Ірод) [Herod – цар Іудеї, до Євангелію віддав наказ про жорстоке побиття немовлят у Вифлеємі].
 26. cut like a knife, to – чинити жорстоко, завдавати комусь болю (досл.: краяти як ножом (по серцю)).
 27. crush / squash / swat smb. like a fly, to – позбавити когось життя (досл.: розчавити когось як муху).
 28. crush / squash / swat smb. like a mosquito, to – позбавити когось життя (досл.: розчавити когось як комара).
 29. fall / swoop / pounce like an eagle on smb, to. – хижо налетіти, накинутися на кого-н. (досл.: як орел).
 30. fall / swoop / pounce like a hawk on smb, to – хижо налетіти, накинутися на кого-н. (досл.: як сокіл).
 31. have a heart like of stone, to – бути жорстоким (досл. Мавти серце як із каменю)
 32. kill / shoot like a dog, to – жорстоко вбити кого-н. (досл.: як собаку).
 33. play with smb. as a cat does with a mouse – жорстоко знущатися над кимось (досл.: гратися як кіт із мишею).
 34. sting like a wasp, to – бути безжалючим, жорстоким боляче ображати когось (досл.: жалити як оса).
 35. treat (one) as / like the mud / dirt beneath (або under) one's feet, to – бути жорстоким, змішати (когось) з брудом (досл.: утоптати когось в бруд).

	<p>36. treat / use (one) like a dog, to – жорстоко поведися з кимсь; третирувати когось (досл. як собаку).</p> <p>.....</p> <p>37. There is no tyrant like an ex-slave. – Немає страшнішого тирана, ніж колишній раб.</p>
--	---

GENEROUS, MERCIFUL	GREEDY, MERCILESS
<p>GENE-ROUS, MERCI-FUL</p>	<p>1. (as) good as a feast – достатній, такий, що знає міру (досл.: як свято) (<i>від прислів'я</i>: Enough is as good as a feast – Добра добувши, кращого не шукай).</p> <p>2. (as) generous as a dream – щедрий, великодушний (досл.: як казка),</p> <p>3. (as) generous / merciful as a good Samaritan – щедрий, милосердний (досл.: як самаритянин) [<i>Samaritan – етимол. бібл.</i>].</p> <p>4. (as) generous / merciful as a fairy godmother, to – щедрий, великодушний, милосердний (досл.: як хрещена мати)</p> <p>5. (as) generous / merciful as Johnny on the spot – <i>амер. розм.</i> – щедрий, великодушний, милосердний (досл.: як Джоні, що чергує).</p> <p>.....</p> <p>6. A bird in the hand is worth two in the bush. = A gift in the hand is better than two promises. = Better an egg today, than a hen tomorrow. – Краще жайворонок у руці, ніж журавель у небі. Краще синиця у жмені, ніж журавель у небі.</p> <p>7. Better less, but better. – Краще менше, та краще.</p> <p>8. Enough is as good as a feast. – Добра добувши, кращого не шукай – досить.</p> <p>9. Generosity is (like) the flower of justice. – Щедрість – це (як) цвіт справедливості.</p> <p>10. It is better to give than to receive. = More blessed to give than to receive. – Краще дарувати, ніж отримувати дарунки.</p> <p>11. It is better to give than to take. – Краще давати, ніж брати.</p> <p>12. It is easier to be generous than grateful. – Легше бути щедрим, ніж вдячним.</p> <p>13. The generous man receives more than he gives. – Щедра людина отримує більше, ніж віддає.</p> <p>14. The half is more than the whole. – Краще менше, та краще.</p>
<p>GREEDY, MERCI-LESS</p>	<p>1. (as) greedy / mean as a dog – дуже скупий, жадібний (досл.: як собака).</p> <p>2. (as) greedy / mean as a wolf – дуже скупий, жадібний (досл.: як вовк).</p> <p>3. (as) greedy / mean as a pig !0 – дуже скупий, жадібний (досл.: як свиня).</p>

	<p>4. (as) mean as cat's meat – дуже жадібний, скупий (досл.: як м'ясо кота).</p> <p>5. (as) mean as miser – дуже жадібний, скупий (досл.: як скупердяй).</p> <p>6. (as) mean as Hungry Tyson – дуже скупий, підлий [Hungry Tyson — скупий але багатий австралієць XIX ст., відомий хижацькою експлуатацією землі, яка призвела до ерозії ґрунту].</p> <p>.....</p> <p>7. be like a dog in the manger, to – бути скупим, не давати скористатися чимось ні собі, ні іншим (досл.: як собака на сні) – [вираз походить із байки Езоп].</p> <p>.....</p> <p>8. As good beg of a naked man as a miser. – У скупого просити, як у голого. Скупому душа дешевше гроша.</p> <p>9. Greediness is (like) the root of all evil. – Скупість – це (як) мати пороків.</p>
--	--

WELL-BRED, POLITE	ILL-BRED, IMPOLITE
<p>WELL-BRED, POLITE</p>	<p>1. (as) courteous as a dog in a kitchen – <i>жарт. ірон.</i> ввічливий, люб'язний, чемний (досл.: як собака на кухні).</p> <p>2. (as) polite as pie – <i>амер. розм.</i> дуже ввічливий, чемний, вихований (досл.: як пиріг).</p> <p>.....</p> <p>3. handle smb. (like) with kidgloves, to – обходитися з кимось делікатно (досл.: (як) у лайкових рукавичках).</p> <p>.....</p> <p>4. A bad / poor excuse is better than none. – Непереконливе вибачення краще, ніж відсутність вибачення.</p> <p>5. A civil denial is better than a rude grant. – Ввічлива відмова краща ніж груба пропозиція.</p> <p>6. It is better to suffer an injury than to inflict (commit) one. – Краще самому знести образу, ніж нанести її іншому.</p> <p>7. Some excuse is better than none at all. – Вибачення краще, ніж відсутність вибачення.</p> <p>8. When in Rome do as Romans do. – Якщо в Римі, то шануй звичаї римлян.</p>
<p>ILL-BRED, IMPOLITE</p>	<p>1. (as) bold as a thief – дуже нахабний, зухвалий (досл.: як злодій).</p> <p>2. (as) bold as brass – <i>розм.</i> дуже нахабний, зухвалий (досл.: як латунь, як жовта мідь).</p> <p>3. (as) gruff / rough as a bear – дуже грубий, брутальний, непривітний, нахабний, зухвалий (досл.: як ведмідь).</p> <p>4. (as) importunate as an autumn fly – дуже надоїдливий (досл.: як муха восени).</p>

5. (as) rough as a bag – *австрал.* грубий, необтесаний, невихований (досл.: як мішок).
6. (as) rough as nutmeg paper – дуже грубий, нахабний, необтесаний (досл.: шершавий як наждачний папір).
7. (as) rough as sandpaper – дуже грубий, нахабний, необтесаний (досл.: шершавий як наждачний папір).
8. (as) savage as tiger – дуже грубий, невихований, безкультурний (досл.: як тигр).
-
9. act / be / behave etc like a bull at a gate, to – чинити / поводитися нахабно, грубо (досл.: як бик біля воріт).
10. act / behave as if you own the place – чинити, вести себе безцеремонно, нахабно (досл.: так ніби це твоє власне місце).
11. act / be / behave etc like a bear (with a sore head), to – чинити / поводитися грубо, нахабно (досл.: як ведмідь (з хворою головою)).
12. argue / swear / scream / shout / talk etc like an apple-wife, to – сперечатися / лаятися, грубіянити / верещати / грубо розмовляти (досл.: як торговка яблуками).
13. argue / swear // scream / shout / talk etc like a fishwife, to – сперечатися / лаятися, грубіянити / верещати / грубо розмовляти (досл.: як торговка рибою)
14. be / behave etc as a hog (on ice), to – бути / вести себе як нахаба (досл.: як свиня (на льоду)).
15. be / behave etc like a backseat driver, to – бути надоїдливим, надокучливим із своїми небажаними, непрошеними порадами (досл.: як пасажир, що сидить на задньому сидінні).
16. be / behave etc like a Dutch uncle, to – бути надоїдливим, надокучливим із своїми небажаними, непрошеними порадами (досл.: як дядько з Голландії).
17. be / behave etc etc like an impudent dog – бути невихованою, нахабною людиною (досл.: як нахабний собака).
18. be / behave etc etc like Paul Pry, to – бути людиною, що сує свого носа в чужі справи (досл.: як Пауль Прай) [Paul Pry – *головна дійова особа комедії Дж. Пула (J. Poole, — «Paul Pry»).*
19. be / behave etc like Peeping Tom (of Coventry), to – бути / вести себе як надмірно влізлива, цікава та допитлива людина (досл.: як Том (із Ковентрі) [*етим. істор.*]).
20. be like a bad penny, to – бути надоїдливим (досл.: як поганий пенс, який не виходить з обігу).
21. be like a cartload / a hundred / a thousand / a ton of bricks, to – бути дуже грубим (досл.: бути як тачка / сотня / тисяча / тона цегли).
22. be like a pain in the neck, to – бути надоїдливою людиною (досл.: як біль у шиї).
23. be like a pestering fly, to – бути дуже надоїдливим, надокучливим

	<p>(досл.: як надоїдлива муха).</p> <p>24. be like a sack of potatoes, to – бути невічливою, невихованою людиною (досл.: як мішок картоплі).</p> <p>25. fly at smb. like a hurricane – раптово накинутися на кого-н. з погрозами, скандалом (досл.: як ураган).</p> <p>26. fly at smb. like a tornado, to – раптово накинутися на кого-н. з погрозами, скандалом (досл.: як торнадо).</p> <p>27. fly at smb. like a whirlwind, to – раптово накинутися на кого-н. з погрозами, скандалом (досл.: як вихор).</p> <p>28. swear like an Irishman, to – грубо розмовляти, дуже лаятися (досл.: як ірландець).</p> <p>29. swear like like a nurse, to – грубо розмовляти, дуже лаятися (досл.: як медсестра-доглядальниця).</p> <p>30. swear / talk like a bargee, to – грубіянити, грубо розмовляти, дуже лаятися (досл.: як човняр).</p> <p>31. swear / talk like a Dutchman, to – грубіянити, грубо розмовляти, дуже лаятися (досл.: як датчанин, як голландець).</p> <p>32. swear / talk like a lord, to – грубіянити, грубо розмовляти, дуже лаятися, лаятися на чім світ стоїть (досл.: як лорд).</p> <p>33. swear / talk like a sailor, to – грубіянити, грубо розмовляти, дуже лаятися, лаятися на чім світ стоїть (досл.: як моряк).</p> <p>34. swear / talk like a stevedore, to – дуже лихословити, грубіянити, дуже лаятися (досл.: як портовий вантажник).</p> <p>35. swear / talk like a truck driver, to – <i>амер.</i> дуже лихословити, грубіянити, грубо розмовляти, дуже лаятися, лаяти на чім світ стоїть (досл.: як водій вантажівки).</p> <p>36. swear / talk like a trooper, to – грубіянити, грубо розмовляти, дуже лаятися, лаяти на чім світ стоїть (досл.: як солдат).</p> <p>.....</p> <p>37. Nothing so bold as a blind mare. – Немає більшої нахаби за сліпу кобилу.</p>
--	---

	FRIENDLY	UNFRIENDLY, HOSTILE
FRIEND- LY	<p>1. (as) close as brothers – близькі, дружні (досл.: як брати).</p> <p>2. (as) close as two pages in a book – <i>амер.</i> дуже дружні, товариські, близькі (досл.: як дві сторінки в книзі).</p> <p>3. (as) close as two peas (in a pod) – <i>амер.</i> дуже дружні, товариські, близькі (досл.: як дві горошини (у стручку)).</p> <p>4. (as) close as famlly – дружній, товариський (досл.: як сім'я).</p> <p>5. (as) close as sisters – тісні, близькі, дружні (досл.: як сестри).</p> <p>6. (as) thick as fleas – дуже близькі, нерозлучні (досл.: як блохи).</p> <p>7. (as) thick as mud – дуже близькі, нерозлучні (досл.: як болото).</p> <p>8. (as) thick as thieves (at a fair) – дуже близькі друзі, нерозлучні (досл.: як злодії (на ринку)).</p> <p>9. (as) thick as two short planks – близькі, нерозлучні (досл.: як дві</p>	

короткі планки).

.....

10. be like dog and shadow, to – бути в дружбі, бути нерозлучними (досл.: як собака та її тінь).
 11. be like kissing cousins – бути в дружбі, бути нерозлучними (досл.: як двоюрідні брати).
 12. be like hand and glove with smb, to – бути в тісній дружбі, дружити з кимось (досл.: як рука і рукавиця).
 13. be with smb like blood brothers, to – бути із кимось вірними друзями (досл.: як кровні брати).
 14. be with smb like bosom friends, to – бути із кимось вірними друзями (досл.: як нерозлий вода друзі).
 15. get on like a house on fire, to – ладити один з одним, жити дружно, жити в злагоді (досл.: як будинок з вогнем).
 16. be friends like David and Jonathan, to – бути нерозлучними друзями [етим. бібл.: в *Старому Завіті* Іонафан – син першого ізраїльського царя Саула, товариш майбутнього царя Давида].
-
17. A bad / lean compromise is better than a good quarrel / a fat lawsuit / a fat victory. – Поганий мир ліпше доброї сварки. Краще солом'яна згода, як золота звада.
 18. A faithful friend is better than gold. – Вірний друг – кращий за золото.
 19. A faithful friend is as a diamond. – Вірний друг – як діамант.
 20. A faithful friend is (like) the medicine of life. – Вірний друг – це (як) ліки життя.
 21. A good friend is better than a hundred relatives.. – Добрий друг кращий за сотню родичів.
 22. A good friend is (like) a great treasure. – Хороший друг – це (як) великий скарб.
 23. A friend in the market / court is better than money in the purse. – = It is better to have a friend in the market than money in one's coffer / in the bank – Друг на ринку / в суді краще від грошей у гаманці. Краще мати друга на ринку, ніж гроші в чемодані / в банку.
 24. Better an egg in peace than an ox in war. – Краще яйце в мирі, ніж віл у війні.
 25. Be better to your neighbors and you will have better neighbors. – Краще стався до сусідів, і в тебе будуть кращі сусіди.
 26. Better (is) a neighbor near than a brother far off. = A close neighbor is better than a faraway brother. – Краще сусід близький, ніж брат далекий.
 27. Better an open enemy than a false friend. – Краще ворог відкритий, ніж друг фальшивий.
 28. Better lose a jest than a friend. – Краще не жартувати з другом,

	<p>ніж втратити його.</p> <p>29. Better have one friend of great value than many friends of little value. – Краще мати одного справжнього друга, ніж багато приятелів.</p> <p>30. Friends are more valuable than relatives. – Хороший друг кращий за родича.</p> <p>31. Friendship is (like) love without wings. – Дружба – це (як) любов без крил.</p> <p>32. Love your neighbor as (you love) yourself. – Люби свого сусіда, як самого себе.</p> <p>33. No doctor like a true friend. – Немає лікаря кращого за вірного друга.</p> <p>34. Old friends are better than new. – Старі лрузі кращі ніж нові. Нових друзів наживай, старих не забувай.</p> <p>35. There is no better mirror than an old friend. – Немає кращого дзеркала ніж старий друг.</p>
<p>UN-FRIENDLY HOSTILE</p>	<p>1. agree like cats and dogs, to – ворогувати (досл.: ладити як кішка з собакою).</p> <p>2. agree like harp and harrow, to – <i>заст.</i> жити як кішка з собакою, зовсім не миритися (досл.: ладити як арфа з бороною).</p> <p>3. agree like pickpockets in a fair, to – жити як кішка з собакою, ворогувати (досл.: ладити як кишенькові злодії на ярмарку).</p> <p>4. be like hammer and tongs with smb., to – ворогувати, бути в сварці з кимось (досл.: бути із кимось як молоток і кліщі).</p> <p>5. fight like Kilkenny cats, to – ворогувати / боротися не на життя, а на смерть (досл.: як коти із м. Кілкені).</p> <p>6. fight like cats and dogs, to – дуже сваритися поміж собою, ворогувати (досл.: як коти з собаками).</p> <p>7. go for each other / one another like Kilkenny cats, to – ворогувати, нападати, накидатися один на одного; глотку перегризати один одному (досл.: як коти із м. Кілкені).</p> <p>.....</p> <p>8. A courageous foe is better than a cowardly friend. – Мужній ворог ліпше за боязливого друга.</p> <p>9. A friend's envy is worse than an enemy's hatred. – Заздрість друга гірша за ненависть ворога.</p> <p>10. A wise enemy is better than a foolish friend. – Мудрий ворог краще дурного друга.</p>

AMIALE, AFFABLE	COLD, UNAFFABLE
<p>AMIALE, AFFABLE</p>	<p>1. (as) sweet as a candy – дуже милий, привітний, приязний (досл.: солодкий як цукерка).</p> <p>2. (as) sweet as honey – дуже милий, привітний, приязний (досл.: солодкий як мед).</p>

	<p>3. (as) sweet as sugar – дуже милий, привітний, приязний (досл.: солодкий як цукор).</p> <p>4. (as) sweet as nut – дуже милий, привітний, приязний (досл.: солодкий як горішок).</p>
COLD, UN-AFFABLE	<p>1. (as) cold as charity – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як дача милостині).</p> <p>2. (as) cold as a fish – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як риба).</p> <p>3. (as) cold as a frog – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як жаба).</p> <p>4. (as) cold as hell – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як пекло).</p> <p>5. (as) cold as an iceberg / as ice – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як айсберг / як лід).</p> <p>6. (as) cold as marble – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як мармур).</p> <p>7. (as) cold as steel – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як сталь).</p> <p>8. (as) cold as a stone – непривітний, прохолодний (досл.: холодний як камінь).</p> <p>9. (as) gruff as a bear (with a sore head) – непривітний, недружелюбний (досл.: як ведмідь (з хворою головою)).</p>

PLIABLE, FLEXIBLE	UNPLIABLE, STUBBORN
PLIABLE, FLEXIBLE	<p>1. (as) pliable as (potter's) clay – гнучкий, дипломатичний (досл.: податливий як (гончарна) глина).</p> <p>.....</p> <p>2. Better bent than broken. = Better bend than break. = It is better to bend than break. – Краще зігнутися, ніж зламатися.</p>
UN-PLIABLE, STUB-BORN	<p>1. (as) obstinate / stubborn as a mule – надто впертий, впертий як осел (досл.: впертий як мул).</p> <p>2. (as) obstinate / stubborn as a pig – надто впертий, упертий як осел (досл.: як свиня).</p> <p>3. (as) stubborn as a goat – надто впертий (досл.: як козел).</p> <p>4. (as) stiff as a board – жорсткий, недипломатичний, негнучкий (досл.: як дошка).</p> <p>5. (as) stiff as a pikestaff – жорсткий, недипломатичний, негнучкий (досл.: як древко списа).</p> <p>6. (as) stiff as a stake – <i>заст.</i> жорсткий, прямиий, недипломатичний, негнучкий (досл.: як кіл).</p>

	<p>7. (as) stiff / straight as a poker – жорсткий / прямий, прямолінійний, негнучкий, недипломатичний (досл.: як кочерга).</p> <p>8. (as) stiff / straight as a post – жорсткий / прямий, прямолінійний, негнучкий, недипломатичний (досл.: як стовп).</p> <p>9. (as) stiff / straight as a ramrod – жорсткий / прямий, прямолінійний, негнучкий, недипломатичний (досл.: як шомпол).</p> <p>10. (as) straight as a die – <i>розм.</i> дуже прямий, негнучкий, прямолінійний (досл.: прямий як смерть).</p> <p>11. (as) straight as a line – дуже прямий, негнучкий, прямолінійний (досл.: прямий як лінія).</p> <p>12. (as) straight as an arrow – прямий, негнучкий, прямолінійний (досл.: прямий як стріла).</p> <p>13. (as) straight as a wand – прямий, негнучкий, прямолінійний (досл.: прямий як гілка).</p>
--	---

INNOCENT, TRUSTFUL	DISTRUSTFUL
INNO-CENT, TRUST-FUL	<p>1. (as) innocent as a lamb – наївний, довірливий (досл.: як ягня).</p> <p>2. (as) innocent as a kitten – наївний, довірливий (досл.: як кошеня).</p> <p>3. (as) innocent as a new-born babe / a babe (child) unborn – наївний (досл.: як новонароджене / як ненароджене дитя).</p> <p>4. (as) innocent as the devil of two ears old – наївний, довірливий (досл.: як дворічне чортеня).</p> <p>.....</p> <p>5. accept / take smth. as Gospel, to – наївно, сліпо вірити, довіряти чомусь (досл.: сприймати щось як Євангеліє).</p> <p>6. be / behave etc like a baby in the wood, to – бути / вести себе як простодушна, наївна, довірлива людина (досл.: як дитина у лісі).</p> <p>7. be etc like a sheep among wolves, to – бути простодушною, наївною, довірливою людиною, що опинилася серед небезпечних людей (досл.: як вівця серед вовків).</p> <p>.....</p> <p>8. Confidence is (like) a plant of slow growth. – Довіра – це рослина, що росте повільно.</p> <p>9. It is better to be cheated than not to trust. – Краще бути обдуреним, ніж не довіряти.</p>
DIS-TRUST-FUL	<p>1. be / behave etc like doubting Thomas, to – бути недовірливим не довіряти (досл.: як невірний Хома).</p> <p>.....</p> <p>2. Wise distrust is (like) the parent of security. – Розумна недовіра – запорука безпеки.</p>

FAITHFUL, RELIABLE	FAITHLESS, UNRELIABLE
FAITHFUL, RELIABLE	<p>1. (as) devoted / true as a dog – дуже відданий, вірний (досл.: як собака).</p> <p>2. (as) true as steel – дуже вірний, надійний (досл.: як сталь).</p> <p>3. (as) true as his word – дуже вірний, надійний (досл.: як і його слово).</p> <p>4. (as) faithful as Adam – бути вірним слугою (досл.: як Адам).</p> <p>5. (as) faithful as a dog – бути вірним (досл.: як собака).</p> <p>6. (as) firm / steady as a rock – вірний, надійний, такий, що можна на нього покластися (досл.: як скала).</p> <p>7. (as) firm / steady as steel – вірний, надійний, стійкий, такий, що можна на нього покластися (досл.: як сталь).</p> <p>8. (as) right as rain – вірний, надійний; такий, що точно відбудеться (досл.: як дощ).</p> <p>9. (as) right as my glove – <i>рідк.</i> цілком вірний, надійний, безпечний (досл.: як моя рукавиця).</p> <p>10. (as) safe as a church – <i>заст.</i> цілком надійний, вірний, безпечний (досл.: як церква).</p> <p>11. (as) safe as a house – надійний, вірний, безпечний (досл.: як дім).</p> <p>12. (as) safe as a nine pence / pence – вірний, надійний (досл.: як девятипенсова монета).</p> <p>13. (as) safe as a pair of hands – бути вірним, надійним (досл.: як пара рук).</p> <p>14. (as) safe as the bank / the Bank of England / the National Bank — <i>ірон.</i> цілком надійний, безпечний (досл.: як банк / англійський банк / національний банк).</p> <p>15. (as) safe as Tatts – <i>австрал.</i> надійний, безпечний (досл.: як тетс) [Tatts – популярна австралійська лотерея].</p> <p>16. (as) true as a gun barrel – <i>амер.</i> цілком вірний, надійний (досл.: як пістолетна гільза).</p> <p>17. (as) true as flint – цілком вірний, надійний (досл.: як кремінь).</p> <p>18. (as) true as Gospel – цілком вірний, надійний (досл.: як Євангеліє).</p> <p>19. (as) true as his word – цілком вірний, надійний (досл.: як його слово).</p> <p>20. (as) true as steel – цілком вірний, надійний (досл.: як сталь).</p> <p>21. (as) true as the mother – дуже відданий, вірний, надійний (досл.: як мати).</p> <p>.....</p> <p>22. A faithful friend is as a diamond. – Вірний друг – як як діамант.</p> <p>23. A faithful friend is (like) the medicine of life. – Вірний друг – це (як) ліки життя.</p> <p>24. No doctor like a true friend. – Немає лікаря кращого за вірного друга.</p>
FAITH-	1. (as) slick as ice – слизький характером, ненадійний (досл.:

LESS, UNRELI- ABLE	<p>слизький як лід).</p> <p>2. (as) limp / slippery as an eel – <i>розм.</i> слизький характером, ненадійний (досл.: слизький як в'юн).</p> <p>3. (as) false as a Scot – ненадійний, фальшивий (досл.: як шотландець).</p> <p>4. (as) unsure as the weather – ненадійний (досл.: як погода).</p> <p>.....</p> <p>5. be like a bad egg, to – бути ненадійним (досл.: як зіпсуге яйце).</p> <p>6. be like a dirty dog, to – бути ненадійним (досл.: як собака).</p> <p>7. be like a Judas kiss, to – бути ненадійним, зрадливим (досл.: як поцілунок Іуди) [<i>етим, бібл.</i>]</p> <p>8. be / behave like rats deserting a sinking ship, to – поводитися зрадливо (досл.: як щурі, що покидають судно, яке тоне).</p>
--------------------------	--

TRUE TO ONE'S WORD	UNTRUE TO ONE'S WORD
TRUE TO ONE'S WORD	<p>1. (as) good / right as one's word / promise – вірний своїй обіцянці, хазяїн свого слова (досл.: добрий як і його слово).</p> <p>.....</p> <p>2. Actions speak louder than words. – Діла говорять голосніше, як слова. Не по словах судять, а по ділах.</p> <p>3. A gift in the hand is better than two promises. – Одне сьогодні краще двох (обіцянок) завтра.</p> <p>4. A man's word is as good as his bond / gold. – Слово (чесної) людини таке ж надійне, як її боргове зобов'язання / золото.</p> <p>5. Better a / the foot slip than the tongue. – Краще спіткнутися ногою, ніж словом. Краще оступитися, ніж обмовитися.</p> <p>6. Better deny at once than promise long. – Краще зразу відмовити, ніж довго обіцяти.</p> <p>7. Better to do well than to say well. – Краще добре зробити, ніж добре сказати. Не по словах судять, а по ділах.</p> <p>8. Doing is better than saying. – Діла говорять голосніше, як слова. Добрі діла краще від добрих слів.</p> <p>9. Easier said than done. – Легше сказати, ніж зробити.</p> <p>10. No greater promises than those who have nothing to give. – Ніхто не обіцяє більше тих, хто не має що дати.</p> <p>11. No sooner said than done. – Сказано – зроблено.</p> <p>12. More cider and less talk. – <i>амер. розм.</i> Більше діла, менше слів [<i>походить від виразу: All talk and no cider</i>].</p> <p>13. Promise is (like) debt. – Обіцянка – це (як) борг. Слово святе.</p>
UNTRUE TO ONE'S WORD	<p>1. be worse than one's word, to – порушити своє слово, не дотриматися слова (досл.: бути гіршим ніж обіцяне (сказане) слово).</p>

	<p>.....</p> <p>2. A man of words and not of deeds is like a garden full of weeds. – Людина слів, але не вчинків, уподібнюється до саду, повного бур'янів.</p> <p>3. Promises are like piecrust, made to be broken. – Обіцянка дурням радість. Обіцянка – цяцянка.</p>
--	--

SOCIABLE, COMPANIONABLE	UNSOCIABLE, SOLITARY
SOCIABLE, COMPANIONABLE	<p>1. be / feel / think etc as one man / woman, to – бути / відчувати, думати всі як один, всі за одне (досл.: бути як одна людина).</p> <p>2. be as of one mind, to – погоджуватися з іншими в чомусь, думати однаково (досл.: мати однакову (одну) думку).</p>
UN-SOCIABLE, SOLITARY	<p>1. (as) solitary as an oyster – одинокий, самотній, відлюдний (досл.: як устриця).</p> <p>.....</p> <p>2. be like a shag on a rock, to – <i>австрал.</i> бути самотнім (досл.: як баклан на скалі).</p> <p>3. be / look alone like a hermit, to – бути / виглядати самотнім (досл.: як самітник колібрі).</p> <p>4. be / look alone like a wolf, to – бути / виглядати самотнім (досл.: як вовк-самітник).</p> <p>5. be / look alone like a bird, to – бути / виглядати самотнім (досл.: як птах).</p> <p>.....</p> <p>6. Better alone than in bad company. – Краще бути одному, ніж у поганій компанії.</p>

INFLUENTIAL, AUTHORITATIVE	UNINFLUENTIAL, DEPENDABLE
INFLUENTIAL, AUTHORITATIVE	<p>1. be / behave etc like a big bug, to – бути / вести себе як важлива, впливова особа (досл.: як великий клоп).</p> <p>2. be / behave etc like a big fish, to – бути / вести себе як важлива, впливова особа (досл.: як велика риба).</p> <p>3. be / behave etc like a big fish in a small pond – бути / вести себе як важлива, впливова особа в невеликому колективі (досл.: як велика риба у маленькому ставку).</p> <p>4. be / behave etc like a grey eminence, to – бути / вести себе як владна, проте не всім відома особа (досл.: як сірий кардинал).</p> <p>5. be / behave / look etc like a top dog, to – бути / вести себе як важлива, впливова особа (досл.: як головний собака).</p> <p>6. be / behave etc like lord and master, to – бути / поводитися як цар і бог, як повновладний господар (досл.: як повелитель і хазяїн).</p>

	<p>7. be / behave etc like the cock on his own dunghill – бути / поводитися як ватажок у невеликому місті, бути головною персоною (досл.: як півень на власній гнійній купі).</p> <p>8. be / behave etc like the king of the castle, to – бути / вести себе як важлива, впливова особа (досл.: як король замку).</p> <p>9. be / behave / look etc like the Queen bee, to – бути / вести себе як впливова, ділова жінка (досл.: як бджола-королева).</p> <p>10. mould smb. like wax, to – розпоряджатися кимось за власним розсудом, повністю підкорити кого-н. своїй волі (досл.: формувати кого-н. як із воску).</p> <p>11. grip smb. like a vice, to – міцно тримати кого-н. у своїх руках (досл.: тримати кого-н. як у лещатах).</p> <p>.....</p> <p>12. Better be first in a village than second in Rome. – Краще бути першим на селі, ніж останнім у місті.</p> <p>13. Better be the head of a dog than the tail of a lion. = Better be the head of an ass than the tail of a horse. – Краще бути головою собаки, ніж хвостом лева. Краще бути головою осла, ніж хвостом коня.</p> <p>14. Better be head of the yeomanry than trie tail of the gentry – <i>досл.: Краще бути на чолі йоменів, ніж частиною джентрі. Краще бути першим серед малих, ніж останнім серед великих. [етим. істор.: yeomanry – селяни в Англії 14–18 ст., які вели, зазвичай, самостійне господарство; джентрі – середні та дрібні не титуловані дворяни в в Англії 14–18 ст.]</i>.</p> <p>15. Better to be a big toad in a small puddle than a small toad in a big puddle. – Краще бути великою жабою в маленькій калюжі, ніж малою жабою у великій калюжі.</p> <p>16. The greater is honour, the greater is burden. – Більше пошани – більше й клопоту.</p> <p>17. The higher the monkey climbs, the more he shows his tail. – Чим вище мавпа видирається, тим більше вона демонструє свій зад.</p>
UN-INFLUENTIAL, DEPENDABLE	<p>1. be / behave etc like a mother's boy, to – бути / вести себе як мамин синочок.</p> <p>2. be like puppet in the hands of somebody, to – бути в чийсь покорі (досл.: як іграшка в чийхось руках).</p> <p>3. be used as a door mat, to – грати жалюгідну, принизливу роль, бути іграшкою в чийхось руках (досл.: бути як постілка перед дверима).</p> <p>4. live like under the cat's foot, to – бути у когось під каблуком (досл.: як під ногою кота)</p>

SHY, SHAMEFUL	SHAMELESS, IMPUDENT
SHY, SHAMEFUL	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) quiet / silent / still as a mouse – сором'язливий, тихий (досл.: як миша). 2. (as) quiet / silent / still as a lamb – сором'язливий, тихий (досл.: як ягня). 3. (as) shy as a violet – дуже скромний, сором'язливий (досл.: скромний як фіалка). 4. (as) shy as a fish – дуже скромний, сором'язливий (досл.: як риба) 5. (as) timid as a hare – скромний, сором'язливий, несміливий (досл.: як заєць). 6. (as) timid as a mouse – скромний, сором'язливий, несміливий (досл.: як миша). 7. (as) timid as a rabbit – скромний, сором'язливий, несміливий (досл.: як кролик). 8. (as) red as a (boiled) lobster – <i>розм.</i> почервонілий від сорому (досл.: червоний як (зварений) рак). 9. (as) red as a rose / as a poppy / as a peony – почервонілий від сорому (досл.: червоний як троянда / як мак / як піонія). 10. (as) red as a turkey-cock – почервонілий від сорому (досл.: червоний як індик). 11. (as) red as fire – почервонілий від сорому (досл.: червоний як вогонь). <li style="text-align: center;">..... 12. feel like thirty cents, to – бути, почувати себе присоромленим (досл.: як тридцять центів). 13. look like the cat who swallowed the canary, to – виглядати присоромленим, відчуваючи провину (досл.: як кішка, що зіла канарейку). <li style="text-align: center;">..... 14. Blushing is (like) virtue's color. – Фарба сорому – це (як) ознака добропорядності.
SHAMELESS, IMPUDENT	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) bold as a thief – дуже нахабний, наглий (досл.: як злодій). 2. (as) bold as brass – безсоромний, зухвалий (досл.: як мідь). 3. (as) bold as a lion – безсоромний, зухвалий (досл.: як лев). 4. (as) gruff as a bear (with a sore head) – грубий, брутальний (досл.: як ведмідь (з хворою головою)). 5. (as) rough as a nutmeg paper – грубий, необтесаний, нахабний (досл.: шершавий як наждачний папір). 6. (as) rough as a bag – <i>австрал.</i> грубий, нахабний, необтесаний (досл.: як мішок). 7. (as) savage as tiger – грубий, нахабний (досл.: як тигр). <li style="text-align: center;">..... 8. behave etc like a bull at a gate, to – поводитися нахабно, грубо

	<p>(досл.: як бик біля воріт).</p> <p>9. blush like a black dog, to – зовсім не червоніти, бути безсоромним (досл.: «червоніти» як чорний собака).</p> <p>10. treat smb like dirt / mud (under one's feet), to – грубо поводитися з кимось (досл.: утоптати когось (під ногами) в бруд).</p>
--	--

2. 4. 3. MORAL QUALITIES REVEALED IN ATTITUDE TOWARDS WORK AND DUTIES

HARD-WORKING	LAZY
HARD-WORKING	<p>1. (as) busy as a beaver – дуже зайнятий працею, клопіткий, працьовитий, працелюбний (досл.: як бобер).</p> <p>2. (as) busy as a bee (with two tails) – дуже зайнятий працею, клопіткий, працьовитий, працелюбний (досл.: як бджола (з двома хвостами)).</p> <p>3. (as) busy as a beehive – дуже зайнятий роботою, працьовитий, клопіткий (досл.: як вулик).</p> <p>4. (as) busy as a cockroach on a hot stove – <i>амер.</i> дуже зайнятий, працею, заклопотаний, працьовитий, працелюбний (досл.: як тарган на гарячій печі).</p> <p>5. (as) busy as a hen with one chick / chicken – дуже зайнятий роботою, клопіткий (досл.: як курка із курчам).</p> <p>6. (as) busy as a one-armed man paperhanger – <i>амер.</i> дуже клопіткий, зайнятий роботою (досл.: як однорукий шпалерник).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>7. be like a demon / devil for work, to – бути дияволом в роботі, бути працьовитим (досл.: як диявол).</p> <p>8. be like a willing horse, to – бути дуже працьовитим (досл.: як тягловий кінь) (<i>від прислів'я: To lay all load on the willing horse</i>).</p> <p>9. do smth. like a bird, to – робити щось охоче, з інтересом, без вагань, легко, без напруження (досл. як птах).</p> <p>10. run like a squirrel in a cage, to – активно працювати, крутитися (досл.: як білка в колесі).</p> <p>11. swarm / work like an ant, to – метушитися, активно працювати (досл.: як мурашка).</p> <p>12. swarm / work like a bee, to – метушитися, активно працювати (досл.: як бджола).</p> <p>13. sweat like a pig, to – дуже пітніти працюючи (досл.: як свиня).</p> <p>14. swot like crazy / mad, to – важко працювати в навчанні (досл.: зубрити як божевільний).</p> <p>15. take to smth. like a duck to water, to – охоче братися за щось, за роботу (досл.: як качка до води).</p> <p>16. work like a beast / brute, to – дуже багато і завзято працювати (досл.: як звір).</p>

17. work like a beaver, to – дуже старанно працювати (досл.: як бобер).
18. work like a black / nigger, to – дуже важко працювати (досл.: як темношкіра людина).
19. work like blazes, to – працювати швидко, сильно, енергійно, з усієї сили (досл.: як блискавка).
20. work like a carthorse, to – дуже багато і завзято працювати (досл.: як коняка).
21. work like a charm, to – працювати, що аж любо дивитися (досл.: працювати що аж зачаруєшся).
22. work like a clock / clockwork, to – працювати інтенсивно, ритмічно (досл.: як годинник).
23. work like a dog, to – дуже важко, наполегливо працювати (досл.: як собака).
24. work like a (galley) slave, to – багато і важко працювати (досл.: як (галерний) раб).
25. work like a horse, to – важко працювати, працювати як віл (досл.: як кінь).
26. work like a machine, to – дуже багато й тяжко працювати (досл.: як машина).
27. work like a man / woman possessed, to – дуже інтенсивно працювати (досл.: як одержимий чоловік / жінка).
28. work like a maniac, to – дуже багато й тяжко працювати (досл.: як маніяк).
29. work like a navvy, to — дуже багато і завзято працювати (досл.: як землекоп).
30. work like a skivvy, to – дуже багато і завзято працювати (досл.: як прислуга).
31. work like a tiger, to – дуже багато і завзято працювати (досл.: як тигр).
32. work like a Trojan, to – дуже важко, виснажливо працювати (досл.: як троянець).
33. work like crazy / mad, to – працювати швидко, сильно, енергійно, з усієї сили (досл.: як ненормальний, як божевільний).
34. work like hell, to – багато працювати (досл.: працювати як пекло).
35. work like lightning, to – працювати так, що робота горить в руках (досл.: як блискавка).
36. work like sin, to – працювати швидко, сильно, енергійно, надзвичайно, з усієї сили (досл.: як гріх).
37. work like the devil, to – працювати швидко, сильно, енергійно, надзвичайно, з усієї сили (досл.: як диявол).
-
38. As is the gardener, so is the garden. = As is the workman so is the work. –Який садівник, такий і сад. Який працівник, така і робота.
39. As the pay, so the work. – Яка робота, така й плата.

	<p>40. As you have made your bed (As you make your bed), so must you lie (sleep) on it. = As they sow, so let them reap. = As you sow, you will mow. – Хто як постелить, так і виспеться. посієш, те й пожнеш.</p> <p>41. A wise man without work is like a bee without honey. – Мудра людина без роботи – як бджола без меду.</p> <p>42. Better master of one than Jack of all trades. – Краще бути майстром однієї справи ніж усіх.</p> <p>43. Better to beg than to steal, but better to work than to beg. – Краще жебракувати, ніж красти, але краще працювати, ніж жебракувати.</p> <p>44. Better to do well than to say well. – Не по словах судять, а по ділах.</p> <p>45. Business is (like) the salt of life. – Праця – це (як) основа (сіль) життя.</p> <p>46. Doing is better than saying. – Діла говорять голосніше, як слова. Добрі діла краще від добрих слів. Не по словах судять, а по ділах.</p> <p>47. Easier said than done. – Легше сказати, ніж зробити. Від слова до діла – як від землі до неба.</p> <p>48. The fingers of a housewife do more than a yoke of oxen. – Пальці домогосподарки працюють більше, ніж воли у ярмі. Один жіночий палець потягне більше, як ярем волів.</p> <p>49. The harder you work, the more luck you have. – Чим більше працюєш, тим більше таланить.</p> <p>50. There is no greater cure for misery than hard work. – Єдині ліки від нещастя – дія.</p>
LAZY	<p>1. (as) lazy as a cat – дуже ледачий, лінивий (досл.: як кіт).</p> <p>2. (as) lazy as a cuckoo – дуже ледачий, лінивий (досл.: як зозуля).</p> <p>3. (as) lazy as a dog – дуже ледачий, лінивий (досл.: як собака).</p> <p>4. (as) lazy as lizard – дуже ледачий, лінивий (досл.: як ящірка).</p> <p>5. (as) lazy as a pig – дуже ледачий, лінивий (досл.: як свиня).</p> <p>6. (as) lazy as a purru – дуже ледачий, лінивий (досл.: як цуценя).</p> <p>7. (as) lazy as a sloth – дуже ледачий, лінивий (досл.: як лінивець)</p> <p>8. (as) lazy as as a toad – дуже ледачий, лінивий (досл.: як жаба)</p> <p>9. (as) lazy as Ludlam's dog, to – <i>жарт.</i> дуже ледачий, лінивий (досл.: як собака Лудлама) (<i>від прислів'я: (As) lazy as Ludlam's dog that leaned his head against the wall to bark.</i>).</p> <p>.....</p> <p>10. be etc like a cat in gloves, that catches no mice, to – бути лінивою людиною (досл.: як кіт у рукавицях) (<i>від: A cat in gloves catches no mice</i>).</p> <p>11. be etc like a chair warmer, to – бути лінивою людиною (досл.: як людина, що тільки гріє крісло).</p> <p>12. be etc like a couch potato, to – бути лінивою людиною (досл.: як людина, що тільки сидить на дивані).</p> <p>13. be etc like a lazy sheep, to – бути лінивою людиною (досл.: як ледача вівця) (<i>від прислів'я : A lazy sheep thinks its wool heavy</i>).</p>

	<p>14. sit like a bump on a log, to – <i>амер.</i> сидіти нічого не роблячи (досл.: сидіти як сук на колоді).</p> <p>15. sit like a dummy, to – сидіти склавши руки, нічого не робити, ледарювати (досл.: сидіти як мумія).</p> <p>16. sit like a log, to – сидіти, нічого не роблячи (досл.: сидіти як колода).</p> <p>17. walk like geese on a common, to – тинятися, вештатися без певної мети, нічого не робити (досл.: як гуска на свободі).</p> <p>18. walk like a sleepwalker, to – тинятися, вештатися без певної мети, нічого не робити (досл.: як лунатик).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>19. A man of words and not of deeds is like a garden full of weeds. – Противник справ, любитель слів схожий до саду без плодів.</p> <p>20. Better to be idle than badly employed. – Краще сидіти без діла, ніж працювати вхолосту.</p> <p>21. Idleness is (like) the key of beggary. – Неробство – це (як) ключ до злиднів.</p> <p>22. Sloth is (like) the mother of poverty / of vice. – Лінощі – це (як) мати злиднів / усіх пороків.</p>
--	---

SERIOUS, RESPONSIBLE	UNSERIOUS, IRRESPONSIBLE
SERIOUS, RESPONSIBLE	<p>1. (as) grave as a judge – дуже серйозний, відповідальний (досл.: як суддя).</p>
UNSERIOUS, IRRESPONSIBLE	<p>1. (as) light as a bird – безтурботний, легкий, легковажний (досл.: легкий як птах).</p> <p>2. (as) light as a butterfly – безтурботний, легкий, легковажний (досл.: легкий як метелик).</p> <p>3. (as) light as a feather – несерйозний, легковажний (досл.: легкий як пір'я).</p> <p>4. (as) light as air – безтурботний, легкий, легковажний (досл.: легкий як повітря).</p> <p>5. (as) light as gossamer – несерйозний, легковажний (досл.: легкий як павутиння).</p> <p>6. (as) light as thistledown – несерйозний, легковажний (досл.: легкий як пух).</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p>7. be like banging one's head against a brick wall, to – бути байдужим, легковажним (досл.: битися як об стінку головою).</p> <p>8. be like talking to a (brick) wall, to = you might as well talk to a brick wall – бути байдужим, рівнодушним, говорити як об стінку горохом (досл.: говорити неначе до (цегляної) стіни).</p> <p>9. be like water off a duck's back, to – бути легковажним,</p>

	<p>несерйозним, безвідповідальним, як горохом об стіну (досл.: (досл.: як з вода зі спини качки).</p> <p>10. be like water off the feathers of a duck, to – бути легковажним, несерйозним, безвідповідальним (досл.: як вода з крил качки.)</p> <p>11. be like a weather cock / a weathercock in the wind, to – бути дуже легковажним, байдужим, безвідповідальним (досл.: бути як флюгер на вітрі).</p> <p>12. you might as well talk to the wind – бути байдужим, рівнодушним (досл.: говорити як з вітром).</p> <p>.....</p> <p>13. It is like talking to the wall. = You might as well talk to a brick wall – Говори до нього, як до стовпа. Як об стінку горохом.</p> <p>14. As you like, as you please. It's up to you. – Про мене, Семене. Роби що хочеш!</p> <p>15. As well be hanged for a sheep as for a lamb. – Що хрін, що гірчиця – невелика різниця. Хоч в лоб, хоч по лобові.</p>
--	---

2. 4. 4. MORAL QUALITIES REVEALED IN COMMUNICATION

UNTALKATIVE, UNCOMMUNICATIVE	TALKATIVE, COMMUNICATIVE
UNTALK- ATIVE, UNCOM- MUNI- CATIVE	<p>1. (as) dumb / mute as a fish – мовчазний, німий, безмовний (досл.: як риба).</p> <p>2. (as) dumb / mute as a beetle – мовчазний, німий, безмовний (досл.: як жук).</p> <p>3. (as) dumb / mute as a brick – мовчазний, німий, безмовний (досл.: як цегла).</p> <p>4. (as) dumb / mute as a dog – мовчазний, німий, безмовний (досл.: як собака).</p> <p>5. (as) dumb / mute as a door – мовчазний, німий, безмовний ((досл.: як двері).</p> <p>6. (as) dumb / mute as a door handle / door knob – німий, мовчазний, безмовний (досл.: як дверна ручка).</p> <p>7. (as) dumb / mute as a doorbell – німий, мовчазний, безмовний (досл.: як дверний дзвінок).</p> <p>8. (as) dumb / mute as a mackerel – німий, мовчазний, безмовний (досл.: як скумбрія).</p> <p>9. (as) dumb / mute as an ox – німий, мовчазний, безмовний (досл. як буйвол).</p> <p>10. (as) dumb / mute as a post – мовчазний, німий, безмовний (досл.: як стовп).</p>

11. (as) dumb / mute as a rock – німий, мовчазний, безмовний ((досл.: як скала).
12. (as) dumb / mute as a sphinx – німий, мовчазний, безмовний (досл.: як сфінкс).
13. (as) dumb / mute as a wooden Indian – німий, мовчазний, (досл.: як дерев'яний індіанець) [a wooden Indian – *фігурка дерев'яного індіанця, яка виставлялась біля входу до тютюнового магазину*].
14. (as) dumb / mute as wax – німий, мовчазний, безмовний (досл.: як віск).
15. (as) dumb / mute / mum as an oyster – мовчазний, німий, безмовний (досл.: як устриця).
16. (as) dumb / mute / mum / silent as a mouse – німий, мовчазний, безмовний (досл.: як миша).
17. (as) dumb / mute / silent as a statue – тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як статуя).
18. (as) dumb / mute / silent a clam – німий, мовчазний (досл.: як молюск).
19. (as) dumb / mute / silent a an oyster – німий, мовчазний (досл.: устриця).
20. (as) mute as a maiden – німий, мовчазний (досл.: як дівчина з прислуги).
21. (as) mute as a poker – німий, мовчазний (досл.: як кочерга).
22. (as) mute / silent as a stone – німий, мовчазний (досл.: як камінь).
23. (as) silent as a beggar – мовчазний, безмовний (досл.: як жебрак).
24. (as) silent as a cat – тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як кішка).
25. (as) silent as a corpse – тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як труп).
26. (as) silent as a dead log – безмовний, мовчазний (досл.: як мертва колода).
27. (as) silent as a lamb – *заст.* тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як ягня).
28. (as) silent as a mute at a funeral – німий, мовчазний (досл.: як німий на похороні).
29. (as) silent as the grave – тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як могила).
30. (as) silent as a graven image – мовчазний, німий (досл.: як статуя, як скульптура)
31. (as) silent as a turk – мовчазний, німий (досл.: як турок)/
32. (as) silent as death – тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як смерть).
33. (as) silent as the dead — тихий, спокійний, безшумний, безмовний, мовчазний (досл.: як мерлець).
34. (as) silent as the tomb / a tombstone – тихий, спокійний, безмовний, мовчазний (досл.: як могила / могильна плита).

	<p>35. (as) silent as the stars – <i>безмовний, мовчазний</i> (досл.: як зорі).</p> <p>36. (as) silent as a tight-lipped – <i>мовчазний, німий</i> (досл.: як мовчун).</p> <p>.....</p> <p>37. Brevity is (like) the soul of wit. – <i>Стислість – це (як) душа розуму</i> (таланту).</p> <p>38. (There is) No wisdom like silence. – <i>Немає більшої мудрості ніж мовчання. Мовчання – золото.</i></p> <p>39. Silence is (like) gold. – <i>Мовчання – це (як) золото.</i></p>
<p>TALKA- TIVE, COMMUNICATIVE</p>	<p>1. (as) talkative as a parrot – <i>надмірно говірливий</i> (досл.: як папуга),</p> <p>2. (as) talkative as a magpie – <i>надмірно говірливий</i> (досл.: як сорока).</p> <p>.....</p> <p>3. be like the sound of one's own voice, to – <i>бути надмірно балакучим</i> (досл.: чути немов тільки свій голос).</p> <p>4. be / behave like chirpy songbird, to – <i>бути / вести себе як надмірно гомінлива, балакуча базарна баба</i> (досл.: як весела птаха).</p> <p>5. chatter like a magpie, to – <i>бути дуже балакучим, ляпати язиком як постолом</i> (досл.: торохтіти як сорока).</p> <p>6. chatter like a maid, to – <i>бути надмірно балакучим</i> (досл.: як дівчина).</p> <p>7. gibber like an ape, to – <i>говорити багато, швидко й нерозбірливо</i> (досл.: як мавпа).</p> <p>8. have a tongue as long as a stock-whip, to – <i>австрал.</i> бути дуже балакучим, мати довгий язик (досл.: язик як кнут / хлист пастуха).</p> <p>9. repeat like a parrot, to – <i>багато говорити, часто повторювати, торочити одне й те ж</i> (досл.: як папуга).</p> <p>.....</p> <p>10. A tattler / a tale-bearer is worse than a thief. – <i>Пліткар небезпечніший за злодія.</i></p> <p>11. A woman's hair is long, but her tongue is longer. – <i>У жінки довге волосся, але язик ще довший.</i></p> <p>12. Great talkers are like broken pitchers: everything runs out of them. – <i>Базіки, як розбиті глеки: з них усе витікає.</i></p> <p>13. (Many) words cut / hurt more than swords. – <i>Слова ранять більше ніж мечі. Слово не стріла, а глибше ранить.</i></p> <p>14. Speech is (like) silver, silence is (like) golden. – <i>Говоріння – це (як) срібло, мовчання — (як) золото.</i></p> <p>15. The tale hearer is as bad as the tale bearer. – <i>Той, хто слухає плітки, нічим не кращий за самого пліткуна.</i></p>

2. 4. 5. MORAL QUALITIES REVEALED IN ATTITUDE TOWARDS PROPERTY AND WEALTH

ECONOMICAL, FRUGAL	WASTEFUL, UNSPARING
ECONOMICAL, FRUGAL	<ol style="list-style-type: none"> 1. be / behave like a penny pincher, to – бути економною людиною (досл.: що економить на пенсах). 2. cherish / guard smth. as the apple of one's eye, to – бути бережливим, пильно оберігати що-н. (досл.: берегти як зіницю ока). 3. Better go to bed supperless than rise in debt. – <i>укр.</i> Краще без вечері лягати, та без боргів вставати. 4. Better to wear out than to rust out. – Краще зносити, ніж згноїти. 5. Put your hand no further than your sleeve will reach. = Stretch your arms no further than your sleeve will reach. – Не простягай руки даліше, ніж можеш дістати. 6. You must never bite off more than you can chew. – Ніколи не відкушуй більше, ніж можеш пережувати. 7. Who spends more than he should, shall not have to spend when he would. – Хто витрачає більше ніж повинен, той скоро не матиме що тратити.
WASTE- FUL, UNSPA- RING	<ol style="list-style-type: none"> 1. get the money like horses, but spend it like asses, to – працювати як воли, а витрачати їх як віслюки (<i>від прислів'я</i> : Sailors get their money like horses, but spend it like asses). 2. live like there's no tomorrow, to – жити неекономно (досл.: так ніби немає завтрішнього дня). 3. spend money like water, to – бути неекономним, розкидатися грошима, розтринькувати гроші (досл.: тратити гроші, як воду). 4. spend money like it was going out of style, to – бути неекономним, розкидатися грошима наліво і направо (досл.: витрачати гроші, ніби вони виходять із моди). 5. spend the money like a prodigal son, to – тратити гроші (досл.: як блудний син) 6. A woman can throw out the window more than a man can bring in at the door. – Жінка здатна викинути через вікно більше ніж чоловік занесе через двері. Коли чоловік добре заробляє, дружина добре витрачає. 7. Sailors get their money like horses, but spend it like asses. – Моряки заробляють гроші, працюючи як воли, а витрачають їх як віслюки.

2. 4. 6. SOCIAL CHARACTERISTICS

	RICH	POOR
RICH	<ol style="list-style-type: none"> 1. (as) rich as a bitch – <i>розм.</i> дуже багатий (досл.: як самка на приплід). 2. (as) rich as a Fugger – <i>амер.</i> дуже багатий (досл.: як Фаггер) [Fuggers – <i>сімейство німецьких банкірів у XV-XVI ст., які прославилися в Європі своїм багатством</i>]. 3. (as) rich as a Jew – дуже багатий (досл.: як єврей). 4. (as) rich as a king – <i>розм.</i> дуже багатий (досл.: як король). 5. (as) rich as Croesus – багатий, дуже багатий (досл.: як Крез) [Croesus – <i>останній цар Лідії в Малій Азії 0- до н.е</i>), який володів незліченними багатствами]. 6. (as) rich as Rockefeller – <i>розм.</i> багатий, дуже багатий (досл.: як Рокфеллер) [Rockefeller – <i>один із найбільш відомих американських мільйонерів, John Davison Rockefeller, -</i>]. 7. (as) rich as sin – багатий, дуже багатий (sin – <i>інтенсифікатор</i>). 8. be like made of money, to – бути багатим (досл.: бути неначе зробленим із грошей). 9. be like rolling in money, to – бути багатим, купатися в багатстві (досл.: неначе кататися (купатися) в грошах) – <i>Geld wie Heu haben</i>. 10. live as safe as in Abraham's bosom – жити надійно, безпечно, небідно, у цілковитій безпеці (досл.: як у Авраама за пазухою). = <i>жити яку Христа за пазухою</i> 11. live as snug as a bug in a rug, to – жити комфортно, зручно (досл.: як блощиця у килимі). 12. live like a fighting cock, to – жити багато, розкошувати, жити в розкошах (досл.: як бійцівський півень) [<i>етим. бібл.</i>]. 13. live like a dream, to – жити багато (досл.: як у сні). 14. live like a lord, to – жити багато, розкошувати, жити в розкошах (досл.: як лорд) [<i>етим. бібл.</i>]. 15. live like a king, to – жити багато, розкошувати, жити в розкошах (досл.: як король). 16. live like a prince, to – жити багато, розкошувати, жити в розкошах (досл.: як принц). 17. Abundance / Wealth like want, ruins many. – Достаток / Багатство, як і злидні, руйнує багатьох. 18. A good name is better than riches. – Добре ім'я краще за багатство. 19. A good reputation is more valuable than money. – Добра репутація дорожча за гроші. 20. A great fortune is (like) a great slavery / servitude. – Велика заможність – це (як) велике рабство. 	

	<p>21. Better (be) born / It is better to be born lucky than rich. – Краще родитись щасливим, ніж багатим. Не родись вродливий, а родись щасливий.</p> <p>22. Chains of gold are stronger than chains of iron. – Золоті ланцюги сильніші за ланцюги залізні.</p> <p>23. Enough is as good as a feast. – Добра добувши, кращого не шукай – досить.</p> <p>24. Nothing but money is sweeter than honey. – Гроші солодші за мед.</p> <p>25. The more you have, the more you want. –Що більше маєш, то більше хочеться мати.</p> <p>26. The more we have, the more we want, the more we want, the less we have. – Що більше ми маємо, то більше ми бажаємо мати, що більше ми бажаємо, то менше ми маємо.</p> <p>27. There is no dust so blinding as gold dust. – Немає пороху, що засліплює більше, ніж золотий порох.</p> <p>28. Wealth is (like) the mother of stinginess. – Багатство – це (як) мати скупості.</p> <p>29. When all you have is a hammer, everything looks like a nail. – Коли все, що маєш – молот, усі інші речі здаються схожими на цвяхи.</p>
POOR	<p>1. (as) bare as a bone – дуже бідний (досл.: голий як кістка).</p> <p>2. (as) bare as a winter tree – дуже бідний (досл.: голий як зимове дерево).</p> <p>3. (as) bare as one's hand – дуже бідний (досл.: голий як рука).</p> <p>4. (as) bare as the palm of one's hand – бідний (досл.: голий як долоня руки).</p> <p>5. (as) bare as the back of my hand – дуже бідний (досл.: голий як тильний бік руки).</p> <p>6. (as) naked as a jaybird – <i>амер.</i> дуже бідний (досл.: голий як сойка).</p> <p>7. (as) naked as a needle – <i>амер.</i> дуже бідний (досл.: голий як голка).</p> <p>8. (as) poor as a bandicoot – <i>австрал.</i> дуже бідний, нещасний (досл.: як бандикут).</p> <p>9. (as) poor as a church mouse – бідний як церковна миша.</p> <p>10. (as) poor as a (church) rat – бідний як (церковний) щур.</p> <p>11. (as) poor as a sheep among the shears – дуже бідний, обідраний (досл.: як вівця серед стригунів).</p> <p>12. (as) poor as Job / Lazarus – дуже бідний (досл.: як Іов /Лазар) [Job / Lazarus – <i>біблійні персонажі</i>].</p> <p>13. (as) poor as Job's turkey – дуже бідний (досл.: як індик Іова).</p> <p>14. (as) poor as rags – дуже бідний (досл.: як лахміття).</p> <p>.....</p> <p>15. be born like on the wrong side of the track – народитися в бідній</p>

сімі, вийти із низів (досл.: народитися неначе на неправильному боці дороги).

.....

16. A poor man is better than a liar. – Краще бути бідняком, ніж брехуном.
17. A poor freedom is better than rich slavery. – Бідна свобода є кращою, ніж багате рабство.
18. Better a dinner of herbs where love is than a stalled ox where hate is. – Краще у злагоді і любові бідному, як у сварці і ненависті багатому.
19. Better an empty purse than an empty head. – Краще порожній гаманець, ніж порожня голова.
20. Better to beg than to steal, but better to work than to beg. – Краще жебракувати, ніж красти, але краще працювати, ніж жебракувати.
21. Better to go to heaven in rags than to hell in embroidery – Краще бути бідним на небі, ніж багатим у пеклі.
22. Better go to bed supperless than rise in debt. – Краще без вечері лягати, та без боргів вставати.
23. Half a loaf is better than no bread. – Краще мати половину хліба ніж нічого.
24. Better a small fish than an empty dish. – Краще маленька рибка ніж пуста миска.
25. Better starve free than be a slave. – Краще голодувати вільним, ніж бути рабом.
26. It is better poor and free than rich and a slave – Краще бути бідним і вільним, ніж багатим і рабом.
27. There is no pride like that of a beggar grown rich. – Немає більшої пихатості, ніж пихатість злидаря, який став заможним.
28. Nothing but money is sweeter than honey. – Гроші солодші за мед.